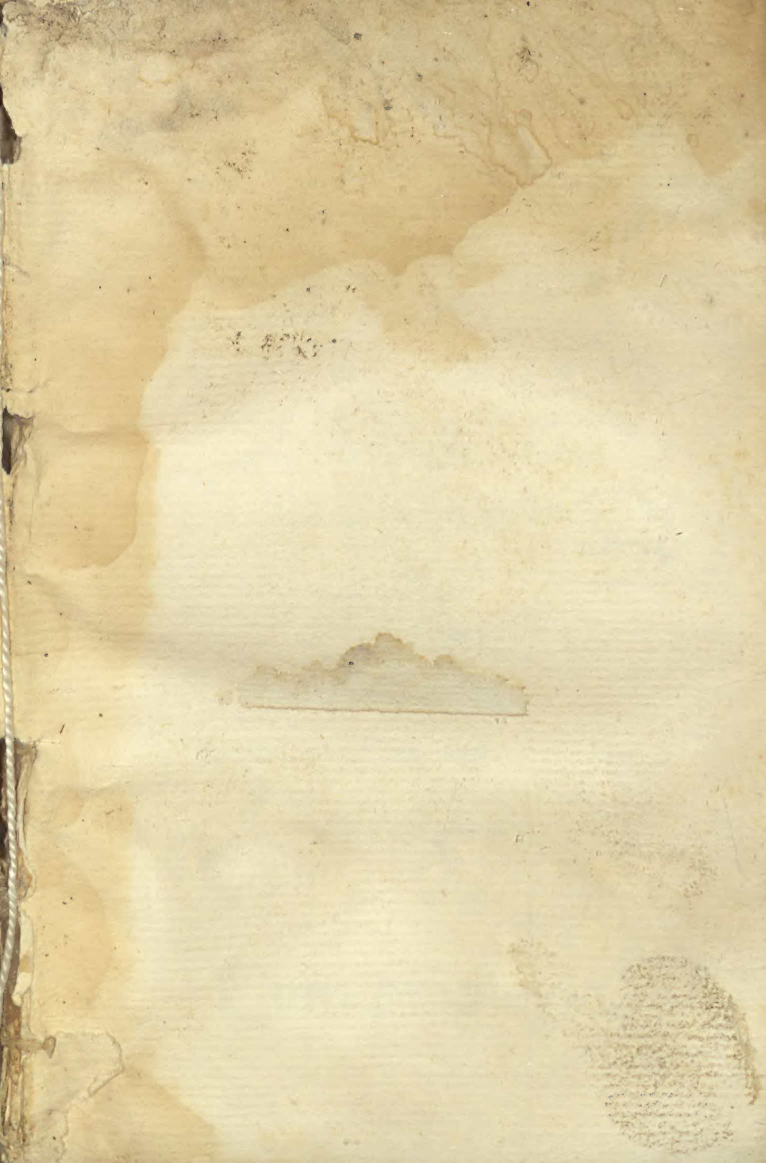

Prosopopoeia,

QVAM IDEO SYMMAchiam dicere voluimus, quod acerrimam effingat, fidelium aduersus trium infestissimorum fidei hostium Epitheses, concertationem.

FIDEI HOSTEIS TREIS,

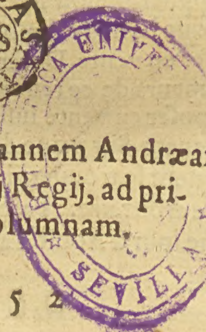
Caluinus, Melanthon, & Antithesum Christi & Romani pontificis concinnator.

Martino Pistore autore.

Parisiis apud Ioannem Andræam, in aula palatij Regij, ad primam columnam.

1552

Cum priuilegio.

¶ Extraict des registres de Parlement.

VEu par la court la Requeste a elle presentée par Iehan André, marchant libraire, tenant sa boutique au Palais, a fin qu'il luy fust permis pouoir faire imprimer certain liure, intitulé Prosopopoeia aduersus imposturas hęreticorũ, cõposé par frere Martin Pistoris, Docteur en Theologie. Auec defenses a tous autres Libraires, Imprimeurs de ceste ville, & autres, de n'imprimer n'exposer en vente ledict liure iusques a six ans, sur peine d'amende arbitraire, & de confiscation d'iceulx. La certification de maistre Claude Berthot, Docteur en Theologie, du premier iour de ce moys, Le consentement de la faculté de Thologie, signé Fournier, pour imprimer ledict liure. Et tout cõsideré, Ladicte Court a permis & permect audict André, suppliãt, pouoir faire imprimer, par tel Imprimeur, que bon luy semblera ledict liure, & iceluy exposer en vente. Defendãt a tous autres libraires, imprimeurs de ce ressort, d'imprimer ledict liure, ne l'exposer en vente iusques a six ans prochainement venans, Sur peine de confiscation de ceulx qui autrement se trouueroiẽt auoir esté imprimez, & d'amẽde arbitraire. Faict en parlemẽt le vingthuictiesme iour d'Aoust, l'an mil cinq cẽs cinquante & vn.

Collation est faicte.

Camus.

Reuerendo in Christo PATRI, AC DOMINO Do. Ludouico Carnoten. Antistiti vigilantissimo, & suo Mecœnati beneficentissimo. Martinus Pistor Dominicanus, S. D. P.

Miraberere forsitan (uir ornatissime) quod innumerorum iam æditis in lucem, aduersus Lutheranismum, doctissimorum Theologorum lucubrationibus, aperto (quod aiunt) marte (scripto existima) eundem infimus omniũ, incessere præsumpserim, ea minime contentus pugna, qua in sacris, tum concionibus, tum publicis lectionibus, tum contentiosis disputationibus, eam (uerbo) impietatẽ, pro uiribus lacessiui: Desines (opinor) mirari, nec temeritudinis meipsum insimulabis (reor) si instituti mei rationem, exactius perpenderis. Notum sit tibi (spectatissime uir) quod quum anno domini, quingentesimo quadragesimo nono, supra millesimũ, mihi (ob sacras conciones Aureliæ agenti) oblatus esset codex, Gallico æditus sermone, autore Ioãne Caluino, cuique, institutionum uitæ Christianæ, titulus paæstitutus erat, præliminari actutũ epistolæ, intẽtiores oculos admoui. Porrò eã, bonæ quõdam memoriæ, regi Christianissimo Francisco, huius nõis primo, cum toto institutionum uolumine destinabat, quo eundem (indubiè) pelliceret. Eam autem, quum studiose essem intuitus, tot imposturis, tot Sycophantiis, tot blasphemiis, tótque mendaciis, Probris (adhæc) in Romanos pontifices, cæterósque Christi ecclesiæ præsules, ac Clerum indiscriminatim uni-

uersum: Querelis (præterea) in Christianos, Gallicanæ pollitiæ magistratus, ingentibus quoque Lutheranismi professorum commendationibus, refertam offendi, ut uehementer exasperatus, ardentique fidei zelo succensus, statuerem, aduersus Epitheses istiusmodi (quibus heu nimium multos, miserè pelliciunt) totis neruis, omni animi fugata pusillanimitate, primum confligere. Dein, aduersus impiissima illorum dogmata. Aduersus quædam, iam scripsi (tametsi in lucem, minime adhuc, prodierint opuscula) Quæ autem posthac, oppugnatione digniora iudicauero, diuina fretus ope, profligare contendam: Et ne quis, me ideo temeritudinis insimulet, quod uastissimũ, & ferocissimum hostem (Lutheranismum puta) sternere contendam, rudissimus & debilissimus Theologorum omnium, sequentem mox, ædidi dialogum, in quo congruam mei instituti rationem reddere pernitor, quæ probis quibuslibet satisfaciens, à temeritudinis meipsum scelere tueatur. Has quasdã studiorum meorum primitias (quod primo uulgatæ sunt) syncero tibi animo offerre uisum est, qui eorundẽ studiorum meorum, primus inter mortales, ac præcipuus author es. Eas proinde æquo animo suscipito (præsul dignissime, ac domine clementissime) cui faustè ualere, perpetuò cõcedere dignetur, qui optimus, & maximus est deus, in sæcula sæculorum.

D

V

Z

FINIS.

Erratorum castigationes.

Fo.3.b.linea 3.lege concionibus. fo.6.b.linea 2.per. fo.10.a. lin.penultima tam et. eod.a.linea 16.lege vel pro vt. fo.11.b. linea 18.lege fauente. fo.13.b.li.27.pro & lege quum. fo.15.a linea 22.hæreseos. fo.22.a.li.14.lege omnes. fo.26.a.lin.21. lege verbis. fo.37.a.li.6.lege analogiæ. eod.b.li.14.lege ædendas. fo.41.b.lin.18.lege deus. fo.44.b.linea 6.lege nos. fo.48.a.li.9.lege iudica. fo.54.b.lin.14.incautis. fo.64.b.linea 5.lege prodigiosis. fo.68.b.li.8.lege mauis. fo.69.a.li.26 lege quum. fo.70.a.li.20.lege vestra. fo.79.b.lin.1.lege Culinæ. fo.119.b.li.28.lege plurimum. fo.126.a.li.9.lege horribilem.& 17.cõtẽtione. fo.128.b.li.29.lege animos. fo.130.a linea 28.lege deerrãt. fo.131.b.li.20.lege restituantur) concinnare sufficiat. fo.140.b.linea antepenultima,lege nominis. fo.146.b.lin.12.lege facile seducendos, quod deest. fo.153.b. linea 26.quod pro quid.

Aliqua si occurrant vnusquisq; sibi restituat, & nostri operis boni consulat.

Quis sequentium AVTHOREM SCRIBERE aduersus Hæreses impulerit, iam æditis in lucẽ tam multis, tamq; grauibus doctissimorum hominum in easdem, lucubratiouibus:

Dialogus, Colloquutores: *Zelus*, *Agelastus*.

Zelus.

Vid tecum, tacitus, mœstúsque, cõsideras Agelaste? Quis cordi tam infestus, scrupus, qui risum omnẽ adimere potuit? Aut certè quæ te cura excruciat? Num conscientiæ meticulosæ, anxia sollicitudo aliqua, te remordet? Num chari cuiuspiam, aut necessarij amici, peracerbũ funus, morsq; dira te tanto dolore afficit? Alioqui quur mœror tantus, florens adhuc corpus marcescere cogit? Extimulãtis tristitiæ, te per genium tuum oro, indica rationem.

Agelastus.

Pessimos mores in orbem sæuire Christianũ, Anxius & tristis considero: Pudorẽ vbivbi vicit libido. Timorem, audacia. Rationem, amentia: *Horatius* Hos damnosa venus. Illos præceps alea nudat: Huic sæuiens gula curas graues iniicit: Inexplebili quadam opum siti, flagrans ille metu, ne non suppetant fœnora, angitur vanissimo. Quãobrem & tenacius parta retinet: & quæ vsuræ

ſeſe voranda offerũt, immoderatius accumulat: Ac ſic, dum ſinguli ſibi (cunctis ventris officiis & corporis affectibus, obſequioſiſsime inſeruientes) proſpiciunt, nulla interim, aut dei, aut ſalutis propriæ, aut certè egentis proximi. ratio (vel permodica) habetur: Adhæc, non citra incredibilem anxietudinem (quam pronam ad luctum ferunt, ſempérque mœrẽtem) diſpicio, infœlicem, aliorum infandorum ſcelerum, heu nimium multorum, parentem hæreſim, immaniſſimè graſſantã, & tam multos (ea febre peſtilentiſsima correptos) in Stygias vrgẽtem paludes: O cruentas animarum cædes. O certe ærumnoſa ſęcula, tot impietatibus, tótque hęreſibus pręgrauata: O flebiles mortaliũ calamitates, & merito deplorãda flagitia: Iam deſine mirari, quod pectus mœror occupat, erumpunt genitus, manant lachrymæ, & riſus omnis procul abeſt. Et quanquam pij, doctíque homines, cum cruenta Parca, ſolerti induſtria congreſsi, victores redierint. Planéque in eo congreſſu, perire omnino, viſa ſit. Adhuc tamẽ, dilectã fidei orthodoxę veritatẽ, tam pertinaci audacia inſectatur, viuax monſtrum, vt eam è vecordiũ animis, in quibus antea (quanquã parumſtabili manſione) ſeſe cõtinuerat, pepulerit. Aſsiduè quoq; moliatur, funeſta, inſignium, & multa ſolertia præſtantium hominum corda, ſuæ ſedem tyrãnidis ſtabilire: Sacrarum ſcripturarum locos, & quibus ſui nitũtur errores, & quos pro veritatis tuitione obiectamus, pro libidine deprauat, perperámque interpretatur. Quúmq; cauillari eam, planè demonſtrant

Cicero.

Trãſgreſſio.

monſtrant noſtri, ac certis, neceſſariiſque rationibus conficiunt, haud tamen victam fatetur ſeſe, nec reſipiſcit aliquando, quin mendacia perniciosa aſtu concinnat verſuta, quibus cõtinuò, paruulos, & fluctuantes : & qui omni vento doctrinæ circunferuntur, noſtris inuitis, pelliciat. Quæſitis (adhæc) variis diuerticulis, dum certis argumentis conſtricta, teneri creditur, lubrici anguis inſtar, mox elabitur: Eccleſiaſticos magiſtratus, quod ſuæ veſaniæ refragantur, truces ac veſanos. Rugata fronte, contractóque naſo (furibũda Erimys) appellat. Mancipia quoque Satanæ, præcipuáque Antichriſti membra (qui cœlorum regni aditum, ne cæteri admittantur, occludant cũ humanis, tum frigidis traditionibus: quum tamen fide ſola in Chriſtũ cunctis pateat, inquit) Hiſce aliiſque horrendis impoſturis, incautos, tam multos dementat aſsiduæ, humanæ mentis dira tabes, quorũ me miſeret. Quis (quęſo) non lamentabitur rempublicam Chriſtianã, tam graui afflictam caſu; & pius erit? Quis vocabulo Chriſtiano dignus, populi ſui interfectos non plorabit? Siquidem alienis malis indoleſcere, veræ & Chriſtianæ charitatis eſt.

zelus.

Si ſeſe res ita habet, vbi veræ Charitatis feruor? Quur muſsitabũdus, ſegníſque graſſantem in pernitiem tam multorum furiam reſpectas? Quis tuos tremor artus ſic occupauit, vt fidei tutelam prorſus negligas? Quis te metus arcet ab oppreſſæ dilectæ veritatis defenſione? Num tantus mentem, pectúſque tuum terror habet, vt

ne quidem ſcribere aduerſus cauillatricem auſis? Adde animos: Expergiſcere & accelera, vt catholicæ fidei veritatem, tot laceſsitam calumniis, totis neruis defēdas, propulſéſque pro viribus triueneficam cum ſuis copiis, & muſſantem adhuc populatricem: Quod rogo, tantæ incuriæ velamen prætendes? Fortaſſe aſsiduum ſacrarū, tum concionum, tum lectionum latratum: Tam pio certamini verbo ſatisfeciſſe te ne putato, quum ſcripto quoque onocentaurum grauare valeas: Agedū ſedulò, vt cui mora obfuit, proſit diligentia.

Onocentaurus mõſtroſum animal, à parte ſuperiori ſpeciē habens hominis, et à parte īferiori aſini, quæ hæreſim ſignificamus.

Agelaſtus.

Ingenij mei tarditatem perpendens veritus ſum imprimis, ne vniuerſis ridiculus eſſem, literarum humanarum peritis, earundem expers: Grauiſsimorum, præterea, & apprimè eruditorum Theologorum expaui, theologaſter iudicia: Temeritudinis, adhæc, notam incurrere deformidaui, luculentiſsimis iamiam, vtiliſsimiſque in lucem æditis, doctorum hominum lucubrationibus: Nec me fugit, quam non parū difficile eſt, hæreticorum (multa eruditionis liberalis peritia tumentiū) tecta dolis & fraude ſcōmata, deprehendere, aduerſas obiectiones eneruare, diffringere caſſeis, & callidas, ſolertéſque ſtrophas dirimere: Obtrectatorum, aſperas, mordacéſque linguas, non admodum veritus ſum: At Theomeniam, quis temerarius non reformidabit? Perterret ſiquidem me oraculum illud: Ipſi currebant, & ego non mittebam eos. Non loquebar ad eos, & ipſi prophetabant.

Theomenia, ira diuina.

Hier. 23.

zelus.

zelus.

Ne te à tam laudabili pugna remoretur huma narum, quam tibi arrogas, imperitia literarum: Qui enĩ thura non habet, mola salsa litat: Tuorum, spero, quanquam rudes, haud aspernabitur laborum sudores, qui viduæ inopis munusculũ *Lucæ.21.* auersatus non est, nec respuit pauxillulæ in terram fusæ aquæ libamen: Qui suppudere vrge- *1.Paral.* bunt aduersus veritatem scripta hæreticorum, *11.* tametsi multo liberalis eruditionis lepore splen dentia? Præstat quippe vera rustice, quàm fal- *Hieron y.* sa diserte proferre. Theologorum maiorum tuorum subire iudicia non recusas: Si obtrectatores habiturus es, Ne Iupiter quidem omnib⁹ placuit vnquam: Si rem suadeo, non parum arduam, vbi hominis suapte generosi natura, animi magnanimitas? vbi improbus ille omnia vincens labor? Quod si grauiter aduersus veritatis osores, doctos & pios viros iam disseruisse oppo sueris, eorúmque opusculis sufficiẽter oppressos hosteis, num proinde te, quanquam eruditione imparem, eiusdem tamen professorem militiæ quiescere, & eo labore vacare conuenit. stertereque noctes diésque, integris adhuc viribus, & copiis populãte furia? Statutis temporibus scio, sacris cõcionibus indulges. at permodico temporis absumpto: num toto tẽpore sacris illis fun *Ociũ phi* ctionibus residuo, ocio vulgari (sceleri indubiè *losophicũ* fœneraturus) operam dabis? Quantam malitiam *& uul-* docuerit ociositas, non nescis: Asseuerabis, for- *gare.* sitan, te iugiter nauare operam (necessariis ex- *Ezech.16* ceptis corporis curis) aut cœlestium contempla

tioni, aut ſacrarum lectionum, cum priuatarum, tum publicarum exercitio, aut certè quotidianis preculis, quæ ſacris concinnibus reſiduo tẽpori abſumendo ſufficiunt, etiamſi maius foret: ac proĩde laborib⁹ iſtiuſmodi te plus ſatis preſſum: At multo vberiores prouentus afferent, lecta ex frugi exercitamentis iſtiuſmodi ſuauia mella, ſi eadem ſcripto, in omnes, non in quoſdam tantummodo (vt verbo fit, publicæ, aut cõcionis, aut lecturæ) profundas ac diſſemines: Nec cordatum hominem, pluribúſque laborib⁹ perferendis aſſuetum, prohibere poterunt, tam multa pietatis officia, nonnihil interdiu ſuffurari tẽporis, noctúque, vt tam pij ſtudia furti, tam vtili expẽdat negocio: Quæ tametſi inſignium, & multa lectione exercitatorum virorum obtutu indigna fore ducas, tamen mediocriter doctos, ſpero, oblectabunt: & rudes adhuc animos,
Matt.25. vtcunque erudire poterunt: Seruum defodientẽ in terram, ſuſceptum domini talentum, in externas demiſſum tenebras, non neſcis. Nec proinde ignoras dominum fœnerato exacturum, quod tibi, tuæ profeſsionis vigore credidit munus, puta docendi, necnon dimicandi aduerſus veritatis hoſteis. verbo, non modo. verum ſcripto, quum liceat. Hoc dixerim, ne vltra tenõ miſſum cauſſeris: Labor iſte (opinor) te non grauabit: Agedum & negociare, dominum opperiens vẽturum, ne torpentem (quum venerit) offendens, in tenebras exteriores protrudat. Cæterum, caue, ne te, non humilitas, ſed puſillanimitas à tam pio remoretur certamine.

Angelaſtus

Agelastus.

Rem tametsi arduam, plurimum tamen commendabilem suades (optimorum promotor studiorum) & quę, reuera, quãdam necessitatis molem meis imponat humeris (licet nõ admodum latis) subiiciátq; colla. Quamobrẽ furiam ipsam immanissimam incessere (pro viribus) maturo, dilectam dei veritatem (scripto quouis contempto labore) tutaturus: Nemo iustè suggillabit, contendentem, pro veritatis defensione, faciendum potémque (nec extra propriam messem) quod potest. Neque abominabitur (spero) nostras sincero litatas pectore lucubrationes, qui aquæ frigidæ (suo intuitu) largienti Cyathum, mercedẽ rependere dignatur: In templo dei offert vnusquisque quod potest (agebat acerrimus ille veritatis defensor Hieronymus) Alij aurum & argentũ, & lapides preciosos. Alij byssum, & purpuram. & coccum offerunt, & hiacinthum. Nobiscum bene agitur, si obtulerimus pelles, & caprarum pilos. Hactenus, Qui nec boues habuit, nec arietes, similam, aut crudam, aut coctam, aut certe spicas (legis præscripto) sacrificauit. Et Petrus admonet, Vt nostrum quisque sicut accepit gratiã, in alterutrum administret, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei, inquit, At ego, quum operis totius magnitudinem, quasi vastitatem quandam corporis circunspicio, exactéque considero, vereor ne supremus ante me dies occupet, lucubrantémque intercipiat: quã tot, támque dura infestissimæ furiæ conspecta capita valeam contundere.

Matt.10. *Leuit.2.* *1. Pet.4.*

zelus.

Luc.12.

Beatus ille seruus, quem quum venerit dominus eius inuenerit vigilantem.

Agelastus.

Antiqui perduellē dicebant quē nunc hostem dicimus.

Tuis æquissimis, ac suauissimis verbis permotus perduellem aggredior: Tu interim, haud derelinquas pro domo dei, quæ colũna est, & firmamẽtum veritatis, dimicaturum: Rudes & doctos mediocriter, erudire suades. Quamobrẽ familiares pro veritate, & Christianæ religionis tranquilitate, dialogos, ædere institui, quibus & erudiantur, & hostem facilè percellant instituti:

1. Timo. 3

Aduersus hæreses & diuersa hæreticorum dogmata scripserunt viri, nõ tam docti, quàm pij. At contra eorumdem imposturas, mendacia, quærelas, calumnias & nugas, commentáque aduersus Romanum pontificem, Ecclesiam Romanã, ac Clerum vniuersum. Aequissimos, adhęc, tum morum, tum dogmatum censores, nullus adhuc scripsit, reor, Propter quod conflictu priore, aduersus ea, & scribere, & totis neruis confligere maturo. Aduersus, itẽ, dogmata dimicare vrges, eum laborem non defugio, sed altera & posteriore conflictationibus vireis impendam.

FINIS.

Symmachia serpētis,

ET COLVMBAE PRO COElestis Aquilę Euthymia, aduersus stridores, noxiósve susurros factiosarum Strigū, quibus in Aquilam odium moliuntur, & ruinā (at inani conatu) Hydra & Struthiocamelus, haud dubiè factionū omniū principes.

Symmachia, concertatio.

Euthymia quietus status.

Strix, nocturna auis, à striدendo dicta.

Allegoriæ sequentis, & ratio & interpretatio.

QVum Ecclesiam suam (omnium vere fidelium cœtum) æthercarū alitum dignatus sit nomenclatura noster Assertor, aut saltem fieri earundem imitatricem, terrenorum cōtemptu, & cœlestium amore, voluerit, iusseritq;, haud ineptè Aquilę sibi vendicabit, nomenclationē, quòd acutissima mentis perspicacitate cernat, quæ nec naturali lumine videri, nec intueri possunt lusciosi hęreticorum oculi. Hæc manus conserere iugiter aduersus sæuissimos hosteis, quum habeat (donec profligato hoste, & præsentis certaminis cursu consummato, parata sibi immortalitatis corona donetur) totius vitæ illius gubernacula, omnium insuper certaminū moderamina, vniuersorum quoque assultuum, ac commotionū hostilium præsidium instituere eidem Assertori nostro curæ fuit. Hanc autem tam arduā prouinciam, Simplicitatē & prudentiam (Columbæ & Serpentis instar) subire voluit. Pro-

Matth. 6.

Aquila, Ecclesia.

Matth. 10

Serpēs et Columba docti & pii. inde Serpentem, Columbámque (quibus prudentia & ſimplicitas, quæ innocentiam vafriciem, fallaciam, aut duplicitatem neſcientem ſignificat) commodè exprimūtur, ſymmachos introduxi, Eccleſiaſticæ tranquillitatis, aduerſus Strigum, id eſt, huius noſtri æui hæreticorū noxios ſtridores ſtudioſe decertaturos: *Striges hæretici.* Stridores, intellige mendacia hæreticorū maledicta, probráque in Romanum pontificem, ſedémque Apoſtolicam, ac clerum vniuerſum iactata: Querelas (adhæc) ac ſuſurros de eorūdem laudabilibus ſanxionibus, conſuetudinibus, ac ceremoniis. Blaſphemias inſuper, detractionéſque cum illorum omnium, qui impietatem eorum execrantur, tum ſanctorum omnium ſacramentorum, miraculorum, & aliorum quamplurimorū ſacroſanctorum: His addiicias velim proprias hæreticorum laudes, & blandos ſermones, quibus facilè irretiantur incauti, inſtabiles, & aurib⁹ prurientes. In his noctuæ omnes (tametſi dogmate plerunque diſcordes) cōueniunt: Quippe aduerſus Eccleſiaſticā euthymiam cōiurauere omnes. Porro hos ſtridores offendere licet præfationibus, epiſtolis præluminaribus, argumentíſque librorum hæreticorū expreſſos: Diſtichis (preterea) tetraſtichis, hexaſticis, aliíſque affabre, vafréque concinnatis carminibus, eiſdem adiectis, nec minus ineptiſsimis illorū antitheſibus: Quorum omnium contagio, quum multoplures interierint, quam illorum dogmate (quod aut nullam, aut exiguam admodum veriſimilitudinē

Stridores epitheſes

risimilitudinē habeat) nullúsque aduersus tragœdias istiusmodi scripserit vir doctus (quod indignæ essent, reor, ingeniosi cuiusuis hominis lucubratione) Porro aduersus dogmata, quam multi. Eas proinde affanias meras esse apertè ostēdere decreui, inutilis ego & indignus Christi Iesu seruulus, quanquam multarū rerū (rhetorices præsertim) expers, sed patrum orthodoxorum fidem cōstanter sequutus. Quur autē huius seculi hæreticos Striges dixerim, priore percipies colloquio, Aues (præterea) nocturnas, quur passim appellitem, sane, quod atram & obscuram noctem, diem ducunt, & lucem clarissimam, caliginem existimant Cimmeriis (quod aiunt) vmbris atriorem. At quemadmodum Serpente & Columba (id est, prudentia & simplicitate) rectoribus, dicta, factáque, & quæ Aquilæ sunt vniuersa moderantur (quippe omnia scitè, cōsultè, laudabilitérque, & ad rationis normam directa, quod prudentiæ est, adhæc innocenter omnia, quod simplicitatis est) Ita & noctuarum stridores vniuersi: Impellentibus malitia & stoliditate (quas cōgruè adumbrant Hydra & Struthiocamelus) feruntur. Illic quippe vafre & stolide omnia: Hydra peruersitatis & versutiæ, Struthiocamelus autē stoliditatis imago est, quæ omnia plenius percipies ex sequentium lectura.

Hydra uafricies. Struthiocamelus, stoliditas.

Præfatio colloquutoria.

QVERITVR AQVILA, Euthimiã Christianæ religionis, propemodum profligatam, sciscitantéq; Columba: vnde tantum orbi Christiano malorũ agmen, audit: & à Serpente de Strigum querelis in genere informatur.

Aquila, Serpens, Columba: Colloquutores.

Aquila.

O Cæca hominũ pectora: O mores veritatis luce carentes: O certè pniciosam temporũ conditionem: Quis morbus (O deus bone) mores tam truciter bonos inuasit? Nunc in malitiam pene versa est probitas omnis, & spectata virtus. Hostilibus armis fidem insectatur impia hæresis, Euangelicæ fidei nomenclaturam, contra ius omne sibi vendicans: Nunc Satanæ ministri, iustitiæ ministri videri (tametsi eam laudem aucupari, omni illis tẽpore familiare fuerit) & haberi volunt. O certè lamentabile seculum, in quo legitimarum nuptiarum tecta velamine spurcitia innumerorum continentiæ successit. Ah quot horrẽda flagitia tartarearum strigum nunc per orbẽ Christianum sparsi stridores (infandum fœtũ) pepererunt. Talia sanè qualia antea nusquam,

nec copiosius: Nunc timor dei, & legum reuerentia, religio, pietas, sacramenta, deuotio, cæremoniæque in cõtemptum venerunt, elegiaco carmine prosequendum: Nunc Ecclesiæ tranquillitas omnis à noctiuagis profligatur, opprobrióq; ducitur piorũ simplicitas: Dum delicatè viuerent, & lethargicum morbum paterentur, mortiferóque negligentiæ somno laborarent (secundarum rerum fortuna obsecũdati) eorum heu nimium multi qui omnigenę virtutis decore conspicui, vigilésque esse debuerant, quasi herba irrigua mali mores, variæque hæreseon sectæ vberrimè sucreuerũt. Adsis placidissime deus, adsis, & Christiano orbi tot miseriis, tótque calamitatib⁹ oppresso auxilium feras, & verè infelici hominum (ignorantiæ tenebris obcæcatorũ) multitudini tua lumina spargere festines. *Prosecuche.*

Serpens.

Cerne (charissima Columba) quàm grauiter mœret, & præ animi angustia in voces prorũpit querulas Domini nostri sponsa generosa, quum tamen verè innocua sit, omnimodáque mentis integritate præpolleat, & omni felle careat prorsus.

Columba.

Cum lugente lugebo, At percunctata prius tanti ratione doloris: Quid ominis infausti tantus portendit, cum corporis tum animi cruciatus, Hera inclyta? Aut certè ob quod tam infandum facinus tantopere discrutiaris funesto amictu palliata?

Aquila.

Heu,heu,quæ oratio tanta affluentiæ vbertate decurrens, vt merito deploret, mersam propemodum,ætherearum alitum euthymiã? Quietum olim,felicémque cœlestium volatilium statum,tanta nunc agitari perturbatione: Quanta antea nusquam,quis sanè mentis homo,non grauius elugeat quàm vlla mater extinctum filium, etiam sine exceptione dilectum? Quis pius non lamentabitur, tam multos hæreseon pestilenta lue,hoc nostro seculo correptos? Voce querula (hei mihi) tristíque oratione funereo atrata cultu testor,quantum ob profligatam moribus infestissimis religionem hauserim amaritudinis: Obrutam nunc vbivbi,sepultámque tot voluptatib9, tótq; sceleribus pietatem(funus paracerbum)ingentibus lachrymis,haud prosequi,non valeo.

Columba.

At graue tibi nõ erit(domina generosa)sciscitanti aperire,vnde hoc nostro æuo,errorum flagitiorumque omnium, tam atra nox, támque turpis,ac pestilens,laudabilium rerum omnium inuersio.

Aquila.

Cicer. in Cat. Externas respublicas maximas,ab adolescentibus labefactatas, quas & senectus, restituit non infrequenter compertum est (aiebat orator ethnicus),huiusce æui(talpis sane cæcior) iuuentus & futuorum improuida discriminũ, deplorandæ cuiusdam illecta libertatis suauitudine:nec minus ob motas aduersus clerum, noctur-

nocturnarum Strigum querelis, tragœdias (prætextu, heu minimum multorum parum religiosè viuentium) hæresim pro fide amplexata est. Hinc tot orbi Christiano malorum origo: Impiæ siquidem, istiusmodi Strigum quęremonię multo plures ab ecclesiastica communionę abduxerunt, quàm contagiosa eorumdem, de personata sua fide dogmata, quæ nec probare, nec suadere piis quibusuis possunt, nec aduersantes fidelium obiectiones suffringere. Tantummodo rerum veritatem ementientes imprudentum, & sensibus puerorum mentes, fallacia perstringũt, non dogmate, sed stridoribus efficacius, móxque mirandum in modum deprauant, & in omne nefas præcipitant.

Serpens.

Striges ferunt genus noctuarum esse, pueris in primis molestissimum, singulis tamen earũ sunt perhorrendi stridores, & sibili.

Aquila.

Hinc tam multi scelesti, sacrilegi, impudentes, mordaces, audaces, temerè atque insolẽter sibiipsis tribuentes, quæ filiis lucis, & spiritu, opera carnis mortificantibus, tribuũt diuinorum voluminum scripturæ. Plurima, adhęc, cõtentione, & arrogantia authoritatem omnem sibi vendicantes. Ingenti (pręterea) temeritudine, diuinę legis scientiam & verbi dei noticiã, sibi arrogantes: Sanctis doctoribus (quantumuis excellentis ingenij, aut prudẽtię viris) detrahentes. Sacris insuper cõciliis: Quæ tan-

quam futiles & nullius momenti res (quod suę impudentiæ faueant minime) subsannãt, reiiciuntque: Sacramentorum itidem derisores: Quippe eorum aliquot exigua sacramenticula appellantes, tanquam ridicula nõ modo, verum vt meras blasphemias execrantur: Sacrosanctæ Eucharistiæ veritatẽ, & virtutem impiè blasphemantes, Sanctissimum missæ arcanum abominantur: nec minus sacramentalis cõfessionis religionem, Ecclesiæ cęremonias, ac sacri baptismatis ritus. Et vt paucis immunera cõplexa intelligas, nullũ maleficij genus, non audet superbissima temeritas eorum, qui nocturnarum Strigum querelas, semel animo sunt complexi, ausura saltem fœdissima & crudelia quæque, nisi furentium impetus cohiberet, publicæ potestatis authoritas. Quid ni? Iam enim summos põtifices omneis, tyrannidis, artium magicarũ, parricidij, stupri, & omnis generis libidinis, temulentiæ quoque, & aliorum teterrimorum facinorum insimulat, quantumuis ex eis permultos, dei munere sanctissimos extitisse constet. Nec minus cęteros coepiscopos, qui Romanum pontificem, pro supremo Christi vicario habuere: fideles quoque omnes qui Romanam & apostolicam sedem agnoscunt & reuerentur. Põtificum præterea. ac totius ecclesię Christi canones, & decreta, quantumuis honesta, laudabiliáque: perinde, ac taxi baccas auersatur. Principibus, adhæc, immerẽtibus tanta importunitate molesta extitit, vt ad defectionem subditos, nec infrequenter

frequenter, nec inefficaciter prouocauerit: Cęterum quid non inconsulte in deum, diuósque attẽtare pręsumet, quorum templa, altariáque euertit, monasteria demolita est, representatiões deiecit, fœdauit, cõfregit: Reliquias (ꝓ horrendum scelus) auro, gemmísque spoliatas, próque libidine pollutas concremauit: Seruorum dei prędia, redditúsque depopulata est, votifragos, effrenóque captos amore monachos, miserè pellexit, Virgines quoque Deo sacras virgineo flore relicto, veneris sequi spurcitias (inauditum prioribus seculis scelus) persuasit nedum, sed & impulit Quid iam animo concipere valeas, quod non audeat? Tales ædidere suis stridoribus partus, curentissimæ Striges.

Columba.

O funestas lamias, mortiferósque partus: O pestes diras, sceleratámque noctis & Achęrõtis sobolem: O certè noctuarum omnium genus infestissimum. Quis Christianã rempub. (tãta vestris susurris illata clade) reintegrabit, restituet, restaurabit?

Aquila.

Clericis (fatebor ingenue) dominata sunt, sæculis prioribus, nec minus (quod lugens dico) dominantur scelera (heu nimium) multa, quos tamen & morum censores, & virtutum omniũ exemplaria, Sal quoque terrę, & lucem mundi esse oportuerat: Atqui nõ omnibus dominata sunt. Et sceleratos laicos permultos extitisse, quis nescit? At sceleratiores, sterilioresque eis

quos hoc noſtrum alit ſæculum, aliquãdo extitiſſe, nulla memorabilis ſcriptura teſtatur. Nunc confuſis, noctuarum contagio, perturbatíſque omnibus ſepulta eſt ea modeſtia, quę antea iuuentutis animum, ne quid procaciter inordinatè, aut turpiter ꝑficeret, reprimebat. Siquidem omnia ſibi licere putat, nihil non audet (pudorem proſternente errorum omnium nocte atra). O Sycophantas, & Gorgonidum tetram progeniẽ: Quippe, ſimulátque ſtridorum veſtrorum, horrendam faciem literis impreſſam, animo intuita eſt (antea docilis, nunc cæca) uiuẽtus, in ſaxum duriſsimum verſa eſt: Et vſque adeo inualuit veſtra pernicies, tantumq́ue vbique nacta eſt roboris, vt vel in eorum cordibus, qui eam maximè execrantur, & improbant, charitatis egregiæ, ſyncerę́que fidei feruor omnis, plus ſatis nunc refriguerit. Et ſi in clerum merito inuehendum erat, haud tamen indiſcriminatim in omnem, ſed in facinoroſorum indiſciplinatam multitudinem tãtummodo, & vehementer quidem (non infiteor) at neque per vos, neque tam impudenter increpanda erat, aut blaſphemanda, Immo tetra voce. crudelíque, ac fœdo ſcripto traducẽda, veneranda ſenectus: præcipiente Apoſtolo, Seniorem tanquam patrem obſecrandum, non increpandum, & multominus infamia afficiendum. Quod ſi hæc vobis licuiſſe creditis, & falſa virtutum & vitiorum decepti, ſimilitudine vitiis pro virtutibus gloriamini. Semen Canaam, & non Iuda, non tamen erat

Apoſtrophe ad striges.

1. Tim. 4.

Apoſtolica

Apostolica vestris stridoribus, pessundanda au thoritas (Hierarchia dubio procul à Christo instituta) nec salubris perimenda fides: nec tali astu, ad defectionẽ, siue ab ecclesiastico, siue à Ciuili magistratu, plebei impellendi. Quod (quæso) hoc hæreseos fœdissimo monstro, fidelium concordiæ, tristius vnquam? Quæ pestis, sęuior vlla?

Columba.

Clementissime deus, quot cum corpora, tum animas (tanto ecclesiæ ingesto dissidio) æterno exitio deuouerunt, Stygiales vlulæ. Sed vtinã ex nomine nosce liceret vlulas istiusmodi, quas tam lamentabiliter, queritur domina speciosa, tam sæua adulterinorum seminũ, malorúmque omnium agmina, in orbem sparsisse Christianum, quídque tam insuauiter strideant: quo pro viribus, tam graui occurramus morbo.

Ad serpẽtem conuersio.

Aquila.

Aliquot Striges nosti charissime, earúmque stridores, aduersum quos pro nostri status integritate tutanda, vobis dimicãdum, haud ignoratis. Ergo cognitos nostræ Euthymiæ hosteis, pande roganti Germanæ, eorúmque pyrobolos, festinanter restinguite.

Pyroboli, tela ignita, per quos epitheses hæreticorũ intelliguntur.

serpens.

Hæresiarchæ Lutheri, fœcundissimi Strigũ omnium parentis, ædita in maximam totius Christianissimi iacturã volumina, videre mihi (quo fato nescio) haud cõcessum est, tamen si doctorum hominum, validissimis argumen-

tis illius affanias profligantium, tractatus videre licuerit. Porrò trium infestarum Strigũ, literis commissos susurros, indubiè plusquam viperinos, à paucis hinc diebus offendi.

Columba.

Ignominiam perpetuam apud homines sibi conflarunt, qui tantam, tum nequitiã, tum stultitiam, literis mãdauerunt. Apud deum autem quid promeruere hæretici omnes, quàm vt Imas Erebi, descendant ad vmbras.

Serpens.

Priorem strigẽ, Culinam dicimus, quæ ædita multorum errorum, in vnum volumen congestorum farragine (quàm mendaciter institutiones appellat Christi fidelium, quũ tota nugis, mendis, hæresibus & blasphemiis scateat) incautos quam plurimos, in mali consortium rapuit, interiectis affabre, sed vafre, vel hæreticis familiare est, aliquot ad religionem pertinentibus.

Aquila.

Habitura solatium, deplorata noctua, de perditione multorum.

Serpens.

Institutiones autem huiusmodi clarè, & integrè differere, omnia vitę Christianæ instituta gloriabatur: propellere adhæc, tam euidenter nostrorum (quos aduersarios vocitat) obiectiones, vt nullus fidelis, inquit (suo more hæreticos fideles appellat) lector inueniatur. cui adeo satisfactam, non fit, vt pro nihilo non ducat à modo. Sophistarum subtilitates, Catholi-

cos & ſcholaſticos doctores. Sophiſtas pręposteſtere denominat, Strigum impietas.

Columba.

Num à ſe æditis, inſtitutis præſtat, quòd gloriabunda pollicetur?

Serpens.

Nihil minus: Non probos mores, non diſciplinam, non denique euangelicæ veritatis integritatem, ſed veneficia tantummodo, cæcam ipſam iuuentutem perdocuit: Præſertim autẽ cã pellexit Stridoribus, quibus lamentabiliter & impudenter ad modum queritur apud Regem Chriſtianiſsimum, epiſtola eiſdem inſtitutionib⁹ præſtructa, de luxuria, auaritia, ignorantia, impoſturis, aliíſque infandis ſceleribus innumeriis, Cleri, & eorum omnium, qui ſuperbiſsimam temeritudinem illarum aſpernãtur, explodúntque (næ tanta probta commorãs noctua vniuerſis fidelibus improperat) Maximè autem de magiſtratuum in ſuos (quũ ob maleficia morte damnantur) truci ſæuitia, quum docti, inquit, & innoxij, déque republica Euangelicà ſint bene merentes.

Columba.

Malè meritos de Chriſtiana republica, Ciuilíque, doctrice experientia compertum eſt: Latinè, an plebeio ſermone cõpellabat ſupremum, & Chriſtianiſsimum Gallorum monarcham, verſuta ſimulatrix?

Serpens.

Vulgari eius regni idiomate, epiſtolã, tanta (ſane) arrogantia, tanta hypocriſi, tanta aſſen-

tatione, tot figmentis, tanto verborum lenocinio, tantísque blaſphemiis refertam trãſmiſit tetrica Strix: vt merito illam aſpernetur & derideat, quiſquis ſapit. Porro incautis ac cæcis permultis, vera eſſe viſa eſt ſimulatio.

Columba.

Non ergo audiuit illius ſuſurramenta Rex Chriſtianiſsimus ſimul & eruditiſsimus.

Serpens.

Immo auerſatus eſt tenebrionem, non ſecus ac vtriuſque reipublicæ infeſtiſsimum hoſtẽ: nec immerito, ſiquidẽ imposturæ graue olentiam ſenſit princeps ſolertiſsimus: Nempe ea, verſutia moliebatur (callida Strix) Eccleſiaſticę Chriſtianiſsimi Francorum regni Euthymiæ, perniciem pellecti, principis violentia, ſi dementari eum contigiſſet, quod ſagaciſsimũ & fideliſsimum Regem non latuit. Huius, nulla moderatos ratione ſtridores, proxima confabulatione audiemus: & (ſuis, faciente altiſſimo) profligabimus: Latine eã ſcripſiſſe, haud ignoro. At in manus meas nondũ incidit, prę- clarum illius volumen.

Ironia.

Columba.

Alterius Strgiis, inclytam nomẽclaturam, & cuinam impreſſos ſtridores deſtinabat, audire geſtio.

Serpens.

Inuerſo quoque characterum nominis, ordine: Ah lonment, & hæc dicitur Theutonica Strix: Quæ præfatione libelli, locorum theologicorum communium, Cuiuis lectori Salutẽ

(quum

(quum reuera toxicum propinet) latine imprecatur: Sequẽte vero Epiſtolio Gymnaſiarches Chriſtianos fallere (religiõis prętextu) eo vſque perinitur, vt ſibi commiſſos iuuenes, dum adhuc molles ſunt, & teneri, ſui libelli inſtitutis (malis equidem venenis) imbuant, ſimulátque prima grammaticæ rudimenta attigerint.

Columba.

Siccine pueros adhuc innocuos perſequitur, noxia Strix?

Serpens.

Quod Strigibus conceſsit natura, hæc malitia comparauit: Huius quoque ſuſurros, altera confabulatione referendos, pro viribus retundemus. Tertia mirè ſtolida Sttix, Anonima dicitur, quod impudentiſsime, aſtu nomine ſuppreſſo, de ſummo, ſub Chriſto pontifice, diſſerat. Hæc præfatione epiſtolari, in Antitheſim Chriſti, & Antichriſti (quo nomine Romanũ infamat Antiſtitem) communi ac naturali Frãcorum ſermone: Gratiam, pacem, ſalutémque adeo patre, per Ieſum Chriſtum verum eius filium, lecturo cuiuis imprecatur: Quũ tamen ea nihil naſutius, aut maliginus ex Orco prodierit vnquam. Huius, item vaframentum cõgenitámque ſtoliditatem, aç profanos ſtridores. Poſteriore libratos colloquio ad perniciẽ deducemus pro viribus.

Columba.

Harum Stridores (te comite) percipere licebit, quos tamen ſolitaria, reformidarem.

Serpens.

Nec minore religiosæ necessitudinis vinculo, te mihi coniunctam ignoro (amœna Columba) Quippe aduersus confertissimos, & infestissimos hosteis, processuris (rudibus adhuc) tyronibus aiebat Seruator fortissimus (inclytæ Aquilæ nobis, suęque militiæ committens
Matt. 10. gubernacula) Ecce ego mitto vos sicut oues in medio Luporum: Estote ergo prudentes sicut Serpentes, & simplices, sicut Columbę. Dono ergo diuinæ prouidentiæ, congeniti & Synephœbi sumus: adolescimus vna, & consenescimus, ac perpetua, inseparabilíque affinitate copulamur: Haud certè aliter quàm Hydra cum Struthiocamelo, societatem contraxit inseparabilem, quibus impellentibus toto corpore fertur scelerata nocturnarum Strigum acies.

Aquila.

Qui prima pręsentis cõflictus exordia, prosperari voluit: Concedat quoque felici vobis fortuna perficere quòd cœptum est.

Symmachia Columbae, et Serpentis

aduerſus Culinæ ſtridores: Perſonæ Columba, Serpens, Culina, Hydra, & Struthiocamelus.

Columba.

NVnc libremus (quæſo) Strigis prioris recenſendos, & ad Regem Chriſtianiſsimum (Hydrę ac Struthiocameli ĩpulſũ) trãſuectos ſuſurros, quos opprimamus pro viribus.

Serpens.

Sic fari incipit (malè concoctorum & peſsimè digeſtorum ciborum Culina) Nitido eius vulgari in latinum verſo.

Culina. Hyd. Struth.

FRanciſco, Franciæ regi Chriſtianiſsimo, huius nominis primo, ſuo principi & ſupremo domino.

Columba.

Strigem audio: At nihil quod tuæ ſagacitati merito diſpliceat, continet epigramma iſtiuſmodi (reor) Hydram non audio, Struthiocamelum non video.

Serpens.

Vafriciem animaduerte, intuere ſtoliditatem: Agnoſce Hydram, mox Struthiocamelum intueberis: Quid (rogo) aliud tota epiſtola molitur (aſſentatrix omnium callidiſsima)

quam regem fidelißimum, & magni quidem ingenii hominem, à fidei integritate abductũ, in ſuam perfidiam dare præcipitem? Quod mortis genus, vt ſecretius & commodius irrogaret, aſſentatoria ſalutatiõe, quaſi oſculo (Iudæ proditoris imitata verſutiam) hominẽ circumuenire ſubdola arbitrabatur. Hinc elicito quam ſimulate & regem Chriſtianißimum, & ſupremum dominum ſuum, Frãcorum monarcham appellauerit verſipellis.

Columba.

Eum (ſuſpicior) ſuarum inſidiarum reticulis, cupiens inuoluere, blandicella verba prætexuit: Iam hydram audio, impoſturã animaduerto.

serpens.

Cerne Struthiocamelum, Chriſtianißimum appellat, quem hęreſeos inſimulat. Et ſupremũ dominum ſuum perfuga, quem & tyrannidis, & omnis accuſat generis nequitiæ. Si Chriſtianißimus eſt, quur non in fidei dogmate, cũ illo conuenit? Si ideo quod illum de fide perperam ſentire putat, quur Chriſtianißimum appellat? Reliquum eſt, vt & ſimulate Chriſtianißimum appellauerit, & hæreticum cenſeat. Præterea ſi ſupremus illius dominus eſt, quur ab illo dißidet, eiúſque ſubterfugit dominium? Aut, ſane, regem ipſum ęquißimum ſcelerum vltorem, & virtutis fideíque amatorem exiſtimat, & non erit eius, ab illa refugiẽdum iudicium. ſi (vt paßim gloriatur) innocua eſt: Aut (certe) iniquitatis miniſtrum & ſce-

lerum,

lerum, impietatísque fautorem censet supremum dominum suum: si innocens, illins deuitat præsentiam. Quorsum itaque tot blãditiæ? Tótque assentationes? Vide Struthiocameli stoliditatem: Hunc ferũt tantæ esse stoliditatis, vt in tanta corporis altitudine, si colla frutice occultauerit, latere se putat. Et hæc noctiuaga Strix. Struthiocameli nõ minus stoliditatem imitata (quàm hydræ nequitiam) quum tota epistola, Christianissimum regem, eiúsq; authoritate delegatos magistratus, vehementer incuset. Totam insuper ecclesiam blasphemet impudentissime, immoderataq; verba innunera, prodiga & infreni lingua emittat. Putat tamen tantam errorum omnium, maledictorum, versutiarumque, ac imposturarũ molem, præmissorum aliquot blanditiarum prætextu, occultandum. *Struthio cameli stoliditas*

Columba.

Quàm improuida semper improbitas, quàm cæca malitia, & quàm stolidus error. Plurimi & præsentissimi latebram veneni, eam suspicor epistolam, tam ridiculo præstructo epigrammate: At me tutam fore, te seruante spero. Agedum si videtur, & exordium audiamus.

Culina. Hyd. struth.

Qum primùm ad hoc conscribendum, animum adieci, nihil negotii (princeps) minus mihi datum putaui, quàm amplissimè authoritati tuæ proferenda, literis commen dare: Aedere solum statuebam, nonnulla rudium animis commoda, quibus ueram pietatem perciperent, qui pio diuini amoris studio tenerentur. Et imprimis obsequi

Gallis nostris cupiebam, quorum permultos Christi famelicos, & sitientes cernebam, paucos autẽ rectam eius cognitionem assequutos.

serpens.

O temeritudinem se insolentius efferentẽ: Deus bone, quàm insigne mendatium primò narrat.

Columba.

Quid eo verborum inuolucro, pernicei integitur?

serpens.

Principium Epistolæ collũ uocat.

Suæ impietatis corpus vastissimũ, occultatũ iri credit (ferox belua) si collum hoc cõpositæ ad fallendum epistolæ, adulationis, iactantiæ & mendatij fruticibus, operuerit: Nec tamẽ planè, propriæ colla nequitię obducit (improuida Strix) tam iniurioso, tum in principẽ regnumque illius, tum sanctorũ centena millia, tamque iniquo latibulo. Quo (quæso) atrociore conuitio lædi poterat regia maiestas (quæ proborum omnium consensu, Christianissimi titulo, digna iudicatur, eáque dignitate non mediocriter gloriatur) quam eam affirmare, rectis documentis ad veram pietatem, necdum institutam esse? necdum rectam de Christo seruatore fidẽ habuisse? Affirmat (ni fallor) principem non modo, verum & quotquot illius dictionis, idem cum illo sentiunt, iisdémque ritibus, Deum optimum & maximum, colunt, & venerantur: Smul eos omnes, qui nos tum eiusdem fidei signaculo præcesserunt, dormiúntque somno pacis, si nunc primum

mum ad veram pietatem, rectámque de Christo cognitionem (nuper adinuētis institutiūculis) instituēdi veniūt franci. Immo & quotquot ab Apostolis fideles (fidei quantumuis illibatæ) extiterunt. Si enim nunc instituendi primū, harum rerum expertes fuisse oportuit.

Columba

Facilè admittet, nec subdubito eos omnes, quorum nūc meministi (principe semoto) veri Dei cultus, syncerę́que fidei, expertes extitisse. Insignem (certè) blasphemiæ temeritudinem: At tanta atrogantia in excellentis ingenij principem, quem & Christianissimum, & supremum dominum suum appellat, noctuam insolescere vix crediderim.

serpens.

Si de numero illorum, qui erga Deum sunt bene affecti, sanéque ad veram pietatem instituti, quíque rectam Christi cognitionem habent, principem existimat, quur non idem cū illo sentit, non eodem cultu Deum adorat, diuósque veneratur, spretis Strigum dogmatibus, quæ horrori, & abominationi regem habuisse constat? Superest ergo, vt regē ipsum hęreos, aut saltem ignorātiæ eorum, quæ fidei & pietatis sunt insimulet, vnaq; cū cæteris inuolua: Quo offensionis genere, quod cōtumeliosius? Cernis charissima, quam inscitè, quamque stolidè sua colla operuerit beluina rabies.

Columba.

Equidem stoliditate ipsa stolidior, quod tamen te destituta, nō deprehendit simplicitas,

proinde haud mirum si quam multos suis fallat stridoribus. At tu (quæso) edissere, qui sunt quos erga Deum bene affectos censet, qui suo volumine ad veram pietatem, & rectam Christi cognitionem erudiantur. Quę (adhęc) sit apud eum vera pietas, & recta Christi cognitio, quęque edendi & bibendi Christum auiditas, Ingentis sanctimoniæ plena polliceri videtur, quibus (reor) fallantur incauti.

serpens.

Erga Deum bene affectos, & quibus inest edendi, bibendíque Christum cupiditas, eos dicit, qui grata habēt impiissima veteratoris excuculati, & apostatæ Lutherij dogmata. Vera secundum eum pietas, rectáque Christi cognitio est quam idem (Ecclesiasticæ vnionis desertor, atque à prima pueritia impius, reor, & parricida: nunc autem propria insolētia detectus) Germanos, heu nimium multos, aliorũ quoque nationum non paucos, de quibus sacra Aquila merito queritur, docuit.

Columba.

Rudi, haud detractes, apertuis loqui.

serpens.

Lutheri dogmatistes Germani, aliíque, qui dominorum temporalium ditionem trāsfugæ recusant, audiuntur abs Luthero (totius fœditatis pręceptore) ad horrenda & plusquā Turcica scelera concitati, euangelicæ libertatis prætextu.

Columba.

Miranda refers, si de iis, qui veteri antea pietate

tate, adeo insignes fuere, loqueris, tametsi Lutheri impiissima dogmata toto animi affectu sint complexi.

serpens.

De is verba facio, quos (pręter ea quæ inclyta recensuit Aquila) nimio actos furore, venerabile altaris sacramentum immaniter demissum in terrã fœdissimis, soleis (ne quid infandius dicam) conculcasse ferunt: ac filiũ dei iterato recrucifigere baptismate: Quosdam (pręterea) adultos, atque etiam senes, nudos, absq; pudore, & sanguinis discretione, alicubi concurrere: homicidia, adulteria, cæterásq; impietates, vel Ethnicis abominabiles (quas propria nequitia impellente perficiũt) aut deo tribuere, aut licita sibi esse, magna temeritudine affirmare, quòd ex deo natos sese asseuerant: Et omnis qui natus est ex deo, nõ peccat (inquiũt) Pro vero & pręcipuo Antichristo, Romanum pontificem, qualemvis, habere. ac pro Antichristi discipulis, quicunque illi in fide, vnitatéque communicant: Papæ nomen odiosius, vel detestabilius, quàm Turcæ, aut (certe) Satanæ habere, & quam multis reddere. Et vt compendio finiam, nihil non audere, quod talium incogitantia, expleri valeat. Hæc est vera eorum (Lutheri impietate suasa) pietas: hæc est recta Christi cognitio: Qui talium sunt scelerum, prompti authores, Christum ipsum esuriunt, sitiúntque, súntque erga deum bene affecti. Hæc omnia, suos Gallos docere commentitiis institutionibus, cupit Culina, impuden-

tissimi præceptoris, superbiam imitata.

Columba.

Num horrendis monstris istiusmodi abundabat Germania, antequam tã pernicialiter strideret, Strigum omnium nostri æui, parens infelicissimus?

Serpens.

Minime, quinimo, vera tunc pietate inclytam patriam, non ignoramus, nunc vero beluosam, & arma deo mouentem. Tunc diuina religione, optimis moribus, rectísque institutis, florebat, nunc feras immanes possidet, quæ sine ratione ferũtur, quocunque maligni spiritus instinctus, impulerit: Olim fide orthodoxa gloriosa, & præclara fama celebris, nunc probrosã metamorphosi, transmutata, pro bono malum, pro vero, falsum, pro theosebia, impietatem verissimam, pro charitate in deum, spurcitiẽ, próque eorum dilectione (quos amare simul & reuereri debuerat) odium amplectitur. Non de singnlis illius prouĩciȩ hominibus loquor:
3. Reg. 19. & Rom. 11. Quippe plusquã septem virorum millia (qui non curuauerunt genua sua ante Baal) remansisse, nec aliquantulum dubito: Illorum autem impietatem, aliarum regionum immitati plerique ex Aquilis in noctuas conuersi sunt.

Columba.

Ea erga omnia, excuculati & apostatȩ implanatoris doctrinæ nequã, fructus esse auguror.

Serpens.

Indubie sunt.

Columba.

Hei,

Hei, hei, Quis probus & luctiferos & lætiferos nequam doctrinæ partus, absque ploratu cõmemorabit? O metamorphosim perniciabilẽ: Quis lachrymas continebit? Quis non lamentabitur, motam (tenebrionum ausu temerario) theomachiam, tamque multos populi Christiani interfectos? Vereor ne plus æquo nos remorentur lamenta istiusmodi: Accellerato proinde & narra, quid præcauẽdi subinde odoris vaporet, venenosis obscœna sordibus Culina.

serpens.

Præstructis annectuntur, sequentia tetri odoris verba.

Culina. Hy. strum.

Cuius periculũ, ex ipso opere facilè fiet, quod in humiliorẽ quã potuerim dicẽdi stilũ cõiecerim. sed quum peruersorũ quorũdẽ furias ita diffuse ĩ tuo regno adoleuisse cõspicerẽ, ut ne quid loci sacræ doctrinæ relinqueretur operepretium esse duxi, tam . corum eruditionem, quos erudiendos suscepi, commentarium nostrum impendere, quam in fidei confessionem ingenue tibi profitendam, ut quæ sit doctri- non ignores, in quã sæuitia tanta isti furiosè incẽdũtur, qui nunc ferro & flãma regnum tuũ concitant: Nõ enim fateri uerebor me eius doctrinæ summam fecisse, quam uinculis exilio & incendio plectendam, putant, quam terra, marique arcendam proclamant.

Columba.

Iam liquidò apparet, sæuæ impietatis corpus: Quum enim ei doctrinæ, quam ab antiquissimis & religiosissimis parẽtib⁹ accepimus, locus relictus sit in florẽtissimo Frãcorũ regno (cuius religione nulla illibatior, nec aliam sectetur cum

ſuis, rex Chriſtianiſsimus, Regis & regnicolarum, & omnium præcedentium (quantumuis fidelium) doctrinam, tanquam erroneam culpat, ſuam hæreſim, ſanam appellans, quanquam eam reprobatam eccleſiæ, & patrum orthodoxorum ſententia, haud ignoret: nec minus verbi dei (de quo ſummopere gloriantur hæretici) vigore.

serpens.

Quod poſtremè, de verbo dei dixiſti, exploratum eſt, doctorum virorum ſcriptis, quibus ſatis facere nequeunt hæretici.

Columba.

Quum ergo in eos duntaxat ſæuierint magiſtratus, & ſecundum iuris ordinem, qui morte erant dignißimi, & quos impunitate donare, nõ minus iniquum fuerit, quàm paſtoris molli indulgẽtia: lupinæ rapacitati, in ouium perniciem veniã dare: Quid malignius, quàm eos, pro iniquis, & Chriſtianiſsimi regni perturbatoribus habere, & pro talibus haberi velle? Nunquid eo pacto, tranquillitati proſpiciũt cęleſtium Aquilarũ? Haud ſanè, aliter quàm cęteros facinoroſos plectẽdo, tẽporalis reipublicæ paci cõſulunt. Sũt itaque ęquiſsimi, ſcelerũ vindices, nõ regni perturbatores (vt volũt noctuæ) Alioqui quid vetabit, ſceleroſos quoſcũq;, debitis ſuppliciis, ꝓpria ſcelera luẽtes, cõſimilia magiſtratibꝰ imponere?

serpens.

Nihil prorſus: At hæreticis hac in re iuſtiores reliqui ſcelerati iuſtè pati ſeſe (vel petita deo, principi, cenſoribúſque venia) vltro confitẽtur.

Columba.

Et

Et præter experientiam ipſam huiuſce rei teſtimonium, diuum Lucam produxiſſe, non noſcimus, latronis cũ Chriſto pẽdentis, cõfeſsione accuratè deſcripta, Nos quidẽ iuſtè, aiebat: Nã digna factis recipimus: Miror tamen, vnde tãta inter hæreticos (qui nunquam nõ quærũtur iniuſtè pati ſeſe) & cęteros facinoroſos diuerſitas. Luc. 23.

Serpens.

Hi humilis publicani ſequuti modeſtiã, ſibiipſis diſplicentes, & ſua tantummodo agnoſcentes ſcelera, non ſolùm confitentur ſeſe, morte dignisſimos, verumetiam profitentur: Hæretici autem, in pœnitentem proximum cõtumelioſi, Phariſæi, ſuperbiam imitati, quinetiam & Satanæ (qui reatum agnoſcit nunquam) mentis elationem ſequuti, ſeſe morti propter Chriſtum, cũ Apoſtolis, reliquíſque Chriſtiani ouilis agnicu lis deſtinatos, inuerecundè, quum lupi ſint vora ces, glorian̕tur: At qui hoc familiare hæreticis, ſemper fuit, perpetuóque futurum eſt, perinde atque ſpretis cæteris fidelibus, filios dei & corpus Chriſti (quod eſt eccleſia) ſeſe paſsim gloriari. Hæreticorũ omnium, vt vna intentio ſemper fuit, videlicet captare gloriam, de ſingularitate ſcientiæ: Ita omnium ſemper fuit, hæreſim ſuam aurum obrizum (id eſt ſynceram & incorruptam fidem) appellitare, pro vero falſum amplecti, próque vera de deo, rectáq; cognitione, erroneum habere iudicium: Satanæ (dubio procul) perſimiles, qui cum immundiſsimus ſpiritus ſit, tenebrarum mancipium, & deo prorſus contrarius, ſeſe tamen in angelum lucis (vt fallat in-

cautos)trāsformat:& deus haberi,& cupit,& variis mediis contēdit. Et quemadmodum, primis parentibus noſtris (quum ad pœnitentiam à domino prouocarētur) Cain quoque (à maioribus non degeneranti) fauceis, tam infœliciter occlusit, vt nec crimen ipſum cōfiterentur, nec veniā poſtularent (obtuſis eorū mentibus, ne aut reatum agnoſcerent, aut dei miſericordiam) Ita hæreticorum, & mentes, & linguas veteri occupatione, tantóque iure, permiſſus poſsidet, vt nec reatum agnoſcant, nec ſeſe reos confiteantur. At ſibiipſis placentes (hoc ipſo oculis dei diſplicentes) innoxium ſanguinē, profundi iniuſtè queruntur, quum in eos animaduertūt magiſtratus.

Gene.3. & 4.

Columba.

Scrupo feciſti ſatis dilecte: Aliū tamen irrepētem, haud tibi inextricabilem, explica: Vnde tāta illorum (de eorum pleriſque loquor) in perferēdis ſuppliciis cōſtātia? Miramur (ſanc) quod illorum, non pauci, pacienter non modo, ſed & efferuentiore animi gaudio exultantes, ad conſtituta, per magiſtratus tormenta properant.

serpens.

Ne dixeris conſtantiam (deo amabilis ſoror) ſed duriciem potius, aut certè pertinaciā, quàm idem Satanas, in eis operatur. Magna (equidem) illius poteſtas, in hominū, cum corpora, tum corda, quæ ſemel (deo permittente) poſsidet. Quid difficilius tibi videtur, hominem ſibimet truces manus immittere, aut ab alio quouis iniectionē manuum libenter ſuſtinere?

Columba.

Primum

Primum difficilius exiſtimo.

serpens.

Et rectum eſſe iudicium tuum, duplex ad minus hiſtoria teſtatũ: Narrat prior Samuelis liber, Hebræorum regem Saulem, Allophilorum iaculis vehementer ſaucium, armigerum ſuum rogauiſſe, vt exerto mucrone ſe necaret, quo detractante, ſeſe tandem proprio enſe permit, ne illi ab hoſtibus grauius illuderetur: Hinc apparet maluiſſe Saulem ab alio, quàm à ſeipſo interimi, quod difficilius, horribiliúſque eſt. Narrat præterea Ioſephus de bello Iudaico, Iudæos armatis Romanorũ legionibus, obſidione arctiſſima preſſos, mutuas cædes ſortitos, & vt ſors cuique obtigit, paratam ei qui ſequeretur necẽ ſuam præbebat, multo intolerabilius rati, ſi ſua ſe quis dextera feriret ad mortem. Atqui quod difficilius eſt, in multis potuiſſe Satanã, teſtantur, non ſolùm Iudas proditor, ſed & qui ad laqueum, ob mortem liberorum, aut ereptas, ſeu quouiſmodo amiſſas opes, confugiunt, aut qui ſeſe ad pœnam interficientes ſempiternam, in aquis ſubmerſerunt, aut certè, qui ob qualemuis occaſionem, propria dextera ſeſe qualitercunque peremerunt. Proinde haud mireris, ſi quod leuius eſt, poſsit idem Satanas. Superbiam itaque dicere debueras, & pertinaciam, nõ conſtantiam: nihil nẽpe ſimile habet horum pertinacia, & cõſtantia martyrũ, in quibus vitæ contẽplum operatur pietas. Porrò in illis, pertinaciam operatur (authore Satana) cordis duricies. Non legiſti, quanta ſuperbia pœnas contemnerent Iu-

1. Reg. 31

Lib. 3. ca. 14.

Iof. de bel. Iud. lib. 3. dæi, quum dominus per Romanos, pertinacissimam eorum superbiam, omnémque iniquè fusum sanguinem iustum, vlcisceretur, fortitudinem existimantes, mori potius, quàm hosti sese dedere? Quemadmodum igitur seditiosi Iudæi, inueterata perfidia vociferabantur, sese fortiter pro deo, patriæq; legibus, ac libertate mori, ídq; libenter (quum tamen diuino iudicio, suorum scelerum pœnas darent). Sic & hæretici, quum propter scelera morti deduntur, propter fidem pati sese, ídque libentissime ementiuntur.

Columba.

Annectit, Nec pudet confiteri (inquit) hisce institutionibus nostris, propè complexam summam, illiuismet doctrinæ, quàm verbere supplicio, carcere, exilio, prescriptione, & igne mulctá dam existimant (magistratus scilicet regni Christiani) è terra insuper, pontóque abigendam.

serpens.

Integrè non minus quàm solerter refers.

Columba.

Mira (sanè) noctuę stoliditas, malitiáque graui animaduersione pianda. Si enim eam complectitur (ęditis institutionibus) doctrinam, quam publici magistratus, è regno Christianissimo, connittuntur extrudere (quòd impiissima est, & pestilentissima) Culinam ipsam impiam esse, & pestilentiosam operæpretium est, eiúsque institunes, perinde, ac dira cõtagia, magno impetu deturbandæ. Proinde & explodendæ: Quod si cõtentiosè (vt hæreticis perfamiliare est) defendat nihil aliud eisdem complecti, quàm catholicam, orthodo-

orthodoxamque, vbertim à Christo, eiúsque Apostolis manantem doctrinam, hereticum fuisse Christianissimum (etiam iudicio nõctuæ) Regẽ Franciscum oportet, synceræque fidei persecutorem, ac ouium Christi lanionẽ, & alienæ crudelitatis sæuum ministrum: Quippe eam doctrinam, cum suis fautoribus, dum viueret, totis viribus ꝓfligare moliebatur: Eius (præterea) illustrissimũ filium Henricũ, hæreseos insimularet, quòd simulac Christianissimi regni fasceis, adeptus est, ea cum suis dogmatistis, dogmata insectatus est, integroque adhuc animo insectatur: Nec minus orthodoxum Cæsarem Carolum, cæterósque inclytos Christiani orbis principes, hæreseon impiatos labe, & sanguinis Christiani persecutores, decernit. Temeritatẽ (certè) quã quis patienter feret? Opprobramentum quoque tantis principibus grauissimum.

serpens.

Planè cernis nequam Hydræ, stolidique Struthiocameli, impulsu furere Culinam: Perseucrat exequi quod cœpit in hunc modum.

Culina, hyd. & struthio.

Non sum nescius quàm immanibus criminationum pertentis, non aureis solùm, sed animum tuum etiam imbuerint, ut tibi nostræ caussæ nomen inuisum efficiatur.

Columba.

Personata, quis prouidus, infestissimi & insidias tendentis hostis caussam, proprio principi (ingenioso & solerti) commendabit, & non potius odiosam reddet? Nõ videre, te simulas, quot impietatib⁹ & scãdalis extitit tua doctrina parẽs.

serpens.

Poſt hæc auditura es per amplius, quàm merito vbivbi efficiant (qui ſapiunt) odioſam cauſſã eorũ, qui deo omnipotenti, Chriſtiferæ virgini, Diuis omnibus, ſingulíſque tam viuis, quàm defunctis fidelibus aduerſantur: Sequamur.

Culina, Hyd. struth.

Sed eſt tuæ humanitatis, mãſuetique animi, nullum innocentiæ locum, nec uerbis, nec factis relinqui cogitare, ſi ſatis eſſet accuſare.

Columba.

Odoro Hydram, haud bene obductum Struthiocamelum video: Qui ſcripturarum authoritate, totiúſque eccleſiæ decreto reprobatam doctrinam, pertinaci profitetur animo, obſtinatéq; defendit, reus, ore proprio conuincitur. Porrò illum innocentem appellat, Culinę pertinax ſtoliditas.

serpens.

At obfirmatæ tuetur eam doctrinam, ex ſacris elicitam ſcripturis, tametſi multorum vi, diutiſſime oppreſſam: Audiamus.

Culina. Hyd. struth.

Quod ſi quis aſſerat (quo nomen huius doctrinæ cuius rationem afferre contendo, inuiſum efficiat) omnium una uoce improbatam, & in eam plurimas ſententias, in ſenatu fuiſſe prolatas, nihil prorſus inferet, quàm & cruentis manibus, & inimicorum coniuratione, fuiſſe proſtratam, & nugis, dolis, calumniis, & proditionibus nefariè oppreſſam.

columba.

Num iniquorum cõſpiratorum coniuratione,

oppreſſa

oppreſſa eſt?

serpens.

Minimè, ſed æquiſsimorum cenſorum, & orthodoxorum patrum, conſenſu vnanimi, merito damnata eſt noctuarum inſania: doctrina autem Christi, nuſquam. Alioqui ſi iniquè oppreſſam, dixerimus, ſaniorem de re Christiana doctrinā, deiectámque violentorum aduerſariorum conſpiratione, & extinctam aliquādo. Vbi tūc Christiana reſpublica? Vbi corpus Christi, quod ſine verbi dei pabulo, eſſe nequit? Vbi eccleſia colūna, & firmamentum veritatis, aduerſus quam non præualebunt portæ inferi? Vbi ſpiritus veritatis, cum ea manſurus in æternum? Si quid ſimile, noſtræ vnquam doctrinæ contigerit, vt vel ad horam exciderit, quorumcunque aduerſariorum immanitate, aut violentia, prodat Culina, quæ ſuam ceſsiſſe, longo tempore, fatetur inuita: Scimus veritate pollicente, haud defecturā fidem Petri, & doctrinam Christi, minimè occaſuram: Cœlum (inquit) & terra tranſibūt, verba autem mea non tranſibunt: Et ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua. Non defuturum (ad hæc) ſuæ eccleſię dominum, quo ſuis, quauis occaſione preſsis, pręſidio adſit: Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus, vſque ad conſummationem ſæculi, aiebat:

1. Tim. 3. *Matt. 16.* *Ioan. 14.* *Luc. 22.* *Matt. 24* *Matt. 28.*

Columba.

Si ſtrigum perfidia, & doctrina eſt Petri, cæterorumque coapoſtolorum, exoleſcere, vel ad horam nō potuit, vel quippiam illius excidere, quemadmodum illi accidiſſe, teſtatur Culina.

Porrò noſtra doctrina, nec in parte, nec in toto, aliquãdo exoleuit, argumentũ, ſolidæ veritatis.

serpens.

Adde, tametſi ſuam eo perduxiſſe hæreſim, legimus Arrium, vt eum, propemodum mundus vniuerſus ſequeretur: Omnes tamen, tam principes, quàm epiſcopi, ac cæteri Arrianæ impietatis defenſores accerrimi, Ceſſerunt tandem Romano pontifici, vt verè & catholicè ſentienti: Quam non plantauerat pater cœleſtis, plantationem eradicari oportuit.

Matt. 15.

Columba.

Si Satanas, transfiguratus in Angelum lucis, execrandis Strigum ſuſurris, peregrinarum doctrinarum, tam varia, támque adulterina ſemina, ac cœleſti patri aduerſantia, in agrum domini diſſeruit, non abs re, in lolia tam infelicia in quę noctuas animaduerſum eſt.

serpens.

Iuſtè quidem: At id iniquè fieri mox quęritur Culina, Malitia & ſtoliditate, impellentibus.

Culina, Hyd. struth.

vis eſt, prius atroces in eam ferri ſententias, quàm eius defenſio fuerit ſuſcepta.

Columba.

Quur nõ comparuit coram rege Chriſtianiſsimo, & ſupremo domino ſuo, aut ab eo inſtituto Senatu auguſtiſsimo, ſuam doctrinam tutaturus? Hoc certè facere nequierunt eius dogmatiſtes, Culina non minus temerè iactabundi, déque propria virtitute confidentes. Si ideo non comparuit, quòd illi minus tutum eſſet, quur cõ

ſilio

ſilio tridentino non adfuit (certè citra diſcrimẽ poterat) illam protecturus. Suæ cauſſę diffidebat (dubio procul) præuidebátque orthodoxum cõuentum ſibi minimè patrocinaturum.

Serpens.

Neſcis Culinam, œcumenica conſilia omnia, ſuæ impietate contraria, perinde, ac Satanæ ſynagogam auerſari?

Columba.

Qui ergo idonei erunt (ſemotis catholicis cõuentibus) ſuæ doctrinæ cenſores?

Serpens.

Eos idoneos exiſtimat (quos & doctos, & orthodoxos paſsim appellat) qui à veritatis aberrãtes via, ſecũ, ab vnitate eccleſiæ vna deficiunt, & pernicialia arma contra eccleſiam ſuſcipiunt. Cæteros omens pro hæreticis, impoſtoribus, & Sophiſtis, habet transfuga Culina.

Columba.

Mira Noctuæ ſtoliditas, infrunitáque nequitia, omnium cum hominum, tum œcumenicorũ conſiliorum, & quantumuis in Chriſti nomine coeuntium, iudicia detrectare, & cõſortium erronum duntaxat, admittere: Deprehenſo Archipiratæ, aut graſſatori, omnium hominum, præterquam ſuæ conditionis prædonum, ſententiã declinãti, aſsimilis eſt Culina. Ridiculum: Sẽtit vterque nocituram ſibi aliorum cenſurã, proinde deuitandam non abs re exiſtimat: Pergito.

Serpens.

Audi blateronem, ſuorum impulſu, prodigè mentientem.

Culina, Hyd. struth.

Dolus & perditio est, quod ob nullam noxam seditionis & flagitii notata sit, Ne fortè quis nos iniuria conqueri putet: Ipse uobis potes esse testis, quoties quantis calumnis apud te dedecoretur, illam nēpe non alio spectare, quam ut regna, résque pub. naufragiū patiantur. Pax perturbetur, leges abrogentur: Prædia & uillæ dilapidentur, omnia denique funditus peruertantur.

Columba.

Cæca, nemo non nouit (experientia doctrice) te impudentissime mentiri.

serpens.

Audi dilecta, recensebo antea, haud satis memorata maleficia istius doctrinæ nequam ad liquidum, vt videas apertè, quàm iniustè queritur Culina: Prodiderūt (quibus volumina Strigū parentis Lutherij videre licuit, simul & acta videre, aut saltem audire, ab his qui viderunt) viri doctissimi simul & religiosissimi, & eorum plurima comperimus ipsa experientia, vera esse: Lutherum (cuius doctrinam tueri contendit Culina) Affirmare, Missarū sacrosancta sacrificia, idololatriam, esse omnium pessimā, mēdacia impurissima, infidelitatē plusquā gentilē, abusumque peruersissimū Eucharistiæ, super quæ ædificati sūt Episcopat⁹ (īquit pessim⁹ apostata) Collegia Monasteria, Tēpla, Sacella, Altaria & vniuersum regnū hoc sacerdotale, papasticæ Ecclesiæ. Præterea illū nō velle missas amplius celebrari, non decātari horas canonicas, nec septies in die, deo laudē dici, nō vigilias, aut matutinas, nō festa sanctorum, non exequias mortuorum, nō anniuersaria:

ſaria, nõ ieiunia quadrageſimæ, non opera pœni tentię, non fieri peregrinationes, & prorſus nos fieri ab omni laude & cultu diuino ſolitis alienos. Publicæ, circunſtante ſuorũ caterua Vuitembergæ, ius canonicum vniuerſum combuſſiſſe, non citra ignominiam totius Eccleſiæ, & maximum contemptum ſanctorum Clementis, Anacleti, Sixti, Alexãdri, Silueſtri, Hieronymi, Ambroſij, Auguſtini, aliorum quoque plurimorum ſanctorum Martyrum, doctorum, & pontificum, quorum orthodoxa, & Catholica dicta in decretis habentur, quàm plurima. Inſuper Vuormaciæ, in conſpectu multorum Principum, Cardinalium, & Epiſcoporum, ſacris conſiliis, errorem, blaſphemis faucibus ogganniẽdo exprobrauiſſe. Ad hęc velle nullos ordinari epiſcopos, nullos presbyteros, nullos omnino gradus Eccleſiaſticos. Nulla haberi templa, nulla ſacella, nulla altaria, nullas venerari ſanctorum reliquias, nullas admitti ſanctorum venerationes, nulla feſta, imagines nullas, non pulſari campanas, Solennes memorias beatiſsimę Virginis omitti, omnia miſceri, omnia confundi, omnia perturbari, nullum ordinum haberi diſcrimen, æqualitatẽ, omnibus induci: Matrem Chriſti nihilo pręſtare, reliquis mulieribus, eámque plures filios habuiſſe, poſtquam impietatem, quid blaſphemĩus dici poſsit, quàm in Chriſtum? Item abrogare omnes leges, tam ſæculares, quàm eccleſiaſticas: Romano imperio calumniari, cuius trãſlationem à Græcis ad Germanos factam, inter Antichriſti opera connumerat. Hæc eſt præcla-

Ex dictis liquidò constat mentiri Culinam, nec minus in annexis mentitur.

Culina. Hyd. struth.

Quibus animis rapti, ac translati, qui huius rei indices statuuntur, pro decreto, cogitationem domi acceptam pronunciant. Et præclarè se suis muneribus functos autumāt, si in nullius caput sæuiendum iudicent, nisi eius, qui facti concessione, uel testimoniis certis conuincitur: Sed quo crimine? Ista damnata doctrina (inquiūt) qua porro lege dānata? At patrocinii scopus erat non rem negare, sed eius perteis, ut ueras tueri. Hic ne hiscendi quidem uenia conceditur.

Columba.

Insolescere Hydram percipio, dum tam arroganter derridet, accusat, damnatque ac reprehendit vniuersos regni Christianissimi magistratus, nimio percita furore Culina, in oculis suis sapiens, aliis omnibus insultās legum peritissimis, & morū æquissimis censoribus. Detrahit proinde, & Regi Christianissimo, & supremo domino suo, à quo creati sunt: Nec minus deo (à quo potestas omnis) infrumita noctua. Nec tamen credit, aut existimat (struthiocamelo duce) sese videri: Nec ita vt expedit, delegato sibi officio fungi, magistratus arbitratur (religionis non modo, verum & totius iuris præclarè gnara Culina) dum flāmis vltricibus, aut certè aliis pœnis, eos adiudicant, qui damnatam Strigum hæresim, aut pertinaciter defendunt, aut veracium personarum testimonio, eam defendisse conuincuntur: At sciscitatur (quę omnem legem reiicit) Immo scripturas ipsas, nisi pro suo arbitratu interpretentur

tentur

tentur, qua lege damnata eſt ea doctrina, in cuius defenſores, tam ſæue ſuccenſent, & animaduertũt? Ita ſanè blaſphema eſt, ſpurcáque, & tantorum parens ſcelerum, vt ſi nulla, adhuc lege damnata eſſet (quod abſit) omnium tamẽ legum coitione, omniúmque hominum conſenſu, merito reprobanda foret. Porrò reprobatam ſcio

s erpens.

Quum in Lutheri (Culinę primarij pręceptoris) dogmatiſtes, vindictam pro delicti cõditione exercuerint, miror (equidem) ſciſcitantis ſtoliditatem, improbitatámque: Si (quod vix crediderim) ignorat, à quibus reprobata eſt, quaque lege, hoc pacto reſciſcat: Diſſecuiſſe te, nodos omnes, virorum ſolertium diligẽti opera, ex ſcripturis ſacris depromptos aduerſus tuam doctrinam (quæ verè abs Lutheto primario fonte, in maximam totius Chriſtianiſsimi iacturam profluxit) pro more ſtrigum gloriaris (Culina) quũ dubio ꝓcul nihil minus feceris, nec factura, vnquam ſit, arrogãs noctuarum, audáxque inſcitia. Diuina itaque lege damnatam eam doctrinam (quæ omni iuri contraria eſt) omni quoque alia lege, haud ignores: Huiuſce dicti mei teſtes ſunt, Conſilia œcumenica, Summi mundi vertices, pontifices Romani omnes, Imperatores, Reges, cardinales, Epiſcopi, Principes quique Chriſtiani, vniuerſitates theologicæ, Pariſien. cum eius regni reliquis, Louanię. ac Colonien. Plurimi (ad hæc) in variis locis habiti conuentus. Singulæ item Chriſtianorum nationes: Hi omnes, vno animo, vno conſenſu, vnóque ore,

Ad Culinam conuerſio.

Lutherum pro hæretico iudicarunt, declararũt, & condemnarunt, eiuſque doctrinam. Taléſque habuerunt, & ab omnibus haberi, voluerunt: Et tu iſthæc, te neſcire fingis, quum planè noueris: At pro cõſueta animi pertinacia, horum omniũ, iudicia reiicis, tantæ ſtoliditatis, tantæque temeritudinis, vt tot, tantíſque teſtimoniis, tuum præſtare exiſtimes, præferendumque cenſeas.

Columba.

Nihil certius: Suam quippe, Lutheríque doctrinam, in calce prænarratorum, vult pro vera, & integra haberi ab vniuerſis: Audiamus an continuò deſipiat.

serpens.

Quid ni ducibus Struthiocamelo, Hydráque? Audi deſipientem nedum, verum inſanientem.

culina. Hyd. Struth.

Quare non temere poſtulo (Rex) ut planè, rem omnem intelligas, atque cauſſam ſuſcipias, quæ hactenus indiſtinctè, & perturbato iure, diſceptata eſt, & potius animi impetu, quàm manſuetudine, & ſenatoria grauitate, neque tibi perſuadeas me, priuatæ meæ cauſſæ gratia, contendere, ut in natale ſolum, regreſſum exorem, in quod, licet ea, qua debeam pietate ſim, tamen rebus ſic ſe habentibus, excludi non egerrime fero. sed communem omnium fidelium, immo & Chriſti cauſſam ſuſcipio, quæ hac tempeſtate, ſic in tuo regno, diripitur & obteritur, ut nihil omnino eſſe uideatur, quod ex ea ſperari poſſit. Quod potius Phariſæorum quorumdem tyrannide, quàm tua ſponte, eſt conſequutum.

Columba.

Suis præſtigiis, facilè dementandum, princi-

pem

pem orthodoxũ exiſtimat, verſuta hydra, ſi abſque peritorum conſilio, ſuæ cauſſæ, integrum iudicium ſuſceperit: At nequaquam poterit (ſpero.)

ſerpens.

Non adhuc planè animaduertis, pręſtigiatricis, & in Chriſtianiſsimum regem cõtumelioſæ hydræ nequitiam, quam comitatur indiuidua ſtoliditas: Laceſsitã in toto Frãciæ regno cauſſam, & fidẽ Chriſti, & propemodum labefactatam, ſine vlla rerũ meliorũ expectatione, queritur (hæreſim Lutheranam, eiusq; cauſſam, fidẽ & cauſſam Chriſti blaſphemo ore appellans) quod cõtigit quorundẽ Phariſæorum tyrãnide potius, quàm tua voluntate (inquit) Fauere impietati Lutheranæ, Regem Chriſtianiſsimum, iis verbis affirmat: Siquidem, eum pati inuite, peſtem illam (quam Chriſti, & cauſſam, & fidem vocitat) ad perniciẽ pro virib⁹ deduci, propellíq;, è proprio regno, Phariſæorum tyrannide, eſt fauorem illi præſtare: Nec à veritate alienũ exiſtimes, ꝙ ex illius vrbis elicio: Nempe, fide dignorum virorũ relatione, & præter opinionẽ cognoui, eius dãnabilis ſectę homines, abundè gloriatos aliquãdo ꝙ Chriſtianiſsimus princeps, omnib⁹ (demptis paucisſimis) ſuæ ſectę dogmatibus, iam aſſentiretur, breui quoque futurum eſſe, vt omnibus acquieſceret. At iactabunde huiuſce, mendacíſque gloriationis contrarium, rei probauit euentus.

Columba.

Sentio ex Culinæ ſentina, prodeũtem fœtorẽ,

qui certè regias aureis, ſubditorum quoque, offendat merito.

ſerpens.

Stoliditatem audi: Si regem Chriſtianiſsimum ſuæ hæreſeos labe, impiatum exiſtimat Culina, haud aliter ſtolida eſt, ſuam cauſſam regi, remittendam prorſus contendens, quàm Arrianæ impietatis defenſores, contendentes, iudicio & arbitrio Conſtãtij imperatoris, factionis eiuſdem cauſſam fidei definiendam: At illi Romano pontificij (vt par erat) ceſſerunt. Hac in re, Culina meliores, & prudentiores, alioqui de fide actum erat: Sed protector ſuorum deus, hoc fieri non permiſit.

Columba.

Riſum (vt dictum eſt) excitabit examinandus graſſator, ſi propriæ factionis conſortes, pro iudicibus, aut teſtibus habere velit, aliorum quorumcunque iudicia reiiciens: Quod ſi non fiat, vt optat, & magiſtratibus detraxerit, queratúrque ſuam cauſſam deſtitutam, ſeque iniuriam pati (vt queritur Culina) quis riſum continebit? Porro quid ſi Culina, regem exiſtimet, Lutheranæ doctrinæ expertē prorſus? Num regē cauſſæ fidei cēſorem, iudicemque, merito tutabitur?

serpens.

Qui fieri poteſt, vt vir (ſuo iudicio) omnium doctiſsimus, cauſſam fidei, ſæculari principi relinquendam, citra inſcitiæ, vel impudentiæ notá contendat, tam & ſi ingenij ſolertia accutiſsimo, & quam plurimarum bonarum artium peritiſſimo? Aut certè ignorat, ſummum ſacerdotem,

Dei

Dei decreto esse difficilium, & dubiorũ in caus-
sa fidei iudicem postremũ: Si (inquit deus) dif- *Deut.17.*
ficile & ambiguum apud te iudicium esse pro-
spexeris, & Iudicũ intra portas tuas videris ver-
ba variari, surge & ascende ad locum quem e-
legerit dominus Deus tuus, veniésque ad sa-
cerdotes Leuitici generis, & ad iudicem qui fue
rit illo tempore, quærésque ab eis, qui indicabũt
tibi, iudicij veritatem. Præterea, & Paulini dicti
expers videtur, qui de hac re differens, aiebat: Et *Ephe.4.*
ipse dedit, quosdam quidem Apostolos, quosdã
autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios
autem pastores & doctores, ad consummationẽ
sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem
corporis Christi, donec occurramus omnes in
vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei, in virum
perfectũ, in mẽsurã ætatis plenitudinis Christi,
vt iam non simus paruuli fluctuantes, & circũ-
feramur omni doctrinæ vento: Quibus verbis
monstrat apertè nõ defutura ad finem vsque sæ-
culi, ministeria huiusmodi, Apostolorum, pro-
phetarum, doctorum &c. ad opus & ædificatio-
corporis Christi, quorũ fideli, sedulóque mini-
erio, stabiles erunt in fide reliqui.

Columba.

Quid si sese, reliquásque Striges, munia i-
stiusmodi, Apostolorum, Prophetarum, Euan-
gelistarum, doctorumque, ac pastorum, à Chri-
sto sortitas, aliorum autem neminem, pertinaci-
ter contendant?

serpens.

Hac parte, cęteris maleficiis proprium agnos-

centibus reatum) improbiores ſunt, non ſolùm quod reos ſeſe, fatentur nunquam, ſed quod cenſorum, paſtorumque dignitates (Lupi & rei reuera, quum ſint) vſurpare non erubeſcunt: Cæterum ſi hęc non ignorat Culina, num impudentiæ probro caritura eſt, quæ principem laicum, eorum iudicem eſſe, pertinaci animo contendit, quæ omni iure, ad eccleſiaſticos pertinent? Propter quod, nec aquieuit impudētiſsimo, noctuæ conſilio, princeps Chriſtianiſsimus, ſciens talia ſacerdotum & doctorum eſſe: Forſitam legerat (multarum bonarum rerum ſtudioſus Princeps) quanto aſtu, imperatorē Conſtantinum, ab exilio reuocatus Arrius, fefellerat, in fidei ſuæ expoſitione. Quæ & verba quidem, & noſtrę fidei profeſsionem, continere videbantur, ſenſum tamen, minimè cōtinebant, quamobrem deceptus imperator, vnā & eandem ipſius Arrij, & Niceni conſilij ſententiam eſſe credidit Arrium tamē ad Conſilij remiſit examen, nolēs de ea re, ferre iudicium: Neque expers erat (reor) quid Oſiæ, regi Iuda contigerit, aliiſque principibus non paucis, qui ſibi Eccleſiaſticorū iura, ſuperbè & inſolenter vendicarunt: Neque quod ſequitur, impudenter dictum non eſt, ſcilicet Phariſæorum potius tyrannide, quàm regis aſſenſu, perturbatam Lutheranam peſtem: Siquidem ignorat minime Culina, Francorum gentem, præ cæteris, proprio ob audiētem principi, & obſequioſam.

Hiſt. eccle. li. 10. c. 12.

2. Parali. 26.

Columba.

Mirum immodum deſipit vbique. Magiſtratibus vbique detrahit, nihil ordinatè, nihilque

inconfuſè

inconfuse (quod suo nutu non agitur) tractari, temerè affirmat. Pro minimo illi esse, natali solo, & regno natiuo priuari, quod tale est (inquit) scilicet sine fide, sine iustitia, sine ordine, sine recta dei cognitione, sine affectu in Christum, sine vera pietate: At vtinam, consimilibus impostoribus vniuersus careret orbis: Sed vnde, tanta strigum insensibilitas?

Serpens.

Iam igne gehennæ, accensa Culina, & teterrimo fumo, caliginosa, necnon & reliquæ noctuæ diuino destitutæ præsidio, atque in reprobum sensum datæ, sine ratione feruntur, quocunque spiritus maligni procella impullerit, in vltionem (præsertim) obstinatissimæ temeritudinis.

Columba.

Non mirum ergo, si eo vsque insaniat, vt caussam communem omnium fidelium, immo ipsius Christi, sese suscepisse protegendam glorietur, à qua inani & diabolica gloriatione, liber hæreticus nullus extitit, quũ tamen reuera Antichristi essent.

Serpens.

Ferunt Lutherum, eo lapsum insaniæ, vt gloriaretur euangelium Christi, nunquam clarius ab vllo prædicatum, aut interpretatum fuisse (ne apostolorum quidem temporibus) quam à sese: De sua quoque doctrina, se ita certum esse affirmat, vt ne Angelum quidem de cœlo, aliter super ea iudicantem, ferre velit: Tanta est noctuarum insolentia.

Luther. symone de destructiõe Hierusalem.

Columba.

Deus bone, in quantam ſuperbiæ altitudinem, ſua efferat mancipia Satanas, quo altiori præcipitio ruant: Audiamus quid ſubinde, reprobandum profundit, Culinæ immunda colluuies.

Serpens.

In hunc modum decurrit, præclara Lacuna.

Culina, Hyd. struth.

Quomodo uero id cõtingat, nunc non eſt dicendi locus.

Columba.

Conceptam ſuſpicor nequitiam, aut certè cõmentitium mendacium, euomere non audet, ne forſitan recidente in principem, aut optimates calumnia, probro Sycophantiæ, haud careat: Sequamur.

Culina, Hyd. struth.

Quo iure, quaque iniuria fiat, uehementer cruciatur. Nã hominum deo infeſtorum uis, tantùm perfecit, ut quanuis Chriſti ueritas, neque interempta ſit, neque dilacerata, tamen ſit obſcurata, & tanquam ignominioſa ſepulta: Ipſa quoque paupercula Eccleſia, exitiis atrocibus conſumatur, aut exiliis extrudatur, aut minis & terrore tanto percellatur, ut ne hiſcere quidem audeat.

Columba.

Permirum (ſanè) tantam inſenſibilitatem, tantámque eſſe in Culina vna temeritudinẽ: Haud dubiè furor eſt, & phreneſis manifeſta, toties ingerere, laceſsitam in Chriſtianiſsimo Francorum regno, Cauſſam Chriſti, fidémque, & veritatem. Occulitam (adhæc) & tanquam obſcœnam ſepultam: Eccleſiam quoque, aut diris mortibus conſumptam, aut relegatione exploſam, aut comminationibus, & metus incuſsionibus,

adeo

adeo perterritam, vt ne hiſcere quidem audeat: Quippe apoſtatæ Lutheri doctrinã, cauſſamq́;, cũ illius dogmatiſtis (alios fideles nuſquã) perdit pro viribus, & affligit, Franciæ magiſtratus, non Eccleſiam: Sed & magiſtratus ipſos, quod hæreticos inſectantur, tyrãnidis inſimulat, deiq́; vocitat aduerſarios: Nec dubium, quin in Regẽ, tot redundent conuitia, quæ ſanè inulta eſſe nõ debeant. Nunc liquidò apparet, quam aut fictè, aut certè quam inſenſibiliter, Regem, & Chriſtianiſsimum, & ſupremum dominũ ſuum, blando illo verborum lenocinio, appellauerit.

Serpens.

Nec minus inconſultò aſſeuerat, tantum potuiſſe dei aduerſarios, vt paupercula Eccleſia, nimio perculſa terrore, loqui non audeat: Hoc vniuerſa Satanæ poteſtas, nunqnam efficere potuit, vt vel vnius eorum (quorum corda, Chriſti & Spiritus eius, ſunt per fidem viuam habitacula) lingua obmuteſceret, quum pro fide & veritate, decertare oportuit. Quin potius, quoſdam ex Chriſti confeſſoribus audiuimus, præciſis linguis, loquutos. Alioqui, qui tali vrgente neceſsitatis articulo taceret, indignus ſalute, & Chriſti ſpiritu, iudicaretur: Nam, vt corde creditur ad iuſtitiam, ita ore confeſsio fit ad ſalutẽ: *Rom. 10.* Et qui me erubuerit, & meos ſermones, hunc filius hominis erubeſcet, quum venerit in maieſtate ſua, & patris, & ſanctorum angelorum, aiebat ſuorũ pugillũ Symmachus fortiſsimus: Non animaduertit ſtolida, quantã irrogat, tũ Chriſto, tum ſuę Eccleſię iniuriam, quum illã, & Chriſti, *Luc. 9.*

& mutam dicit: Certè si Christi est, coram magistratibus muta non est, quod si muta est, Chri
Matt.10. sti esse nõ potest: Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini (inquit).

Columba.

Ex non contemnendis narrationibus didisci, Luciam virginem, spectatę virtutis iuuẽculam, dicenti tyranno, Cessabunt verba quum peruentum fuerit ad verbera, respondisse, Ancilla Christi sum, qui dixit, Spiritus sauctus loquetur in vobis proinde non cessabunt: Ergo spiritus sanctus (qui tyrannorum quantumuis furentiũ potentiam non formidat, quique fortes & infracti animi quos inhabitare dignatur efficit) obmutescere non nouit, quum res postulat.

Serpens.

Adde, quum illi, mirum in modum, suæ efferãt fidei & integritatem & feruorem, permirũ quod muta est, talium Ecclesia.

Columba.

Mirabilis morbus, illusarum noctuarum mentes, adeo lædens, vt inconsulto (quasi sui oblitę) effutiant, quidquid in buccã venerit: Sequamur.

Serpens.

Mox inquit, suorum suggestu.

Culina. Hyd. Struth.

Et nunc ea sæuitia qua soliti sunt grassari pergũt, ut murum quam iam pridem concutiunt desturbent, & ruinã quam moliuntur, consumment.

Columba.

Fernorem iustitię, zelúmque fidei, ad profligãdam prorsus, hęreticę impietatis structuram, rabiem

biem vocat, nimio percita furore Culina.

Serpens.

Rectè sapis: Nec tamen minore rabie agitata subnectit, quæ sequuntur.

Culina. Hyd struthio.

Interea, nemo caussæ defendẽdæ præest, qui tãtis furiis intercedat: Et si qui, magnopere ueritati fauere, uideri uelint, aiunt, imprudentiæ & stultitiæ uulgarium, esse condonandum: sic enim loquuntur, certissimam Christi ueritatem uocitantes imprudentiam & stultitiam. Et quos tanti fecit Christus, ut illis diuinæ suæ sapientiæ mysteria crediderit, eos uulgares nuncupant. Itaque omnes Euangelium erubescunt.

Serpens.

Mirabilis Sycophãtę impostura, & mirabilior insensibilitas, quæ tamen veritas visa est incautis, nequam spiritu, æquo dei iudicio præstringente internos hominum istiusmodi oculos: Quid (quæso) insanius, quàm perditissimam hæresim, certissimam dei veritatẽ nominare? Quid inconsyderatius, quàm asserere eos qui Christum & euangelium, eius mortis metu confiteri erubescunt (proinde Christi spiritu indignos, argumentis supra monstrauimus) tanti à deo habitos, vt suæ cœlestis sapientiæ arcana (cæteris quidem abscondita) illis nuper reuelauerit? Quę (obsecro) arcana? Si quæ apostolus sibi reuelata (& quæ homini loqui licuit) in domino gloriatur. hæc quoque nobis, A Patre per filium (missis per orbẽ vniuersum Apostolis) reuelata sunt: Rom. 16 Ephe. 3.
Neque propter talium intrepidam confessionẽ, insectatur magistratus Francus quenquam: Si ea

esse velit, cœlestis sapiẽtiæ arcana, in quibus dissident à nobis noctuæ, Lutheri scilicet (partim recensitas, affanias idq́ue impudendissima lingua contendat) blasphemam in deũ esse, liquido constat Culinam, asseuerantem ea quæ pessimo genio suggerẽte, recenter prodierunt in lucem, esse cœlestis sapiẽtiæ à deo reuelata arcana, quũ tamen blasphemiæ sint meracissime.

Columba.

Vbique stultescit insolens Culina.

serpens.

Nunc audi, quam stultè regem Christianissimum compellat.

Culina, Hyd. struth.

Age dum, princeps, tuum est neque aureis, neque animum, à tam æqua defensione abalienare, quum præsertim res tanta agitur: Nimirum, *quũ quæritur, quid in terris, gloriam dei conseruet, quo ueritas, suum locum & authoritatem retineat, quo* Regnum christi *stet incolume.* O *dignum tuis auribus negotium, dignum tuo senatu, dignum tuo tribunali. hæc enim cogitatio, uerum regem efficit, quum se agnoscit uerum dei ministrum, in regni illius administrationem. sin secus, non regnum, sed grassationẽ exercet qui imperat, gloriæ diuinæ non obsequuturus.*

Serpens.

Quod superest apostropheis intelliges, tot assentationibus examinatis.

Columba.

Stupore afficior, tam arrogantem audiens, tenebrionis audaciam, quę tantum principem tam impudenter compellare, non erubescit: Non nescit Culina, quot verbis, quot religiosis actio-

nibus

nibus, quotque censionibus, Parisiis & aliis suæ ditionis locis, Lutheranam hæresim reprobauerit Christianissimus Francorum princeps Franciscus, quem tamen hortatur, tantæ pestis, eiúsq; caussæ, protectorem fieri: quæ tam iusta est (inquit) quod sit in terra tueri gloriam dei, honorem & dignitatẽ veritatis, integritatémque regni Christi, digna certè, regiis auribus, regia iurisdictione regióque sceptro, materia: Fateor quidem, regium esse patrocinari, gloriæ omnipotentis dei, honori & dignitati veritatis, integritati quoque regni Christi: At cognouit princeps religiosus & solers, tuæ caussæ patrociniũ, ruinam esse gloriæ dei, excidium honoris & dignitatis fidei, integritatis quoque regni Christi, maximam perturbationem: Audiamus quod Apostrophis restat.

Culina, Hyd. struth.

Age uero longe fallitur, qui diu fœlix staturum regnum existimat, quod diuino sceptro, hoc est uerbo dei, non dirigitur: Illud *enim cœleste eulogium errare non potest, quod* Pro. 29 *præsagit populum, cum fine prophetiæ dispergẽdum.* Ne*que te retrahat contempta nostra abiectio:* Non *inficiamur, egenum & in utile, nos genus esse ut pote, in conspectu dei flagitiosum, apud homines uero, neglectum & exclusum, uel si libueritrerum sordes, & quisquiliæ uocitemur, uel rei uilioris nomine, si quid unquam uilius exprimi possit:* Ita *nihil præter dei misericordiam (qua sola sine meritis nostris, fruimur uita æterna) nobis relictum sit, quo gloriari coram deo possumus, neque apud homines, præter solam nostram infirmitatem, quàm singuli, grauissimum contemptum esse arbitrantur.*

serpens.

Sua mendacia, frustráque oblatrantes nugas, temerè affirmat, sceptrum dei esse, sanctum dei verbum, prophetiamque, sine qua & dissipandũ regni cuiusuis populum, & regi, desperandam felicitatis in rebus secundis lõgitudinem, dicit: Et hoc tanto maiore animi obstinatione, quãto obstinatissimo Satanæ, reliquis omnibus hæreticis, est similior: Antea monstris istiusmodi caruit Gallia, quæ tamen permultis, diuturnísque temporibus floruit: Non pauci, cum reges, tum imperatores, in florentissimo Frãcorum regno, longæuam in rebus secundis, immo perpetuam & integram felicitatem adepti sunt, priusquam emergeret ab inferis, strigum impietas, nullo tali sceptro vsi: neque compertum cuiquam est, populum Francorum dissipatum, antequam prodiret in lucem, egregium illud sceptrum, aut dispersum aliquando, è regno migrauisse: Stupenda (certe) Noctuæ stoliditas, quæ principes vniuersos, suę imlpietatis osores, tyrannidis insimuat: incusat quoque vehementer ac traducit, quod sibi creditas nationes, sceptro dei, minimè moderentur (hoc est strigum impietate) O deum immortalem, quanta afficit ínfamia, sceptrigenos omneis, quantumuis orthodoxos, innumerísque torphæis dignissimos: Et credens Christianissimum, regem, ingeniosissimum simul & oculatissimum, adeo cæcum, vt lumẽ non videat precatur (stolida Strix) ne eum à suæ caussæ protectione remoretur, aut prohibeat suæ abiectionis, suorúmque contemptus.

Columba.

columba.

Mira impudentia: In reges Christianos contumeliosa Culina, omnium Christianissimi, auxilium implorat non modo, verum & caussæ, Lutheranæ coniurationis, aduersus omnes, propugnatorem esse debere impudenter oggannit: At demiror, tantæ impudentiæ, tam insignem humilitatem comitem esse: Nempe in conspectu dei, miseros peccatores sese, suósq; profitetur: Et coram hominibus, purgamenta mundi, omnium peripsemata: Insignis equidem humilitatis symbola.

serpens.

Ne fallaris prospicito (dilecta soror) Non enim in verbis sita est eximiæ humilitatis virtus. Neque in externa, aut cōtemptibilis cultus, aut gestuum quorumuis, apparentia: Sed in animo omnis iracundiæ expertissimo: Est qui se nequiter humiliat (inquit vates egregius) & interiora *Ecclc.19.* eius, sunt plena dolo: Qui fieri posset, vt veram modestiam, verámque humilitatē (basim & fundamentum omnis virtutis, propugnaculúmque) comitarentur tot pestes? Nec tamen es, adhuc omnium gnara, libremus tamen, videamusque, quam simulata est, Culinæ humilitas, foris aliud ostendens, intus aliud sentiens: Quanti (putas) sese, reliquósque Lutheri dogmatistes, corā deo existimat, & quam parui faciat cæteros omnes, quantumuis vitæ sanctimonia, & miraculorum testimonio clarissimos, hinc perpende, quod illos tanti à deo habitos dicit, vt illis tantummodo (tot fidelium millibus spretis) suæ cœlestis

ſapatẽitiæ arcana reuelauerit. Quantũ (præterea) magnificiat eoſdem, quum eos Chriſtũ eſurire & ſitire, atque ad veram pietatem eruditos eſſe, rectam de deo habere opinionem, cauſam Chriſti & veritatis ſuſcipere & tueri, & pro Chriſto iniuſtè ab iniquis pati cõtẽtioſè defẽdit, miríſq; poſt hac laudibus effert, iudicet quiſquis ſapit: Quo (adhęc) honore nõ dignatur eoſdẽ, quũ dei
Can. 5. 4. & 6. filios (reiectis cæteris) & Eccleſiam, veriſsimam Chriſti ſpõſam eſſe, contẽdit? Quippe eã èx ſcripturis conſtat totã pulchram, ſine ruga, aut macu
Ephe. 5. la ſpecioſam, Auroræ ſimilem, vt luna decoram, & tanquam ſol electam, haudq́ue aliter quã caſtrorum ordinata acies, hoſtibus terribilem, & oĩgenæ virtutis, & gratiæ decore formoſã, quãque beatiſsimiam dixerunt filię Syon, & reginæ laudauerunt. Inſuper auditura es poſt hac, quanta temeritudine, ſuã eccleſiam, eiuſque doctrinã
Ex Hier. prædicet: Igitur mordicus teneas perſonatã humilitatem, miſerã peccatricémque ad omne verbum ſeſe proclamare, veſtis item contẽptu, lenta voce, tenuíque ſermone, necnon capitis, oculorúmq́ue in terram deiectione, manſuetudinem & modeſtiã polliceri, quæ tamen, ſi vel leui ſermone offendatur, continuò attollere ſuperciliũ, leuarẽ ecernicem, & delicatum illum oris ſonum, inſanò repente clamore mutare: Talis eſt Culinæ humilitas. Ea humilitatis larua, principem circumuenire moliebatur, ſi eam fictionem, pro humilitate ſuſcepiſſet, quod fecerũt incauti plerique, & nimium multi: Porro, quod gloriatur ſeſe, ſuóſque, coram hominibus abiectos, inter

purgamenta

purgamenta huius mundi reputari, nihílque illis superesse, vnde in hominum conspectu gloorientur, mendacium esse nemo inficiabitur, qui expers non erit morum eorundem: Certè paucissimos dogmatistarum Lutheri offendes, non gloriosos, non iactabundos, nō obstrigilatores, non maledicos, nō impostores, & Sycophantas, innumerísque turpitudinibus & immundiciis, haud impiatos: Delibra nostræ Culinæ dicta omnia, & humilitatis vmbram tantummodo, querelis, istiusmodi, affabre effigiatam comperies.

Columba.

Minimè eos, in infirmitatibus, aut tribulationibus, cū Apostolo gloriari, hinc cōiecto, quod pro Lutherana hę esi, magistratibus delatos, cernimus deierare, non modo sese dixisse, quæ verissima esse contendunt, verum delatorum omnium, reiicere testimonia. Mendacia (ad hęc aduersus eos cōfingere, totóque studio eos, vel ad mortem vsque insectari, factum equidem, ab Apostolica humilitate, patientia, & in tribulationibus gloriatione, alienissimū. Hoc cōfessorum Christi neminem, fecisse legimus: Quando vero conuicti, & pertinaces, suæ hæreseos pœnas luunt (aliquot eorum in mortis articulo erratū agnouisse, & damnauisse cognouimus) sese propter Chtistum pati, & in hoc cum Apostolo gloriari, impudenter ementiuntur, suam tenacitatē, cōstantiam appellantes, quorum vecordiā commendat Culina, eam nomine gloriationis in infirmitatibus obducens: Vtinam conticescat a- Roma. 5.

modo, præclarè cordata Strix.

serpens.

2.cor.11 Cerne Satanæ miniſtros, vbivbi vendicare, mi niſtrorum iuſtitiæ, honorem, dignitatémque: At finis eorum erit, ſecundum opera ipſorum.

columba.

Quanto aſtu ſtudent noctuæ, bonorum operũ
Sapien.3 (quorum fructus glorioſus manet longanimes) reſcindere merita, quotienſcunque locus ex ſcri pturis occurrit, qui ſubnegare videatur ſalutem noſtris meritis comparari, quum tamen nunc, ex citato Apoſtoli dicto, aliíſque ſcripturis innu meris, finis cuiuſque, præcedentiũ operum qualitati, correſpondeat: At quomodo hęc quadrẽt, ſpecialem (reor) tractatum exigunt.

serpens.

Diſcernere nequiuit Culina, fidei opera (quæ meritoria eſſe teſtantur ſcripturæ) ab operibus fidem præcedentibus: Neque inter naturam & gratiam, ſecũdum quam, multo plura nobis poſſibilia ſunt, quàm mereri operibus fidei: quippe
Marc. 9. omnia poſsibilia ſunt credẽti: Et omnia poteſt,
Phil.4. Apoſtolus in eo qui ſe confortabat.

Columba.

Rectè, nunc perſequamur, Culinæ hypochriſim.

serpens.

Audi ſuperbiſsimæ noctuæ arrogantiam, quæ modo tam humilis tibi viſa eſt.

Culina. Hyd. struth.

At neceſſe tamen eſt, hanc noſtram doctrinam, inuictam, & vniuerſi mundi gloria, & potẽtia ſuperiorem permanere,

uere, nō enim nostra, sed est dei immortalis, & eius Christi, quem Pater constituit regem à mari ad mare. & à fluminibus ad extrema terræ imperaturum: Imperaturum ueru, tanta manu & ditione, ut sola oris uirga, terram cū splendore, eiúsque potentiæ, tanquam fictile confringat, quemadmodum de regni illius amplitudine Prophetæ scriptis & uerbis aperuerunt, euersurum regna ferrea, æreáque, & tanquam aurum & argentum splendentia.

Serpens.

Quum ad regem Christianissimū scribat Culina, pro tuitione eius doctrinæ, quàm illius regni magistratus, è regno propellere, & prorsus excidere moliuntur (damnatissimam, videlicet excarnificādi apostatæ Lutheri doctrinam) Manifestum est Culinam, Lutheranam hęresim, doctrinam dei & Christi eius appellare, quàm eleuatā, stabilémque, & insuperabilem fore, totius mundi inuita potestate & gloria, præsagit non modo (cerebrosa diuinatrix) verum, & sic oportere inuitis omnib⁹, imperiosissimè & superbissimè decernit.

Columba.

O insolentiam, ante hac inauditam: Quis probus & solers, non merito affirmabit Culinam, grauissimo furoris succensam morbo, deploratáque (æquissimo dei iuditio) mentis elatione caliginosam, totam insanire? Quæ superbia, aut certè quis nequā genius, tantum incrementi, tuę adiecit impudentissimæ inscitiæ, vt tam impudenter asseuerare non pudeat (quum tamen te sapere plurimum glorieris passim) Lutheri hæresim, omnium tum scelerum, tum blasphemia-

rum parẽtem funeſtiſsimam, dei & Chriſti eius veriſsimam eſſe doctrinam? Quis te adeo demẽtauit (Fœda noctua) vt plãtationem Satanæ affirmes, temeréque decernas, perpetuò duraturam? Quis pius teterrima præſtigiatæ (cruento faſcino) Culinæ verba, decretáque, patienter, ac diutius ferat?

serpens.

Multo grauius ſuccenſeres (ſcio) ſi ſceleratiſsima Lutheri dicta, tibi adhuc incognita, haud ignores: At tutius eſt, ſimplicem talibus obſurdeſcere auditum.

Columba.

Non excandeſcere non valeo, audiens Culinã, tam probroſis vaporationibus, regem, ac magiſtratus religioſiſsimos (ingeſtis crebro maledictis) tam temerè offendere: Si enim ea doctrina quam pro viribus inſectantur, & deturbant, dei & Chriſti eius doctrina eſt, nulla vi eliminenda, Dei & Chriſti eius, ſanè quoque eorum doctrinę perſecutores eſſe eos oportet: Haud animaduertit, ſtolida Strix, quanta iniuria, principem (quem ſuæ cauſſæ patronum exoptat fieri) quãtóque vulnere, principis Senatum auguſtiſsimũ, cum totius reipublicæ corpore afficiat, gentem (à primæuo apoſtolicæ tubæ, per orbem vniuerſum ſparſo clangore) Chriſtiana religione floſentiſsimam, tot maledictis laceſſens.

serpens.

Eſa.14. Iam liquidò apparet ingens Culinæ ſuperbia, quæ luciferum imitata, inuita totius mundi poteſtate, & gloria, ſupra aſtra dei (quę ſanctos põtifices,

tifices,principes quoque,ac doctores, cæteróſque fidei orthodoxæ confeſſores dicere poſſumus)exaltare ſeſe,propriíque ſolij, ſolidam doctrinam,glorioſè feſtinat: Seſſuráque in monte teſtamenti,in lateribus Aquilonis, ſuper altitudinem nubium aſcendere pernittitur, fieríque (tã etſi ore ſe nequiter humiliet) altiſsimo perſimilis:Immo contra altiſsimum(Lutheranæ peſtis,& totius ſuperbiæ,& oſorẽ,& aduerſarium) decertare,totis viribus contendit: Conturbare (adhæc)terram,regnáque cõcutere,& Chriſtianum orbem,efficere deſertum,ſacerdotio,& ſacris ordinibus,ſacramentis,ritibus,ſacrificiis,cæremoniis, omníque tam ciuili, quàm eccleſiaſtica Hierarchia, abſcuſsis:Verumtamen ad inferos,tandem eius detrahetur ſuperbia.

Columba.

Superbiæ refertiſsimam ſpiritu Culinam, tali ferio dilemmate:Si doctrinã nobis, ſibíque cõmunem(immiſcent nempe falſis vera plerunq; & veris falſa hæretici)ſtabilem,inſuperabiléque fore dicit, nulla hinc inter nos erit contentio, proinde malignam oportet eſſe Culinam, quæ nos, præter rationem auerſatur (fideles omneis vnguibus,reſtróque,& quanta poteſt calliditate appetens)Sin Lutheri, reliquarúmque noctuarum affanias,& figmenta quæ ante hoc noſtrum ſeculum, aut excogitata non erant(quamobrem ad Chriſti doctrinam pertinebant minimè) aut certè eradicata,ſtygiali potiebantur buſto(argumentum diabolicæ plantationis) explantari ea neceſſario oportet.Omnis plantatio quam non

Matt. 15. plantauit pater meus cœlestis eradicabitur, inquit cœlestis Agricolæ veracissimus filius: Sed quid futurum, si pestis hæc omnium hæresum postrema sit?

Serpens.

Quum pertracta fuerit ad littus sagena, factáque euidens & perpetua electorum & reproborum separatio, mittetur cum suis doctoribus foras, extráque domum dei, in stagnum ignis & sulphuris, perpetuò arsura.

Columba.

Ex verbis Culinę superest edisseras, quur Christum ipsum, tam magnificè prædicat, videlicet à patre, regem constitutum, vt dominetur à mari vsque ad mare, & à flumine, vsque ad terimnos orbis terrarum, & qui concutiat terram, virga oris sui.

serpens.

Si adeò cæcutit Culina, vt non videat suam doctrinam Christi non esse (quod vix crediderim) Studiosè curat Satanas, illo suo organo, tam pia intermisceri, quominus suspecta, imprudētibus, videatur ea hæresis, iustitiæ & pietatis velata tectorio.

Columba.

Simile ais (reor) detestabile strigum genus, eis qui magicas præstigias colūt, malis carminibus, aut cruces, aut Christi nomina, dictáque, aut certè virginis, vel reliquorum diuorum permiscētes, quo facilius mentes imprudentū, suis præstringant fallaciis.

serpens.

Haud

Haud incongrua similitudo: Non enim magis, dei & Christi eius honori, cõsulunt noctuę, (nefandis hæresibus, immiscentes recta) quàm qui Theurgiam profitentur, detestabilibus religiosa commiscentes: Tantummodo fallere moliuntur vtrique, tanquam solatium habituri, de multorum perditione.

Theurgia magiæ nomẽ quæ dæmonũ potentia cõstat.

Columba.

Nec minus, ipsis dæmonum cultoribus, norũt striges (suspicor) sese Satanæ obsequi, quamquã fœdissimo ore, verba, ac illi proferant, quæ ad dei & Christi eius honorem, deprompta videantur, quum tamen nihil minus prætendant: Ac sic in vtrisque verificatur, quòd excerptum ex scripturis, Pharisæis dominus exprobrabat dicens, Populus hic labiis me honorat, cor autem eorũ, longe est à me.

Esaiæ.29 *Matth.15*

serpens.

Rectissimè, Pharisæorum nomenclatura, Striges dignaris, tametsi nos Pharisæos vocitent. Quippe de verbo dei, maximè gloriantur, & in eorum saliua semper natat illud Esaiæ, Verbum domini, manet in ęternum: Et vt ex scriptis viri cuiusdem doctissimi, didisci, Principes quidem Germaniæ, Lutheri dogmatistes, in suorum seruorum manicis, & domorum dealbatis parietibus (sicut in Iudaicis olim Phylacteriis & fimbriis, factum fuisse, improperat Pharisæis hypocritis dominus) depingunt, quinque literas grandiusculas, illius oraculi: V. D. M. I. E. vt verbi domini semper videantur memores: Re tamen ipsa semper obliuiscuntur, quamquam

Esaiæ.40

mox refragetur Culina.

Culina, Hydr. struth.

Haud ſanè dubium eſt, aduerſarios noſtros reclamare, falſo nobis aſſumi uerbum dei ex probrantes, cuius ſumus (ut aiunt) perniciosiſsimi deprauatores: Tu uero conſilio prudentiſsimo, his legendis, quæ concedimus, iudicabis, iſtam contumeliam, non ſolùm teterrimam calumniam, ſed etiam effrenatam audatiam eſſe.

Columba.

Tuã (ò Culina) Lutheríque doctrinam, dei oppugnare verbum, quis tam cæcus, qui non iudicet, modo commentitiorum, maledictorumque dictaminum veſtrorum, expers omnino non ſit? Quamobrem, impudentiæ eos inſimulare, qui hoc affirmant, impudentiſsimæ eſt impudentię: Nec abs re, eos aduerſarios exiſtimas, qui & reuera ſunt & merito, deo inimicitias firmante in-
Gene.3. ter veneficium ſerpẽtem & mulierem, interque ſemẽ vtriuſque. Qui enim fieri poſſet, vt Chriſtianiſsimi Eccleſiæ filij, homines inſigniter malos nedum, verum & manifeſtè hæreticos, dei & matris amantiſsimæ hoſteis, Satanæ genimina, totis viribus, inſtructis copiis, ferróque ac fuſtibus inceſſere, vel ad horam omitterent? Facilè dementandum, tuis ſcommatibus, principem ratus, iudicem eorum, quæ fidei ſunt vbique conſtituis (ſtrigum omnium aſſentatrix vaferrima) haud tamen, tuis adulationibus, præbuit auditũ Chriſtianiſsimus princeps, nec confeſsionẽ tuã (opinior) lectione dignatus eſt.

Serpens.

Quam affectatè quæſierit, ſuam confeſsionem

regia

regia lectione dignam haberi, sequente satis persuasione monstrat. Sic consequenter principem affatur.

Culina. Hy. strum.

Veruntamen πάρεργον non erit, quædam præfari, quibus ad hæc legenda adatus præparetur: Quum diuus Paulus uoluit, omnia prophetarum oracula, fidei auologiæ respõdere, tutissimam scripturarum interpretandarum legem sanciuit. sed si doctrina nostra, lege illa examinetur, iam in manu est uictoria: Quid magis fidei consantaneum, quàm nos nudos profiteri, ut Christum induamur, omnibus bonis exaustos, ut christo satiemur: peccati seruos, ut à Christo in libertatem uindicemur. cæcos, ut Christus lumen infundat, claudos, ut corrigat, Imbecillos, ut fultiat? Quam omnem gloriæ caussam deponere, ut solus deus, gloria ornetur, & nos in illo? cum hæc, & huiusmodi à nobis celebrantur, clamitant aduersarii, his admissis, nescio quod cæcum naturæ lumen euerti, & ementita uirtutum seminaria, liberum arbitrium, opera, quæ uitam perpetuã mereantur, cum suis supererogationibus. Isti enim pati non possunt: laudem omni genere bonorum, uirtute, iustitia & sapientia, cumulatam, in deo consistere: sed in nullos legimus fuisse animaduersum, qui nimium, è fontibus aquæ uiuæ, hauserint: Durè autem & acerbè mulctatos, qui sibi puteos futiles, & cisternas aridas infoderunt.

πάρεργον præter propositũ.

Analogia proportio cõuenientia similitudo, qua ĩcerta certis probătur, uis est

Hiere. 2.

Columba.

Hæc (quæso) diligenter examinemus, quæ vera, piáque esse, ac plurimum scitè & eleganter structa sibi persuadet gloriosa strix.

serpens.

Admiranda (sanè) noctuarum insensibilitas, & insensibilis stoliditas: Fidem qualemlibet præ-

ſcribunt, cunctis leges imponere feſtinant, ſcripturas ſuis regulis interpretandas ducunt, nemini quam ſibiipſis, fidem habendam contendunt, omnia pro arbitrio definiri volunt, & victoriam ſibi, ſuiſque pollicetur (horrida Strix) modo pro nutu illius (non Apoſtoli) cuncta decernantur.

Columba.

Quis (obſecro) profligatorum iam olim hęreticorum, glorioſo triũpho (ea lege) potitus haud fuiſſet? Nullus quippe eorum non obſtinate aſſeuerauit ſuam doctrinam, fidei conformen eſſe, quin & veriſsimam fidem ipſam: Quis quãtumuis facinoroſus, nõ ſibi impunitatem, aut de aduerſariis victoriam repromitteret, modo à ſeſe addendas leges, aut inſtituẽdos iudices, aut (certè) ſcelerum conſortes, Cenſores haberet? Admiratione digna, noctuarum ſtoliditas: At fortaſſe dictura eſt Culina, præſcriptam à ſe fidem, eam eſſe quæ vtriuſque teſtamenti ſcripturis, commendata eſt, ac proinde fidei conuenientem analogiæ.

serpens.

Orthodoxa fides naturæ lumen (quod Culina ore impudentiſsimo cæcum lumen appellat) nõ reprobat, quòd vtriuſque voluminis ſacrorũ bibliorum authoritate, celebratum eſt: Catholica fides liberũ arbitriũ, tam ad bonum, quàm ad malum, opera (adhæc) meritoria, ſupererogationéſque approbat, præparationes (inſuper) dulciſsimis & accõmodatiſsimis verbis perſuadet, quæ omnia Culinæ fides execratur: Næ, tam lyncea eſt, tamque naſuta, vt eos, alioſque innumeros

(ſua-

(ſuauiſsimo fragrantes odore) floſculos, per amplisſimum ſcripturarum campum paſsim iactatos, nec videat, nec odoretur, tam & ſi illius planiciem, percurriſſe ſeſe, abūdè glorietur. Eſt itaque illius fides teſtamenti vtriuſque authoritate, reprobata: Qui fieri igitur poteſt, vt fidei analogiæ reſpondeat? Nec ideo fideles (quos peſsima Strigum conſuetudo aduerſarios appellitat) agnoſcunt naturę lumen, arbitrium liberum, opera meritoria, ſupererogationéſque, ac pręparationes, quo diuinum (quouiſpacto) honorem immuniant, quemadmodum nugatur Culina: Quippe perſanctè credunt ſeipſos nudos eſſe, vacuos, ſeruos peccati, cæcos, claudos, debiles prorſus, & inutiles, ſuapte natura, ſed in Chriſto poſſe omnia, cum Apoſtolo, non inaniter gloriātur, *Philip. 4* nihil diuino, detrahentes honori: Alioqui Chriſtus omnipotentiam quendam, tribuens credentibus, (vt dictum eſt) paternum imminuit honorem: Naturam & gratiam diſtinguere oportuit, quod non potuerunt adhuc noctuæ.

Columba.

Quum fideles omneis, ſeſe à Patre omnia per Chriſtum, ac propter Chriſtum poſsidere, omniáque per eundem poſſe (nihil alioqui) & corde credant, & ore confiteantur, Deum (prætерea) bonorum omnium, ſpiritualium non modo, verum & naturalium, & temporalium, manalem fontem eſſe, magna animi alacritate, atq; ſpiritus exultatione cantitent, integram (profecto) totius boni, totiúſque honeſti gloriam, deo tribuunt: Nempe Libertinus, domini conſide-

rata beneficentia, ſeſe liberum exiſtimat, nec quicquam, manumittentis honori detrahit, ſed beneficentiam agnoſcit: Et quum ſeſe liberum, domini benignitate profitetur, benefactorem (dubio procul) tanquam gratias agens, commẽdat: Ita & fideles, ſi ſeipſos conſiderent, peccatores, ſeruos peccati, nudos, cæcos, claudóſque, ac debiles ſeſe prorſus agnoſcunt: Sin, dei patris gratiam, & filij propitiatoris iuſtitiam, per euãgelicam fidem (quam audio à Theologis, viuam ac forantam appellari) ſibi applicatam, & iuſtificatos, adoptatóſque, ac plurimum poſſe, ſeſe exiſtimant, & citra culpam in domino gloriantur, gratiam dei, & propitiatoris iuſtitiam, prædicãtes, quibus tribuunt, quicquid boni, meritíque habent, ſuæ fidei opera.

[illegible] serpens. [illegible]

Gratiæ dei, & iuſtitiæ noſtri aſſertoris eſſe affirmo, ꝙ opera noſtra, quatenus noſtra ſunt (de operibus fidei loquor, quæ noſtra eſſe, in ſcripturis dicuntur paſsim) acceptantur à deo, propter Chriſtum, ad vitam ſempiternam, quæ iam nobis, ex debito iuſtitię mediatoris debetur. Porro eam mediatoris iuſtitiam, ex Dei ordinatione, gratia, fide, ſacramentis, boníſque operibus, nobis vendicamus, & propriam efficimus, eáque vitam comparamus æternam, immo regno cœlorum vim inferimus (ea iuſtitia maximè volenti) & rapimus, & hoc pacto, vitam meremur beatã: Atqui hoc totum diuinæ gratiæ, & propitiatoris, redẽptiõi, tribuimꝰ, nihil eius dignitati detrahẽtes: Quũ itaque fidei operũ, ſimus voluntarij, ac li-

Matth. 11
Luc. 16.

ac liberi authores (non pręcipui, ſed ſpiritui ſancto liberè cooperantes) ſunt fidei opera noſtra (diuino fauore, ferente opem) vt noſtra æterno præmio condigna, condignitate (vt aiunt) pacti. Si autem ſpiritumſanctum, præcipuum authorē conſideres, cōdigna ſunt abſolutè, boni infiniti: Impudenter itaque, inſcitéque, in nos impingit Culina, ob noſtram de merito operum doctrinā, & hoc diuini honoris prætextu, cui ſolerter, ſtudioſéque ſeſe patrocinari exiſtimat; ſi operū noſtrorum merita abroget, non animaduertens cuſe, diuinæ ſcripturæ (quæ de merito operum cuiuſlibet expreſsiſsimè meminit) derogare: Nimirum cum Satana, diuino honori (at Callide) patrocinatur, nempe, vt in conditoris blaſphemias tandem, & ſcelera permulta, à ſeſe correptos, det præcipites: Siquidem Satanas (qui coram fidelibus, apertè deum blaſphemare non audet) Deum verbis extollere cōperitur nonnunquam, quo tandem ab illius laudibus, à ſeſe pellectos auertat. Quot (quæſo) fuiſſe exiſtimas, quotque ſupereſſe, qui veneni Strigum, nimio potu, facti hebetes, & mēte alienati, ocioſè, molliter, negligentérque, in omnem lapſi turpitudinem, degerunt, degúntque? Deo nempe, bonorū omniū ſummā relinquentes, ſeſéq;, nihil (quouiſpacto) boni agere poſſe reati, ſupini iacuerunt, iacéntque quam multi: Hic eſt fructus Lutheranæ plantationis (quam ſordida alluuie rigat Culina pro viribus.) Pelagiano taxo, forte peſtilentioris: Quippe & ſi ineſt, Pelagiani Taxi baccis, venenum letale, adeo tamē patet (nullo

Eccle. 15.

Luther peſtilantior pelagio.

tectum velanime, aut certè transparente omnino) vt sibi quisque prospicere valeat: Nemini (præterea) inerti fauet, quũ potius, fugata ignauia, operari vrget: Porro Lutheranæ sentis spinis, frondibusque, ac fructibus, præsentissimum virus inest, ignanos quosque, cum fumo, tum odore pernecans, diuini honeris prætextu, & illecebrarum, deploratæque cuiusdam libertatis velamine, adeo obductum, vt prȩter oculatissimos sibi ab eo cauere, possit nemo.

Columba.

At gloriantur in immensum Culina, neminem eorum suggillatum affirmãs, qui nimium hauserint, de aquarum viuẽtium scatebra (id est reor) qui totum deo tribuentes, sese nihil omnino boni posse rati sunt. Increpatos autẽ eos asperius, qui sibi foderunt cisternas, aquas continere minimè valẽtes, id est, qui sese cum Apostolo, deo
1.Cor.3. cooperari, in domino gloriantur.

serpens.

Si cæca non esset Culina, aut noctiuaga, planè videret, à sese producta verba Hieremiæ, Luthero, Melanthoni, sibíque, ac reliquis noctuis, per omnia conuenire: Næ in hunc modum, narrat
Hiere.20 propheta: Duo mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, Foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas. Prodere charitas vrget (præter Culinæ blasphemias) quædã noctuarũ impiissima, & scelestissima, omníque religioni contraria, necnon spurcitia omni fœtidiora dicta, quæ tamen reticere maluissem, quo pererrantes noctuas agnoscas

gnoſcas, veritatẽ dereliquiſſe, deúmque & Chriſtum eius, inque eos grauiter impegiſſe, mẽdacij inſimulaſſe, & Ciſternas diſsipatas (viuentium aquarum haud capaces) ſibi fodiſſe, falſa pro veris, & dubia pro certiſsimis approbantes, ac contentioſo ſupercilio defendentes.

Columba.

Te comite, nihil eſt, quod reformidẽ: Produc ergo ex mare errorũ, pauca tantummodo nondũ producta. *Serpens.*

Quid in deum contumelioſius, effutire poterat, Noctuarum inſcitia, ſtoliditas, & nequitia, quam contentioſè affirmare, Ipſum eſſe malorũ omnium, perinde ac bonorum omnium, præcipuum authorem? Quemadmodum (inquiunt hydra & Strutiocamalis cæcitate ipſa cæciores noctuarum duces) cõfitemur, vocationem Pauli fuiſſe proprium opus dei, Ita & adulterium Dauidis, & ſæuitia Manlij, atque etiam proditio Iudæ, propriũ opus dei fuit: Deus enim omnia in omnibus operatur, principaliter & effectiuè: Nec poteſt homo ſeſe ad bonum præparare, cũ nec in eius poteſtate ſit, ſuas vias malas facere: Nã & mala opera in impiis operatur: Hucvſq;. *Luth. & Melan.*

Columba.

O deum immortalem, quantæ Strigum caligines: Qui fieri poteſt, vt mala opera, quantumuis horrenda, infandáque, in hominibus operetur deus, propriè, principaliter & effectiuè, quæ ſcripturarum teſtimonio, exoſa habet, cum ſuis authoribus & execratur, tamque grauibus ſuppliciis vlciſcitur?

serpens.

Cerne (charisſima) quam belle diuino honori patrocinatur, noctuarum tetra religio: Audi itē quanto probro & Chriſtum dei afficiat: Aſſerūt (qui ſupra) bona opera nō poſſe, abſque fidei iactura doceri. Accuſari non poſſe, per opera vlla quantumuis mala, eum qui in Chriſtum credit: Omnia opera nihil valere apud deum. Chriſtum inſtituiſſe, vt nullum ſit peccatū, incredulitate excepta. Inſuper mala opera, non facere malum virum: Omnia hominum opera, quantūuis laudabilia appareant, deteſtabilia eſſe peccata & morte digna: Chriſtum, donis in ipſo pauore deſtitutum, & charitate ſpoliatum fuiſſe: Nulla ſacramēta iuſtificare: Agere contra Eccleſiam, nō eſſe peccatum: Et multo plura bláterat frontoſa ſtrigum, audáxque inſcitia.

Columba.

Quum Chriſtus opera docuerit, commendauerit, pręmianda quoque prædixerit, imperarítque, ſub pœna Anathematis audiri Eccleſiam, Scelera item damnauerit, Arborem ex operibus agnoſci voluerit, ſacramenta quoque (quibus ſuæ iuſtitiæ participes efficiamur) inſtituerit, variáque diſtinxerit peccatorum genera, Chriſtum ipſum veraciſsimi parentis filium, mēdacem facit improuida noctuarum improbitas: Quúmque veridica, inconcuſſáque fide, teneant fideles quíque, diuinitatem à Chriſto nunquam ſeparatā, neque charitatem ipſam, aut gratiarum dona, luce clarius conſtat, quàm procul à ſe pepulerunt Deum, & Chriſtum eius, & foderuut

(ſuarum

(suarum blasphemiarũ adinuẽtione, & proteruã defensione) Cisternas siccaneas, & puteos diuini roris & laticis incapaces: Sed quid, si Culina negauerit sese, aut consortes, talia (quæ etiam ipsi mali genij reprobarẽt) dixisse, aut saltem ea reprobare sese assueueret? Non enim in omnibus conueniunt noctuæ omnes.

serpens.

Quur ergo eos, qui blasphemiarum istiusmodi & similium, æquissimi sunt vindices, tãtis maledictis lacessit, nec secus quam nominis Christiani infestissimos hosteis auersatur? Quur non potius in eos inuehitur, qui tam contagiosi seminij, tamque adultrieni, tantã pestem per agrũ domini resperserunt?

Columba.

Plus satis fecisti verbis prophetę: Superest, ex verbis Culinę inuestigandum, Suggillati, necne extiterunt aliquando, qui de dei bonitate, & misericordia, nimium præsumentes, nihil omnino eius iustitiam veriti sunt, quantumuis leges, iuráque, contemnerent, sua fide firmissima satis securi, quos hausisse nimium, de fonte aquarum viuentium proinde suggillandos nusquam, garrit Culina? Illi (præterea) qui suorum conscij scelerum, à timore diuini iudicij (nihil præsumentes) conceperunt & pepererunt spiritum salutis, Esa.26. & tandem, de fidei propriæ operibus, cum Apostolo cęterísque sanctis omnibus, probè & in domino gloriati sunt, quos puteos fodisse, viuentium aquarum, haud capaces, contextu eodem affirmat?

serpens.

Martial. Qui paſcuntur nigræ ſolo nidoræ Culinæ paraſiti,in verbis mendacibus iſtis plus æquo con fidunt,illis aſsimiles, quos dominus acriter, per eundem prophetam increpat hunc in modum:
Hier.7. Nolite confidere in verbis mendacibus, dicentes, Templum domini, templum domini, templū domini eſt. Et paucis interpoſitis, Ecce vos confiditis vobis in verbis mendacibus,quæ non proderunt vobis.Miror Culinam non animadtiſſe,fruſtra illos,tantam habuiſſe in deum fiduciam (eius legibus contemptis):Illi,ſanè,quod populus à deo,præ cæteris electus,apud eos habitationem conſtituerat, eo temeritudinis & cō fidentię proſilierant,vt propterea nihil omnino vererentur.Porrò ſequuta eos vltio,demōſtrat, quàm vanè, quamque nimium præſumpſerīt.Et tales propria ſpe(aut ſi mauis temeritudine) fru ſtrandos,apertè prænuntiat dominus deus.Non
Matth.7 omnis qui dicit mihi domine, domine, intrabit in regnum cœlorum, ſed qui facit voluntatem patris mei.Et paucis interiectis, ſeſe dicturum
Luc.13. talibus affirmat,Nunquam noui vos : Diſcedite à me omnes,qui operamini iniquitatem . Innumeras penè,taliter confidentium increpationes, continet ſacrarum ſcripturarum planities : Qui autē ſuggillat eos,qui propria opera,ſua eſſe ducunt,cauſſam præcipuam & bonitatem deo tribuentes,déque ipſis,in domino gloriantur,Da-
Pſal.118. uidem regē Iuda,coarguat opportet,qui ſeſe toto corde dominum exquiſiuiſſe gloriatur,& re-
Eccl.47. ctè quidem, egregio vate teſte:Reprehendat & Ezechiam eius gentis principem, qui ad dominum

num dixiſſe memoratur: Obſecro domine, memento (quæſo) quomodo ambulauerim coram te, in veritate, & in corde profecto, & quod placitum eſt, coram te fecerim. Cuius orationem audiuit deus, ſimulatque lachrymatus eſt: Iob (prætcrea) alióſque permultos, dãnet neceſſum eſt: Quid moror? Impudentiæ & temeritudinis Apoſtolum inſimulet dicentem: Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui, in reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quàm reddet mihi dominus in illa die, iuſtus iudex. Innumerabiles locos, huic propoſito non mediocriter cõferẽtes, intactos (breuitati quantum poſsibile eſt ſtudens) relinquo: Si Chryſoſtomum virum apprimè eruditum, pietatéque inſignem, cæteróſque eccleſiæ doctores orthodoxos, profanorum hæreticorum voluminibus, præferendos, duxiſſet Culina, aberrare ſeſe, nec ſubdubitaret. Ille nempe ait: nec nos ſupinos eſſe vult deus (quales cernimus Lutheri dogmatiſtes) propterea nõ totum ipſe operatur: neque ſuperbos (quales erant Pelagiani) & ideo totum nobis non conceſsit, ſed vtriuſque tollens nocumentum, nobis vtile reliquit, hæc Chryſoſtomus, qui cum cæteris, receptis ab eccleſia authoribus, fidei, conſentanee ſcripſis: Alioqui cum Arrio, aliíſque erronibus, haud catholicę ſuadentibus, Eccleſiaſtica (non aliter, quàm pſeudo prophetæ) cenſura, coercerentur.

Eſaiæ.38. *Eccl*. 48. *Iob*.27. 29. 17. 2. *Tim*.4

Columba.

Explodenda (indubiè) noctuarum dogmata, & deridenda fides.

serpens.

Audi de noctuarum fide, multo vaniora ridicularia.

Culina, hyl. & struthio.

Quid (praeterea) magis fidei consonum, quàm deum patrem mitissimum, & Christum, fratrem ac propitiatorem sibi polliceri & uēdicare? (cuius amor in nos tantus fuit, ut ne filio suo quidē pepercerit, sed eum pro nobis tradiderit): Quam in certa regni coelestis, & uitae aeternae expectatione confirmari, quum amplectimur animo, Christum à patre nobis datum, cui tanti thesauri absconditi sunt?

Columba.

Sistere hic gradum noctuarūque duces quiescere impera dilecte: Qui fieri potest, vt deū, sibi valde dulcem, benignumque parentem, repromittāt noctuae, quem tam probrosis blasphemiis ad iracundiam assiduè prouocant? Aut Christū fratrem, qua temeritudine appellare audent, quem mendacem facere, totis studiis moliūtur? Qua impudentia, qua fronte, quaque amentia, sese de eterna salute securas praedicant (veritatis desertrices noctuae) quandoquidem perditum

Psal. 5. iri, omnes qui loquuntur, amant, aut faciunt mē

Apoc. 21. dacium, trimale sit?

serpens.

Ducum caecorum impetus vrgent, vt filiorū dei adoptionem, fraternitatem Christi, caeteráq; Culinae temeritate memorata, tam inconsulte, sibi vēdicent noctuae: Et tamen ex scripturis cōstat, nihil horum, ipsis competere Sed ea est omnium tenebrionum congenita stoliditas, vt sibi impudenter arrogent, quae verae fidelium sunt

tantum-

tantummodo: Illi (sine dubio) filij dei sunt qui in omnibus : diuinæ voluntati, morem gerere non detrectant, propriam in omnibus voluntatẽ abdicantes, etiam si mille mortes intententur: Eos quoque inter adoptionis diuinæ filios connumerandos, nec diffido, qui è Babylone (toto pectore conuersi, relictísque porcorũ siliquis, tráſfigientes, ad patris vltro occurentis clementiam reuertuntur, tam, & si viuifici lauacri gratiam, innumeris spurcitiis antea cõtaminauerint: Qui enim spiritu dei aguntur, hi sunt filij dei, quorũ spiritui, testimonium reddit spiritus dei, diuinæ filiationis (inquit Apostolus). Porro eos pro fratribus agnoscit Christus, qui faciũt voluntatem patris sui qui in cœlis est. Cæteris autem dicturus est (quanquam dei filios sese esse, vbique iactitent) quod Iudęis de progenitore Abraham gloriabundis, exprobrabat : Si filij Abrahæ estis, opera Abrahę facite, Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri, vultis perficere.

Rom. 8.

Matt. 12.

Ioan. 8.

Columba.

Ergo, palam faciunt fidei & charitatis opera, quales sumus, domini testimonio: Quum ergo sint noctuarum nostri æui opera, operibus omnium præcedentium hæreticorum multo deteriora, horridioresque partus (vt ex prænarratis liquet) nec filios dei sese esse, nec fratres, aut co heredes Christi (citra impudẽtiam) sibi aut aliis persuadere possunt: Quippe, longè est dominus ab impiis, & salus à peccatoribus. Adhæc temeritas strigum, impudentiáque, arguit apertissimè (si vel aliunde non constaret) neç filios dei

Psal. 118.

Prouer. 15

Iacobi.4. esse (qui superbis resistit, data humilibus gratia) nec fratres (ante omnia cordis humilitatẽ docentis) Christi. *Serpens.*

Probè, citéque ex scripturis elicis, nec filios dei, nec fratres Christi esse hęreticos, qui sua stolidissima securitate, scripturis sacris non minus

Eccle.9. refragantur. Nam egregius ille ecclesiastes, planè illis aduersatur dicẽs, Sunt iusti atque sapientes, & opora eorum in manu dei, & nescit homo, vtrum amore an odio dignus sit, sed omnia

2.Cor.12. in futurum seruantur incerta: Apostolus cui cõtigerat videre tertij cœli mysteria, & audire arcana verba, quę nõ licet homini loqui, qui spiri-

Roma.8. tusancti primitias habere sese, quique in tribu-

Roma.5. lationibus, & omnia in Christo posse gloriaba-

Phil.4. tur, qui nullius peccati sibi conscius erat, sed te-

1.Cor.4. stimonio propriæ conscientiæ, in simplicitate

2.Cor.1. cordis & in synceritate dei, nõ in sapientia carnali, sed in gratia dei conuersatus est in hoc mũ-

2.Cor.13. do, In cuius pectore, Christus resonabat, vas

Act.9. electionis, nec iustum pronuntiare sese, nec tãta

1.Cor.4. certitudine (quanta & strigum) de æterna salute

1.Cor.9. securum, affirmare audet, sed talis tãtúsque quũ sit, castigat corpus suũ & in seruitutem redigit, ne forte aliis prædicãs, ipse reprobus efficiatur, nihil tamen sibi conscius: Et noctuę, superbia tumentes, nihil ventris caussa, non contemnentes, carnis desideriis, haud segniter inseruiẽtes, reiicientes (prętereа) quæcunque corporis castigationi (quo spiritui obsequatur) conferunt, & quæ in carne sunt prorsus (ideóque deo placere

Roma.8. non possunt, quandoquidem sapiẽtia carnis deo

inimica est, sese de æterna salute securissimas, iactabunde prędicant: Fateor ingenue, nihil esse damnationis iis qui sunt in Christo Iesu in quibus per Iesum peccatum damnatum est, vt in illis, legis iustificatio adimpleretur: At tales esse censet Apostolus, qui non secundum carnem, sed secundum spiritum ambulant: Et quum manifesta sint carnis opera, iudicent noctuæ (quã-quam cæcissimè) an spiritu ambulẽt, quæ carnis desideriis, assiduè, vehementérque obsequũtur: *Galat.5.* Percurrat sacras scripturas Culina, doceátque talem securitatem, tantámque certitudinem, ex illis manantem, quo veritatis spiritum (scripturarum authorem) sibi ipsi aduersari, esseque contradictionis & erroris spiritum ostendat, asseueretque (insignem blasphemiam, neque in hoc sæculo, neque in futuro, remittendam) Perlegat sacrosanctum nostri Seruatoris euangelium, & dominum vndique minis, terroribúsque, aduersus impios, superbos, & inpersuasibiles, intonã-tem intelligat: Supinis & confidentibus (quales sunt noctuæ) rogaturis, cœli portas sibi fieri patentes, dominus respõsurũ sese illis, Nescio vos, *Matt.25.* apertè prædicit, tametsi, de rectitudine, diuinæ cognitionis gloriantes, dicturi sint apertis faucibus, domine domine. *columba.*

Quid ni dicturi sunt, frater, frater, aperi nobis, qui de Christi fraternitate tam iactabunde glorientur? *serpens.* Apostolus præsumenti, de sua fide aiebat: Tu fide stas, noli altum sapere, sed time. Si enim deus naturalibus *Rom.11.* ramis nõ pepercit, ne forte, nec tibi parcat: Vi-

de bonitatem & feueritatem dei: In eos qui ce-
ciderũt feueritatem, in te autem bonitatem dei,
fi permanferis in bonitate, alioqui & tu excide-
ris: Et de inflexibili dei iuftitia, ad Hebręos dif-
Heb.2. ferens, aiebat: Propterea abundantius oprtet
non obferuare ea quæ audiuimus, ne forte per-
effluamus: Si enim qui per angelos dictus eft fer
mo factus eft firmus, & omnis præuaricatio &
inobedientia, iuftam accepit mercedis retri-
butionem, quomodo nos effugimus, fi tantam
Heb.10. neglexerimus falutem? Item irritam faciẽs quis
legẽ Mofi, fine vlla miferatione, duobus vel tri-
bus teftibus moritur, quanto magis putatis dete
riora mereri fupplicia, qui filium dei conculca-
uerit, & fanguinem teftamenti pollutum duxe-
rit (in quo fanctificatus eft) & fpiritui gratiæ
cõtumeliam fecerit? Et iterum, Horrendum eft
incidere in manus dei viuentis: Præterea: videte
Heb.12. (inquit) ne recufetis loquentem. Si enim illi nõ
effugerunt, recufantes eum qui fuper terram lo
quebatur, multomagis nos, qui de cœlis loquen
tem nobis auertimus: Alios ex fcripturis (noftro
propofito egregiè conuenientes) locos quam
multos, omittendos duximus: Culina fuperbit,
effertur animo, nec timet tot fæueritatis diuinæ
oraculis fuafa. Bonitatem dei (quam feueritati
iunctam exprimit Apoftolus) fefe videre, ample
ctique exiftimat, quum tamen fæueritatem a-
Efa.29. gnofcere, prorfus recufet, nec videri eam, à fuis
Iob.26. velit, ne forte à timore dei concipiant, & quafi
parturiant & pariant, fpiritum falutis: Colum-
næ cœli maximæ, tremunt & pauent ad nutum

eius,

eius. Et noctuæ, arundinibus mobiliores, certissima securitate, tranquillæ & immobiles permanent.

Columba.

Au, quam fœdos enititur partus, laruata noctuarum fides: Hanc itaque superbissimè generosam noctuarum progeniem, Satanæ parentis superbissimi prolem, ex stygiali quadã vmbra, esse oportet. *Au interiectio cõturbatæ mentis.*

Serpens.

Quam malè audit eos, qui arrogantię & temeritudinis istiusmodi, eam, cæteràsque noctuas arguunt, ex sequente structura, agnosce.

Culina, Hyd. struth.

His refragantur, & asserunt, huius modi expectationis confirmationem, neque arrogantia, neque insolentia uacare: sed ut nihil à nobis, sic omnia à Christo, arrogare debemus: Neque alia de caussa, gloria inani priuamur, quam ut in deo gloriam adipiscamur.

Columba.

Omnia circumquaque, minis & terrorib9, opplpleta cernimus: Hem nos homunculi nos infirmi, in luteis domiciliis habitantes, non formidabimus diuinæ iustitiæ tribunal districtissimũ? Maximæ ecclesiæ dei columnæ, tremunt & pauent ad nutum eius, Iob & Paulus: Et Culina, pestifero suarum nugarum pastos succo, sua vaniloquẽtia securissimos esse iubet: Certissimos esse (omni propulsato metu) hortatur, fretos fide (nescio qua) quòd nobis Christus, vitam æternã pollicitus est, & pro peccatis nostris, pœnas (iubente patre) dependit. Nihílque, aut parum re- *Iob. 4.*

Matth.16 ferre blaterantes, cuiuſmodi ſint noſtra opera,
Ro.2.& ſatíſque eſſe, ſi cretiſsimè credant ſeſe ſaluos fo-
2.Cor.5. re, quum tamen vnicuique tandem cõtingat ſe-
Matth.7. cundum opera eius, Diſcedentibus (domini de-
creto) operariis iniquitatis, in tenebras exterio-
2.cor.10. res: Nihil de ſe pręſumebat Apoſtolus (vt verbis Culinæ vtar) ſed omnia ex deo tantũ in domino gloriabatur, caſtigat tamen corpus proprium, & in ſeruitutem magna vi redigit, ne reprobus efficiatur: nec ſecus fecerũt ſancti omnes, nõ quod de diuinis promiſsis diffiderent, ſed cauentes cũ tremore, ne ipſi, indigni diuinis promiſsis fierent. Sola Culina cum ſuis, tranquilla, certa, & ſecura, ſtertit noctes, diéſq;, verè fatua & inſulſa

Serpens.

Probè examinaſti Culinæ verba, & arrogantiã illius, ſolerter deprehendiſti: Porro quædam alia, ex ſcripturis adiicere nõ pudebit: Hortatur
2.Cor.6. (præmiſſo de diuinis promiſsis ſermone) Apo-
& 7. ſtolus, fideles quoſque ad ea promiſſa aſpirãtes, ſeſéque in hunc modum: Has habentes promiſſiones, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & ſpiritus, perficientes ſanctificationem in timore dei, proſpicientes equidẽ, ne deſidioſos, & mundiciæ ſtudium negligentes, reiiciat, deſpiciátque deus, & euomere incipiat de ore
Apoca.3. ſuo: Aliquot Aſiæ epiſcopis ſuccẽſet dominus, quòd pauca aduerſus eos haberet, in quibus tamen erãt alioqui tot egregiæ virtutes, vt ea pauca poſſent illarum penſatione condonari: Verũ-
Apoca.2. tamen illis, graues pœnas ſeſe illaturum minita-
& 3. tur, niſi pœnitentiæ remedio, ad mentẽ redeant:

Diuinorũ

Diuinorum conſcius arcanorum Ioannes euan gelista, de dei erga nos ingenti charitate diſſe- rens, ſic aiebat: Videte qualem charitatem dedit 1.Ioã.3.
nobis pater, vt filij dei nominemur & ſimus: Chariſsimi nunc filij dei ſumus, & nondum ap- paruit quid erim⁹, Scimus quũ apparuerit, quo- niam ſimiles ei erimus, videbimus enim eũ ſicu- ti eſt: Ne quis autem temerè, propter hæc verba præſumat, aperit qui verè, tantã felicitatem ſpe- rent. Et omnis qui habet hanc ſpẽ in eo (inquit) ſanctificat ſe, ſicut ille ſanctus eſt. Et paucis in- terclusis: Omnis qui peccat, non vidit eum, nec cognouit eum: Filioli, nemo vos ſeducat, qui fa cit iuſtitiam, iuſtus eſt, ſicut & ille iuſtus eſt, qui facit peccatum ex diabolo eſt. Hæc ille: Præ- terea accurrate deſcripta vltione multiplici, qua ob ꝓpria ſcelera, in ſolitudine interierũt Iſraë- litici penè omnes (quamquam innumeris à deo beneficiis illic memoratis honorati) ſedulo hor- 1.Cor.10
tatur Apoſtolus, vniuerſos (ob præſtita à deo hu manis beneficia) ſecuros, & ſuperbos ſibi proſpi cere, illorum exemplo, ne diuinam (ob temeritu dinem, aliáque flagitia) incurrãt vindictam. Ita- que (inquit) qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne ca- dat: Quam potenter, audaciſsimam noctuarum temeritudinem, retũdat Apoſtolorum princeps Petrus audi: Et ſi iuſtus quidem vix ſaluabitur 1. Pet.4.
(inquit) impius & peccator vbi parebunt? Angu Matth.7
ſtam portam & arctam viam, quæ ducit ab vitã (aiebat noſter ſeruator) paucóſque eſſe, qui in- uenirent illam, & multo pauciores (indubié) qui per illam graderentur, quod difficilius eſt. Ne-

Matt. 18. gat item vlli mortalium aditum patere in regnũ cœlorum, niſi qui renati in Chriſto pueri innocentiam aſſequutus fuerit: Niſi cõuerſi fueritis (inquit) & efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum. Alios innumeros (hiſce ſimiles) locos relinquo: Vnum tãtum ſuperaddam, Iob domini teſtimonio, iuſtus & rectus, qui in omnibus non peccauit labiis ſuis, & quem non reprehẽdit cor ſuum in omni vita ſua, quàm procul abſit, ab eiuſmodi iactãtia. Audi iterum, Si ſimplex fuero, hoc ipſum ignorabit anima mea: Verebar omnia opera mea, ſciens quia non parceres delinquenti: Ex his agnoſcas (chariſsima ſoror) quanta ſit, noctuarum impudentia & ſtoliditas.

Iob. 1. & 2.

Iob. 27

Columba.

Papè, quam magna Culinæ inſania, quanque infrunita temeritudo: Fatebor liberè Culinam nuctuas omneis, quas infernus (ob mortes à ſe petratas animarum) deglutiuit, ſuperbia, cunctisque ſuperbiæ palunibus, ſeperare: O Culinam quouis monte (ſuo arbitratu) æditiorem, ò certè ingenti mole chimeram, & quouis terrę tumore tumidiorem: Apoſtolus perficit ſanctificationẽ baptiſmalem in timore dei. Et Culina Apoſtolo (fortaſſe) ſanctior, nihil timens, ſecura eſt, ſuóſque (quos ſpurciſsimè viuere cernimus, omni poſtpoſito metu, de ſalute certiſsimos eſſe vult, hoc ſuæ fidei dogma eſſe aſſerens: Culina, eiuſque vaporem odorantes, Aſianis epiſcopis (aduerſum quos pauca habebat deus) mundiores, iuſtioreſq;, nihil aduerſum ſe habere, deum

temerè

temere arbitrantur.

serpens.

Adde quum tamen doctrinam Balaam teneat, doceantque Balach mittere scandalum, coram filiis Israel, edere & fornicari. Sint (adhæc) mulieri Iezabel (quæ se prophetam dicebat) non dissimiles, seducentes seruos dei, docentésque fornicari & manducare de Idolothytis: Angelis Pergamni & Thyatiræ (quod isthæc iter sibi creditos greges permitterent) improperabat deus, vtq́; pœnitentiã agerent (quo diuinam effugerẽt vltionem) admonebat. Et quum sint talium authores scelerum noctuæ, & multo deteriorum, securissimæ tamen nihil sibi metuentes, quim potius iu morem Luciferi intumescentes, inexpugnabili somni necessitate, detinentur. Supradictorum, fidem faciunt, Sacerdotes & Cœnobitæ vtriusque sexus, antea cælibes, nunc autem Apostatæ, votifragi, & nihil non audentes: Esus (præterea) ciborum, pro tempore, ab Apostolis, & vniuersali Ecclesia prohibitus rationabiliter inter noctuas licitus. Furta (adhæc) rapinæ & sacrilegia, quæ persuadentibus Strigibus, Principes aliquod malè seducti, perficere non erubuerunt: Sacrilegi (insuper) priuati, aliíque quouismodo fures, auro & argento onusti, ad noctuas confugientes, A Culina in Babylonia Cebenẽ, impune nõ modo, verum obuiis vlnis, & omniũ applausu (tanquam pro re bene gesta) excepti. *Apoc. 2.*

Columba.

Verè lethargum patiuntur noctuæ, Sed heu, quantas mundo huic plagas, propria nequitia in- *Letharg⁹ somni necessitas cũ mentis alienatiõe.*

tulerunt? At ſtoliditatem, temeritatémque Culinæ, per amplius viſuri, orationem adreuocemus: Venerandus ſymmyſta, negat ſpem habere eos, qui non totis viribus ſtudent propriæ ſanctificationi, eóſque ex diabolo eſſe, qui peccant. Et noctuæ, nihil turpis facinoris non audentes, & filij dei ſunt, & ſperant nedum, verum & certiſsimas de ſalute, ſeſe ore impudentiſsimo pronuntiant: Fixæ & immobiles, Culina cum ſuis, nulla apoſtolicæ commonitionis (quantumlibet ſalubris) exhortatione, ſolæ non indigēt, ſed ſecuræ ſunt, & ab omni diuinæ vindictæ metu alienæ: Iuſtum vix ſaluādum prędicat Petrus (totius Eccleſiæ columna firmiſsima) & Culina iuſto quouis iuſtior, nulla vi ſaluatur, quin omni inuita poteſtate, certiſsima eſt: Ex paucorum, qui viā ſalutis inueniunt, & pauciorum qui per eam gradiūtur numero, eſt Culina errabunda. Quippe rei iſtiuſmodi certitudinem habet: Ad inſtar pueri mundiſsimi, intenſiſsima totius integritatis & innocētiæ luce perfuſa Culina, regni cœleſtis omnimodam iam adepta eſt certitudinem, ac ſi extra viam exiſtens, nullatenus aut falli aut labi poſſet: ſicque nihil ad eam ſuóſque pertinere, ſacrarum ſcripturarum cōmonitiones, quibus admonemur, diligenter nobis prouidere, vt in bonitate perſeuerantes, ab omni maleficio abſtineamus, alioqui prorſus excidamur oportet: Iob ſeſe ſimplicem eſſe certo non nouit, veretúrque omnia opera ſua, & noctiuaga Strix, nihil verita candidam ſeſe Columbam eſſe, nec ſubdubitat, ac ſi Apoſtolo (qui nec ſeipſum iudicat) occulatior

Rom. 11. (margin, beside "nitate perſeuerantes")
1. cor. 4. (margin, beside "ac ſi Apoſtolo")

tior ſit. O impudẽtiã, ò ſtoliditatem nulli (ſanè) conferendam: O certè ſuperbiſsimi Satanæ, ſuperbiſsimam ſobolem.

serpens.

Adde, & mendacij omnigeni, Parentis, mendaciſsimam prolem: Animaduerte quam impudenter poſthac, propriæ nequitiæ mendacia prorogat.

Culina. Hyd struthio.

Quid plura? Singula noſtræ cauſſæ membra perpende, atque nos tetram perditiſsimorum omnium ſentinam indica, niſi nos & afflictos, & iniuriis laceſsitos reperias, quod omnem expectationem noſtram, in deo fixam collocemus. Quodque uitam æternam eſſe dicamus, cognoſcere unum uerum deum, & quem miſit Ieſum Chriſtum: Huius ſpei cauſſa, quidam in uincula rapiuntur, quidã flagris trucidantur, quidã ad ferẽda piacula trahũtur, quidã exilio mulctantur, quidam atrociſsimè plectuntur, quidam fuga eripiuntur: Omnes denique, & laboribus & ærumnis, tanquam nefarii & execrandi, corripimur, iniuriis afficimur, & immaniſsimè agitamur. Ioã. 17

Columba.

Ah quam inuerecundè mentiris, incautorum præſtigiatrix: Sunt (ſanè) ingenti numero, vtriuſque ſexus homines, ſub Chriſtianiſsimo lilio, piè religioſéque agẽtes, haud temerè (vt tu tuíque) certi de ſalute, At religioſa quadam modeſtia, ac trepidatione, toto pectore voluntati, iudicióque diuino ſubmittentes ſeſe, prouidentes ne (profanis actionibus) dei promiſsis indigni habeantur, ſicque dei & Chriſti eius, gratiã & miſericordiã, fiducialiter operiẽtes, eorúmq;

cognitionem (ex qua, omnium salutem pendere non ignorant) habentes. Quid igitur vetat, fideles istiusmodi, tecum parasitísque tuis, Fuga, rebus, fama, corpore, aut certè aliis suppliciis periclitari, si ob eam fidem & fiduciam in deum, tam atrociter plectimini? Nec desinis magistratus (fidei & morum censores) maledictis incessere: Hos nempe, catholicæ fidei & spei Christianæ persecutores, tuis verbis profiteris, nec regem minus, à quo potestatem nacti, regia (tanquam paterna) indulgentia fouentur.

serpens.

Nunc audi quanto astu, principem, popularésque, aduersus Clerum concitet, stolida noctua.

Culina, Hyd. struth.

Animaduertas, præterea, inimicos nostros (genus sacerdotum intelligo) quorum arbitratu, reliqui quoque nos grauiter oppugnant: Verum mecum attende, quo tandem affectu prouocentur: Isti & sibi, & cæteris facilè sinunt, ueram pietatem (quam scripturæ docent) nescire aspernari, & floccipendere, quæ apud omnes, decreta & statuta esse deberet. Istis porro uidetur, qua fide in deum, & christum quisque sit, non magni referre, si sensus, Ecclesiæ iudicio, fide implicita adhibeatur: Neque sanè plurimum mouentur, si forte gloria diuina, blasphemiis non obscuris labefactetur, nihil modo, in sacræ matris Ecclesiæ dignitatem, hoc est, (ut uolunt) Romanum pontificium, referatur.

Columba.

Deus bone, quid audio? Si presbyteros & sacerdotes, aduersarios existimas Culina (è quorum numero extitere multo plures, quàm magno

volumine

volumine recenseri possent, vitæ sanctimonia, fidei integritate, & omnigenæ literaturæ scientia clarissimi, extantque quam multi) firmásque perennes inter te & illos inimicitias, Theomachiam non detractas: Quippe qui illos odit, & auersatur, & deum, odit auersatúrque.

Serpens.

Apostolus Timotheum, Titumque instruit & docet, de ordinatione episcopatus, & diaconij, & omni Ecclesiastica disciplina, de cõstituẽdis præsbyteris, quorum pręcepta & traditiones custodire, fideles iubet: Et Culina infestissimos hostes eos, haud inficiatur. Et quidem merito, quando quidem nunquam pepercerunt illi hæreticis, ac omni studio peregerunt, vt ecclesiæ hostes, illorum inimici efficerẽtur: Proprias iniurias patienter ferre didiscerunt: Porro iniquitatem contra deum, ferre non potuerunt.

1. Timoth. 3. 4. et. 5. Tit. 1. Acto. 15. & 16.

Ex Hieronimo.

Columba.

Canes extiterũt, dominici gregis custodes, assiduis latratibus, lupos arcẽtes, ne lanigeras agitarẽt, dẽtibúsq; laniarẽt Christi ouiculas. Proinde non mirum, si voraci Culinę, hostes apparent molestissimi: Vtiliter itaque pro se reliquísque lupinæ fœturę partubus, aduersus Clerum principes, plebeiósque concitat: At dolosè, nec minus stolidè, quàm si lupi canibus (incorruptissimis gregis custodibus) necem meditantes, pastores aduersus eos, prouocarent (quod narratur in fabula) Nec minus inconsultè, quam si hostis principem, aciesque inducere conetur ad necem vigilãtissimorum excubitorum, quo fide-

libus & induſtriis cuſtodibus deſtitutos circunueniat, & repětè adoriatur: Nuſquam videre nō licet, caliginoſum ſtrigum vehiculum, trahentibus Hydra & Struthio, magno impetu rotari.

Serpens.

Mox mentitur audacter ſtomachoſa Culina, quum ait: Venerādum Clerum facilè permittere ſeſe, traditoſque, eius ſolertiæ inſtituēdos populos, ignorare, negligere, aſpernaríque, veram pérque ſacras ſcripturas nobis commēdatam, religionem, quæ vna omnium eſſe debeat.

Columba.

Si eam quam Striges docuiſſe Theutonū quáplurimos, ex prædoctis didiſci, veram religionē appellat, Fateor ignorat, negligit, aſpernatr ſubſannat, execratur, explodítque, ac totis ſtudiis profligare molitur eam noſter clerus, quod impia ſit, ſacríſque ſcripturis aduerſetur, omnium præterea legum tam humanarum quàm diuinarum decretis. Nec ſcire, aut diſcere ea quæ veræ religionis ſunt, fidelium quempiam vetat (vt falſo improperat) ſed omnia explicitè ſcire, aut credere, quę ſacra volumina produnt, cunctis ad ſalutem neceſſarium eſſe, pernegat: Alioqui nec Culina de ſalute tam certa eſſet, quæ tam multa ignorat: Nec video, quo pacto ſalutem aſſequerētur, tam multi idiotæ, qui eorum omnium incapaces ſunt.

Serpens.

Porro ſcripturas, paſsim & ab omnibus indifferenter legi, quum (doctrice experientia) tutum non ſit, non irrationabiliter interdicit, ſimplicibus

plicibus, ſatis eſſe ratus ad ſalutem, non neſcire noſtræ fidei præcipuos articulos (reliquorũ omnium conceptaculum) quos propterea in vnum collectos ſymbolum (quod omnia implicitè cõtinet) omnibus explicitè credendos, propoſuerunt ſanctiſsimi Apoſtoli: Poſt quorum felicem in domino obitum, pro diuerſorum temporum varia conditione, quædam expreſsius credenda fidelibus propoſuit Eccleſia (vt teſtantur ſacrorum acta conſiliorum) quæ non minus quàm ſupradictos articulos credere oporteat: Alioqui futurum eſt, vt ignorans ignoretur. Eccleſiam autem, crede fidelium omnium, ſub vno paſtore Chriſto coitionem, de qua Petro, eiuſque ſucceſſoribus (Chriſti omnium fidelium aſſenſu, generalibus vicariis) mandatum eſt. Quod autẽ nugatur clerum noſtrum, ducere pro nihilo, gloriam dei apertis & euidentibus blaſphemiis inquinari, modo loquatur nemo, aduerſus authoritatẽ noſtræ ſanctæ matris Eccleſiæ, id eſt Romanæ ſedis (inquit) probare non poſſet, niſi apertas blaſphemias eſſe velit, quæ mox temerè & ĩpiè execratur, ſceleſtiſsimæ mentis conſcientia præterrita, & furiis omnibus exagitatas: Audi furibundam. 1.cor.14. Ioan. 21.

Culina, Hyd, struth.

Quare tanta atrocitate & pertinatia, pro missa, purgatorio, peregrinationibus, & consimilibus gerris decertãt? ut nullis in rebus, pietatem consistere dicant, nisi hæc & credantur, & fide ualde explicita teneantur, quanquam nihil diuino sermone confirment.

Columba.

Ex fœdiſsimę ſentinæ affluētia, infrunite blaſphemat, arrogans Culina: Quis æquo animo ferat res tam ſanctas, & tantopere ab omnibus anteceſſoribus noſtris (quorum numerus ingens ſanctorum catalogo merito aſcriptus eſt) commendatas, ſcripturarúmque teſtimonio, & credendas & venerandas, tanta impudentia, tantáque ſuperbia, ab vna abominabili Culina, tanquam futilia quædam explodi, & tanquam nullo prorſus dignas precio res, execrari? Quereris, de noſtrorum aduerſum te, tuóſque ſæuitia (implanatrix omnium peſtilentiſsima). Quis hododocus, vel grauiſsimi ſupplicij animaduerſione, te dignore eſt? Hæc ne eſt, præclara illa, & ſolida, rectáque fides tua, & vera de deo cognitio (de qua in immenſum gloriaris) viua ſpes, & certa in deum fiducia, ſyncera (ad hæc) religio tua, & diuinæ gloriæ zelus, ob quæ, te, tuóſque, tam dura pati, queribunde & humili voce lamētaris, Chriſtianiſsimum regem compellare, nihil verita? Quæ mendacia tuis euidētiora? Quis deinceps tuis fidem ſcriptis habiturus eſt, niſi perinde, ac tu ipſa inſaniat prorſus?

Hododocus latro & uiarũ obſeſſor.

serpens.

Aegre (præterea) fert Culina, Eccleſiam ſancto ſpiritu edoctam, tradidiſſe, propoſuiſſeque omnibus expreſſè credenda ea, quæ blaſphemis faucibus, rebus nullius valoris confert, quod ex ſcripturis nihil probetur, inquit, aut certum habeatur: Sed euidenter mentitur (vt aſſolet). Nec tamen reiicienda erunt, quæ hucvſque, ab euangelij primordiis, fidelium omnium conſcenſu,

credidit ac docuit Ecclesia catholica, etiã si eorum nihil sacris literis exprimeretur. Cæterum, vera fides, sine qua nulla est vera pietas, est respectu omnium credendorum. Alioqui si quædam reiiciat, fides non est: Et hoc ignorat Culina, altaris sacrificium, purgatorium, aliáque tam multa, quasi vilia, immo tanquam blasphemias reiiciens, & sine quibus veram extare pietatem contendit, quum tamen, Ethnicorum sententia, bonum ex integra caussa, malum vero, ex singulis defectibus constare, firmatum sit: Quanta subinde dementia, clerum nostrum Anathematizet, consequenter audi.

Culina, Hyd. struth.

Quur? Nisi quia illis deus uenter est, ẽst culina religio: Quæ si denegarentur non modo, non christianos se esse posse, sed ne homines quidem existimarẽt. Et quanuis nonnulli, laute & opipare degant: Alii secundario pane uictitent, omnes tamen eodem poculo hauriunt: Quod sine his subsidiis, non tantum frigesceret, sed prorsus etiam gelu concresceret: Itaque ex illis, qui maximè de suo à qualiculo solicitus est, is fidei æmulator præstantissimus habetur: Eadem (ut summatim complectar) omnibus est, aut regni sui conseruandi, aut suburræ exsatiẽdæ uoluntas: Neque eorum unum reperias, in quo uel minima ueri zeli significatio appareat. *Aqualiculus, pro aluo, aut uentre sumitur.*

columba.

Multi liuoris acta furore Culina, quæ sibi, suísque congruere, apertè constat, rabide in nostros iactat, quod (reor) nostrorum, heu nimium multos, inuenire liceat, in multorum scandalum, & obscœne viuere, & cunctis vẽtris affectibus ob-

ſequioſiſsimè inſeruire, neglectis ſacris, tum ſtudiis, tum concionibus, tum hæreſum inſectatione, aliiſque ſpiritus exercitiis, quæ eos maximè decebat: Horum ferendam inertiam pernego: At multos offendet Culina, ſecus agentes, pios, diuini honoris zelatores ſtudioſiſsimos, inclytóſque fidei defenſores: Quod quum Culinam non lateat, tota ſtupefacta, mirari haud ſufficio, tam audacem vnius Culinæ impudentiam, quæ non veretur in tanti principis conſpectu, tam manifeſta, tamque probroſa mendacia effutire: Quid (quæſo) impudentius, quid ve contumelioſius, in ſanctos Eccleſiæ doctores (quos, pro memoriali nouæ legis ſacrificio, pro purgatorio, peregrinationibus, confeſsionis & pœnitentiæ ſacramento, aliiſque, quæ ſordida Culina perĩde, ac peſtes reiicit, ſtrenuiſsimè dimicauiſſe non ignoramus) coniici poterat, quam affirmare eos, id vẽtris cauſſa feciſſe? Quamque eos, pro deo, vẽtrem coluiſſe? Quod ſi ventris cauſſa, certamen iſtiuſmodi non ſuſceperunt, ſed zelo ducti fidei (tametſi de Eccleſiæ prouentibus viuerent) quur noſtros omnes (nemine prorſus excepto) tanti ſceleris inſimulare non veretur impudens, ſtolida, & nequam noctua?

serpens.

Inexcuſabilis eſt veſpertilio, omnium noſtrorum (quantumuis diei & lucis filiorum) tam te-
1. Theſ. 5 merarius iudex: Quippe in quo eos iudicat, ſeipſum cõdemnat: Eadem enim agit, quæ iudicat: Sed non effugiet iudicium dei. At ſecũdum cor
Rom. 2. dis ſui duriciem, theſaurizat ſibi iram, in die irę,
& reue-

& reuelationis iusti iudicij dei, qui reddet vnicuique secundum opera eius: Dic (deo amabilis soror) nũquit salua esse possunt fidei nostræ dogmata in eis, qui pro humanæ carnis imbecillitate, peccatores sunt, & immundè viuunt?

Columba.

Etiam fatebitur (sese ad volatum hoc vespere proferens) noctua, posse esse: Alioqui nec suę doctrinę, nec reliquarum strigum dogmatistes (innumeris sceleribus inquinatissimi) salua ea retinent: Nec Culina ipsa, quæ peccatrix est, non modo, verum, nec fidei communionem tenet, nec institutionis catholicæ, quod scelestissimum est. *Allusio ad nomẽ uespertiliõis*

serpens.

Et de fidei dogmatibus, nobis cum Strigibus res est, non de moribus: Aliter, quur non imitãtur illorum fidem, qui ante hoc nostrum sæculum, moribus integerrimi, virtutibúsque optimis clarissimi extiterunt? At sic debaccatur Culina, inuidentiæ morbo obscurata, & in clerum impudenter inuehitur, quum tamẽ, nihil ad rem pertineat, principem aduersus clerum, tam impudenter prouocare, nisi vt suæ impietati hoc pacto patrocinetur. Est enim omni peccãti, pręsens semper aliqua ratio, quam suo prætendat errori: Notaret vtinam Culina, compendiariam Philippi Christianissimi Francorum regis, cognomento Augusti, ad milites orationem in expeditione aduersus Othonem quintum: Viri cõmilitones (inquit) spem capimus rei bene gerẽdæ, pręsertim, qui aduersus sacris interdictos,

& ecclesiæ spoliatores, pugnam suscepimus. Et nos, tametsi per fragilitatis humanæ tenuitatē, peccatores simus, tamen communionem tenemus fidei, & institutionis catholicæ.

Columba.

O certè orationem, Christianissimo principe dignissimam: Si nostri Cleri scelera, Strigum impietati cōferamus (quum sacris interdictæ, & Ecclesiæ populatrices, nec fidei teneant, nec catholicæ institutionis cōmunionem) leuiora certè apparebunt, etiā si à cęteris vitiis abstinerent.

Serpens.

Cæterum, Nunquid potestatem non habent manducandi & bibendi, qui euangelium annūciant? Quis (inquit Apostolus) militat suis stipēdiis vnquam? Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? Nunquid scriptum

1. Cor. 9.

est, Non alligabis os boui trituranti. Et debet in spe, qui arat arare, Et qui triturat, in spe fructus percipiēdi. Aliis rationibus, & permultis suadet Apostolus, quòd Culina cōdemnat, scilicet metere temporalia (ad totius status decentiam) pro spiritualibus disseminatis: Prosequamur nugacis Culinæ mendacia.

Deut. 25. Rom. 15. 1. Cor. 9. 2. Cor. 8, 9. & 11. 1. Tim. 5.

Culina, hyd. struth.

Veruntamen nullum tempus prætermittunt, & nostræ doctrinæ abiiciendæ, & omnibus modis, ac uiis quibuscunque possint, dedecorandæ, ut in hominum odium, & suspicionem incurrat.

Columba.

Proprio ore, madacium dixisse, cōuincitur Culina:

lina: Quippe ſi Clerus noſter, commentitiam, contagioſámque, noctuarum doctrinam, omnibus modis, & ſtudiis poſsibilibus, odioſam reddere nedũ, verum & ad perniciem omnino deducere molitur. Quid ni veretur tam apertè mentiri, ex toto clero neminem, qui rectũ zelum habeat reperiri, improbè conqueſta? At planè iam noui, quid Culinæ ſtoliditas, rectum zelum eſſe velit, tutelæ ſcilicet ſuæ impietatis feruorem, quo accenſum ex noſtro clero neminem, lamẽtabiliter queritur: O deliro quouis amentiorem noctuam, & ſcorto quouis impudẽtiorem: Quis hæreticus non ſimilia aſſerturus eſt?

Serpens.

Tota ſuo hæret conſilio, obſtinata, à nemine perſuadetur, & iracundiæ obtemperans, ſine ratione fertur: Leges & iura pro libito pręſcribit: Fidei (præterea) ſanæ doctrinæ, moribus, virtuti, zelóque, ac rebus cunctis, Leges dare (tanquã rerum omnium iudex exiſtat) illi in voluntate eſt, quum tamẽ ſceleratiſsima ſit. Principẽ quoque Chriſtianiſsimum (quem ſuæ cauſæ iudicem vnicum decernit) inuerecundè interpellat, vt latum iam à ſeſe iudicium, approbare non recuſet, damnétque ſecum, quotquot ſuę impietati non fauent.

Columba.

Nec minus, hæreſeos inſimulandi erunt (Culinæ cenſura) damnandíque tanquam hæretici, principes Chriſtianiſsimi omneis, qui pręcedẽtibus ſæculis, eius fidei quam colimus, acerrimi fuere defenſores, ex quibus tamen, non paucos

religioſiſsimos fuiſſe conſtat. Quis æquo animo ferat, tam impudentes vnius noctuæ ſtridores? Neminem non culpat, detrahit omnibus, tartareo ſuffitu obcæcata Culina. Indigna (ſane) erat quæ audiretur, niſi ſtructis à ſeſe, & ad fallẽdum cõcinnatis ſycophantiis, abduxiſſet quamplurimos à veritatis luce, abducerétque ſedulò conaretur omnes: Pergamus, ſequentes eius fallacias rationibus oppreſſuri.

serpens.

Quaſdam noſtrorum obiectiones, extemplo recenſet, quas refellere ingenti pertinacia (at fruſtra) contendit: Prior obiectio noſtrorum, aduerſus Strigum doctrinã, per Culinam prodita.

Culina, Hydr. struth.

Nouam & nuper fabricatam nuncupant.

serpens. Altera. *culina. hyd. struth.*

Variam, incertámque eſſe exprobrant.

serpens. Tertia. *culina, hyd. struth.*

Quibus prodigiis & miraculis confirmata & rata ſit, percunctantur.

serpens. Sequens. *Culina, hyd. struth.*

An iure, tot maiorum inſtitutis, & tam diutinæ conſuetudini, præferenda ſit (inquirunt.)

serpens. Quinta. *culina, hyd. struth.*

Vt eam, quippe, quæ in Eccleſiam bellum inferat, ſeditioſam concedamus urgent, uel Eccleſiam tot annis elapſis, qui eius doctrinæ non meminerunt interemptam fuiſſe referamus.

Serpens. Poſtremam audi. *cul. hy. str.*

Nullis denique rationibus opus eſſe affirmant, quod ex fructibus facilè iudicari poſsit, quod tot ſectarum turbas

prouocet,

prouocet, tot seditiosos tumultus concitet, tam effrenatam & redundantem scelerum licentiam afferat.

serpens.

His præmissis immaniter effertur, & nostros omneis floccifaciens, de scientiæ suæ celsitudine, déque singulari eloquentia (quasi ad vnum omneis superaret) mirandum in modum gloriatur, inquiens.

culina. hyd. struth.

Neque profecto illis est difficile, in caussa quæ prorsus deseritur, præcedere, & superiores esse, cum præsertim ignaro populo & leui, fides facienda est, sed si nobis dicendi locus daretur, ardorem quo excandescunt restinguendū considerem.

Columba.

Monstrosa (sanè) res est, & quæ cunctis admirationem ingerere possit Culinæ inuerecunda & temeraria stoliditas: Si cœlū, terrámque, suis Stridoribus haud cõmouissent Noctuæ, nequaquam indictum fuisset aduersus eas, œcumenicum consilium, solenni (vt moris in ecclesia semper fuit) ritu celebrandum: Quur tu, tanto (vt abunde gloriaris) fidei illustrata splendore, tãtóque inflammata charitatis ardore, comparare (tuã caussam tutatura) ausa non es? Quur tũc, tua gloriosissima præsentia, tuæque insignis peritiæ validissima energia, non fecisti, vt nostrorum spumas agens in striges ardor, refrigesceret? Quod tamen te facturam (priusquam generale consilium denunciaretur) gloriabaris mirum in modum, modo facultas tibi, & loquendi locus concederetur: Hui, metuebas tunc, verita peri-

culum: Tunc tuæ temeritudinis olla (quæ immenſo tumore, quum hanc dictares, indubiè authore Satanæ epiſtolam excreſcens ebulliebat) deferbuerat.

serpens.

Extimuit tunc illa, aleam ſubire recuſans: Autumabat glorioſa, noſtros congrediendi copiam non modo nunquam facturos, ſed nec quidem auſuros, quãobrem iactabunda, pro libidine nugabatur: Pugnam verò cientibus noſtris, comparere auſa non eſt. Diffidit cauſſæ, qui iudicium ſubtergit: Sciebam certè, nihil minus appetere noctuas, quàm vniuerſale conſilium, tam & ſi infeſtiſsimis clamoribus viderentur vrgere omnes vt celebraretur, credulis & incatuis, nos omnes in eo peſſum iri ſuadentes: Secus autem cõtigiſſe, expertè ſunt, proinde ſeſe, aut non auditas, aut vim in eas factã, aut falſum aliud quoduis, coram illiterata, credula, & perſonatæ libertatis auida plebecula, ementitæ ſunt. Hoc aſtu, dementante Satana ſtriges, earúmque dogmatiſtes.

Columba.

Vt video: Quemadmodum ex gurgite emergentes ranæ, abſcentibus (quorũ preſentia cohercentur) oblatrant coaxantes, ita & ſtrigibus accidit: Nunc audiamus, quam potenter retundat noſtrorum productas à ſeſe obiectiones.

Serpens.

Priorem opprimere ſeſe arbitratur, ſequente reſponſione.

Culina. Hy. struth.

Primum

Primum quod nouam esse dicant, graues in deum iniurias inferunt, cuius sincerrimum uerbum, neutiquam fuerat, nouitatis arguendum: Equidem nescius non sum, doctrinā hanc, illis nouam esse, quibus & Christus ipse, nouus est, eius quoque Euangelium: Verum cui compertum est, Hunc Pauli sermonem, antiquum esse, Christum pro peccatis nostris mortuum, & ad nos iustificandos resurrexisse, haud in nobis quicquam nouum esse comperiet: Quod si diu, multumq́ue latuerit, & incognita fuerit, In hominum peruersitatem & impietatem, error est conferēdus: Quum uero nobis, Christi bonitate, restaurata est, cum pristina authoritate recipi saltem debuerat. Rom. 4.

Columba.

O deus bone, quam atra, squalida, exitiosaq́ue obsita est caligine, Culina, iam audiuimus, & in multorum perniciem, noctuis stridentibus, sumus experti, qualis est eorum doctrina: Et Culina eam, verbum dei esse contendit. Quis hæreticorum, idem de sua peste non asseuerauit tam & si falsiloquos sese esse non nescirent? Quam (quæso) deo iniuriam irrogarunt, qui illorum iamolim dogmata & noua dixerunt, & forti impetu reprobarunt?

Serpens.

Qui Strigum improbant execranturq́ue, ac prosternunt (pro viribus) doctrinam, & tanquam nouam reiiciunt, eius (adhæc) authores insectātur (contra eos iuris via procedendo) tantum deo ipsi obsequium præstant, quantum Moses, trucidando fœminas Madianitas, quæ peccare fecerant filios Israel: Aut certè Samuel, Agag regem Amalech, cui pepercerat Saul, ob quod ir- Nume. 31 1. Reg. 15. 1. Reg. 16

reuocabili dei decreto, regno priuatus est, Nec est quod tantopere mireris Culinam, tam temerè affirmare suam perniciem, esse verbum dei; nostram autem doctrinam & nouam & hęreticã. Nam apostolorum tempore hæretici quidẽ palã ementiri non verebantur Apostolum Paulum, & Christi, & eius euangelij, expertem esse, cæterísque coapostolis, in doctrina fidei dissentientem: propriam impietatem (quam verbũ dei dicebant) Apostolicæ doctrinæ præponentes non modo, verum & pro impostore habentes Apostolum: Et beatissimo, diuinorúmque arcanorũ conscio Iohanni Euangelistæ aduersabantur, puluereęfarinæ homines istiusmodi: Et postquã felici vita pręsentẽ cõmutarunt Apostoli domini nostri, innumeri hæresiarchæ, temeritudine incredibili, sese illis anteponẽtes eorum doctrinam (Christi verius) magna peruicacis animi duritia oppugnarunt.

Columba.

Incredibilis mihi antehac fuisset tanta strigum obstinatio, tantáque stoliditas: Christum cum suo Euangelio, nostris nouum esse, ait noctua: Et tamen propter Christum, eiúsque Euangelium, gloriosam mortem affectasse nedum, verum & oppetisse, nostrorũ permultos, tum pontificum Romanorum: Aliorum item episcoporum (qui sedem Romanam venerabantur) tum aliorum vtriusque sexus innumerorum, planè constat: Nostros (præterea) ignorare, Christum
Roma. 4 traditum esse propter delicta nostra, & resurrexisse propter iustificationem nostram Apostoli,

ſtoli, magnæ antiquitatis prædicationem, quam ſuam doctrinam eſſe dicit, hominum (certè) impietate, diutiſsimè ſepultam, at dei pietate, ſibi ſuiſque reſtitutam, proinde ab omnibus in ſua vetuſta antiquitate ſuſcipiendam. O impudentiam modis omnibus reprimendam non modo, verum & elidendam: Noſtrorum adhuc balbutientes pueri, ab Apoſtolorum felici æuo, apertis faucibus, Chriſtum pro delictis noſtris mortuum, atque ad vitam rediiſſe felicem (quo iuſtitiã fidei aſſequeremur omnes) cõfitentur, ouantéſque cantitant, nec minus cęteros, noſtræ fidei articulos. Et Culina, noſtris noua ea eſſe, immo incognita, & hucvſq; ab Apoſtolis, ſanctiſsimorum vtriuſq; ſexus hominum impietate ſepulta, ementiri non erubeſcit: Quod ſi mentiri non exiſtimat ſeſe, prorſus cæcam eſſe oportet, quæ non videt tam manifeſta: Si ſepulta fuit, quomodo tam concordibus animis inter noſtros, nuſquam non reſonat? Qui ei creditur paſsim, tanquam cognitæ veritati? Qui ergo fieri poteſt vt noſtris noua & incognita ſit? Et ſi prædicatio illa, eius eſt doctrina, quur de noſtrorum aduerſus ſuos ſæuitia, tam impudenter queritur? Eam (dubio procul) prædicationem, fides & Apoſtolus nos docuerunt, eámque incõcuſſa ſemper fide tenuimus, tenemúſque, veriſſimã: Eam intrepidè & impunè, palã noſter clerus prædicat, nec ob eam, quenquam auerſamur, neque in quempiã, propter illam aliquãdo ſæuit Francorũ magiſtratus, qui Chriſtianus eſt: Ob ſupra memorata igitur, & alia, noua, omníque di

gnisſima ſupplicio à noſtris inſectatæ ſunt ſtriges, quod vafre & in multorum imprudentum perniciem reticet, veteratrix Culina, aliam perſecutionis Strigum cauſſam effingens: Vbique videmus, hydrę & Struthiocameli impulſu, Strigum trahi, ferríque octophorum.

serpens.

Animaduerte peramplius, verbis Culinæ intectam, tum nequitiam, tum ridiculoſam ſtultitiã: Nequitiam intellige, Succurrant, quæ ſupra narrauimus, de vera noctuarum pietate, rectáque eorum Chriſti cognitione, de Euchariſtia, de purgatorio, de confeſsione, aliíſque earundem impietatibus (ſubticendis reuera, ſi non impuliſſet Charitas) quæ noſtris noua eſſe affirmat, intectáque apoſtoli verbis contẽdit doloſa, tametſi ea exprimere, non audeat. Alioqui, quomodo noua nobis eſt, ea Apoſtoli prædicatio?

Columba.

Vtinam Chriſti iſtiuſmodi, aut euãgelij illius, ædes nulli vnquam peruiæ fierent. Hydram video: Pande ridiculum.

serpens.

Quum prædonum quorundam impetus prohiberent, maleficiáque damnarent, ac in quoſdã eorum grauiter animaduerterent (reipublicæ tranquillitati conſulentes) prouinciæ magiſtratus æquiſsimi, prædonum princeps metuens, ne deprehenſus ſcelerum debitas pœnas lueret, ad finitimos, profugit hoſteis: Vbi (dum exularet) ſcripto verbóque, publicè querebat̃, in ſe ſuóſq;, iniuſtè ſæuitũ eſſe, quippe non ob aliud (aiebat) quàm,

quam,quod probè,piéque viuentibus inuiderēt prouinciæ magiſtratus, aſtu malefacta reticens: At ue hoc dolo,improbos quoſuis, magiſtratibus nedum,verum toti prouinciæ,multo irritatiores(haud magno labore)reddidit.

Columba.

Prædo Sycophāta,malefactorum ſuorum gnaris,& oculatis quibuſlibet,riſui erit.

serpens.

Nec Culina minus:Quippe quum noctuarum blaſphemias damnemus, nouámque doctrinam reprobemus,ob quæ tantummodo(nō quod credunt nobiſcum Chriſtum propter peccata noſtra mortuum, & reſurrexiſſe propter iuſtificationem noſtram) in pertinaces, per magiſtratus æquiſsimos animaduerſum eſt. Innumeris tamē ſcriptis lamentatur transfuga noctua, ſeſe,ſuóſque ob hoc tantummodo,pœnas,exilia,mortéſque,perpeti,quod credunt Chriſtū,propter peccata noſtra traditum,rediuiuúmque propter iuſtificationem noſtram,dolo obticēs,de blaſphemiis. Quapropter incautos & leues permultos, noſtris reddidit moleſtiſsimos.

Columba.

Non multo deinceps labore opus erit,ad retūdendas Culinæ nugas (ſpero) Iam enim te docente planè noui,quæ ſint Noctuarum ſtrophæ, ſycophantięque,Sequentis audiamus obiectionis reſponſionem.

serpens.

Ad ſecundam reſpondet in hunc modum.

Culina, Hyd. *struth.*

Eodem inſcitiæ fonte prorumpit, quod dubia incretáque
Eſa.1. *habeatur: hoc profecto, dominus uerbis prophetæ conqueritur, Bouem agnouiſſe ſuum poſſeſſorem, & Aſinum domini ſui præſepe, ſe uero à populo ſuo ignorari: Tametſi illam ut incertam illudant, ſi tamen ſanguine proprio, illis ſua conſignanda eſſet, uitáque pro ea profundanda, quanti illam facerent liquido conſtaret. Fiducia uerò noſtra longe alia eſt, quæ neque necis terrores, neque diuinum iudicium reformidat.*

Columba.

Dubiam nedum, aut incertam, tuam exiſtimamus (Culina) doctrinam, Sed falſam, erroneam, hæreticamque, & ex ſtygia palude ſcatantẽ: Nec ſpiritus ille, quo aguntur Striges, ille deus eſt,
Eſa.1. qui per Eſaiam prophetam, Iſraëlem reprehendit. Quippe mendacij, temeritudinis, ſtoliditatis, & incredibilis impudentiæ, numen eſt nequiſsimum, & pſeudo omnium hæreticorum
Tuatim, tuo more deus: Sed tuatim, quæ deo viuo ſcripturæ competere affirmant, pſeudo tuo numini pro libidine tribuis, & quos tuæ impietati non aſſentiri cernis, deum non agnoſcere impudenter ementiris, quod blaſphemum genium tuũ non agnoſcant: Hoc nulli hæretici non dixerunt, proinde nec mirum, ſi eos ſequeris, quauis noctua verſutior.

Serpens.

Non nos remoretur, ſacri vaticinij (quod de Chriſto Ieſu domino noſtro ab Iſraele reprobato interpretarũt catholici, tametſi de Patre deo intelligi queat) prolixior diſcuſsio, inſolentiſsimam iactantiam examinemus Culinæ: Propriam

priam gloriatur, ſuorúmque fiduciam tantam eſſe, vt nec mortis terroribꝰ diſtineatur, nec dei iudicia timeat, ac proinde noſtrorum fiduciæ abſimilem, quod nec ſanguinis iactura, nec vitæ diſpendio, noſtram tueri doctrinam auderemus (ait) Nos ſacris edocti ſcripturis dei reformidamus iudicia, quandoquidem in conſpectu eius, non iuſtificabitur omnis viuens, nec ſtellæ coram eo mundę ſunt, quanto magis homo putredo & filius hominis vermis? Ea autem, ſi noctuæ non timent, eas nimirum cum cæteris hæreticis errare fecit dominus in viis ſuis, indurauit corda earum, ne ſe timerent: Quis non timebit te (ò rex gentium) vociferabatur ſanctus vates.

Pſal. 142 *Iob.* 25. *Eſa.* 63. *Hier.* 10.

columba.

Ex præcedentibus planè didiſci, quàm formidanda ſunt dei iudicia, quæ haud verentur noctuæ, ac ſi angelis ipſis mundiores eſſent, extráque aleam cæterorum mortalium: Cognouimus tamen quaſdam illarum, iminentis mortis articulo conſtrictas, proprięque iniquitatis cõſcias, dei verentes iudicium, palinodiam recantauiſſe: Quod gloriatur ſeſe, ſuóſque à mortis terroribus procul abeſſe, quod ad ſe attinet, propria ſuga mendacium eam dixiſſe teſtatur. Si alias noctuas ſpectauerimus, quæ media (quæſo) vel maligniſsima negligũt, vt à morte ſeruentur. Quot mendacia concinnarunt, quot teſtes falſos conduxerunt, quotque inſidias moliti ſunt eis, qui cenſoribus eas denunciarunt? Vbi talia feciſſe Apoſtolos, aut alios ex noſtris legimus, tametſi Culina quoſdam in vinculis habuerit? Quot

(præterea) ex noſtris, noctuæ (authoritate priuata) truciter necauerunt, quod eas magiſtratibus prodidiſcent: Et Culina ſeſe, ſuóſque à mortis procul abeſſe metu, immo deſideriũ diſſolutionis terreſtris huius domus, cum Apoſtolo habere & eſſe cum Chriſto, tã apertè nugatur: vbique mendacem Culinam comperimus.

1. cor. 5.
Philip. 1.

serpens.

Tertiæ obiectionis, probroſiſsimam ſimul, & verboſiſsimam reſponſionem, audiamus.

Culina, Hyd. struth.

Quod prodigia requirant, limites rationis tranſiliunt: Nullum enim nouum cudimus euangelium, ſed illud amplectimur, cuius ueritati confirmandæ, omnia & Chriſti, & Apoſtolorum miracula delata ſunt.

columba.

Ex præcedentibus conſtat mentiri Culinam: Quo micuralo, prænarratas impietates cõfirmauit Dominus, aut certè illius Apoſtoli? Et propter eas (in quibus certiſsimè à nobis diſsident Striges, quaſque doctrinam nouam appellamus) orta eſt per orbem Chriſtianum tam ſæua tempeſtas: Quos (quæſo) ab Apoſtolis hucvſque, habuit præclara illa doctrina dogmatiſtes? Si nullos habuit ante hoc noſtrum ſæculum, qui fieri poteſt, vt eam Chriſtus cum Apoſtolis prędicatam, miraculorũ confirmauerit teſtimonio? Permanſiſſet vtique perpetuo, à Chriſto, eiúſque Apoſtolis accenſum lumen: Non enim fieri poterat vt accenſa lucerna, quæ Eccleſiæ domũ vniuerſam illuſtraret, tã modico tempore lucẽs (Chriſti videlicet & Apoſtolorum temporibus) tamdiu

Luc. 8. et 11.

tamdiu ſub modio, inutilis recõderetur: Nullus quippe ſucceſſorũ eorundẽ illius doctrinæ meminit vnquã, Ac ſic in tenebris, errorum cum illis hucvſque permanſerunt vniuerſi: Vbi lux vera illuminans (ab hora ſuæ glorificationis, ad finem vſque ſæculi) omnem hominem venientem in hunc mnndum? O Arrogantiam, Dæmonum inſolentia, minus tolerandam. *Ioan. 10.*

serpens.

Strenue hoſtem profligas: Nunc audi quanta inſcitia, elabi conetur (argumento miraculorum preſſa) garrula Culina.

Culina. Hyd. Struth.

Verum quiſpiam affirimet, illos nobis in hoc ſnperiores eſſe, quòd ſuam doctrinam, aſsiduis prodigiis corroborent, quæ etiam in noſtram memoriam fieri deſierunt: Illi verò miranda potius proponunt, quæ animis ſcrupulum iniciant, qui alioqui oportuniſsima quiete fruerentur, adeo nugoſa atque doloſa ſunt.

serpens.

Animaduertis, iuſcitiæ, ſtoliditatiſque, immo contradictionis ſpiritu, lymphaticã agi Culinã?

Columba.

Nihil manifeſtius: Si enim tam apertè friuola, nulliuſque momenti, nugatoria, aut certè mendoſa ſunt, à noſtris ædita miracula (aut certè verius quæ per illos efficere dignatus eſt deus, vel ad noſtræ fidei confirmationem, vel ad virtutis ſibi delictorum oſtenſionem) qualia extiterunt: Diuorum Martini: Nicolai, Maurilij Andium Epiſcopi (à quo diuus Renatus illi in epiſcopatu ſuccedens, mirificè ſuſcitatus fertur) & alio-

rum innumerorũ vtriusque sexus fidelium, qui fieri potest vt spiritum alias tranquillum cõturbare &dubium reddere potuerint? Nusquã enim commouetur inanibus signis, spiritus certus & quietus, sed spiritus leuis & inconstans: Porro tranquillis animis, molesta nunquam fuerũt nostrorum miracula: Sed infideles & hæreticos nõ paucos (quorũ conscientia mentẽ excitatẽ vexabat) eis visis à periculo in tutum reductos, exploratum habemus: Quamobrem nec ironicè hoc dicere potuit (quasi nullus vnquam, nostrorum miraculis moueri potuerit) cum eius oppositum cõpertum habeamus: Nec subdubito, quin illorũ impetu, scelesta mens Culinę quatiatur, si nõ illam omnino, deus despexerit.

serpens.

Non animaduertit imprudens, quantũ Christi dignitati, sanctorum quoq; honori detrahit, miracula nostrorum à felici Apostolorum obitu patrata, derridens, quasi nulla vnquam potuerint (ab Apostolis) vera fieri miracula quantumuis diuina virtute, sanctorum interuentu, quum tamen pollicitus sit idem dominus noster, credentem in se ea opera facturum non modo, quæ
Ioan.14. eum facere viderũt Apostoli, verum & illis multo maiora: Audiamus quod subsequitur.

Culina. Hyd. struthio.

Et quãuis essent admirabiliora hominum opinione portenta, nihil tam in aduersus Christi ueritatem efficere deberent, quum illius diuinum nomẽ, & miraculis, & rebus natura productis, semper & ubique sit uenerandum.

Columba.

Impie-

Impietatem cum Strigibus, & natam & perituram, dei veritatem esse decernit, ipsa arrogantia, arrognatior noctua, contra quam valere debent minime, nostrorum miracula, quantumuis prodigiosa & admirabilia (inquit) quod modis omnibus, vbiq; & iugiter, nomen dei sanctificãdum est: Dic insulsa. Nunquid sancti illi (quorũ paulo ante meminimus) signis verè Apostolicis, pietatéque conspicui, nomen dei omni iure venerãdum' (quod strigum impietate intergentes non minus, quàm inter Christianos iugiter blasphematur) modis omnib⁹, vbique & assiduè sanctificauerunt? Et tamen tuarũ expertes erant blasphemarũ, nostræ autem doctrinæ, nostrique tenaces instituti.

serpens.

Haud inconsultè dixisti, sanctissimum nomen domini, Strigum impietate blasphemari: Sed si cognitionem haberes, infandissimi voluminis (quod absque lachrymis, in memoriã reducere nõ possunt) à paucis diebus à tenebrionibus ædi ti, atque perditissimorum hominum quorũdam opera, in lucem ad multorum perniciem emissi, deque tribus impostoribus intitulati, quantum horreres noctuarũ blasphemias (soror dilecta) præ animi tristitia (opinor) deficeres: At de illo, nec aliquantisper fabulari tutum puto.

Columba.

Meipsam proinde hac in re, obmutescere iubes: Prodeo ergo in aciem, intermissas Culinæ nugas profligatura pro viribus: Quæ (quæso) ex Strigibus, Immo quis Sathan, mortuos suscita-

re potuit vnquam?Noſtris autem diuina hoc vir tute conceſſum eſt. Non vt diuinæ aduerſarẽtur veritati,aut gloriæ noīs Domini (neſcit quippe diuina virtus, impietati & blaſphemiæ patroci- ri)ſed potius ad hęreſum,aut infidelitatis cuiuſ- cũque profligationem,aut certè (vt dictum eſt) ad ſibi dilectorũ manifeſtationem: Quapropter ędita à noſtris (quiete beata ſoporatis apoſtolis) miracula, quæ noctuarum Sycophantia, calum- niari nequit, contentionem de doctrina Stri- gum diſſoluere poſſunt. Noctuis (fateor) per- mittitur nonnunquam ad multorum incautorũ circumuentionem,prodigia quædam (operante immundiciæ omnis & fallaciæ ſpiritu) coope- rari,hominibus quidem mirabilia, ſed miracula (quæ ſecundarum cauſarũ vires excedunt)nun- quam:Illos ergo ſubſannare, quibus verè mira- cula operari datum eſt, nullo pacto noctuas de- cet,at omnibus manifeſtum eſſe,tales verè fide- les extitiſſe. Sequamur, iam & videamus nunc, qua effugiat.

Culina, Hyd. struth.

Et hæc maiorem fidei ſpeciem præ ſe ferrent, niſi mira- culorum agendorum, legis ſcripturæ nos commonuiſſent:
Mar. 16. *Nam diuus Marcus comprobat,diſcipulorũm miracula,ad ea quæ diuinitus operata ſunt probanda ſpectaſſe. Item di-*
Act. 14. *uus Lucas,miraculis Chriſtum ſuæ gratiæ uerbo teſtimo- nium,exhibere uoluiſſe. Cui conſentaneum eſt illud Apo- ſtoli dictum, ſalutem Euangelio prænunciatam, eo fuiſſe corroboratam,quod ſignis & uirtutibus miraculoſis Chri-*
Roma. 15
Heb. 2. *ſtus eidem teſtimonium præſtitit. Quum ea, euangelii ſigil la eſſe debere accipiamus, in eius authoritatem euertẽdam confere-*

conferemus? Quum ad stabiliendam ueritatem parata intelligamus, ad mendacium muniendum impendemus?

serpens.

Qua euadat, nescit prorsus garrula: Nullus quãtumlibet versipellis, aut callidus potest (quibuscunque fraudibus, aut mendaciis) ædita à nostris diuina ope miracula calumniari, saltẽ mortuorum excitationes: Porro nulli vnquam, scripturarum sanctarum, aut diuinæ verítatis aduersario, talia miracula ædere cõcessum est, ad qualemcũque vsum. Eos itaque, veritatis meracissimę sedulos amatores fuisse oportuit: Qui quum Strigum doctrinæ, nescij extiterint: Porro ad diuinæ veritatis amplexum propensissimi, Strigũ doctrinam, veritati aduersari, necesse est: Quid oggannis igitur (tuo illo verborum exitioso lenocinio) nostrorum miracula, conuertenda non esse, ad euangelicæ authoritatis destructionem, & ad mendacij confirmationem? Si abs re ædita nõ sunt, sed (vel tua sententia) ad veritatis euãgelicæ confirmationem, in ipsis euangelica veritas fuit: In vobis autem erroris spiritus: Siquidem illorum, & fidem, & mores, vos reprobatis. Sunt ergo nostrorum miracula, ad tuæ, tum mendacis, tum interituræ doctrinæ incredibilem superbiam demoliendam, validissima, ab optimo Iesu, præparata tormenta.

Columba.

Non est igitur (ò Culina) euangelium, aut veritas (vt hic asseueras impudentissimè) tua impietas, sed perniciosa labes euidenter, quum sit, nec tamen videas, indubiè cæca es: Quod autem

de vſu ſignorum apoſtolicorum legitimo, te ſolerter & quantum opus eſt, diſſeruiſſe exiſtimas, alium tamen vſum eſſe miraculorum, ex Paulo antedictis, & ipſa quoque teſte experientia, apertè conſtat: Nec ſacras ipſas ſcripturas, noſtris nõ aſtipulari ſubdubito.

serpens.

Immo quam fauorabiles tibi ſint ſcripturæ cõſydera (optima ſoror) Non enim miraculorum vſus vniuerſos, recenſuit Culina, ſed aſtu, cæteris prætermiſsis produxit, quod ſuæ fugæ ſuffragari autumabat, Nempe eo miraculorum ariete, concutitur grauiter, moleſtéque conſtricta arctatur: At talis eſt noctuarum verſutia: Inſigni miraculo teſtificatus eſt deus, in ipſo mundi ex-
Gen.4. ordio, Abelem ſibi gratũ, & iuſtum, muneribus
heb.11. eius (miſſo diuinitus igni) conſumptis: Dominus (item) ſignis mirabilibus coram filiis Iſrael
Ioſ.3.4. æditis, Ioſue magnificè commendauit: Qui, vt
& 10. de hoſtibus, integram vindictam exequeretur, miraculoſè ſteterunt. Sol & luna quamdiu vltionem perfecit: Vt ſcirent (adhęc) quam graui-
1.Reg.12 ter in deum deliquiſſent, quum regem ſibi imperaturum poſtulauere filij Iſrael, orante Samuele (eximio eius gentis vate) dedit dominus in diebus triticeæ meſsis, voces & pluuias de cœlo, adeo vt timeret populis dominum, & Samuelem: Aquas mortiferas, miſſo in fontem ſale, ſanauit
4.Reg.2 Heliſeus. Et paulo poſt, Illudẽtibus ſibi pueris, quum maledixiſſet in nomine domini, egreſsi
4.Reg.4 de ſaltu Bethel proximo, duo vrſi, lacerauerunt ex eis, duos & quadraginta: Oleum viduæ mulieris

lieris pauxillulum (quo & creditori satisfaceret
& viueret de reliquo) Idem, diuina virtute mul 4.Re. 4.
tiplicauit: Sunamitis (pręterea) religiosæ matro-
næ, extinctum filium suscitauit. Alia prætermit 4.Re. 6.
to sanctissimi illius prophetæ miracula, vt de-
missa in ollam farina, de ferro securis prolaben-
te in aquam. Aliorum, item innumera, quæ ad Hebr. 12.
sibi dilectorum vota, operatus est deus: In Ec-
clesia primitiuorum, ostēdit deus Ananiæ, eiús- Acto. 5.
que coniugis subitis mortibus, deo mentiēdum
non esse, neque tentandum spiritum domini: Sā Acto. 9.
ctis & fidelibus Ioppe, discipulam Tabitam no-
mine, suscitauit Petrus. Non ad illorum in fide
confirmationem, tam etsi gentilium non pau-
ci, agnito miraculo credentes, deinceps domino
adhæserint: Adolescentē Troade qui graui mer-
sus somno, de tertio cœnaculo corruens fato cō
cesserat, Paulo sermonem protrahente, suscita- Acto. 12.
uit Apostolus, non ad fidelium discipulorum in
fide confirmationem, sed ad eorum consolatio-
nem: Et ne idem Apostolus, tristitiam super tri- Philip. 2.
stitiam haberet, ad mortem vsque ægrotantem
Epaphroditum, pristinæ incolumitati restituit
dominus. Alij itaque miraculorū vsus legitimi
negandi non sunt: Nec nobis refragantur loci,
quos ad suæ fugæ suffragium, ex sacris deprom-
psit Culina.

Columba.

Nihil ergo vetat deum, sanctos suos (quos mū
dus exosos habet) sibi gratos & iustos variis mi-
raculis testificari, commendare (adhæc) exaltare
& consolari: Adhuc intus est Culina, necdum e-

Natrix genus serpẽtis, quod in aquis uenenum quoque spargit.

Natrix. lapsa est: Videamus si forsitan aliorsum suffugere moliatur. Lubrica Natrix.

Serpens.

Audi quot suis dolis, quærat diuerticula.

Culina. vyd. struthio.

Quare dogma, quod miraculis anteit primum (ut ait Euangelista) est præponderatum: si admittatur, tum aliquid fidei sibi, miraculis uendicabit: Est uero certum (authore Christo) doctrinæ sanctæ argumentum, si non humanæ gloriæ, sed soli diuinæ consulat, & quoniam asserit Christus, Id doctrinæ periculum esse faciendum, perperã miracula assumit, qui ad aliud quam diuini nominis gloriam confert.

Ioan. 5.

Serpens.

O plena omni dolo & omni fallacia, filia diaboli, omnísque iustitiæ inimica, quæ vias domini rectas subuertere non desinis: Ecce nunc manus domini super te, & cæca eris, Solem iustitiæ forsitan nunquã visura. Iam enim atra caligine, & densissimis tenebris, vndiq; obscurata es: Dic mendax vbinam dicit Euangelista, doctrinã miracula præcedentem, examinari prius debere, & si approbetur sequentibus miraculis confirmationẽ accipiet? Dominũ apostolorum prædicationem, eorúmq; doctrinam, sequentibus signis confirmauisse. Narrat euangelista, nõ tamen necessario examinatã prius & approbatam, deinde confirmatam miraculis. Examinata enim doctrina, & approbata, miraculis opus non est: Alioqui & nobis miracula necessaria, continuò forent. Quo (quæso) examine, coram gentilibus inuestigabatur, sacra illa Christi doctrina, quæ lumine

Acto. 13.

tantum

tantum insito (id est fidei) non congenito & naturali, inuestigari, scirique potest? Si Mosi, & prophetarum præscriptis dixeris, Illa certè auersabantur gentiles, nec secus, ac meras affanias respuebant: Nec minus noui testamēti scripturas, si quæ tunc erant seclusis miraculis, quorum tamen medio, nullo præcedente examine, sanæ doctrinæ ab iis quibus datū erat à deo credebatur: Ais (præterea) de tua doctrina ogganniens, signum veræ doctrinæ esse, quando non alio tendit, quàm ad gloriam, nō hominum, sed dei, proinde tuam verā esse, quòd hominum tollat merita: Dic lusciosa, num alio quàm ad dei gloriā tendit nostrorum doctrina, tametsi nos cooperatores asseueret dei, ac promereri apud deum, vt dictū est? Quur ex Euagelistę, à te productis verbis id confiteri verita es dissimulatrix? Illi (inquit) profecti prædicauerunt vbique, domino cooperante, & sermonem confirmante, sequentibus signis. Et Apostolus (nihil diuino honori detrahens) Vnusquisq; propriam mercedem accipiet, secundū suum laborem (aiebat) Dei enim sumus adiutores. Porro de merito supra satis dictum est: Si eadem dicentes, hæreseos à te insimulamur, & tanquam propriæ glorię cupidos arguis, quid superest nisi vt tu quoque, Euangelistam reiicias, Apostolum auerseris, reliquásque scripturas, quæ eadem dictitant pessundes, innumeros (adhęc) diuinæ prætextu gloriæ, negligēter agere suadeas, propriam gloriam aucupata? quot (obtestor) ex tuis (quos Atheistas vocant) eo dementiæ, sunt permittente Deo prolapsi? 1. Cor. 3.

Posthac nostrorum miracula indubitata: audet signis Satanæ cõnumerare, aliud suis versutiis prætendens diuerticulum.

Culina. hyd. struth.

Debet quoque nobis in mentem uenire, satanæ miraculorum, quæ potius fraudes, quam synceræ uirtutes, sunt appellanda. Ea tamen sunt eiusmodi, ut sine negotio uulgares, in errorem rapiant.

Columba.

At non habet talia Satanas, qualia deus per nostros ædere dignatur: Permirum quòd nos omnes, dementatos hactenus, tam insolenter contendit noctua vna. Etiam summos monarchas, cum magistratibus Christianissimis.

Serpens.

Non minus calumniosam substruit sentẽtiam, magos, incantatorésque, nostros (quos sanctissimè vixisse liquidò constat) eorúmque opera incantamenta, & eorum doctrinam superstitionem, insana & furiosa appellans, sequitur:

Culina, hyd. & struthio.

Magi semper miraculis insignes fuerunt, Ethnicorum idolatria, diu mirandis prodigiis educata & nutrita fuit, quæ tamen, neque magicæ superstitioni, neque Ethnicæ idolatriæ, probandæ, satis fuerunt.

Columba.

Quum nec mortuos suscitauerint, nec alia vera ædiderint miracula, aut magi, aut idolatrę, aut sine ratione extra propositum fertur Culina, aut certè (falsa implanatoris Satanę suggestione delusa) quos revereri, eam merito decebat, aperto blasphemat ore, magis & idololatris eos (à recto plu-

cto plurimum deflexa) conferens: illorumque miracula damnabili idololatrarum ac magorum superstitioni: Dic (obtrectatrix impia) Nũquid de veris miraculis & quę ędere, nullis vnquam, præterquam fidelibus concessum est sermo est? Quibus aliis datum est mortuos verè suscitare, cæcos verè illuminare, aliáq; vera miracula in lucere dare? Quis ex toto Lutheranæ coniurationis cœtu, vel exiguo miraculo, aut doctrinã, aut mores testificatus est vnquam? Quid hic opus, delusionum commemoratione, magorum idolatrarumque, præstigiatrix? Nempè vt dictum est, de veris miraculis, signis verè Apostolicis, quibus inclarescere, nostris tantummodo, non hæreticis, aut infidelibus, concessum est, verba facimus.

serpens.

Supradicta, plus satis opprimũt, quæ post hac de miraculorum oppositione nugatur, obturbata Culina (quod nec semita fugæ pateat)

culina. hyd. struthio.

Olim Donatistæ, Eodem fraudis ariete, uulgi imperitiã stupefaciebant, quòd uaria miraculorum genera æderent.

serpens.

Vt facturus est (permittente deo) Antichristus perditionis filius, qui iam olim (Strigum omniũ opera) mysterium operatur iniquitatis. 2. *Thes.* 2

Columba.

In tenebris cæcutiunt noctuæ continuò, postquam semel à veritate desciuerunt: audiamus quod subnectitur.

Culina, Hyd. struth.

Nunc istis aduersariis nostris, quod Donatistis olim respondit diuus Augustinus referimus: Dominum satis animi nobis delibasse aduersus istos miraculorum authores, præ-
Matt. 24 *sagientem. Pseudo prophetas uenturos, qui admirandis et prodigiis rebus, electos etiam si fieri posset seducerent. Atque diui Pauli uaticinio prædictum est, Antichristum, cum*
2. Thes. 2 *omni potestate & prodigiis falsis futurum.*

Columba.

Nullam habet mẽsuram, erroris impudentia, quæ sanctissimis vtriusque sexus hominibus, tam temerè detrahit: Eos (quippe) garitu istiusmodi, aduersarios, præstigiatores, pseudo prophetas electorum seductores, & Antichristi mẽbra appellat, tortuosum ingenium: Ita erronea & inordinata est, dispositio eorum, qui ignorantiã possidẽt. Absoluamus (quæso) quod superest deliramentorum Culinæ, de Miraculis.

serpens.

Audi quauis impudente meretrice, procaciorem noctuam.

Culina, Hydr. struth.

Nostra autem (inquiunt) miracula, neque idolorum nomine, neque magicis artibus, neque pseudo prophetarum operibus, sed à sanctissimis uiris fiunt, quasi uero nos la-
2. Cor. 11. *teat ars Satanæ & astutia, qua se in Angelum lucis transformat: Aegyptii Hieremiam, tum in suis partibus sepultũ tanquam deum coluerunt, uictimas illi immolantes, eósque honores, quos suis diis dicare solebant attribuentes: Nónne idololatriæ inseruiendo, Sancto propheta abutebantur? Verumtamen, eius tumuli cultu, id consequebantur, ut serpentibus icti, reualescerent. Quid porro dicemus, nisi hanc & semper fuisse, perpetuóque æquissimam dei ultionem*

fore,

fore, ut efficacem eludendi uim his immitteret, qui charitatem ueritatis non susceperunt, ut eos, ad fidē nugis adhibendam incitet? Quare nobis, non desunt miracula, etiam certissima, nec unquam ludibrio habenda: Ea uero quæ nostri aduersarii sibi arrogant, dolosæ fraudes satanæ sunt: siquidem populum à uero dei honore, ad nugas traducunt. 2. Thes. 2

Columba.

O deum immortalem, quis non obstupescat, tam impudentem audiens vnius Culinæ, tum superbiam, tum inscitiam, támque atroces calumnias, blasphemiásque, cū in sanctos, tum in deum ipsum, cuius tamē honori, instantissime sese patrocinari, tam inuerecunde ementitur? Res (certè) prodigiosa, & ante hoc nostrum sęculum inuisa non solū, sed etiam inaudita, huius Noctuæ procacitas: Audiui veteres, septem orbis miracula (id est vniuerso orbi mirabilia) posuisse: Nihil (sanè) horum, Culinę insensibilitate, mihi videtur mirabilius: Dic (veteratrix callidissima) vbi cæcos verè illuminauit, aliquando Satanas, vbi rectū verè claudis gressum restituit, verè leprosos mūdauit, aut certè mortuos verè suscitauit? Hæc fecisse nostros perspicuum est, non virtute Satanæ, vt impia affirmare audes, eodem (nimirum) cum illis spiritu acta, qui in Beelzebub dęmoniorum principe, dominum eiicere dęmonia ementiebantur: Quippe superant isthæc, Satanę virtutem, Quam spiritui gratiæ cōtumeliā irrogas, non animaduertis? Quis, vel proteruus, eam blasphemiam in deum, spiritúmque eius refluere, inficiari poterit? Proinde neque in hoc sæculo, neque in futuro remittandam: Si quæ nostri Luc. 11.

ſigna omnipotenti dei virtute potuerunt, poteſt quoque Satanas efficere, quid prohibuit Phariſæos, reliquóſque noſtræ fidei aduerſarios, & Chriſtum & eius virtutes calumniari? Si conſimilibus miraculis coaluit idololatria, & enutrita eſt, qui fieri potuit vt propter ſigna conſimilia gentiles, ſuorum deorum relicta ſuperſtitione, Chriſto adhæſerint, crucem Chriſti ſtulticiã
1.Cor.1. rati? Quid vetabat illos tecum affirmare, talium, Satanam authorem eſſe? Oportuit itaque eos, talia vidiſſe ſigna, quę nec illorum Magi, nec pſeudo prophetæ, nec Satanas ædere potuiſſet, aliàs
Exo.7. cum obſtinatiſsimo Pharaone, ſuorum præſtigias obiectaſſent. Quum itaque veriſsima & incalumniabilia, ædiderint miracula (diuina virtute) noſtri, fruſtra magorum, idolatrarum, hęreticorúmque præſtigias, illis opponis. Quis hæreticus vnquam (quum hoc miraculorum ariete quateretur) has tuas latebras, non quęſiuit? Quis illorum, Chriſti & Apoſtolorum miracula, ſibi non deeſſe, non eſt gloriatus? Nullus equidem abſque ſcripturis, propriam impietatem ſtabilire conatus eſt. Quum ergo producant ſcripturas hæretici omnes, ad propriæ hæreſis confirmationem (quantumuis etiam in deum probroſæ) quid eoſdem prohibebit tecum contẽdere, eam certiſsimis & nulli obnoxiis ſubſannationibus miraculis (videlicet Chriſti, Apoſtolorumq́ue) confirmatam eſſe? Quod ſi eo impudẽtiæ nullus adhuc (præter te) prolapſus eſt hęreticus, omnibus tamẽ futuris, etiam tibi aduerſantibus (quales ſunt libertini à te dicti, aduerſum quos ſcri-

pſiſti

psisti scio) suffugium parasti delira: Quippe illi à te edocti dicturi sunt, habere miracula sese certissima, indubitáq; propriorũ delirametorum testimonia. *Serpens.*

Superbiæ aura vehemente intumescens Culina, verbosis & tumidis illis, quorum sese virtutem cogniturum, non sermonem scribebat Apostolus (dicens, Veniã ad vos citò, si dominus voluerit, & cognoscam, non sermonem illorum qui inflati sunt, sed virtutem, Non enim in sermone est regnum dei, sed in virtute) persimilis est. Siquidem garritu refertissima, proinde virtute egena auersatur, fidelium quorumuis virtutes laudabiles & miracula, suam illorum virtuti loquacitatem non modo anteponens (quũ tamen præferat Apostolus virtutem sermoni) verum & miracula eorum (opera manifeste diuina, veræque virtutis indubitata testimonia) Satanę illusionibus annumerat, cęca & diuina feriẽte vltiõe lethaliter dementata: Quapropter haud mirum, si diui Hieronymi verba infideliter referat: Nusquã enim Aegytios sacrificauisse Hieremiæ, aut pro deo illũ coluisse, aut exhibuisse illi omnẽ quem diis suis soliti erãt honorem persoluere, scripsit Hieronymus: sed magna religiõe, ab Aegyptiis veneratũ, quod Sancti vatis postulatione, defugatis serpentibus, eos à tactu aspidum fecit esse securos, inquit, quæ (sanè) verba eius inscitię minime patrocinantur. Non enim propheta abutebantur, quanquam magna ab ipsis veneratione dignus haberetur: nos siquidem diuos, magna religione, & multa deuotione colimus (citra la-

1. Cor. 4.

Prou. 14

triam,nec ꝓpterea illis ad idolatriam,abutimur: Neque fidelibus tantummodo, proprio interuentu prodesse sanctos, verũ & infidelibus,brutis quoque animantibus, ex compluribus (haud contemnendis) historiis, compertum habemus: Quod autem ait Satanam transfigurari in angelum lucis,Nę,verius aut nocẽtius nusquam,quã in sese, quæ iustitiæ ministra. absolutissima & nulli conparanda,quum videri cupiat.Satanæ tamen officiosissimè obsequitur:Pręterea non defuerunt eis (qui ex nostris miris signis euasere clari) innoxia opera, quibus Christi innocentis vestigia sequuti, comprobantur:Quapropter dilectionem veritatis eos suscepisse oportuit,nullisque fuisse tenebris obnubilatos.Qui fieri igitur poterat, vt reliquos quouispacto,à dei auerterent laudabili cultu,atque ad vanitatem conuerterent, quos eodem cum sanctis illis cultu, deum(omni venerãdum sæculo)veneratos fuisse constat?

Columba.

Nihil monstrosius (reor) stoliditate Culinæ, nullúmque portẽtum, eius temeritudine admirabilius.Quid(quęso)stolidius,aut arrogantius, quàm sanctissimorum hominum virtutes, Satanæ meras illusiones, populum à dei honore ad vanitatem abducentes,impudentissimè contendere?Det Culina,ex strigibus innumeris,vnam quæ tales fructus produxerit vnquam:Certè ex
Mtth. 7 fructibus arbor dignoscitur:Neque enim colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus.

serpens.

Hoc

Hoc fructu, virum dei esse Helyam, veracemq; 3.Re.17.
agnouit Sarreptana vidua, dicens ei (suscitato filio) Nunc in isto cognoui, quoniam vir dei es tu, & verbum domini in ore tuo verum est. Ex responsione ad sequentem obiectionem, perpēdere poteris, admirabiliorem quouis prodigio Culinæ, temeritatem, stoliditatem (adhæc) ostento quouis, admiratione digniorem: Præcedenti obiectioni, sese fecisse satis ratus, ad sequentis dissolutionem inscitissimè (frustra proinde) in hunc modum procedit,

Culina, Hyd. struth.

Præterea summæ est iniustitiæ, quod nobis, priscos patres 3.Re. 17.
obiiciant. Eos dico, qui primis Ecclesiæ temporibus, monimenta reliquerunt, tanquā suæ impietati fauerint. Quorum authoritate, si nostra lis esset derimenda, magna uictoriæ pars, caussæ nostræ concederetur: sed quum permulta, præclarè & perdoctè, antiqui illi patres scripta reliquerint, iisdem quoque nonnunquam contigerit (quod aliis hominibus assolet) labi & errare. Hi pii & obsequētes filii, eo quo fruuntur iure, & animo, & arbitrio, & uoluntate, sola eorum errata uenerantur: Quæ uerò probè ab illis notata sunt, aut non percipiunt, aut dissimulāt, aut ea omnino ita peruertunt, ut nil sibi quærere uideantur, quam ex auro stercora colligant.

Serpens.

O ceruicem, silice quouis duriorem, ò contumacem noctuam, indomabilemque. Vnum ex tuis produc (cornuta strix) qui synceræ pietatis fructus tales produxerit vnquā, quales illi, quorum fidem, impietatem appellas: Scarabeorum more, quum ex stercoribus præcedentium hære

ticorum, ingentes pilas confeceris (inſtabilibus intoxitandis animabus) Audes tamē impia ſimul & ſtolida, affirmare eos, qui communionis Eccleſiaſticæ vnionem, à primordiis euangelij huc vſque tenuerunt, veterum ſcriptorū errores tantummodo, defectúſque coluiſſe, animóque complexos venerandos duxiſſe: Ea autem, quę ab eiſdem ſcitè ſcripta fuere, aut certè diſsimulaſſe, aut deprauauiſſe, ac ſi aliā nō haberent ſolicitudinem (inquis) quam ſtercora legendi ex auro: Inſultas (adhæc malè olens Culina) nobis omnib', bonos, obedientéſq; filios per ironiā vocás, recti (præterea) præclaríq; ingenij, iudicij quoq;, ac voluntatis, quum tamen ſupremi domini tui, cui obedientiam prȩſtare debueras (quod Chriſtianiſsimum agnoſcas, æquiſsimumq; tuæ cauſæ iudicem eſſe exoptes) recuſans imperium, inter fidei hoſteis, limoſo freta lacu delitueris huc vſque perfuga: Vbi in errore, ſceleréque multiplici cōputreſcēs, incautos quoſcūque, ad inobe-
Matth. 18 dientiam pientiſsimæ Matris (domini præcepto audiēdæ) ſolicitas, quin etiam tuis impellis impoſturis. Errare (præterea) vt homines potuiſſe, prioris tēporis ſcriptores aſſeris: Porro tu, ſupra omnē hominem, imò omnē creaturā, perfectionē (tua opinione) nacta, errare nūquam potuiſti: Et (vt aſſoles) tibi, ex his quæ rectè ſcripſerunt, victoriam repromittis, Tota via erras miſera.

Columba.

Priorum ſcriptorū opuſcula videre mihi haud conceſſum eſt, Tuarū itaque partiū erit (dilectȩ) fanaticæ Culinæ temeritudinē, ſtoliditatemque,

validis

dis argumentis retundere.

serpens.

Fallitur insigniter noctua: Quis nostrum, existimauit vnquam recipienda esse omnia illa quæ scriptorum priorum quilibet scripsit? Quis nescit ex eis aliquot, quędam fidei orthodoxæ cõtraria definiuisse quãdoq;, alioqui probos? Quis ignorat, fidei occultiora quædam, temporis successu elucidata? Post missionem spiritus sancti (cuius primitiis dotatus erat Petrus) Esum ille, *Acto.10.* lege prohibitorum perhorrebat, quum tamen Christi sanguine, mundata essent omnia, proinde nec communia dicenda erant. Et de tempore mortuorum & mortiferorum legalium, durè altercati sunt duo clarissima totius ecclesiæ luminaria, Heronimus & Augustinus. Itaque ab Apostolis (quos inuita noctua, & patres habemus, veneramurque, & eorũ scripta omnia recipimus) Nullus quantumlibet eruditus, pro fidei regula habendus est: Quippe à recto veróque, quilibet deflectere potuit: Sola ecclesia (cuius vices gerunt sacrosancta œcumenica consilia) deuia non est: Non igitur Patrum veterum fidem dicimus, quidquid is aut ille duxit credendum, aut faciẽdum, aut sperãdum (quemadmodum somniauit, sui nimium oblita Culina) Sed quod omnium, aut eorum maioris partis consensu ab Ecclesia (cui Christus cum spiritu suo semper adest) cõfirmatum est: Euangelium (quippe) Iesu Christi viuum, ab Apostolis ministratum & scriptũ, non *2.cor.3.* atramento, sed spiritu dei viui, non in tabulis lapidæis, sed in tabulis cordis carnalibus, esse Ec-

clesiã ipſam, nullus fidelium addubitat: Si enim de Corinthiorum Ecclesia, Apoſtolum dicere licuit: Epiſtola noſtra vos eſtis, ſcripta in cordibus noſtris, quæ ſcitur & legitur ab omnibus hominibus, manifeſtati quòd Epiſtola Chriſti eſtis, miniſtrata à nobis, & ſcripta, non atramento, ſed, ſpiritu dei viui &c. Multomagis, vniuerſalis Eccleſia, Epiſtola, aut ſi maius Euangelium Chriſti Ieſu eſt, viuax certè, omniq́ue ſcripto Euangelio præſtabilius: Nunquid in cordibus Apoſtolorum ſcriptum ſpiritu dei Euangelium, Externo quouis, ſcriptóque Euangelio (quod interni imago eſt) præſtabat? Quamobrem errare non poteſt, tametſi pro temporis exigentia quædam obſeruanda decernat, alio autem tempore aboleat: Porro in his quę fidei ſunt, iugiter vna eſt. Ea eſt patrum noſtrorum, vna fides, quã colimus & veneramur. Hi ſunt patrum noſtrorũ termini, quos præterire illicitum eſt, non quod veterũ ſcriptorũ quilibet ſcripſit, aut quicquid illorum quilibet opinatus eſt: Nunc doceant noctuæ, eam patrum noſtrorum fidem ſuæ impietati aliquãdo fauiſſe, quã cũ nugarum illarũdem, tum blaſphemarum', proſus neſciam non ignoramus: Et quum ex ſupranarrato errore ſcateant, ſequentes Culinę argutiæ (quas tamen indoſſolubiles decernit) ocyſsimè perſringuntur: Quippe nullum poteſt ſuper falſo fundamento verum ſtabiliri ædificium.

Columba.

Quid ſi Eccleſia vniuerſalis (Euangelium internum, viuumq́ue, ac potius) aduerſus, ab omnibus re-

bus receptiſsimum Euangelium ſcriptum, pronunciaret? Nunquid Eccleſię, contra Euangeliũ ſcriptum credendum eſſet?

serpens.

Quid(quæſo) ſi Aſinus volaret? Vt impoſsibile eſt, impoſsibilia fieri, Ita fiet nunquã, quòd ſciſcitaris, vt neque aliquãdo factũ eſt, quandoquidem veritatis vnitatíſq; ſpiritu agi Eccleſiã (non ſpiritu erroris & cõtradictionis) fide firmiſsima teneamus. Poteſt tamen Eccleſia, orto ex ſcripto Euangelio dubio, de vero ſenſu iudicare, quẽadmodum & potuit Euangelia adulterina, Thomę Bartholomęo, aliíſque inſcripta, à veris ſecernere, & reſpuere illa, vera autem approbare.

Columba.

Iam plurimum à te erudita, ſequentibus argutiis (opinor) facilè reſpõdebo: Pergamus itaque.

serpens.

Quo nũc gradiatĩ ſupradicto errore duce, Audi.

Culina. Hy. struth.

Nos proinde magnis clamoribus inſectantur, tanquam patres oderimus & faſtidiamus: sed tantum abeſt, ut cõtẽnamus, ut ſi id in cauſſã caderet, mihi peruiũ eſſet, maiorem partem eorum, quæ hoc tempore dicimus, eorundem teſtimonio comprobare: sed eo iudicio, è fontibus illorum haurimus, ut dictum Apoſtoli, diem, noctemque in conſpectu uerſetur. Omnia noſtra eſſe in obſequium, non in imperiũ. Et nos ſolius Chriſti eſſe, Cui ſoli, prorſus eſt obſequendum: Qui hunc ordinem contemnunt, iis nil poteſt in fide eſſe certi, quin eos de quibus agitur multa fugerint, & ſæpe numero inter ſe diſſentiant, immo nec raro ſibi repugnent: Salomon (aiunt) non iniuria uetat, limites à pa- 1.Cor.3. Prou.22.

tribus constitutos transilire: sed eadem norma, in regendis agrorum finibus, qua in fide seruanda, non est utendum:
Psal. 45. *Quæ sic statuta esse debet, ut & familiam, & paternas ædes obliuiscatur. Quin insuper (quoniam tantopere allegoriis gaudent) Apostolos Patres appellant, quorum limites non liceat explantare? Nam sic enucleauit diuus Hieronymus, cuius uerbis in suis canonibus utuntur: At si tam arcte fines patrum, de quibus loquuntur, retinendos contendunt, Quare plerunque, ut sibi uidetur ab illis discedunt?*

serpens.

His præfatis, ad particularia patrum dicta mox sese confert.

Columba.

Nunc planè liquet, cæcam, linguacemque Culinam, inutiliter vagari, quum tamen rectam viã procurere, existimet sese. Molestè audit noctuis à nostris exprobrari, venerandorum eorũ (quos post Apostolos patres merito dicimus) contemptum, quum tamen hostes illos, aduersariósque vociferata, haud infrequenter, & coniectis in eos quicquid conuiciorum, in sceleratissimam impiorum omnium Synagogam dici posset, crebro detestata sit: quod tamen impudens inficiatur: Eos (præterea) propriæ impietatis habere sese patronos, gloriatur: Dic quando tibi, generalis patrum Synodus, vel in minimo patrocinata est? Quod si scriptorũ particularis aliquis fauisse tibi visus est (quod absit) Iam dictum est, ex vetustis scriptoribus aliquot, orthodoxæ fidei contraria dictitasse, nec nos recipere, quæcunque illorum quilibet censuit. Priorum autem patrum

nostrorum,

noſtrorum, ſcilicet apoſtolorum limites, prętergredimur nunquam. Omnes nempe eorum receptas ſcripturas, recipimus (quibuſdam tamen noctuarũ temeritudine reprobatis). Porro, ſi ex Apoſtolicis ſcriptis, contentiones ſuboriantur, quur decretum generalis patrum Synodi reiiciemus? quis quęſo contentionibus iſtiuſmodi, finẽ imponet? Apoſtoli dictum ſubinde producis, tibi (tua opinione) fauorabile, quod (fateor ingenuè) minime compræhendo. Explica itaque (dilecte) atque excute intelligentiam.

serpens.

Aduerſus eos, qui in pſeudo magiſtris, aut certè inaniter in orthodoxis gloriabantur, ſuccenſet Apoſtolus, affirmans Eccleſiæ primores, vtilitatis ſubditorum gratia, donis ſpiritualibus donatos, quum (indubiè) ſint omnia ad electorũ vtilitatem à deo ordinata: Omnia veſtra ſunt (ĩquit) ſiue Paulus, ſiue Apollo, ſiue Cephas, ſiue mundus, ſiue vita, ſiue mors, ſiue præſentia, ſiue futura. Omnia vera ſunt, vos autem Chriſti, Chriſtus autem dei. Ex quibus Apoſtoli verbis, nõ minus ſtultè, quàm impudẽter, iudicare præſumit garrula Culina, de prioris tẽporis ſcriptoribus vniuerſis (de quibus, non loquimur ſed de Patrum generali conſilio, etiam ſi eorum nullus ſcripſerit) ſibique inſolenti ſtultitia, vanam cõparat authoritatem, examinandi vniuerſorũ ſcripta, atque ꝑ libito approbãdi, quæ ſuæ impietati fauere & noſtræ doctrinę aduerſari proſpiciet, reiiciendi quoque, quæ ſuam impietatem auerſabuntur: Et quaſi omnimodam ſinéque menſu- 1.Cor.3.

ra,& præ cateris omnibus nacta ſpiritus libertatem,à nemine iudicanda iudicat omnes, déque
1.Cor.2. omnibus pronunciat,nemine docto homine nõ ſpreto, quin & generalibus deſpectis conſiliis, ac ſi ſola ſpiritualis, ſola nihil ignoret, ſoláque errare nequeat, quum tamen peſsimo expalleſcẽs liuore,pernicioſæ cõtẽtionis amatrix(proin
1.Cor.3. de carnalis Apoſtolo teſte) oculatis quibuſuis, manifeſtiſsimè appareat.Vni(prætereaChriſto, & ſoli obedituram ſeſe gloriatur) quod omnia ſunt(inquit)vt nobis ſeruiant,non vt dominentur,At ita obeditura eſt,vt nec poteſtatibus,nec præpoſitis,nec Eccleſiæ,aut ſãctis,& catholicis patrũ cõſiliis,Nec Cephæ,nec Paulo, nec Apollo,deniq; nec tãdẽ ipſi Chriſto obeditura ſit:Nẽpe qui iſtiuſmodi dignitatib⁹ nõ paret,nec Chriſto obedit,nec Chriſtum amat,ſiquidem amantiſsimi parentis paret,dictis,amor,charæque genitricis.Cernè præ cipitem Culinam(teterrimo ac vehemente arrogantiæ nimbo impellente)in profundum deiici inconſiderationis hiatum.

Columba.

Incogitabilis qui non cogitat quum quid rerũ gerit.

Cæca (certè) & incogitabilis Culina, fruſtra nos(reor)productis ex certis ſcriptoribus argumentis, remorabitur:Quippe iam vnico verbo, abſoluta ſunt.

Serpens.

Ea audiuiſſe (tametſi impertinentia) te non pœnitebit : ſiquidem omnia noſtra ſunt.

Columba.

Accelerandum itaque cenſeo.

Serpens.

Fari

gari incipit in hunc modum.

Culina, Hyd. Struth.

Hi patrũ numero aſcribentur, quorum unus, deum, neque bibere, neque edere affirmauit, Nec idcirco crateribus, nec diſcis indigere: Alter Chriſtianorum ſacramentis, neque aurum, neque argentum eſſe adhibendum, Nec auro Chriſtianorum ſacramenta, deo eſſe gratiora: E limitibus patrum igitur exeunt, quum ſuis in cæremoniis, aurea, argentea, marmorea, & eburnea ſuppellectilia admirantur, neque ſine earum rerum copia, & redundanti luxu, deum uerè adorari ducunt: Hic pater fuit, qui ſe liberè (quod Chriſtianus eſſet) eſu carnium quadrageſimæ diebus, uti prædicabat, à quibus cæteri, tum abſtinebant: Patrum itaque finibus non ſe continent, qui eos anathematizant, aut qui uel carnis aliquantulum, quadrageſima deguſtauerint.

Acatius. II. l. tripert. c. 16

Spiridon I. libro tripert. c. 10.

Serpens.

Iam noſti qui ſunt limites, quos poſuerunt patres noſtri, proinde impertinenter opponit Culina patrum quorundam, dicta, factáque: Quæ ad rem propoſitam quanquam minime pertineant, aut producta, aut producenda, tamen quam perperam, duorum gratię apoſtolicæ radiis illuſtriũ virorum, Acatij, & Spiridonis epiſcoporum, teſtimonium referat oſtendo, vt hinc agnoſcas eã, non minus vafre, tortuoſéque producturam ex patribus quæ ſequuntur: Narrat hiſtoria Acatium, Amidæ ciuitatis (Romanæ tunc ditionis opinor) epiſcopum, propriæ Eccleſiæ aurea & argentea vaſa conflauiſſe, & ex eis captiuos Perſarum, circiter millia ſeptem, redemptos, cibíſq; recreatos, ad proprium regem (datis etiam viæ ſumptibus) remiſiſſe: Eum autem hoc pietatis

opus fecisse exprimens, quod eos nullo quouis pretio, Persarum regi reddere vellent Romani victores, at potius fame obruendos consumi: Quod vidẽs pius Antistes, misericordia motus, dato Romanis militibus pretio, eos (haud magno labore, quum Romanę ditionis esset, populíque Romani, legibus viueret) redemit: Et ne prçclarum facinus istiusmodi, ægrè ferrent, sancti præsulis clerici, cõuocatos illos, in propriam opinionẽ hac suadela, tãquam vi quadam perduxit, inquiẽs: Viri fratres, Deus noster, nec discis, nec calicibus opus habet. Nam neque comedit, neque bibit: Et quia multa vasa aurea & argẽtea Ecclesia nostra ex oblatione Christianorum habet, conuenit ex his liberari exercitum captiuorum, egentibúsque cibos offerri: An astipuletur hoc pietatis dictum, factúmque, Culinæ impietati examina.

Columba.

Nihil minus, quinimo detestatur eam: Nam vasa aurea & argentea, ecclesiis, fideliũ (eo sęculo) oblata deuotione, testatur narratio: Porro ea, è sacris ædibus in popinas detrudenda Culina cõtendit. Ea cõtempsisse sanctum Antistitem non meminit historia, Sed tantummodo, in tãtæ necessitatis articulo, misericordiam sacrificio prçferendam duxisse: Quique præuidens Clericos vix laturos, propriam Ecclesiam tot vasis (diuino mãcipatis cultui) ad extraneorum absolutionem spoliari, eo suasorio vsus est, sacra vasa auersatus minime.

serpens.

Scite

Scite: Et nos, haud defendimus deum indigum rei cuiuſcunque, quem ſibiipſi ſufficiētiſsimum non ignoramus, Angelos tamen, mundumq́ue vniuerſum fruſtra cōdidiſſe pernegamus: Quēadmodum igitur, noſtræ vtilitatis gratia, non ſui commodi cauſſa, ſolē, lunámque, fabricatus eſt, & vniuerſa, ita & nos, Deo optimo, templa, & extruímus & dicamus, in quibus ſtatutis horis, debitas illi gratiarum actiones pro viribus refe-rimus, aliáque quæ ad ſalutem facere iubemur, quo poſſumus vaſorum, veſtiumq́ue nitore perficimus, quibus quum non indigeat, haud tamē execratur noſtra, noſtræq; vtilitatis cauſſa oblata munuſcula, qui duo æra minuta ſpōte offerentem viduam, commendauit. Et Dauidis ſacrificium, fuſi in terram deſideratæ aquæ cyathi, nō eſt execratus. Abelis quoque, ac cæterorum libanima: Nec plus, aut minus valere apud deum ſacramenta, ſacrificia, aut preces, auro, aut argento, vel purpura credimus (vt falſo nobis imponit Culina) ſed maiorem, vel minorem cordis mundiciam: Nihil (certè) ab homine magis deſyderat, ſancta & ſingularis illa maieſtas, quàm innocentiam: Cum aurei erāt ſacerdotes, ligneis vtebantur vaſis, non minus grata ſacrificia deo offerentes: Exhibita autem, aſpernari deum, ſibi deuotorum munera, crediderim nunquam.

Luc. 21.

1. Para. 11

Columba.

Nuſquam non cæcutit Culina.

Serpens.

Nec minus ventri Culinæ officit, de Sancto Spiridone narratio: Hæc quam propenſus fuerit

ad peregrinorum ſuſceptionem, in primis patefacit: Hiſtoria talis eſt, Iſtáte iam quadrageſima, quidem ex itinere venit ad eum, quibus diebus conſueuerat cum ſuis continuare ieiunia, & die certo comedere, medios dies ſine cibo conſiſtens: Videns itaque peregrinum valde defectũ, perge (inquit) filia laua peregrini pedes, & cibos appone: Quúmque virgo dixiſſet, nec panẽ eſſe, nec Alphita (quarum rerum nonnihil ſolebant habere reconditum propter ieiunium) orãs primum, veniámque petens, Filiæ iuſsit, vt procinas carnes (quas domi ſalitas habebat) coqueret, quibus coctis, ſedens cum peregrino, poſitis carnibus, comedebat: Et rogabat vt vna cum eo ederet peregrinus, quo refutãte, Chriſtianumq́; ſe profitente, propterea magis (inquit) refutare non debes: Omnia enim munda mundis, ſicut ſermo diuinus edocuit: hæc de Spiridone: Quid iá reſponſura es, Culinæ dolis? Occultat, quæ ſuam obiectionem planè eneruant, ea tantummodo proferens, quæ inſtabiles & ligurientes animas pelliciant: Sed hic mos eſt noctuarum omnium peſtilentiſsimus.

ἄλφιτον, farina polenta pro uictu.

Rom. 14 & Tit. 1

Columba.

Si nõ animaduertit Culina, prælectá de Spiridone narrationem, noctuis aduerſari, cęcutit prorſus: Quippe arctiſsima quadrageſimæ cõmẽdat ieiunia: Carnium (inſuper) quadrageſimæ tempore, abſtinentiam. Antiſtitem (adhæc) erga ſuſceptionem peregrinorum propenſiorem: Qui cum videret peregrinum valde defectum, & pane, aliíſque quadrageſimalibus cibis omnino ca

2. Pet. 2.

rerent:

ferent, diuino tunc iure & humano carnibus ve ſci imperantibus, prius ipſe comedit, quo deficientem peregrinum, vix ſuadendum (vt eſt formidoloſa ſimplicitas) ad edendum inuitaret: ſatius eſſe, ratus carnes tunc edere (quarũ eſu fortſitan ipſe aliquot iam dieb⁹ cibo abſtinens, nec alios cibos habens indigebat) quam earum abſtinentia, peregrino deficienti, mortis occaſionem præpararè. Veritus tamen epiſcopus (cuius intẽtio pia erat) ne fortaſſe crimen incurreret, orauit prius, veniámque petiit. Argumentum (dubio procul) abſtinentiam à carnibus, tẽpore ab Ecclesia prohibito non contẽnentis: Non ſum poſt hac, Culinæ allegationibus fidem habitura: Et vtinam prænarratas, exactè intuerentur, qui Culinæ dolis irretiti, ad mortem feſtinant. Sequamur.

Serpens.

Cœnobitis infenſa, ſui garritus cathenæ, ſequentia alligat.

Culina. hyd. struth.

Hi quoque patrum nomine non ſunt indigni, quorum aliquis retulit monachos, Manibus nihil operantes, tanquã latrones eſſe habendos, hic quoque qui aliena uiuere quadra, infandum eſſe notauit, quamuis aſsidue, in contemplationibus, obſecrationibus, & ſtudiis uerſentur: Eadem igitur uia, limites patrum prætergreſsi ſunt, quũ in lupanaribus (hæc enim ſunt eorum cœnobia) pigros monachorum uentres conſtituerunt, ut alienis facultatibus expleantur. Tripart. hiſ. lib. 8. c. 1. *Auguſtinus de operibus monachorum.*

Columba.

O putulentam, & fœdi odoris Culinam. O certè impudẽtiam, pluſquam meretriciam: Dic ob- *Dis infe-*

rorũ deus putatus est quod diues mi nime sit.

ſcœna, deploratáque crudeliſsimi ditis popina) Quot alumnos, vitæ ſanctimonia glorioſos, ab omníque turpium libidinũ iniuria liberos, moribus optimis,ratione,ac ſanis cõſiliis florentes. Aliquot(præterea)non paucos,vaticinandi munere,& rerum diuinarum peritia inclytos, educarunt,educãtque cœnobia, quæ ore impudentiſsimo,triſti(piis auribus)rancidáque voce,ganeas meretricum & guloſorum diuerſoria appellas? Tu innumerorum inceſtuum adulteriorum, omniumq́ue impudicitiarum, delubrum quum ſis(quod perinde ac fornicis fuligo, venerẽ non minus quàm gulam redolet) numen aliquod te eſſe putas:cœlibémque tibi vitam arrogas,quod infeliciſsimæ mulierculæ (coniugij prætextu) pellectæ, conſuetudine frueris : Et quod continentiam ſemper oderis,nimio libidinis pruritu iugiter ardens,illos(furibũda) ſcortatores appellas, qui vxoribus carent, eos perperam ex propriis iudicans tales eſſe, qualem te eſſe non ignoras.Innumeros vtriuſque ſexus homines, iam ſacris addictos (ſacri coniugij prætextu) meretricari docuiſti Eumedinũ germana hoc pacto,tuę velamen prætendens ſcortationi: O certè Leænam omnium turpiſsimam.

Rancida pro inſuaui.

Eumenides,infernales furiæ.

Serpens.

Adde & Ethnicis ipſis impudentiorem,irreligioſiorémque. Quippe ex ipſis vnus, in quouis ſtudio permultos eſſe nullius pretij homines affirmabat,Perpaucos quoque bonos,eóſq; maximo ĩ precio habẽdos: Porro Culina,cœnobitarũ neminẽ,nõ reprobat,auerſatur oẽs,cõmẽdat nullum

Plato.

lum, stolidũ (planè) Culinę ingeniũ: Ex profugis monachis, apostatísque didiscit (quæ communẽ nunquam egit vitam) luparum popinas, esse cœnobia vniuersa. Non animaduertit inconsulta, eos rectæ disciplinæ rigorem fugientes, suæ apostasiæ velamen hoc prætendere, spurcitiæque: At sibi similibus, aureis libenter accommodat.

Columba.

Habet simile patella operculum: Quemadmodum profuga, & ob hæreticam prauitatẽ, è Christianissimo Franciæ regno proscripta Culina, toto malignitatis spiritu, in principẽ, magistratus, clerum, ac regnicolas Christianissimos debacchatur, coniiciens in eos probra, quæ in turcas iactare vereretur, & Apostatæ vtriusque sexus monachi, optimę disciplinę osores, cæteros, innumeris maledictis lacessere non cessant: Vbi sancta illa amicitia, qua diligendos (toto pectore) inimicos oretenus prædicas?

serpens.

Est (fortasse) Culina, Michaele Archangelo melior: Hic nempe (cœlestis militiæ princeps, draconísque, è supernis sedibus deturbator) cum diabolo, aliquando altercabatur, de Mosi disputans corpore, non est tamen ausus, iudicium inferre blasphemiæ, sed dixit imperet tibi deus: Et Culina neminem quantumuis frugi, maledictis incessere non audet: At de operibus monachorũ pauca attingamus, ne nostros, eo telo sese confodisse glorietur Culina: Fuere olim plerique, reuerendorum Monachorum greges sanctissimi, de manuum laboribus victitantes. Quorũ vnus,

Ironia.

Iudæ unico.

quum quosdam cerneret animum remittere, & molliciæ indulgere, contemplationis, orationis, aut studij sanctarum literarum prætextu, aut certè quòd arbitrarētur honestam manuum operationem illicitam, eo terrore illos compescuit fugata inertia. Monachus (inquiens) nisi operatus fuerit, violento iudicatur ęqualis: De consimilibus loquitur Augustinus: Sāctum vero ocium, ventris, corporísque officiis (quę solicitæ meditatur, asiduéque exercet Culina) præferendum
Lucæ.10 esse, Christi instituti doctrina, firmiter credim⁹: Nobis quoque astipulatur dictum Apostoli ad
1.Tim.4 discipulum: Corporalis exercitatio, ad modicū vtilis est, pietas autem ad omnia vtilis est, promissionem habens vitæ quæ nunc est, & futurę. Diuus item Hieronymus, plurimorum illustriū monachorum pater strenuissimus, obtrectatorū criminationes, probráque floccipēdens, aiebat: Si fiscellam iunco texerem, aut palmarum folia manibus complicarem, vt in sudore vultus mei comederem panē, & ventris opus solicita mente pertractarem, nullus morderet. Nemo reprehenderet: Nunc autem, quia iuxta sententiā Saluatoris, volo operari cibum, qui non perit, &c. Vetus (præterea) & omni semper obseruata tempore consuetudo, veteris, nouíque testamēti scripturæ, vniuersales (ad hæc) catholicæ ecclesiæ conuentus, vnanimi conscensu, cœnobitarum, eorumque qui sanctum sectantur ocium, institutum, & commendantes & approbantes, nostræ sententiæ fidem faciunt.

Columba.

Immo,

Immo, qui toti, dant operá his rebus, quæ proximè pertinent ad æternam ſalutem, tametſi videantur à corporalibus officiis feriati, plus tamē agunt, quia rem præcipuè neceſſariam agunt.

serpens.

Perinde ac oculus ocioſus, plus agit in corpore, quàm man⁹ variis miniſteriis aſsiduè ſeruiēs: Sequentem obiectionem audiamus.

culina. Hyd. struthio

Hic Pater fuit, qui horrendum eſſe ſpectaculum edocuit Christi uel alicuius ſancti, in Christianorum fanis, simulachrum collocatum: Neque uero hoc unius uoce prolatū, ſed antiqua quadam synodo decretū fuit, nihil pingendū, aut ſculpendum quod adoretur. Tantum uero ab his limitibus abſunt, ut ne ſuis in templis angulum quidem, ſimulachris uacuum prætermittant. Epiphanius.

Columba.

Obſcurare ſimpliciū libros, & obliterare prorſus, moliuntur luſcioſæ Striges: Quid (quæſo) mali habet picturis; Chriſti & ſanctorum geſta (exēpla procul dubio efficacisſima, ſalubriáque pręcepta) illeteratis, quib⁹ erudiātur & ſalutariū rerum admoneantur proponere? Quum Chriſti cruci affixi intueor imaginem, immenſæ multitudinis diuitiarum diuinæ miſericordiæ recordor imprimis, vna dei & Chriſti eius nimiæ erga nos dilectionis, ſalutiferæ quoque paſsionis, pēſionis debitorum noſtrorum abundantisſimæ Redamare (præterea) compellor, tot vrgentibus amoris inſigniis: Et poſt dilectū ſponſū currere, in odore vnguentorum eius, me prouocant, trahuntq; illius benignitas & humanitas, & ad de-

bitas gratiarum actiones illectant: Nec aliter ad salubria quæque, illiciunt fidelium animos, Virginis deiparæ, aliorum item diuorum inspectæ imagines. Quid igitur periculi habet, tam salubria vbique locorũ, habere monimẽta? Qui fieri potest igitur, vt ea sancti patres, tanquam abominabilia execrarentur? Perfidæ Culinæ verbis, haud satis fido.

serpens.

In ipsis Euãgelij primordiis, interdictum fuisse, similitudines eiusmodi in quibusdã locis publicè erigere non nescimus (temporali, non perpetuo decreto) tum propter gentilium & iudęorum infideles, tum propter nouellas in fide plan-
Acto.15. tationes: Quemadmodum, ad tempus interdixerunt Apostoli, sanguinis & suffocatorum esum, qui nunc licitus est: Et pro temporum varietate (vt supra dictum est) quædam obseruare iussit ecclesia, quę alio tẽpore (cessante decreti caussa) aboleuit: Nec minus abrogatum est, de diuorum imaginibus tollendis edictum, qualecunque fuerit, saltem per contrariã, laudabilemq́ue consuetudinem, si expressa decreti abolitio scripto non reperitur, vt nec de aliis sublatis permultis. Nũc (sanè) nõ minus licitum existimo, effigiare eum quem adoramus, quam literis eum pingere Ca-
Daniel.7 num, sedẽtẽ, candida indutum veste, capillósque lanæ mundæ persimiles habentem &c. semoto præsertim, idololatriæ & Anthropomorphitarum, & alio quouis hæreseos periculo: Nesciuit ergo Culina tempora distinguere, quamobrem nec scripturas nouit, aut patrum acta, dictaque

concor-

concordare.

Columba.

Miror Culinam omisisse Apostolicum, de sanguine & suffocato decretum: Quippe opponere poterat, nos eidem aduersari, quandoquidẽ sanguinis, aut suffocati esum non abominamur, sed licitum credimus, ac proinde nos transigere insigniorum patrum nostrorum terminos: Si ventri nõ laxaret habenas Culina (explodens cuiusuis cibi, qualemcunque abstinentiam) non omisisset: Sed quæ ratio, prioris illius interdicti esse potuit? *Acto.15.*

Serpens.

Ne (imprimis) insultarent fidelibus, Iudæi, gẽtilesque, inter quos diuersabantur, si viderent ea à Christianis venerari, quæ Christiani eis exprobrabant: Moxque in Christianos retorquerent Egregij vatis Carmina, quæ in odium idolorum cantitare consueuerant, videlicet Simulachra Christianorum argentum & aurum, opera manuum hominũ: Os habẽt & non loquenter, oculos habẽt & non videbunt, Aureis habent & nõ audient, Nares habent & non odorabunt: Manus habent & nõ palpabunt, pedes habent & non ambulabunt, non clamabunt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis. Adhæc Iudæi fideles, non minus abhorrerent, cæterorum Christianorum ex gentibus cõuersorũ cõsuetudinẽ, si eos viderent simulachra venerari (tametsi res repræsentatas colant, Christiani verius nõ simulachra honoris incapacia) quam eorum qui aut idolothytis, aut suffocato, aut sanguine vescebantur: Quippe simulachra *Psal.113.*

pertinaci odio insectabantur Iudæi: Ac sic coaluisset nunquam (tam vario prohibente more viuendi) ex Gentibus, Iudæísq; Ecclesia. Præterea periculum erat, ne in veterem lapsi idololatriam Neophiti (ex mutis simulachris, ad deum viuum conuersi) à fide exciderēt prorsus: Proinde optime, consultéque conuenerunt prioris illius Ecclesiæ præfecti, de tollēdis ad tēpus imaginibus diuorum, quo sine offensione essent, Iudęis, Gētibus quoque & Ecclesiæ dei, quemadmodum,
1.Cor.10 & de tollendo inter Christianos, idolothytorum sanguinis & suffocatorum esu per Apostolos, vt qui de gentilium ritu Christianissimum erant complexi, Iudæis iam conuersis, sine offensione fierent: Nunc autem quum scādalo infirmorum locus nō sit, sanguine & suffocato vt liberè vescimur: Ita & diuorum imagines (simpliciū libros, honestæque conuersationis monimenta) effingimus: Porro sanctus Epiphanius (cuius dictum producit Culina) eo tempore fuit, quo propter supradicta, minus tutum erat diuorum imagines publicè erigere.

Columba.

Quæ de impertinentibus, Culinæ obiectionibus desseruisti, audiuisse non pœnitet: Nec minus (spero) nostræ vtilitati conferet, sequentium narratio: proinde audiamus.

Culina. hyd. struthio.

Amb.lib. de Abraham. *Item ex patribus quidam præmonuit, exhibita statim à funeribus in defunctos pietate, eos in pace esse dimittēdos: Patrum itaque lineas prætereunt, quum mortuos, æterna memoria tenendos esse præcipiunt.*

serpens.

Et purgatorium negat Culina, & ſibi fauere diuum Ambroſium putat. Ad quemadmodum impertinenter, toruęque, ſupramemoratorũ ſcriptorũ teſtimonia adduxit, ita & diui Ambroſij, quem non ignoramus, quorundam erga defunctos, errores, ſuperſtitionéſque reprehendiſſe: vetuiſſe autem ipſum, ne preces pro defunctis fierent, cæteráque conſuetæ pietatis officia, pernegamus: Nunc audi ſequentes duas inſigniter impias, & in ſacroſanctam Euchariſtiam contumelioſas. *Amb. de exceſſu fratris. c. 16. et. 17.*

Culina. hyd. struthio.

Hic quoque pater habendus eſt, qui panis & uini ſubſtantiã in Cœnæ ſacramẽto permanere aſſerit, quemadmodum humana natura in Chriſto cum eius diuina eſſentia coniũgitur: Hos cancellos egrediuntur, quum ſtatim à uerbis ſacramenti relatis, panis & uini ſubſtantiam omnino conſumi perſuadent: Hic Pater erat, qui in Cœnæ ſacramento, corpus Chriſti contineri negauit, sed eius corporis quoddã myſterium: ſic enim ad uerbum eloquutus eſt: A uia itaque declinant, quum corpus Chriſti ibi contineri affirmant: Illúdque carnali adoratione adorandum proponunt, & lubent quaſi loco circunſcriberetur.

serpens.

Nemo noſtrum ſommauit aliquando, quod mendaciter nobis improperat, ſubſtantiam, videlicet Panis & viui, redigi in nihilum, prolatis mox ſacramentalibus verbis: Ad dicta autem nõ patrum, ſed ſacramentariorum hæreticorum, in protreptico de Euchariſtia, nomine Pſeudadelphi reſpondetur. Et quia ſciebat eos, pro talibus à noſtris reputandos, aut certè quod perperam

eorum ſcripta produxerit, aſtu eorum nomina, non prodit: Ad ſequentes duas obiectiones, in eodem protreptico ſatisfactum eſt: Prior tamen loquitur de conſecrante, & ſacrificante ſacerdote, nec decreti verba integrè, nec ſyncerè refert, & talis eſt.

Culina, hyd. struth.

Gelaſius, de cõſec. diſt. 2. ca. comperimus.

Hi profecto patres dicendi ſunt, quorum unus, eos à Cœnæ fructu prorſus repellendos promulgauit, qui aſſumpta una ſacramenti ſpecie, ab altera abſtinent.

serpens.

Altera (fortaſſe) de omnibus cõtendit, ad vtriuſque ſacramentalis ſpeciei vſum aſtringendis: hoc verum fuit in Eccleſia martyrũ, nõ vbique at certis in locis, prout in protreptico dictũ eſt. Porro obiectio Culinæ talis eſt.

Culina, hyd. struth.

Cyprian⁹

Arcte tenet & accurate defendit alter, domini ſanguinem non eſſe denegandum, pro cuius confeſsione, ſanguinem proprium profundere, non dubitat: hos igitur limites eradicarunt, cum ſæuere eadem iniunxerint, quæ eorum alter, interdicto plectebat, alter uero firmis argumentis refutabat.

Columba.

His ſatisfactum, quum ſit, ſequentẽ audiamus.

Culina, hyd. struth.

Auguſtinus lib. 1. de gratia noui teſtamenti. c. ultimo.

Hic pater cenſendus erat, qui extremæ temeritatis, aiebat eſſe quod in deliberationem caderet, niſi ſcripturarum teſtimonio comprobatum, affirmandum, uel negãdum decernere: Hos fines ſane neglexerunt, quum tot conſtitutiones, leges & magiſtratuum decreta inſtituerunt, quorum nunquam meminerit uerbum diuinum.

Columba

Columba.

Nec ſyncerè (ſuſpicor) diui Auguſtini verba refert: Quo (quæſo) verbi dei teſtimonio freti Apoſtoli, gentibus ad Chriſti fidem conuerſis, ſanguinis, & ſuffocatorum eſum interdixerunt?

serpens.

Adde: Et quo teſtimonio verbi dei confiſi decreuerũt, viuificę regenerationis lauacro, credẽtes in noĩe domini Ieſu abluendos? Nõ abs re talia conſtituerũt, ſacro acti numine Apoſtoli: Auſi tamen ſunt abſque expreſſo & euidẽti ſacrę ſcripturæ teſtimonio dicentes, viſum eſt ſpiritui ſancto, & nobis, &c. Nihil de ſcripturarum, aut verbi dei teſtimonio immiſcentes. Alioqui verbo dei fræti dicerẽt (vt nuſquam non ſit) Sicut ſcriptum eſt, &c. Quarum (præterea) ſuffragiũ ſcripturarum, habuit Apoſtolus, pene innumera ad Corinthios, Timotheum, alióſque decernens, ſcriptis epiſtolis? Poteſt ergo Eccleſia (cum qua omnem edocens veritatem ſpiritus perpetuo manet, cuiuſque vice agunt generalia conſilia) inſtituta, Canones, decreta, aliáque fideliũ vtilitati expedientia, cõſtituere, abſque expreſſo ſcripturarum teſtimonio, quum (vt dictum eſt) viuũ dei verbum ſit, omni præſtantius ſcripto, & qui decretis iſtiuſmodi parere recuſat, nec Eccleſiã audit, nec Chriſto obedit, propter quod ꝓ Ethnico & publicano habendus eſt. Act. 15. Ioan. 14. Matth. 18

Columba.

Ingens (ſanè) hæreticorum temeritas: Omnia reiiciunt ſcripturarum teſtimonio, haud roborata, quantũcunque Eccleſiæ vniuerſalis ſanxione

munita: Quid iuris, ſi Neophyti (ex gentibus, aut Iudæis) fideles, Apoſtolorum tēpore, ſupradicta Apoſtolorum decreta, auerſarentur, quod nullo eſſent ſcripturarum fulta teſtimonio?

serpens.

Act.15.et 16. Adde & Seniorum, quæ tamen cuſtodire mandat Apoſtolus.

Columba.

Quid ſi quis catechumenus, tūc in nomine domini Ieſu baptizari detrectaſſet, quod audiuiſſet, ac didiſciſſet, in nomine patris, & filij, & ſpiritusſancti, iuſsiſſe dominum credentes baptizari? Deus bone, in quot ruunt præcipitia Striges, quæ ſcripturas ſacras, quomodolibet interpretantur, cęterorum omnium (quantumuis doctorum) reiicientes iudicia, propriæque innixę prudentiæ: At ſi pro ingenij cuiuſlibet ductu, tractādæ ſunt ſcripturæ ſacræ, & repellenda Eccleſiæ, & ſacrorum conſiliorum iudicia, nullus vnquam hæreticus, perperam de fide ſenſit: Quippe nullus illorum, ſcripturis, frætus non eſt, & illorum quilibet, cęterorum omnium iudicia aſpernatus eſt: contendens verū ſcripturæ ſenſum eſſe, quē animo conceperat: ſequamur.

Serpens.

Sæuienti gulæ fauet admodum Culina, appendicæ argumento.

Culina, hyd. struth.

Apoloni⁹ hiſt. Eccleſia. li.5.c.18. *Hic patrum numerū auget, qui præter hæreſes reliquas, Montano, id probro dedit, quod ieiuniorum leges, primus protulerit: è limitibus igitur euolarunt, quum arctiſsimis legibus, ieiunia obſeruanda iuſſerunt.*

Columba

columba.

Vorax Culina,ieiunia,aut ſaltem ieiuniorum leges,ante Montanum (perſimilem Culinæ bubonem)Nullas fuiſſe contendit,quum tamen di diſcerim,ab Apoſtolis,immo à Petro(apoſtolorum vertice ſummo)ſalutiferum quadrageſimę inſtitutum ieiunium,

serpens.

Falleris minime (chariſsima) At de ieiuniis aliàs: Porro,de Montani inſania,& ſuperſtitioſis ieiunandi legibus, pauca diſſerenda ſunt, quo non ignores quam impudenter mentiatur Culina,adeò vt permirum ſit,eam tantis mendaciis affectaſſe,tanto,támque oculato principi,innoteſcere:Reprehendit Hieronymus(vir ſanctiſſimus,pariter & doctiſsimus)Montanum,eiusq; dogmatiſtes, quod propriis (ſuperſtitioſè ieiunandi, contráque Apoſtolicum inſtitutum) legibus,vterentur,cunctóſque eiſdem obſtringere molirentur, non modo,ſed & deuinctos contenderet.Nos (aiebat Hieronymus) vnam quadrageſimam, ſecundum traditionem Apoſtolorum, toto anno,nobis congruo ieiunamus, Illi in anno tres faciunt quadrageſimas, quaſi tres paſsi ſint Saluatores: Non quod, & per totum annum, excepto Penthecoſte, ieiunare non liceat,ſed quod aliud ſit neceſsitate,aliud voluntate munus offerri: hæc ille, Suggillatum propter has,& conſimiles ieiuniorum leges,Montanũ hæreſiarchá, nõ neſcimus:Nõ ſolùmab Apolonio,ſed & à Hieronymo:Cuius verbaaſtu (ſi tamen illorum gnara fuit) prætermiſit Culina

Ad Marcellam.

(quòd dolum proderent) Culina. Apolonij autẽ verba produxit, quòd ſibi fauere viderentur. At noſtris ieiuniis, Apoſtoli domini noſtri (vt exprimit Hieronymus) Conſilia generalia, & Põtifices ſummi, leges poſuere ſacroſanctas, vel antequam horrẽda illa vipera in hãc lucem prodiret: Sequentem audi obiectionem, quæ apoſtatarum ſacerdotum, & cœnobitarum plauſu incredibili, excipitur:

Culina, hid. struth.

Pafunti9 hiſt. trip. li.2. c.14

Hic è Patribus unus fuit, qui coniugia Eccleſiæ miniſtris non eſſe uetanda defendit, ſed legitime cum uxore cõgredi, pudicitiam eſſe explicauit: Atqui hi patres fuerunt, qui eius ſententiæ ſubſcripſerunt: Illis limitum talium nulla fuit ratio, quum ſuos ſacerdotes, à coniugiis coarcuerũt.

Serpens.

Ferale dirum exitiale.

Rem ipſam propoſitam, vt habet hiſtoria referamus, ne neſcias feralem nuſquam non mentiri Culinam, quæ leonis deſtituta pelle, vulpina coram rege Chriſtianiſsimo integitur: Synodus Nicena (inquit Socrates, tertius hiſtoriæ tripartitæ ſcriptor) corrigere volens hominum vitã, & in eccleſis commorãtium, poſuit leges (quas Canones appellamus) in quorum tractatu videbatur aliquibus introducere legem, vt Epiſcopi, presbyteri, diaconi, & ſubdiaconi, cũ coniugibus quas ante conſecrationẽ duxerant, non dormirent: Surgens autem in medio Pafuntius confeſſor contradixit, honorabiles confeſſus nuptias, & caſtitatem eſſe dicens concubitum cum propria coniuge ſua. Sicque conſilio, ne talem ponerent legem, grauem aſſerens eſſe cauſam,

quæ

quæ, aut ipſis coniugalibus, occaſio fornicationis exiſteret, expoſuit. Et hæc quidam Paſuntius, licet nuptiarũ eſſet inexpertus: Sinodúſque laudauit ſententiam eius, & nihil ex hac parte ſanxiuit, ſed hoc in vniuſcuiuſq; voluntate, non neceſsitate, dimiſit: hucvſque Socrates: Nunc diſcerne, an apoſtatis & votifragis, Sacerdotib⁹, Cœnobitíſque, variis adulteriis (nuptiarũ prætextu) primam fidem irritam facientibus, proinde dãnationẽ cõparantibus, patrocinẽtur hæc:

Columba.

Nihil minus, Quippe de aſſumptis eſt coniugio ad ſacros ordines eſt confeſſoris ſermo, ſynodicáque ſyncatatheſis, quibus nec nunc quidem interdicenda eſſet cum propriis coniugibus cõſuetudo, ſi qui (exigente Eccleſiæ neceſsitate) è toro cõiugali, ſacris initiarentur: Aſt, ſatis iudicant prænarrata quantum nefas, quamque immane ſacrilegium, Sacroſancta Synodus iudicaſſet admittendũ, ſi Paſuntius preſbyter, aut alij quiuis nuptiarũ expertes preſbyteri, nubere (quod hactenus accidit nuſquam) & cum coniugibus dormire voluiſſent: Quippe in illis, qui iam ad ſacra, è coniugio promoti erant impium, aut val de indecens (vt dictum eſt) id iudicabat, Quanto minus nuptias permiſiſſent, ſacris iam initiatis?

1. Tim. 3

Syncatatheſis aſſentio.

Serpens.

Solerter: De interdicto noſtris ſacerdotib⁹ cõiugio, alias diſſerendum: Iam penultimam audi, quam facilè retundas.

Culina. hyd. ſtruthio.

Hic Pater fuit, qui ſolum Chriſtum (de quo Pater retu-

Cyprian⁹ lib. 2. Epiſtolarum epiſtola. 2

Matth.17 *lit ipſum audite) eſſe audiendum, literis illuſtrauit. Neque eorum, quæ ab aliis olim dicta ſunt rationem eſſe habendam. Sed eorum tantum, quæ Chriſtus (quippe qui omniũ primus fuerit) nobis præcepit: In alienos fines itaque incurrerunt, neque alios, ſuis contineri paſſi ſunt, quũ alios magiſtratus à Chriſto & ſibi, & aliis imperatures, aſſumpſerunt.*

Columba.

1.Tim.3. Si eccleſia Chriſti Columna eſt & firmamentum veritatis, ſtabilis perpetuo manet omni aduerſa vi inuita, nullíque cedit potentiæ, firmiſsima baſi ſuffulta: Adhęc, ſi firmamentum eſt veritatis, audiẽda eſt planè, quæ mentiri (ſponſo duce) nequit, alioqui quomodo firmamentum eſt veritatis? Præterea, Si eam audiri, ſub intermira-
Matth.18 tionem anathematis dominus mandauit, quomodo ſolus Chriſtus audiendus eſt? Hæc minime conuenirent, ſi in Eccleſia, quæ eſt corpus Chriſtus non audiretur Chriſtus.

Serpens.

1.Theſſ.3 Obediri verbo ſuo mandat Apoſtolus, alioqui
Act.15. confundi inobedientem: Præcepta Apoſtolo-
& 16. rum & ſeniorum obſeruare iubet, vt dictum eſt: Et qui Eccleſiam audit, Chriſtum audit, Chriſto
Luc.1. ipſo teſte, Qui vos audit me audit (inquit) & qui vos ſpernit, me ſpernit, qui autem me ſpernit, ſpernit & eum qui me miſit: Quid itaque nugatur Culina, dicens ſolum Chriſtum audiendum,
1.Theſ.4 videat. Apoſtolus præterea. Qui hæc ſpernit, nõ hominem ſpernit, ſed deum, qui dedit ſpiritum ſuum ſanctum in nobis. Qui ergo ſpernit Eccle
Ioh.14 ſiam (cui ſpiritum ſanctum ſuum dedit deus, vt

cum

cum ea maneat in æternum) & deum spernere & Christum (cum illa omnibus diebus vsque ad finem sæculi permansurum) necesse est: Aliquot (adhæc) præscribens Corinthiis decreta Apostolus, dominica mandata esse affirmat, & loqui in se Christum: Nec minus (existimo) in sua ecclesia loquitur & auditur. Porro aures præstare vetat diuus Cyprianus, illis in quibus nō loquitur Christus, sed erroris spiritus. Non autem Ecclesiæ, Apostolis, aut Senioribus, Christo capiti cōformibus: Quod si negent noctuæ vnanimitatē, respondere perfacilè erit. Postremam absoluamus Culinæ obiectionem.

Matt. ult.
1. cor. 14.
2. cor. 13

culina. hyd. struthio.

Omnes summatim Ecclesiæ maiores, Id uno animo perhorruerunt, atque una uoce execrati sunt, quod sacerrimum dei uerbum, uel Sophisticis argutiis, inquinetur, uel altercationibus, ac disceptatiōibus philosophicis implicetur: stationem patrum non deserunt, quum nullis rebus in toto uitæ cursu operam nauant, præterquam puræ scripturarum sententiæ, & contentionibus prope infinitis, & disceptationibus supra sophisticis inuoluendæ, & implicādæ? Adeo ut si Patres reuiuiscerent, cum eam decertandi artem (quā theoricam Theologiam uocant) exacte conspicerent, nihil magis à deo abhorrere, quàm istiusmodi disputationes, putarent: Verum, quam latè mea funderetur oratio, si sigillatī proponerē, quā audacter iugum patrū abiecerint, quorum morigeri liberi, uideri peroptant: Certè dum hoc argumētū enarraretur, menses & anni contererentur: Verūtamen, tam effrenata & inuerecunda feruntur insolentia ut nobis probro dent Patrum lineas à nobis fuisse desertas.

serpens.

Hac præclara coronide, multorum mendaciorum catalogo, finem dat Culina, Sophistas eos appellans, qui obscuriores scripturarum locos interpretãtur (relicta sibiipsi: simplici ac facili litera) obstrusos quoque locorum dificilium sensus elicitant, & quo valent, vniunt ingenio apparenter dissidentes, ne scripturarum author spiritus, contradictionis, aut erroris numen esse videatur, vt plerisq; indisciplinatis contigit: Quod autem in palestris literariis, Theologorum disputationibus, supradicta fiant, acuuntur (adhæc) iuuenũ ingenia, hæreticarum argutiarũ strophæ denudantur, versutiæque ac scommata, vnáque discunt dociles quique, quibus armis, cõtentiosorum cauillos repellant profligentque, gymnastica exercitamenta huiusmodi, cauillos plusquã sophisticos concertationes, & contentiones philosophicas, impudenter appellat: Quibus nihil aliud agunt (inquit Culina) quàm sepelire & obscurare, cõtaminare quoque sanctum dei verbũ, & scripturæ simplicitatem: Porro, quæ artium multitudine & eloquentia Hippiam sese putat superasse, quum theoricam non attingat Theologiam, asseuerare non veretur, ea nil à deo alienius, etiam patrum omnium (si vitæ redderẽtur) testimonio: Cæterum, quum nihil minus fecerit infrunita stolidáque, quam quod nitebatur, quasi tamen victrix, nobis tanquam deturbatis, & ad perniciem deductis, insultat coram tanto principe, insolentissima Strix: Producturámque (nisi deficerent ei menses & anni) alia innumera (quibus perfacilè deiiceremur) sese iactabunda gloriatur.

Hippias, gloriabatur nihil esse in rerũ natura quod ipse nesciret.

gloriatur. Moleste itẽ fert sibi, suísque à nostris exprobrari, quod metas trãsiliant patrum, quum tamen impudentissimè reiiciant Patrum omniũ in Christi nomine congregatorum decreta, quæ (supra) metas esse diximus: quantomagis priuati cuiuslibet, dicta, scriptáque, pro libidine explodent? neminem sanctorum doctorũ, non auersatur (impudentissimè) Culina variis suarum contaminationũ in locis, & hoc sibi improperari nõ patitur.

columba.

Quid meri posthac poterit è celario depromere Culina, quę iam tot ꝓduxisse mẽdacia, ad suæ impietatis cõfirmationem comperta est? Peribit (indubiè) qui tam exitialem Strigẽ, peruicaciter sequetur: Iam audiamus, quam potenter cæteras nostrorum obiectiones effringat.

serpens.

Audi quam arroganter Strideat.

culina. hyd. struthio.

Quod nos ad consuetudinem remittant, nulla suæ caussæ fundamenta iaciunt: summa siquidem esset iniuria, si consuetudini, parere cogeremur: si recta essent hominum iudicia, à probis consuetudo esset capessenda: multo tamen aliter, plerunque usu uenit: Nam quod à pluribus fieri uidetur, id sibi consuetudinis iura uendicauit: Neque uero humana uita aurificis trutina adeo librata fuit unquam, ut uel rerũ omnium optimæ, maiori parti placere possent: Itaque ex priuatis hominum flagitiis, tãtus uitæ cõmunis error subortus est, uel potius ĩ fascinus, cõmunis cõiuratio, quam isti egregiè cordati homines, pro lege haberi uolunt.

columba.

O certè nimis audacem noctuam, & nimia te-

De cõsue. c.cum cõsuetudinis.

meritudine, cuiuis cõsuetudini laudabili, cedere recusantem, quum tamen honestam cõsuetudinem, magnificiant vniuersi. Vt autẽ superbissime mentis supercilium, fuco quopiam obducat, consuetudinem dicit, quæ est bonorum, eos suo more bonos ducens, quos propriæ habet impietatis consortes, cæteros pro sceleratis habens: At de consuetudine differere, tuum erit charissime.

serpens.

De cõsue. c.cũ dilect⁹. c. Ad audiẽtiã. c.cum uenerabilis. c.cũ tãto.

Non est cõsuetudo, sed corruptella, quæ iuri, aut naturali, aut diuino, aut sacris Canonib⁹ derogat (consuetudo enim optima est legum interpres, non corruptio) Nec quod pluribus placet, aut à pluribus fit. Vnde enim tantum boni, vt pluribus quæ recta sunt placeant? Sed bonorum consensum, viuendi consuetudinem appellamus, perinde ac sermonis consuetudinem, consensum eruditorũ: Prodat nunc Culina (quæ tanta arrogantia, approbatas Ecclesię cõsuetudines, exturbare molitur) vnã, nostrę, vniuersalisq́; Ecclesiæ cousuetudinem, quæ iuri aut diuino, aut naturali, aut sacris sanxionibus deroget, & quæ vitam male instituat, malósque foueat mores, & bonos rescindat, quæque optimorum, orthodoxorúmque patrum (cæterorum omnium comparatione numero paucissimorum) consensu ortum non habuerit, tametsi omnibus placuerit minime, & illi cedere detractet. Quod autem multi sumus, laudabiles patrum nostrorum consuetudines obseruantes, nihil officit supradictis de consuetudine (non enim ideo consuetudines appellantur) Si ergo laudabiles sunt ecclesiæ cõsuetudines,

ſuetudines, ad quas, de fidei doctrina Culinam proſilire opus non erat (de fidei quippe doctrina ſermocinabamur) qua eas fronte, noſtramq́ue doctrinam, errorem publicum, atque in vitium conſenſum appellat? At nũc, intermiſſo de fidei doctrina ſermone, pro Eccleſiæ probatis conſuetudinibus aduerſus Striges concertemus: Quum è Corinthiorum eccleſia, contentioſos aliquot, ſuis monitis refragari videret Apoſtolus, quod forſitan nullis ſacræ ſcripturæ locis, fulciri viderentur, tametſi natura ipſa rationeq; firmarentur (illic enim de modo orandi velato, aut nõ velato capite tractat) A conſuetudine, rem ipſam demonſtrat, dicens: Si quis autem videtur contentioſus eſſe, nos talem conſuetudinem nõ habemus, neque eccleſia dei. Morẽ populi dei decernens, inſtitutáque maiorum pro lege habenda, vbi ſcripturæ ſacræ non ſuppetunt. 1. cor. 11.

Columba.

Quid ſi Corinthiorum contentioſi, proteruè cum Culina defendiſſent, iniquũ eſſe, ſi cedere conſuetudini, inſiſtente Apoſtolo vrgerentur? Nimirum, ſanæ mẽtis nullus, refractarios iſtiuſmodi, non increparet.

serpens.

At probatæ conſuetudini morem geſsiſſe Corinthios, teſtatur ſequens eiuſdem Apoſtoli Epiſtola. 2. cor. 7.

Columba.

Et noctuæ, aduerſus eccleſiæ dei conſuetudines, animum obfirmarunt, quamobrem increpatione non modo, verum & omni ſunt digniſsimæ ſupplicio.

serpens.

Quam belle tibi assentitur, audi.

Culina. hyd. struth.

Sed qui lumine non priuantur, plurima tanquam scelerum æquora, in orbe redundare, & in humanum genus exitiosissimas pestes grassari cernunt. Omnem denique mundi machinam & molem, ita in ruinam inclinari, ut uel nos rerum expectatio, prorsus sit frustratura, uel his malis & uiolentis manibus sit consulendum: Et *tamen huius morbi cura, nulla alia de caussa repellitur, nisi quod iampridem grauissimis ærumnis istiusmodi, assueti simus.*

Columba.

Obscœnum malorum omnium fretum, te aliisque huius sæculi noctuis stridentibus, tam latè, tamque contagiosè, exuberauit in omnes totius Christianismi nationes, sua profligans probos quosque mores inundatione, vt antea nusquam pestilentior inundauerit malitiæ cataclysimus: Et hunc assiduis lachrymis sacra Aquila lamentatur, cuique salubre remedium adhibeatur peroptamus (Non tuum quod tam perniciosæ inundationis scatebra est, quippe ex præcedentibus nouimus quale remedium censeas adhibendum) quodque vt impetremus, sedulis precibus diuinæ pectus misericordiæ pulsamus, quo per spiritum sanctum suum, lumen nostris sensibus accendat, amorem cordibus infundat, perpetuáque corroboret virtute. Infirma corporũ, & quæ suæ Ecclesiæ vtilia non ignorat, largiri dignetur: Intemeratam Mariam (adhęc) vniuersamque exercitum cœlestium militiam, ad eum finem

non

non infrequenter inuocamus: & quod possumus facimus.

serpens.

Permittit nihilominus, & ad finem vsque præsentis sæculi (alto suæ sapientiæ consilio) permissurus est Pater clementissimus per agrum suũ adulterina semina, ab inimico homine disseminari: Sustinet (præterea) & ad finem vsque sæculi sustinebit in multa patientia, vasa iræ apta in interitũ: Et hæc omnia electis suis deus cooperatur in bonum, quantumuis virtuti aduersa, pérque ea coronam assequuntur immortalitatis: Et tamen Culinæ stoliditas gloriatur sese, omnium è rebus humanis, abigendorum (ante tempus à deo præfinitum) malorum, remedium inuenisse, nisi à nobis, repellatur (inquit) quoque remedio, omnia deinceps ordinata, secura, tutáque ab hostium incursionibus erunt: Nullæ amplius futuræ hæreses, nulla zizania posthac in agro domini fœtificatura, sed omnia ante messem eradicanda, tametsi oppositum fore, dominus prædixerit: Sagax (dubio procul) Culinę ingenium: Adinuenisse sese gloriatur, quod nulli antehac potuerunt, nec poterunt vnquam futuri: Non contendimus acrius animaduertendum non esse, in rebelles & facinorosos, sed Culinæ deridemus stupiditatem, quæ de rebus humanis actum prorsus, & desperandum censet, nisi propria adinuentione, auxilio adsit, quum tamen ex eius, similiúmque corruptelarum sordida alluuie scateat, tantorum malorũ fœdus odor. Ignoras (fanatica) pertinacem inobedientiam (qualis

Matt. 13,

Rom. 9.

Rom. 8.

est noctuarum omnium) omnium esse, foréque hæresum parentem, mortis (pręterea) & peccati, ac malorum omnium fœcundissimā? Quæ (quęso) vlla vnquam pax, in Ecclesia esse potuisset, quis ordo, quæ religio, quæque scelerum cohibitio, si patrum orthodoxorum decretis, rebelles & inobediētes tecum extitissent fideles quique, tuis contaminati fucis, velamen proprię rebellioni prætendētes, & inobedientiæ? Si cæcitate ipsa cæcior non es, obedientiam ipsam, tollendorum malorum (non omnium quod ante finem sęculi non continget) vnicum esse remediū videbis: Ad quam si compellant magistratus, fiet (numine propitio) in rebus humanis secundum diuinę prouidentiæ ordinem, quod tu desperas: At tu, parere recusans, Ciuiliúmque magistratuum censuras deuitans, latebras perfuga colis non modo, verum omnium refractariorum, sceleratorúmque facta es receptaculum: Si sapis (O Culina) elata, duráque ceruice tua, obedientiæ summissa, pacem (à te, tuísque similibus obturbatam, & conculcatem penè) Ecclesiæ, pro viribus restitues: Quod si obedire deo, verbóq; eius scripto, te paratā dicis, Quur Ecclesiæ, quæ corpus Christi est, & deo contraria esse non potest, & verbo dei (quod propter illam est) præstātior est, quæque ab adulterino, verum verbum dei discernere habet, & sine qua nulla erat, aut tibi, aut nobis, syncerae scripturæ certitudo, quæ (præterea) est, aut saltem in sese habet verum viuúmque dei verbum, & cui obedire tam arctè mandauit Christus (quem & audiendum contendis)

non

non ſubderis? Si ſolum verbum dei ſcriptum (vt perperam exiſtimas) audiendum eſt, fruſtra audiri Eccleſiam iuſsit: Si nihil fruſtra mandauit, audienda eſt, recta quæque ſtatuens, vel abſque expreſſa verbi dei ſcripti authoritate. Quod ſi (tuo omniúmque refractariorum more) Aliam eſſe Eccleſiam, videlicet inuiſibilem defendas, aduerſari ſacris tuum ſcripturis dictum, planè oſtendetur: Si tuorum Synagogam Eccleſiam dixeris, ex ſupradictis, ſubſcribendíſque, videbunt oculati quique, quale omnibus ridiculum paras.

Columba.

Tantæ eius inſenſibilitatis, me miſeret: Nunquam ad cor reuertetur (ſuſpicor) quod contumaciſsima verè ſit, propriæque tenaciſsima ſententiæ: Neminem præter conſortes audire parata eſt: Compendio Abſoluamus (quæſo) quæ de conſuetudinibus ſubſtruit.

serpens.

Contumacem audi.

Culina, Hyd. struth.

Et quanuis in rebus mortalium publicis, communis error ualeat, tamen in dei immortalis regno, ſola eius æterna ueritas, & audienda, & obſeruanda eſt, in quam, neque longæuorũ annorũ codices, Neque antiquarum cõſuetudinum, uel coniurationis ullius hiſtoriæ, quicquam poſſunt: Sic olim Eſaias, domini electos erudiebat, ne paſsim cum populo conſpirante, coniurationem dicerent, hoc eſt, ne conſpiranti populo aſſentirentur: Neque ſuo terrore formidarent, aut pertererentur. Sed deum exercituum potius ſanctificarent, ac ſolus ille ſibi formidini eſſet: Nunc ita- Eſa.8.

que aduersarii, tot (& antiquæ & nostræ memoriæ) exempla, quot sibi uidebuntur proponant, Magno terrore nõ percellemur, si deum exercituum sanctificemus.

Columba.

Inobediens & cõtumax Culina, nostram (iterum) doctrinam, approbatásque ecclesiæ totius cõsuetudines, tumido pectore, & inflata bucca, errorem publicum appellat: Solam in dei regno æternam eius veritatem audiendã, & obseruandam dicit, Aduersus quam, prȩualitura est minime, præscriptio quæuis, aut annorum, aut consuetudinis antiquæ, aut certè cuiuscunque conspirationis: Ac si doctrina nostra, Ecclesiæque consuetudines, ac patrum decreta, Dei veritati aduersarentur æternæ, & veræ essent, aduersus
Esa.8. Deum conspirationes, illis similes, quas per Esaiam in populo reprobat. Reuera conspirationes sunt potentissimæ, sed aduersus scelestissimas Cacodæmonum, hæreticorúmque omniũ cohortes, proinde noctuis perosȩ, quòd illis infestissimæ: Et quasi solæ Striges, à deo electæ sint (cæteris omnibus, & præteritis, & præsentibus fidelibus reprobis, & aduersus Deum conspirantibus) & solæ dominum exercituum sanctificent, verentur neminem, formidant nullũ, nullisq; obiectorum exemplorum (aut præsentium, aut futurorum) terriculis cõturbabuntur. O insolentẽ, impudentémque hydram, & quauis Chimæra monstruosiorem: Mittat (vtinam) dominus exercituum, Herculem aliquẽ, qui huius tam insrunitæ hydræ, animum contundat: Dauidem destinet (oro) qui vno hoc monstrum

lapillo

lapillo consternat.

serpens.

Et Bellerophontem remittat (deprecor) qui tam horrendã Chymęram, consimiliáque monstra, deturbet: Futurum est (soror dilecta) vt & hunc Satanam, velociter conterat sub pedibus *Rom.16.*
nostris, Deus pacis, qui iam innumeros cõtriuit (fœdissimis illorum, euulsis plantationibus): Et iuxta eam beatissimi Apostoli sententiam, conterenda erat velociter Ecclesia nostra, nostraq; communio, si æternam dei veritatem, & deum exercituum auersata fuisset: & tamen tãto tempore immobilis perstat, inuitis omnibus Satanę legionibus. Superest, è Culinariæ conspirationis fuco inuestigandum, qui conspiratores quibus suos electos consentire vetat per Esaiã prophetam dominus, Ne videatur deprõpsisse Culina, de prophetæ Myrothecio, quòd suæ temeritudini patrocinetur. Inspicientibus pręcedentem vatis scripturam, conspiratores apparent, Reges aliquot, cum suis populis, Rasim rex Damasci, & filius Romeliæ, Samarię (id est decem tribuum Israel) rex. Qui contra Iudam & Hierusalem cõspirantes, nihil potuerunt, erat quippe dominus exercituum eorum propugnaculũ, quinimo, in manus Regis Assyriorum traditi sunt ab Emanuele, duo cõiurati, adeo vt eorum cunctis populatis vrbibus, subactísque populis, in illius potestatem & arbitrium venerint & reges, sola Hierusalem illæsa: Quæ tametsi, Assyriorum potentia, & exercitu innumerabili, fuerit posthac obsessa, incredibili tamen dei mise-

ricordia, liberata eſt: Non timēdā eiuſmodi regum, ſubditorúmque, coniurationem, per prophetam, Iudæ & Hieruſalē, dominus reuelabat, modo eſſet dominus exercituum pauor illorū, terrórque, ipſúmque ſanctificarent. Porro ſequētem literam examinantes, Pſeudo magiſtros

Matth.15 (propriis traditionibus, & legibus, diuinæ legis præcepta irrita facientes, tandemque conſpirā-

Ioan.9. tes, vt ſi quis Chriſtum confiteretur eſſe Ieſum, extra ſynagogam fieret) coniuratos dicit: Horū coniurationem, prophetico inſtinctu edoctus à Chriſto illuminatus cæcus (fidelium ex gētibus imago) minime veritus eſt: Nec Paulus Apoſtolus, fideliū ex Iudæis ſimulachrū: Porro incredu

Rom.9. lis omnib⁹, factus eſt Chriſtus, lapis offenſionis

1.Cor.1. & petra ſcandali: Videat Culina in eum locum, doctiſsimi Hieronymi Anagogem, & ſibi, ſuíſque, verba prophetæ, non aliter, quam coniuratis competere (ſi non deſipit prorſus) intelliget: Quapropter & diſsipandas celerius eius conſpirationes, haud diffidamus: Abſoluamus quod de errore conſpirationum, ſubinde allucinatur.

Culina, hyd. Struth.

Nam licet permulta, in eandem improbitatem, ſæcula iurauerint, dominus in tertiam & quartam generationem ulciſci poteſt: Licet in idem ſcelus, orbis uniuerſus conſpirit, nos tamen exemplo docuit, quis finis ſit eorum, qui cū populo errauerunt, quum omne genus humanum, præter Noe, & exiguam eius familiam, ſubmergi aquarum inūdationibus paſſus eſt: Qui ſua ſolius fide, mundum uniuerſum damnauit: Conſuetudo peruerſa, ut in ſumma dicam, nihil aliud eſt, quàm peſtis publica, qua qui intererunt, nō

magis

magis ab exitio liberantur, quàm si soli interitui exponerentur: præterea, quod diuus Cyprianus retulit, erat aduertendum: Eos qui imprudenter aliquid offendũt, licet prorsus culpa non uacent, nonnullam condonandi criminis caussam habere: His uero qui pertinacia, ueritatẽ (dei misericordia collatam) oppugnant, nihil expurgandæ culpæ, spei esse relictum.

serpens

Allucinari Culinam, planéque delirare, omni sensato conspicuum est: Tantæ siquidem impudentiæ est, vt non vereatur caliginosa, tot ætatum, totque sanctorum fideles omnes (quorum innumeri inter diuos relati ex fructib⁹ optimis & gloriosissimis agniti sunt deo digni) in eandẽ cõiurasse impietatem, in eundẽ nequitię genus, facinúsque scelestum (ore inquinatissimo) affirmare, quod in eadem (fidei doctrinę, pietatis, religionis, ac totius diuini cultus) communione, tamdiu vnanimes permanserint. Indignum (sanè) auditu dictum: Et quod eam spiritus vnitatẽ, tam multis piis gratissimam oderit (quippe suæ tum superbissimæ temeritudini, tum obscœnæ libidini, tum voraci ventri, haud congruit) peccatum multitudinis eam, blasphemia irremissibili (quod spiritus vnitas sit diuini) pronũciat, decernítque. Quamobrem eidem assentiri recusat, quod didiscerit (ipsa experientia doctricæ) quã exitialis sit eorum finis, qui cum multidine peccant (inquit) Præterea, dominum fortem dicit, qui vltionẽ de illis, nobísque omnibus, perinde ac de impiis, sceleratis ac ꝑduellibus, exequetur vsque in tertiam & quartam generationem, ac si

illos omneis tales fuisse apertè constaret, idque iam transisset in rem iudicatam, & noctuarũ impietas, vera dei pietas indubitanter esset, deique veritas ęterna: Quam quum auersemur, oblatam nos dei munere veritatem, obstinate reiicere nugatur, proinde inexcusabiles nos fore prorsus, tametsi illi, qui à vero per ignorantiam labuntur excusari à tanto posint (inquit) Tandem de doctrina nostra, Ecclesiasticis decretis, & probatis consuetudinibus (quæ omnia infandis nominibus, impietatem, nequitiam, peccatum multidinis, luendum cum illis, quos generale diluuium sua inundatione deleuit, adhæc publicam pestẽ appellans infamat) errorem producens (inquit) Mala consuetudo, nihil aliud est quam publica pestis, in qua qui moriuntur, licet multi, non minus pereunt, quàm si soli perirent.

Columba.

O obscœnam, & splendidissimorũ solis radiorum, incapacem strigem: O stultam & inani loquendi copia tumidam, patrísque mendacij afflatu demẽtatam vlulã: Quæ vlla vnquam pestilẽtior noctua, ab inferis emersit? Quot mendaciis, assentationibus, querelis, quantáque hypocrisi tuam impietatem, obducere moliris, Strix omniũ infestissima? Quod (præterea) technis, subtilitatibus, & argutiarum strophis, purissimam fidei veritatem obruere, & tuam stabilire hæresim conniteris? Esto, tui sis nunc voti compos, singuli nunc tuam suscipiant doctrinã, Nunquid non erunt, qui tibi posthac aduersabuntur? Non
1.Cor.11. deerunt hæreses, quandiu hic cum hoste confligendum

gendum eſt (certo ſcio) : Iam arma illis paraſti, quibus te, quantumuis potentem & adoriantur, profligéntque, eadem in te, tela iactaturi, quæ tu in nos, inſcitè iactas: Illi perinde ac tu, perperam intellectis ſcripturis nitentur: Quo præſidio tuta eris, quum de dogmate controuerſabmini? Si Apoſtolorum & Eccleſiæ, tuum dogma eſſe cõtendas, æternámque dei veritatem, incalumniabilibus Chriſti, & Apoſtolorum confirmatam miraculis, iã docuiſti (hebes, improuidáque nocta) quæ in te retorqueant. Deſine iam, deſine miſera, diuino occurrẽs furori, tam impia loqui & ſcribere: Tu(dubio procul) tuíque eſtis, qui ſuſceptam ab infantili ætate (dei munere) veritatem, obſtinatiſsime reiicitis: Et nunc denuò (eius miſericordia) oblatam, contentioſè repellitis, propellendamq́ue prædicatis, quapropter inexcuſabiles eſtis: Non minus allucinatur (ſuſpicor) in ſequentibus.

Serpens.

Vno eodémque ſpiritu duce, eius caliginoſum trahitur vehiculum. Ad ſequentem obiectionẽ in hunc modum reſpondet,

Culina, hyd. struth.

Neque nos tam uehementer ſuis rationibus urgent, ut uel ad noſtra tempora, Eccleſiam interemptam fuiſſe, uel illi aduerſari, confiteri cogant: Nam Chriſti eccleſia uixit, ac tandiu uictura eſt, quandiu Chriſtus ad dexteram Patris regnabit. Cuius manu defenſa, cuius copiis ſtipata, cuius uirtute munita, ac ſcepta eſt: Eſt enim luce meridiana clarius, eum ſuis ut promiſit, in ſæculi cõſummationem ſemper affuturum. In hanc Eccleſiam, nullum bellum ſu-

ſcipimus,quod eodem animo & ſtudio, cum uniuerſo fi-delium populo, deum & chriſtum eius colamus & adoremus,quemadmodũ à ſuis famulis ſolitus eſt adorari, Lõge uero à ueritate abalienantur, quum neutiquam eſſe Eccleſiam concedant, niſi oculis conſpiciatur: Atque certis finibus circumſcribi eam contendunt, quibus nullo pacto queat contineri: In his,res noſtra ſita eſt. Primum quod Eccleſiæ formam requirant, quæ in hominum oculis uerſetur: Deinde quod eam formam,ad Pontificium Romanæ Eccleſiæ reuocent, & antiſtitum ſtatum: Nos autem Eccleſiam ſtare poſſe,ſine illa conſpicua forma affirmamus, Neque eius lumen,pompa externa,eſſe metiendum, quàm iſti imprudẽter admirantur, sed multo aliis notis, inſignitur: Nimirum,ſyncera uerbi diuini explicatione, & ſacramentorum diſpoſitione rectè inſtituta.

Columba.

Acuti lingua hæretici,labiíſque armati, pellectorum acies,& numeroſos eorum,quibus nunquam non pruriunt aureis, quibuſque mens laxa ſemper eſt exercitus, in propriæ impietatis barathrum(nunquam emerſuros)pręcipitarunt. Heu heu, quot incautorũ turmas, immo legiones, hoc nouo verborum fuco fefellit Culina? Quæ nimia loquacitate,ꝓbare nititur rem,ipſo lucidiorem Titanne, videlicet eccleſiam Chriſti nunquam,aut mortuam,aut extinctam fuiſſe: Quis fidelium neſcit, tamdiu extare eccleſiam Chriſti(quæ illius eſt regnum,ſpõſaque & corpus)quamdiu regnat in electis Chriſtus,quamdiu ſponſus eſt, & quamdiu Angelorum,hominumque caput eſt? Quis noſtrum, teipſam vt rẽ tam perſpicuã,vel aut probares,aut ſubnegares, impellere

impellere tẽtauit vnquam?Num eo tendunt nostrorũ obiectiones,à te pro libidine (reor) productæ, non cum debita energia?

serpens.

Nihil mentita es.

Columba.

Quur ergo(ò Lucifuga)tãtum sceleris,nostris tam impudenter imponis ? At hæc est calliditas tua, & cõcinnata ad fallendas obtusas mẽtes,impostura,vt falsis criminib9 aduersariis impositis, nunquã non torue ad obiecta respondeas, Tuam ecclesiam ante hoc flebile sæculum nunquã fuisse contendimus(non Christi Ecclesiã) quãobrẽ illam,esse Ecclesiam Christi(quæ semper extat) pernegamus:Et hoc,dilẽmate tali demonstro:Si tuus,similiumque noctuarum cœtus,verè Ecclesia est,& tuum dogma verè verbum dei est, Ecclesia ante hoc sæculũ aut non erat, aut sine verbo dei erat(de eo dogmate in quo controuersamur loquimur) Quippe præcedentium fidelium neminẽ(saltem ad Apostolis) datura es,quæ tuo dogmati, non expressè contradixerit.Neminem (præterea) ab exordio mũdi,fidelem productura es, quæ tuorum errorum bonam partem non sit auersatus:Si contradixerunt vniuersi sine cõtradictione fideles,aut nulla erat Ecclesia,aut sine dei verbo erat:Quod quũ nõ admittas, tuum dogma verbum dei nõ est,nec tuus cœtus(quod tali nititur verbo) verè Ecclesia est. Si Ecclesia non est tuorũ sinagoga,& Ecclesia Christi semper est, Ecclesia tua nũquam fuit, quòd probare nostri moliuntur, nec frustra.Aliam autẽ Eccle-

m

ſiam Chriſti præter noſtrã, quum dare nequeas (quæ ſemper fuerit)nec aliud verbum dare poſſis, aut aliã doctrinam præter noſtrã, dubio procul ver bum dei eſt, & noſtra eccleſia,verè Eccle-

Quæ ſit Eccleſia. ſia Chriſti,quamquam malos, heu nimium multos,permixtos habeat electorum ſocietas,Eccleſia catholica ergo(quæ cœtus eſt,omnium timẽtium deum fidelium, in vnum deum & Chriſtũ credentium,fide,ſpe,charitatéque ſpiritus vna, vbicunque terrarum extiterit,cum qua vſque ad conſummationem ſæculi, omnibus diebus, permanet Chriſtus,eiuſque ſpiritus,omnem illi veritatem indicans)à primo iuſto ad poſtremũ vſque, cũ hoſte, cõfligit iugiter,tanta eſt Eccleſiæ Chriſti antiquitas:Porro à Chriſto paſſo, Petrũ eiúſque ſucceſſores Romanos pontifices,pro ſupremis Chriſti vicariis ſemper agnouit,ob quod

Cur. Romana. Romana dicitur vbicũque ſit,quam quum totis viribus oppugnes, totíſque copiis,te impudẽter mentiri (quum, inſectari te, tuóſque Eccleſiam, aut bellum aduerſus eam moliri pernegas)manifeſtum eſt. Hæc præter antiquitatem, nulli vnquam ſectæ ceſsit,porro illi nulla non ceſsit, indubitatum verè Eccleſiæ argumentum,eius(adhæc)regimen,certis (poſt vniuerſalem Pontificem)miniſtrorum & magiſtratuũ gradibus,creditum eſt,qui nonnunquam Eccleſię ſortiuntur nomẽclaturam. Ex quibus eliciendum puto,Eũ Chriſto,eiúſque Eccleſiæ aduerſari,qui Romanam eccleſiam expugnare contendit. Aperi igitur oculos tuos,& ſaluare Culina: Si non potes (quod prorſus mortua es) Aperiant ſaltem à te

pellecti,

pellecti, & fugiant à te, velut ab horrendo Bufo
ne, omnium ad se accedentium, perniciosissimo
corruptore: Quod dicis ecclesiam tuam, soli deo
cognitam extitisse, nulláque externa, aut appa-
rentia, aut magnificentia insignitam, sed aliis po-
tioribus signis distinctam, scilicet purissima ver
bi dei prædicatione, & rectè instituta sacramē-
torum administratione, risum excitas: Si ridicu-
lum non percipis attende: Defendat proteruè
quispiam, Chymæram, aut aliud quoduis impos-
sibile, extitisse, semper, esse (præterea) foreque
perpetuo, vrgeatur autem à non credulis, de pro
ferendo testimonio quouis, alias sese nunquam
non obstrigilaturos affirmantibus. Si deo soli co
gnitum istiusmodi prodigiū, nulláque exterio-
re apparentia demonstratum responderit perti-
nax ille, sed propria opinione, sentētiáque insi-
gnitum ridiculus erit: Nec minus si propriā per-
tinaciam, scientiam veri, certíq; defenderit: Næ,
ridiculo istiusmodi haud dissimilem te existima
bit consultus quisque, quod talem effingis eccle
siam, hæresimque tuam, puram verbi dei prædi-
cationem impudenter, contentiosęque affirmes,
& superstitiones tuas, rectè institutam sacramē-
torum dispositionem: quum tamen nihil minus
esse, certum sit. Hoc à te probandum erat, non tā
insolenter contendendum, quamobrem nec tibi
id affirmanti credendum: Alioqui, si tibi dicen-
ti, tuorum coetum, Ecclesiam Christi verè esse,
quod pura verbi dei prædicatione, rectáq; sacra-
mentorū institutione, sit insignita, credendū est,
quæ hæreticorum synagoga, verè ecclesia non

erit? Quippe hęretico cuilibet dicēti, suā cōgregationē, pura verbi dei prædicatione & recta sacramentorū administratione insignitā, credendū perinde ac tibi erit. Porro nullus vnquam hæreticus, hoc de suorum cœtu non dixit, videlicet habere eum purum verbum dei &c. proinde verè ecclesiam esse: Cæca perspice (si oculorū marcorem, protrudere valeas) in quæ ruas præcipitia: Nunquid & nos contendere audebimus, penes nos esse puram verbi dei prædicationem, rectamque sacramentorum administrationē, proinde nos ecclesiam dei esse? Quis itaq; nostrarum controuersiarum finis, si id insigne esse ecclesiæ contendas, certissimúmque indicium, quòd fideles non modo, verum & hæretici omnes, sibi arrogant? At nulla secta sibi vendicare quouismodo potest, quod Romanæ ecclesiæ congruere manifestissimum est, videlicet antiquitatē, & continuam præfectorum in ea successionem, stabilitatémque & fortitudinem, nulli vnquam, aut sectæ, aut potestati cedētem: Ecclesia ergo Christi est, noctuarum vero consortiū, Synagoga est Satanæ.

serpens.

Arrius, cæteríque hæresiarchæ, ob veritatem omnia vincētem sese pulsos à catholicis episcopis querebantur: Non mirum itaque: si huius sæculi noctuæ, suam hæresim, puram verbi dei prædicationem esse contendunt, & suas superstitiones, rectè institutam sacramentorum administrationem. Potenter, solertérque, per dei gratiam, Culinæ impudentiam profligasti: At de ecclesia

clesia Romana(quam verè esse Christi ingeniosè probasti)quædam superaddiicienda ducimus: Ab orthodoxis omnibus non modo, verum ab hæreticis, Romana ecclesia, omnium mater ecclesiarum habita est: Nec hactenus habitus est catholicus qui cũ Romana ecclesia nõ cõsensit, nec visus est posse Christo cõiũgi, qui cathedrę in qua sedit Apostolorũ omniũ caput Petrus, nõ est coniunctus: Ergo ecclesia Christi (à cathedra Petri Romanę ecclesiæ nomenclaturã nacta) sine verbo dei, sine sacrificio, sine sacramentis, sinéque pura sacramentorum administratione, sine manifestissimis spiritus donis, ad eius vtilitatem datis (tametsi aliquando abundantius) sine cæremoniis, ritibus, & approbatis consuetudinibus, quæ omnia apparentia & visibilia sunt nunquam extitit, & sine illis (quamdiu militiam exercet) non erit, quicquid oggganniat Culina, de sacrarum ædium, vasorum, vestiúmque (ad diuini cultus spectantium decorem) externa, aut apparentia, aut magnificentia, in quibus consistere Ecclesiam, nunquam somniauimus. Ex prænarratis tamen agnoscitur, in quibus & colligatur: Hanc ecclesiam oppugnare, exturbaréque, pro viribus molitur Culina, non quod vnum deum & Christum eius (vt garrit) adoret, & veneretur, sed quod ad perniciem deducere conatur, quæ optime (sacro afflata numine) instituit, eique in rebus innumeris, pertinacissimè refragatur: Apparet ex dictis, extra ꝓpositũ Culinã ferri: Nec minus vagatur in sequẽtib⁹, de ecclesia multa ineptè ogganiẽs: Sic loquit̃ subĩde.

Ecclesiæ uisibilis forma.

Culina. hyd. struthio.

Illis satis esse non potest, nisi digito, ecclesia indicetur: Quoties Iudæis, adeo forma caruit, ut ne ulla quidẽ, illius significatio appareret? Quod formæ ecclesiasticæ indicium
3.Reg.19 *tum splenduisse putatis, cum Helyas, se solum relictum cõ querebatur. Quoties uero ab aduentu Christi, sine forma latuit? Quoties ita & bellis, & seditionibus, & hæresibus uexata, ut nulla illius pars, ob oculos hominum poneretur? si igitur illis diebus, isti uita freti fuissent, an ullam ecclesiã superesse indicassent? sed Helyæ fuit dictum, septem hominum millia superesse, qui nondum genua flexerant ante Baal. Neque cuiquam, dubium esse debet, à diebus quibus in cœlum ascẽdit, eũ in terris semper regnasse: si in tantis procellis & fluctibus, fideles certa signa expetiissent, nonne animis funditus cecidissent.*

Columba.

Omnipotentis dei muneribus, Christique domini nostri donis, ac spiritussancti largitionibus destituta nunquam fuit Christi Ecclesia: Multominus Helyæ temporibus, extantibus septem milibus fidelium in Israel, ditionis Achab idololatræ. Porro, quot millia, in Iudæa & Hierusalem ciuitate sancta, sub regibus & sacerdotibus (non paucis) fidelibus extitisse tunc, nobis credenda sunt? Adhæc, & in orbe toto? Quid (quæso) Helyæ dixisset diuinum responsum, si sese solum, ex toto orbe fidelem domino relictum, questus fuisset? Et solum, relictũ ex omni Israel
3.Reg.19 quærebatur, & increpatus est à domino dicente, Reliqui mihi septem millia virorũ in Israel, qui non curuauerunt genua sua ante Baal. Et nonctuæ queruntur (impune suo arbitratu) orbem

vniuer-

vniuersum, præter seipsas, à vera & orthodoxa fide excidisse, ab Apostolorum tẽporibus: Quippe producere, adhuc potuerũt neminem, earum impietatis sectatorem: O certè abominãdam temeritudinem, vehementique suggillandam reprehensione: Dic (mendax) quando, & quibus bellorum oppresionibus, aut perturbationibus seditionum, aut certè hæreticorum moliminib⁹, supradictæ, iam numinis beneficentiæ, expers fuit, Christiana & Romana ecclesia? Quando Christiana pietate, & virtutib⁹ verè diuinis, amplius floruit, quàm inter calamitatum istiusmodi pressuras? Sanè inter eas, inexpugnabilis, & victoriosa triumphauit, adeo, deo ipsi, & Christo eius, curæ fuit. Quæ autẽ secta, inuicta permansit vnquam? Sed nec tua (antiquitate carens) ad finem vsq; sæculi (spero) permanebit. Ecclesia, itaque Romana (velis nolis) ecclesia est Christi, quẽ regnauisse, regnaturum quoque esse, frustra hic probare niteris, quod ab omnibus fidelibus receptisimum est: At (tuo more) vagaris, obiectis satisfacere non valens.

Serpens.

Solerter (iam belle erudita) explodis Culinæ insolentiam: Sed grandis superest, eorũ aggregatio, quę producit Culina, pro Synagogæ noctuarum defensione, aduersus Romanam ecclesiam: proinde acceleremus.

Culina, hyd. Struth.

Atque reipsa, nefandum scelus esse, diuus Hylarius *arbitrabatur, homines suorum temporum honoribus, quos suis Episcopis deferrent excæcatos, nihil malorum, quæ sub hu*

iusmodi laruis, aliquādo laterent, cogitare: Nam sic reffert: Cōtra Auxentium.
Vobis ab Antichristo cauēdum prædico: Parietibus nimiū incumbitis & immoramini, in tectis magnificis, & ædificiis superbis, diuinam ecclesiam peruestigantes, ac sacram fidelium unionem, ibi contineri credentes: Quis ibi Antichristi castra esse figenda dubitat? Montes, nemora, uincula, carceres & heremi, sunt mihi multo tutiora, atque certiora: Ibi enim prophetæ latentes, oracula reddiderunt.

Columba.

Deus bone, quanto studio legit Culina, quicquid ex sanctorum doctorum voluminibus, suæ impietati fauere visum est, mortiferos incautis, casses præ tendens, cunctaque araneorum more, in venenum conuertens: Quis iam toties in citandis sanctorum hominum dictis, mentienti Culinæ, nunc fidem habiturus est? Nec tamen supranarratis, de Romana ecclesia, quouis pacto aduersantur, sanctissimi simul & doctissimi, nec non Romanæ ecclesiæ charissimi pignoris Hylarij verba, etiam si eorū author extiterit: Quippe ab hæreticis (Culinæ similibus) cauendū docet: quos, post sacrum simmystam, Antichristos appellat.

serpens.

Episcopos propè vniuersos, Hylarij temporibus, Arrianos fuisse commemorant: Sequere.

Columba.

Docet (præterea) constituendam non esse in rerū externarum decore, ecclesiam Christi, neque fidelium vnionem, cui doctrinæ, nos assentiri, ex dictis est manifestū: Quod si rudes quosdam, in rebus istiusmodi superstitiosos, extitisse,

aut

aut extare contigerit, increpādos censeo: Potius tamen erudiēdos (quod perfacilè est) quam externum domus dei decorem vniuersum abolendum. Probare autem, quum nititur (Sancti Hylarij parænesi) honorem (ab inferioribus) adimendum. Episcopis (quos quantumuis orthodoxos, piósque, laruas, furibunda appellat, quasi mente alienata) Sancti Antistitis verba prodit, quæ de externo sacrarum ædium ornatu tātummodo, non de episcopis meminerunt: At hic noctuarum omnium mos semper fuit: Dum enim ad obiecta catholicorum epicheremata respondere non possunt, omni quo valent verborum fuco, & allegationum impertinentia, lubricorum anguiculorum instar, elabi conantur, incautos tamen non paucos fallunt.

serpens.

Strenue concidis hostem: Sequamur audituri, quam impudenter rursus debacchatur, in Christi ecclesiæ Antistites.

Culina. Hyd. struthio

Agedum. Quid est, quod homines in istis Cornigeris episcopis, colant & uenerentur? Nisi quod eos reliquis præstare sentiant, qui amplioribus urbibus præsunt. Hæc itaque opinio stulta tollatur: Immo domino hoc cōcedamus, qui quum suos solus nouerit. Aliquando quoque ecclesiæ suæ externam cognitionem, ab oculis hominum abducat. Nō equidē inficior, atrocissimam esse in terris ultionem diuinam: sed si hominum iniquitas sic merita est, quur diuinæ iustitiæ, repugnare tentamus?

Columba.

Atrocibus iniuriis refertissima Culina, falli-

tur,ſi non mentitur:Romanum pontificem,Petri Apoſtolorum principis,ſine cõtrouerſia ſucceſſorem, proinde ſupremum totius militantis Eccleſiæ (ſub Chriſto) paſtorem, agnoſcimus, non quòd Romæ(quæ caput orbis dicta eſt)ſed quod in cathedra Petri(quã Romæ eſſe voluit) ſedeat. Cæteros autem epiſcopos,in ſuis adminiſtrationibus,aut diœceſibus gubernatores, & paſtores,vbicunque ſedes habeãt,fatemur:Nec ſubdubitamus,ſolum dominum eſſe, ſuorũ electorum cognitorem,quod cum Culinam non lateat(hoc ſiquidem inter tot impertinentia producit)admiranda ſanè eius ſtoliditas,quæ ſuam, noctuarúmque omnium electionem, agnoſcit nedum,verum & certiſsimam ſeſe eſſe,cæteráſque noctuas iactitat: Si enĩ de æterna ſalute ſecura eſt, de electione quoq; ſecura eſt,ac ſic deo ſimilis,ſuper omnẽ eleuata creaturam(agnoſcẽs quæ ſolus deus agnoſcit) vno, eodémque ſedet in throno Culina, indubiè Luciferi ſuperbiam imitata:Cauſſatur(prçterea)hinc,deo cõcedendum eſſe, auferri nonnunquam ab eo poſſe, externam Eccleſiæ ſuæ cognitionem, quod & feciſſe aliquando tradit,vltionem horribilem impietatis hominum(inquit) Quid(quçſo)non poteſt deus ſi velit?At hoc feciſſe deum,aut facturum eſſe pernegamus,tametſi in multorum ſcelerum vindictam permiſerit,haud exiguã Chriſtiani orbis iuuentutã faſcinari, noctuarum ſtridoribus, quod lachrymabiliter querimus, nihil
Matth.5. aduerſus diuinam iuſtitiã moliẽtes:Beati quippe qui lugent.Nihil pertinens(reor)poſthac,de

hac

hacre, è celario depromptura est Culina. Celerius itaque absoluamus.

Culina. hyd. struth.

Ante hac dominus, ingratorum hominum scelere compulsus, iisdem suppliciis, sæcula nonnulla mulctauit: Nam *quod ueritati parere noluissent, ac eius lumen obtenebrassent, excæcatas illorum mentes, ineptissimis nugis decipi, atque altissimis caliginibus submergi, passus est:* Adeo, *ut nullis,* Ecclesia *uera, manifesta foret:* Interea *tamen suis, ita affuit, ut eos in mediis errorum fluctibus, quamlibet diffusos & dispersos liberarit:* Neque *mirum,* Nam *à* Babylo*nis turbis, & tumultu, atque fornacis ardentis flamma, protexit.*

serpens.

Hæreticos omneis, gentilium quoque in oculis suis sapientes, tradidit deus in reprobum sensum, & in passiones ignominiæ, inque desideria cordis eorum in immundiciam, vt contumeliis afficiant corpora sua, quod cum deum cognouissent, non sicut deum glorificauerunt, aut gratias egerũt, sed euanuerũt in cogitationib⁹ suis, &c. Destitutam autẽ proprio decore Ecclesiam aliquando, iterum atque iterum inficiamur. Roma.1.

Columba.

Propositæ obiectioni satisfacere non valens Culina, impertinentia innumera effutire nõ erubescit, minuentibus errorum, flagitiorumq; omnium tenebris, & nocte atra, pudorem: At inter densissimas illas tenebras, & in Babyloniæ Strigum medio, quantumuis ira & rabie exagitentur, solicite ac diligenter electos suos, conseruabit deus: Inter noctuas nẽpe, pios permul-

tos esse, tãetsi occultos, haud dubito: Sequamur.

Culina, hyd. struth.

Quod uero Ecclesiam statuant, nescio qua inani pompa metiendam, ne forte Asiano more redundam, quantũ inde periculi oriretur, obiter attingam.

Columba.

Impudenter nobis tribuit, quod nostrum neminem, mente aliquando concepisse, ex prænarratis manifestum est: Sed audiamus, quę gloriabũda pollicetur sese obiter, sermonis vitata prolixitate, tractaturam.

serpens.

Audi non minus ineptum, quàm verbosum eius compendium, quo mirum in modum effertur, & quasi victoriosa, canit triumphum, nostris (quos suo more aduersarios appellat) insultans:

Culina, hyd. struth.

Pontifex Romanus (inquiunt) qui Apostolicæ sedi præsidet, ac episcopi cæteri, nobis ecclesiam referunt, atque pro
Exod. 32 *ea habendi sunt, nec proinde labi possunt. Quur? Quia (aiunt) ecclesiæ pastores, atque deo deuoti sunt: Aaron & populi Israelitici duces, duces erãt & pastores: Aaron, & eius filii, iam dei sacerdotes electi erant, quũ iidem, uitulũ illum conflantes, uitium perpetrarant: Quur ecclesiæ ima*
3. Re. 22. *ginem, quadringenti prophetæ, qui Achab imponebant, non retulissent? sed ecclesiæ partes. Micheas & solus, & abiectus tenebat: cuiusque ex lingua, ueritatis fluebat ora*
Hiere. 18 *tio: Prophetæ, qui in Hieremiam insurgebant legem sacerdotibus, consilium prudentibus, uerbum prophetis nõ defuturum gloriantes, nonne ecclesiæ nomẽ ferebant? In his totius multitudinis uentos, Hieremias mittitur. Sacerdoti-*

bus

bus, legis ruinam, & prudentibus consilii, & prophetis doctrinæ priuationem renunciaturas: Non *idem ecclesiæ fucus, consilio & Sinagogæ sacerdotum, Christo mortem molientium, relucebat? Valeant nũc aduersarii nostri, & laruis apertis insistant, quo Christum & omnes prophetae, factiosos faciant: ministros, autem sathanæ membra spiritussancti.* Ioan. 11.

Columba.

Horum nos examen remorabitur: Quæ, qualísque est Christi ecclesia, ex superioribus constat. Porro ecclesiæ insigniri nomenclatura ecclesię ministros, doctricę veritate haud nescim⁹, quos qui nõ audierit, erit cæteris tanquã ethnicis & publicanus. Ministris autẽ istiusmodi, pro fidei & morum negotiis, legitimè & in Christi nomine congregatis (quemadmodum in consiliis generalibus fieri consueuit) errare (in eisdẽ) non contingit: Quippe eorum medius Christus residet, eiusque spiritus, quo fit, vt de omni re quamcunque petierint à patre, illis fiat. Alioqui impeccabiles non sunt, cuius oppositum nos credere, aut intellexit Culina, aut certè finxit, quod verius est: Si impeccabiles nõ sunt, multominus veteris legis flamines, ex quorum tamẽ delictis argumentatur, totius ecclesiæ Christianæ præsules, pro fidei & morum negociis legitime congregatos, Christo eiusq; spiritu destitui sic posse, vt in eisdem errare valeant. Pulchra (sanè) exercitatissimæ in dialectica Culinæ, argumentatio: Obiectis scripturarum locis satisfacere cura. Matt. 18.

serpens.

Raro non ſubdole, ſcripturarũ aduerſum nos teſtimonia producit, calida Strix: Nam quo eius ſit validior argumentatio, Aaronem (Antiſtitem veteris legis ſupremum) non modo, verum & filios eius, vituli conflati reos, cum patre contendit, producítque, quum tamen ſolum Aaronẽ tanti ſceleris inſimulent, ſacrę (Exodi & Deuteronomij) ſcripturæ: Sed eos tametſi vna cum patre peccaſſe metu perculſos fateamur, quid inde? Num tota Eccleſia, pro fide & moribus legitimè congregata, tunc errori obnoxia fuit? Vbi Moſes (Pſalte egregio teſte) ſacerdos & totius dux populi? Vbi leuitæ, tanti expertes piaculi? Vbi indicta œcumenica Synodus?

Exod. 32. Deute. 9. Pſal. 98.

Columba.

Non ex dialectica prodiit arte hoc argumenti genus, Sed ex Lernæa palude, & anguſtiſsima Struthiocameli latebra emerſit.

Serpens.

3. Re. 22. 2. Parali. 18.

Non minus ſtolide ſciſcitatur, Quur quadringenti pſeudoprophetæ decipientes Achab, eccleſiam non repræſentarent: Pſeudoprophetas eos cognouerũt, tam Achab, rex Iſrael, quam Ioſaphat rex Iuda: Quippe, quum mendacij ſpiritu acti, reſponſa darent, fallerentque Achab, Sciſcitatus eſt rex Iuda, an illic eſſet domini propheta quiſpiam, per quem dominum interrogarent: Et quum vnum remanſiſſe, Achab, reſponderet Micheam (quem tamen exoſum haberet) vtrunque regem intellexiſſe, pſeudo eſſe prophetas iſtiuſmodi, liquido conſtat.

Columba.

Verè artificiosa, Culinæ percunctatio: Vt neque hæretici, ita neque pseudoprophetæ Christi ecclesiam repræsentare possunt. *Ironia.*

serpens.

Eam haud produxisse quadringentos quinquaginta prophetas Baal, quadringentos quoque lucorum prophetas, de mensa comedentes Iezabel quos interfecit Helyas propheta, demiror: Non enim proposito minus conueniebant: Quod autem defendit, Micheam prophetam solum, de ecclesia tunc fuisse & contemptibilem, mentitur insigniter, aut turpiter fallitur: Quippe eo tempore, erant Helyas & Helizeus vates sanctissimi, vbicunque essent: Et septem millia in Israel (diuino teste oraculo) præter eos, qui Iudæam, cæteráſque nationes orbis incolebant. 3. Reg. 18 3. Reg. 18 3. Reg. 19 & 21. Rom. 11. 4. Reg. 1. & 2.

columba.

Vtinam tam turpiter lapsam, tamque frequenter animaduerterent, qui verborum illius fuco falluntur, indubiè resilirent.

Serpens.

Et si Hieremiæ aduersarij, iactabundi gloriabantur dicentes, non peribit lex à sacerdote, neque consilium à sapiente, nec sermo à propheta, venite ergo cogitemus contra Hieremiam cogitationes, venite & percutiamus eum lingua, & non attẽdamus ad vniuersos sermones eius. Vbi adunata in dei nomine pro fide, iustitiáque, ecclesia? Quare neq; ecclesiam repræsentabant iniqui illi, dei zelo, consilio, & sermone destituti. Hier. 18.

Columba.

Impij illi conspirabant aduersus Hieremiam Hiere. 1.

prophetam in matris vtero ſanctificatum, ſacerdotemque: Verbum quoque dei, illius ore profuſum auerſabantur, proinde Eccleſiam repræſentare (qualeſcunque eſſent) non poterant:
Ioan.11. Nec ſcribæ & Phariſæi, aduerſus Chriſtum dominum cōſpirantes: Nec fieri poſſe negamus, vt multi pōtifices, ſacerdotes, doctores, cū religioſis (vt verbis tuis vtar) cōgregati in noīe Satanæ, aduerſus iuſtitiā ferantur, At illos eccleſiā repreſentare, etiā ſi vniuerſi cōuenirent, quod cōtigit nuſquam, nec (reor) accidet, pernegamus: Porro œcumenica Synodus patrū, in ſpiritu ſancto & Chriſti nomine, pro fide & iuſtitia, coeuntium, eccleſiā repreſentat, quamobrē aut iuſtitiæ, aut probatis moribus, aut fidei contrarium aliquid decernere, non nouit: Et hoc à te improbandum eſt: Sed tam cæca es, támque ſtolida, vt ex errore aduerſariorum, cum Hieremiæ, tum ſeruatoris noſtri, Pontificum & Phariſęorum, argumenteris, concludáſque, eccleſiam vniuerſalem, generali Synodo repreſentatam, in fide & bonis moribus, ſecus quam verè, probéque definire poſſe. Quis vel hebes, hanc tuam argumentationem probabit? Et tamen, quaſi noſtrorum aciem (adhuc illæſam prorſus) iam profligaſſes, intercinis verboſa triumphum, & ſacerdotes quoſcunque, Satanæ organa, contumelioſa appellas: Quod ſi nos criminaris defendentes, in generali, & legitima Synodo, legem, conſilium, & verbum dei eſſe, permanſuraque perpetuo, quāto magis culpandæ Striges, id ſibi tam temere, tantáque contentione arrogantes. *ſerpens.*

Hoſtis

Hostis argutias potenter dissoluisti, nihilque adiiciendum existimo; quam palam ostendere Culinam vbique mendacem: Quippe Hieremiã dixisse ex ore domini, legem à Sacerdote perituram, consiliúmq; à sapiente, & sermonem à propheta, scriptura nusquam narrat, quãquam Ezechiel hoc ipsum deo imperãte prædixerit, cuius tamen oppositum audacter affirmat Culina: Nec meminit locus ab ea citatus prophetas, ea verba dixisse, vt nugatur: Sequamur cætera calumniatricis Culinæ, in Romanã ecclesiam maledicta.

culina. hyd. struthio.

Præterea, si serio uerba faciãt, mihi uerè ex animo dicãt quibus in partibus, aut gentibus, ecclesiam florere arbitrentur, à tempore, quo consilii Basilien. decreto, Eugenius Romanus Pontifex, officio priuatus est, & Amedeus surrogatus: Etiam si illis dolore frangendum esset, inficiari non poterunt, synodum externis caremoniis, iustam & æquã fuisse: Neque unius tantum consensu, sed etiam duorum pontificum statutam: Ibi Eugenius, tanquam factiosus, ferox: & contumax, cum omni Cardinalium & episcoporum turba, qui consilii ruinam moliti erant, reprobatus est. Postea tamen, principum suffragiis adiutus, pristini pontificii compos, effectus est: Amede: uero electio, sacra synodo facta, & confirmata, prorsus irrita, & in nihilum conuersa est: Præter pilleum cardinaliceum, quo Amedeus quasi latrans canis panis offula, sedatus, & reconciliatus obmutuit: Ab istis hæreticis, ferocibus, & pertinacibus, omnes pontifices, Cardinales, Episcopi, Abbates, & presbyteri, ab illis creati prodierunt: Eos, hoc aditu irretiri, necesse est. Vtri enim partium, nomen ecclesiæ deferent? Consilium uniuersum fuisse negabunt, cui nihil deerat ad ex-

ternam authoritatem? Non sine solennitate, duobus diplomatis designatum fuisset, & legato sanctæ sedis Apostolicæ dicatum, qui eidem, omnibus externis pompis, apprimè instructus præfuit, atque eodẽ munere fungi non desiit, donec uniuersa synodus consummaretur. Eugenium, cum omni factione, à qua consecrati fuerant, seditiosum concedẽt? Oportet igitur, aut aliter, ab illis ecclesiam definiri, aut singuli illi (eorũ doctrina) à nobis schismatici habebũtur, qui ultro & re perspecta, ab hæreticis instituti fuerũt. Et quãuis antea, nunquam compertum usu fuissẽt, externis pompis ecclesiam minime astringi. Huius rei tamen præclarum exemplum relinquunt, cum sub ecclesiæ imagine & nomine, sẽ populo formidandos insolenter præbuerunt, quũ tamen, exitiosissimæ pestes ecclesiæ essent: Eorum mores, atque flagitia execranda (quibus eorum uita redundat) omitto, quod se Pharisæos esse profiteantur, quorum uerba sint percipienda, uita uero contemnenda: sed si aliquãtulum ocii (Princeps) ad nostra intelligenda conferre uis, eorum doctrinam qua pro ecclesia haberi expetunt eandem esse atrocem animarum equuleum & laniarium: Et ecclesiæ tedem, ruinam & iacturam, clarè cognosces.

Columba.

Ironia. Quam compendiosè promissum absoluit verax Culina. Nec semel atque iterum tantummodo, sed & tertio recinit misera ante victoriam triumphum: Quæ qualisque & ex quibus cõstat ecclesia, supradictum est, tametsi solus dominus, nouerit qui per æternam prædestinationem, paterni futuri sunt regni cohæredes. Synodũ (præterea) generalem, & legitimè congregatam, ecclesiæ (quam repræsentat) insigniri diximus nomenclatura, qua in sua episcopus quisque admi-

nistratione

ministratione, etiam insignitur: Alioqui euocanda erit ad fratris pertinacis correctionem, vniuersalis Ecclesia, quod non admittit communis totius ecclesiæ praxis: Adhæc nec episcopos ipsos, sed nec Pontificem summum impeccabiles esse, At congregatos eos in spiritusancto pro fide & moribus, errare posse in illis, iterum atque iterum negauimus: Et multominus quam Culina: Quæ tamē vbique & in omnibus vt audiatur (aliorum quorumuis) cum doctorum hominum, tum generalium cōsiliorum, reiectis decretis, regem Christianissimū extimulat, quasi sola errare nequeat, cæteri vero omnes, errori subiaceāt: O arrogantem, impudentem, & stolidam noctuam: Si ergo impeccabiles, nō sunt priuati quique ecclesiæ præsules, nihil vetat episcopum vnum aut plures, immo Romanum pontificem fieri schismaticum, symoniacum, hæreticúmque: Nūquid propterea non erunt sacris initiati, qui manuum impositione eorum, antequam laberentur, sacris fuere mysteriis deputati? Nunquid Græci, aliarúmque nationum schismatici presbyteri, sacramēta (modo alias requisita seruent) perficiunt? Nunquid lapsi, posteaquam ad vnionem redierunt, verè idonei erunt, sacramētorum ministri? At (tu dilecte) efflictim roganti germanæ edissere: quæ Basilee, in ea sacrosancta Synodo contigerunt, vt quanta sit Culinæ temeritas & stoliditas innotescat.

serpens.

De multis accusatus, dominus Eugenius quartus, quòd citatus per Basilien. consilium, de im-

positis satisfacturus, comparere noluerit, in primis tanquam contumax ac rebellis, ab omni Pa-
sessio.31. patus administratione, in spiritualibus & temporalibus suspensus est, & talis declaratus, deuoluta administratione ad Synodum: Tandem dictũ dominum Eugenium, tanquam in aperta rebellione persistentem, Papatu (id est Romano põ-
sess.34. tificio) priuauit dicta Synodus, amotum depositum, & abiectum, decernendo, talémque pro-
sess.39.et nunciando: Cui facta electione, & habito electi
40. assensu, suffectus est Amedeus dux Sabaudiæ (qui Felix quintus dictus est) vir cęlebs à defuncta coniuge, & plurima virtute refertus: Porro quod parere noluerit dictus Eugenius Basilien. consilio, affirmans, contẽdénsque sibi ecõtrario ab vniuersali cõsilio obediendũ esse, ortum est schisma, quod ad mortẽ vsque Eugenij permansit, quibusdam Eugenio, cæteris Felici adhærẽtibus: Cúmque, in demortui Eugenij locum, suffectus esset, à parte Cardinalium Eugenio adhærẽte, Nicolaus (qui sextus dictus est) Felix, vnionis ecclesiasticæ percupidus; Nicolao cedere maluit, quàm tam diuturni schismatis pestẽ in maximum totius ecclesiæ dispẽdium, vltra in Christi misticum corpus oggrassari: Illíque (ea permoti ratione) consensere, qui illum sequebantur vniuersi: & eo pacto, pax ecclesiæ reddita est: Pa-
sess.40. cis auidissimi, facinus præclarũ, criminatur Culina (nusquã nõ mordax) Quam nõ libenter, summi põtificij fasceis susceperit Amedeus, testãtur acta, Basiliẽ. cõsilij. Hinc elicito eũ, tãto facilius cessisse, quanto illibentius susceperat: Euanuit

autem

autẽ eius electio, vt prima beati Clemẽtis institutio: Quippe eum ferunt à Petro institutum & delectum succesforẽ, cessisse tamen sanctissimis viris Lino & Cleto, futura pericula præcauentem: Si huius sequutus est prouidentiam Amedeus (dei pacis amator) quid dignissimum commendatione virum criminaris Culina? Porro cardinalatu, donatũ principẽ (prouectæ iam ætatis temporalium contemptorem, solicitudinis sanctæ, continentiæ, pacísque ac sanctitatis cultorẽ & amatorem, & qui totius Basilien. consilij iudicio, summo sacerdotio dignus erat) nemo miretur: Absit autem, vt propterea cederet, alias non cessũrus, vt cõtumeliosè nugatur, criminosa Culina: Hæc in Basilien. consilio, & mortuo Eugegesta sunt: Et quum per Martinum quintum institutum fuerit dictum Basilien. consiliũ, Et per Eugenium quartum (tunc indubitatum pontificem) approbatum: Nec minus per Nicolaum sextum, legitimum, nec subdubito: Haud tamen temerè definio, quippe suo quid de hac re alij sentiant: Nunc perfacile inuestigare poteris, dolosam Culinæ solertiã, nodos quoque obiectionũ dissoluere (suo tamẽ arbitratu indissolubiles) quibus (vt Strimachosis stupidísque moris est) gloriatur in mensum, quibusuis insultans, Strigibus exceptis: Sed nec mirum: Nẽpe, Et Christo seruatori, & eius Apostolis sanctissimis, infanda blasphemiarum vulnera, iam olim irrogarunt, ad vomitum reuersæ noctuæ complures.

columba.

Insolens deprehenderis Culina, stolidáque &

mendax, ex prænarratis actis istiusmodi: Quid (quæso) insolentius, quàm omnium Romanæ ecclesiæ pontificum, vitam omnẽ, moribus execrabilibus refertissimam, affirmare, Pharisæósque haud imitandos? Qui ecclesiæ prætextu, inquis, ecclesiæ pestes, quum sint, magno fastu, mundo timorem incusserunt non mediocrem: Quorum item doctrina, crudelis gehenna, animarúmque carnificina, ecclesiæ quoque incendium, ruina, & dissipatio est: Adhæc, quid arrogantius Culina, quę veritatis, probitatísque omnis, à sese æditas dissipationes (quas falsò institutiones appellat) doctrinæ, consultum omnium, in Synodis generalibus, & legitimis, antehac in Christi nomine coadunatorum, pręponit? Quid autem impudentius, quàm virum religiosum, & nobilem principem (propter sapientiam, iustitiam, clemẽtiam, cæteràsque illius virtutes, à toto Basilien. consilio, in summum totius ecclesiæ pastorem electum) cani antea latranti, móxque panis frusto pacato, & mussitabundo conferre, quod vnionis ecclesiasticæ caussa, Nicolao cesserit? A quo & si Cardinaliceo galero honoratus est talis tantúsque, quid mirum? At improba hæresis, nemini quantumuis probo, vel principi pepercit vnquam, solis superstitibus exceptis, quibus (quod perraro detrahere audeat) blanda assentatur. Ingeniosè subinde percunctatur, quorsum locatã affirmabimus, eius schismatis tẽpore ecclesiã, vel ex parte cõsilij (inquit) quod nec generale, nec legitimũ, negare poterũt, vel ex parte Eugenij & suorũ, quos schismaticos confiteri

Ironia.

verebun-

verebuntnr, à'quibus consecrati sunt. Artificiosum (sanè) argumentum, quo ad metam, certaminis, nos omneis pertrahendos rata, gloriabunda nostris insultat, iterum recinẽs (stolida) ante victoriam triumphum: Eo quoque argumento infert, necessario aliter definiendam à nostris, ecclesiæ formam: Dic tu, vbi ecclesia, quum variis diuturnísque antea schismatibus, aliquot sedis Apostolicæ vsurpatorum ambitio, Christi ouile perturbabat? Neque enim debita visibili forma carebat: Vbi eadem, aut ñullo congregato consilio, aut certè dissoluto? Non nescire debueras ecclesiæ nomenclatura, permulta insigniri, qualísque est ecclesiæ forma visibilis. Si enim id tibi notum fuisset, non tantopere huc & illuc distracta vexareris: Et hac in parte, tantam polylogiã deuitasses, prætermisśisque tam futilibus argumentis, Christi verbis, & orthodoxorum sententiæ, aquieuisses. *polylogia multiloquium.*

serpens.

Iam iam experti sumus impudentiam, superbiam, Calophantiam, Sycophantiámque, ac stoliditatem, propria hæreticis semper fuisse: Nũc quoque experimur, eadem Culinæ iure hæreditario obuenisse: Cuius dilemma, quamquam belle absolueris, ingenioséque, de controuersia tamen Eugenij, & Consilij, hoc adduciendum putaui: Nihil adhuc definitum est (reor) aut receptum ab vniuersali ecclesia, vter alteri anteponendus, quibusdam theologiæ doctoribus pro pontifice contendentibus, Aliis pro consilio: Congruit tamen nostro proposito non ignorare, in *Calophãtia.*

cessione Felicis, schisma euanuisse, & schismaticos in vnionem rediisse, Approbatámque ab vniuersis, Nicolai electionem: Quod autem calumniatur de metus incussione, per Romanæ ecclesiæ præsules, Fateor aliquot illorum fastuosos, imperiosósque, esse potuisse: Absit autem vt omneis, tales extiterint, vt mẽtitur Culina: Nec furentium hæreticorum, aut rebellium quorũuis impetus, metu, censuráque reprimere, prohibuerunt scripturæ sacrosanctæ, quinimo districtè imperarũt, idq; executi sunt sancti Apostoli, eorumq; orthodoxi successores quique: Et tamẽ Culina, quũ scelerum istiusmodi represioni, nostri fortiter indulgẽt, superbię ascribit, Nesciẽs malos nedum, verum & bonos, ad malignãdum nimia indulgentia inuitari.

columba.

Ironia. Euanuerũt (dei munere) plurimum bellatricis noctuæ, violenti impetus: Aranearum (sanè) cassiculos, nobis opposuerat: Nũc audiamus, quam solerter satisfaciat, obiectioni postremę.

Culina. hyd. struth.

Denique summæ impietatis est, quod probro dent, quantum factionum, tumultuum, & seditionũ, aliciat & producat nostræ doctrinæ explicatio, qualésque (non paucis) fructus pariat: Nam *horum malorum origo, merito satanæ peruersitati ascribenda, iniquissimè in illam transfertur.* Hoc *ferme diuino sermoni peculiare est, ut nusquam in lucem prodeat, quin satan expergiscatur, & impetum faciat:* Hoc *est certissimum signum, quo à falsis & nugis refertis institutionibus, seiungatur: quæ se facile manifestãt, quod omnibus gratæ fiant.* His *artibus, annes quosdam, quibus ueritas erat inuoluta, homines pro arbi.rio eludebat,*

bat, princeps huius mundi, ac tanquam sardanapalus quidem, ocio fretus, quietè oblectabatur: sed ubi cœleste iubar, è cœlo fulgens, omnes tenebras utcunque fugauit, ubi fortior, regnum illius inuasit, atque perturbauit, repente, à torpore & desidia excitatus, ad arma se contulit.

Columba.

Verè incredibilis, non expertis, præstigiosæ stoliditatis insensibilitas: Doctrice experientia didiscimus, quãtum malorum omniũ (prioribus sæculis inauditorum) agmen aduexerit, blanda (incautis) Strigum nostri æui pernicies: Adhæc, quam pernitiosa reipublicæ, tum ecclesiasticæ, tum ciuili, suadere moliantur, scelestissima Lutheri dogmata, supra audiuimus: Ob quæ tanta (vt dictum est) tempestas oborta est: Totis tamen viribus nititur, Culinæ stolidissima insensibilitas, oculorum, tum oculatissimi principis, tum omnium nostrum aciem, ita suis dolis præstringere, vt quæ meridiana sunt, luce clariora, non videamus: Imputanda ea omnia, Satanę contendis Culina, At tuę quoque doctrinæ, tribuenda censeo. Et multomagis tibi, similibúsque vlulis, quam Satanę. Quandoquidem, ipsi suggerenti, tantummodo non cogenti, aptissima ad fallendum organa, vltro vos ipsas exhibuistis. Proprium verbi dei, quoties prodit, oppugnari à Satana excitato, excitóque esse defendis, quod & fatemur: At impiissimum tuum dogma (nunc, aut primum, aut denuò ab inferis emergens) verbum dei esse contendis, niteris quoque suadere, hac ratione inani, quod scilicet, à nostris oppupugnatur: Nostrorum autem aduersantes leges,

aut ſeueritatē (quum in vos ob pertinaciam animaduertunt) Satanæ dicis oppugnationem: Dic (Stupida) Num hæreticorum omnium doctrina, vel libertinorum (quos oppugnaſſe te, ædito libello ferunt) verbū dei erit, quod à noſtris oppugnata eſt? Quis illorum non contendet eam verbum dei eſſe, ea tua ratione (ſi valida eſt) fultus, quod ſcilicet à noſtris oppugnatur? Quis itē eorum, non tecum ſtolide tuebitur, eccleſiaſticam, aut Ciuilem animaduerſionem, Satanæ eſſe oppugnationem? Quippe verbo dei perperam intellecto, fulcitur cuiuſlibet eorum doctrina, perinde ac tua: Nō ſunt Satanæ arma fideles, nec verbi dei oppugnatores (bone deus) quinimo hęreſum omníſque impietatis, hoſtes infeſtiſsimi: Nihil aduerſus verbum dei (pabulum animarum indeficiens ſalutiferúmque) moliuntur: Sed infideles & hæretici (arma peccati & Satanæ organa) in ipſum inſurgunt: Haud ergo elicias, tuum dogma verbum dei eſſe, quod à fidelibus exploditur, at magis oppoſitum exiſtimes, indéque educas, quod quibuſuis mundo deditiſsimis perplaceat. Quippe tu ipſa affirmas, inſigne verbi dei certiſsimum, quo à mendacis patris doctrinis, aut commētis diſcernatur, quod mundo deditis diſpliceat, quibus grata ſunt adulterina Satanæ ſeminia: Hoc tametſi probatione indigeat minime, planè tamen demonſtro: Quid (quæſo) inimicis crucis Chriſti, ventris cultoribus, & qui toto pectore mundo obſequuntur ſuauius, quam omni iure abolēda decernere, immo, ipſo Chriſtianæ libertatis iure, iam aboleta contendere,

dere, ieiuniorum decreta, ſacroſanctam auricularis cōfeſsionis ſanctionem, continentiæ (præterea) & votorum omnium religionem, & penitentiæ ſalutaris commonitiones. Timoris (adhæc) diuinorum iudiciorum comminationes, aliaque innumera optimæ vitæ inſtituta? Quid laxatis animis, remiſsis, mollibúſq;, gratius eſſe poteſt, quàm certiſsimam audire proferri ſententiam, de tollendis hominū conſtitutionibus, de eccleſiaſticis gradibus, & magiſtratibus abrogandis, de operum noſtrorum omnimoda inanitate, de omittendis canonicis horis, de cæremoniis diuini cultus reiiciēdis tanquam ſuperſtitioſis, déque certiſsima, infallibilíque, omniū ad Chriſti fidem vacatorū, ſalutis certitudine? Quid autem auaris principibus, aut ſumptuoſis ſupra modum, optabilius, quàm audire Eccleſiarum omnium patrimonia, ad fiſcum eſſe deuoluta? Et hæc omnia, multóque plura, ac deteriora, tua doctrina profitetur. Exequuntúrque tui pro viribus: Quid autem deum verè timentibus, amarius poterat accidere, quàm veſtros iſtiuſmodi ſtridores audire? Si tua doctrina, verbum dei eſſet, Euangeliúmq; ſalutis. Noſtra autem, Satanæ commentum, verbúmque interitus æterni, quam lata eſſet & facilis æternæ ſalutis via, quæ difficile nihil iubet, & perfacilia nuſquam non imperat, quamque multi eam facilimè inuenirent, & per eam graderentur. Et quā arcta & difficilis eſſet via, quæ ad perditionem ducit, quam pauci eam inuenirent: & quam pauciores (vt dictū eſt) per illam graderētur? Quam

proinde, pauci interirent, & quam multo plures saluarentur? Non animaduertis (cæca Strix) quã mendacem facis ipsam veritatem, quæ, horum tam apertè, oppositum prædicat? Siccine ratiocinaris, tuam perniciem, verbi dei insigniri nomenclatura debere? O ingenij acumen, & subtilium argutiarum tuarum, strophas mirabiles. Si non experta essem tuam insensibilem stoliditatem, insensibiliorémque impudentiam, vix crederem te aliquando somniasse, quod hic prodis mẽdacissimum mendacium: Nostram, videlicet doctrinam, mundo deditis gratissimam esse, tuã autẽ eis duntaxat placere, qui calcato iã mundo, carnẽ suã crucifixerunt cũ vitiis & cõcupiscentiis, Siquidẽ oppositũ à deo manifestum est, vt nulla possit obduci tergiuersatione. Quid autẽ posthac, tot cõtendis argutiis, verum suadere (at frustra) quod tã apertè falsum est? *Serpens.*

Matt. 7.

Quam inscitè, ænigma fortis armati in pace custodientis atrium suum, proposuerit (mastygia Culina) incautis suasura verbum dei esse suã doctiinam, quod oppugnetur audiamus: Si noctuarũ doctrina, aut (si mauis) atra caligo, vetbũ dei est (quę tamen nunc primũ, vt dictũ est, è stygia palude in lucẽ prodit, aut certè denuò emergit). Nostra autẽ doctrina (quæ ab Apostolis, si ea æstimamus quæ nouo euãgelio propria sunt, sin reliqua, ab ipsius conditi mundi exordio, omni vi inuita permansit immobilis) verbum est tenebrarum, quod veritatem ipsam oppugnat, vniuersum in tenebris sepultũ mundum ab initio rerum omnium conditarum hucvsque, fuisse

Mastygia digna uerbere.

ſe oportet. Satanam quoque atrium ſuum in pace hucvſq; cuſtodiuiſſe, neceſſe eſt (in tenebris quippe diuerſari gaudet). Proinde neq; à Christo fortiſsimo, neque Apoſtolorum indefeſſa opera, aut aliorum quorumuis, eliminatus eſt adhuc. Quod ſi nunc foras, per noctuarum dogmata verè propellitur, Verius Lutheri, noctuarúmque infelici ortu eiicitur, quam Chriſti ſeruatoris aduētu. Quandoquidem nec adhuc hoc potuit Chriſtus, nec potuerunt Apoſtoli, neque eorum ſucceſſores: Iuſsit (ſanè) Chriſtus, doceri omnes gentes, & baptizari, vt inuito Satana ſaluarentur, ac ſic de atrio eiiceretur Fortis ille armatus, ſuperueniente fortiore: Hoc pro viribus exequuti ſunt Apoſtoli, eorúmque ad hoc vſque ſæculum ſucceſſores, nec tamen adhuc pepulerũt (ſi verũ dicit Culina) Nullo enim ab Apoſtolis ſæculo, recepta ſunt noctuarũ dogmata: Hoc itaque Lutherus potuit, hócque noctuę poſſunt, quòd nec Chriſtus, nec Apoſtoli potuerunt: Luther igitur fortior ille eſt, Cuius viribus eiiciēdum mox fortem illum armatum dominus prædicabat, quum tamen nulla ſit ſuper terram po- *Iob. 41.*
teſtas, quæ Satanæ poteſtati valeat comparari: Adhæc, fortior eſt Lutherus; Chriſto domino, eiúſque Apoſtolis, fortiores ſunt noctuæ, abigentes Satanam, & de atrio extrudentes, quòd nec Chriſtus neque Apoſtoli potuerunt vnquã. O improbitatem, ò ſtoliditatem: De Luthero itaque verba faciebat dominus, quum eiicien- *Luc. 11.*
dum fortem armatum prædicabat. Nec tamen verum dicebat veritas ipſa inquiens, nunc iudi- *Ioan. 12.*

cium est mundi, nunc princeps mundi huius eiicietur foras, quandoquidem, nec adhuc deturbatus est, nec de atrio deiectus, huius mundi princeps: Talia multóque plura ex eo teterrimæ Culinæ graueolenti fumo, elici possunt.

Columba.

Scite subtilitérque, strigum vesaniam, ænigmatis dominici obductam frutice, retexisti: Audiamus igitur sequentia, de proposito ænigmate verba Culinæ.

Culina, hyd. struth.

Et primum, humanas uires, ad ueritatem, adhuc emergẽtem, uehementius oppugnandam, solicitauit: Quibus, qnũ nihil efficere potuit, se totum ad insidias traduxit: Quare suis catabaptistis & huiusmodi hominibus, ista sectarum genera, & oppinionum contentiones induxit, ut ueritas caliginibus obtegeretur, & tandem funditus extingueretur: Nunc etiam, utroque ariete oppugnare perseuerat: Nam neruis ac manibus hominum, uerum hoc semen auellere conatur, & quantum in se situm est, lolio suo suffocare tentat, ne herbescentem uiriditatem eliciens, sensim adolescat, & quum emerserit tempestiua maturitate, fructum producat: sed omnes conatus eius & irritos uidebimus, si ad consilia iam olim à christo nobis suppeditata animum conuertamus, quo tegnis illius exploratis, facile laqueos declinaremus, atque in illius machinas stipationibus ualidis instrueremur.

Columba.

Liberè fatemur, Satanã omnes admouisse Machinas, admoturúmque, quãdiu præsens militat ecclesia, quo verbum dei diris suis venenis suffocet. At versutius nunquam, verbi dei perniciẽ

machinatus

machinatus eſt,quam tuis,tuorúmque Stridoribus peſtiferis.Sed vani erunt,perinde ac fuerũt, aſſultus illius vniuerſi:At, vt nõ omnem, cuiuſuis dogmatis populationem, oppugnationẽve, conciuit Satanas,ſed veri tãtummodo verbi dei, nec nunc,oppugnationis,cuiuſuis dogmatis author eſt, at veri tantummodo: Alioqui Culina, Satana authore,Catabaptiſtas,aliíſque quos hęreticos cenſet, oppugnat: Porro quum Culinæ dogma,verũ dei verbum nõ ſit, nequaquã illud opprimere,ſed ad aſtra vſque(noctuarum molíminibus)euehere conatur Satanas: Atqui cum illius ſtudiis,tui quoque (ò Culina) euaneſcent conatus: Nec poteris vnquam,quibuſuis armata laruis, licet noxiis inferorum vmbris comitata,malíque genij roborata ſpiritu,aduerſus doctrinam noſtram,validiſsimum ſynceritatis verbi argumentum: Sequamur celerius, quod ſupereſt Culinæ næmiarum,iſtiuſmodi.

serpens.

Prælectis abundè ſatisfactum eſt percurrendis quoque,quæ tamen prorſus omittenda non ſunt,ne fortè de induſtria à nobis neglecta,querantur æmuli:Audi perſeuerantem.

Culina. hyd. struthio:

Cæterum,quanta ſceleris atrocitas eſt,diuinum uerbum odiis & ſeditionibus,(quæ fatui & cerebricoſi homines concitant)uel ſectis (quas impoſtores ſpargunt) onerare: Hoc tamẽ exemplum, neque nouum,neque inauditum eſt: Ab Helya querebatur, utrum eſſet, qui Iſraeliticum ſtatum peruerteret:Chriſtus à Iudæis, ſeditioſus habebatur: In Apoſtolos animaduertebatur,quaſi uulgus ad ſeditionẽ

commouiſſent: Quid porrò nauant aliud, qui nobis, turbas tumultus, & ſeditiones, in nos (dieti graſſantes) aſcribũt? Helyas profectò, reſponſum hic aſſumẽdũ, ſatis nos docuit: A nobis iſta ſeditionum fundamenta iacta non eſſe, ſed ab ipſis, qui diuinæ uirtuti reſiſtere moliuntur: sed quemadmodum, hoc ſolum argumentum, & eorum audaciæ minuendæ, & reſtinguendæ, ſatisfacit. sic & imbecilitati nonnullorum, qui his ſcrupulis plerũque ſtupent, & ſtupefacti titubant, eſt occurrẽdũ. His itaque, ne frangendorum animorum, & abiiciendorum, ulla detur occaſio, uenire in mentem debet, eaſdem Apoſtolis, ſuis tẽporibus ærumnas, contigiſſe, quas noſtris, magno dolore, ſentimus.

Columba:

Subſiſtæ (obteſtor) & hæc pertinaciſsimæ, incredibiliſque impudẽtiæ tuæ verba (quæ te intercipere me compellunt) libremus: Vbique tuũ dogma verbum dei, quum nihil minus ſit, appellas. Noſtros (præterea) quos fatuorũ, excerebratorúmque non dedignaris nomenclatura, aduerſus verbum dei, odia, ſeditionéſque commouiſſe. Illos (adhæc) odij, & ſeditionum iſtiuſmodi cauſſam, verbo dei perperam tribuſſe: omnium inſuper hæreſum, quæ ab impoſtoribus diſſeminantur: Calumniatrix, prædictorum culpam, verbo dei minime damus, ſed verbo tuo illam aſcribimus, experientia impellente: Porro quantum à verbo dei diſtat verbum tuum, vniuerſæque cæterarum Strigum affaniæ, iam millies audiuimus. Nec in verbum dei odia, aut ſeditiones cõciuere vnquam noſtri (vt falſo impingis) ſed in impiiſsima dogmata veſtra, tãtummodo: Quod autem (æqui, boniq́ue conſulentes) in vos, perin

de ac

de ac ſeditionarios, hæreticos, rebelles, ac pertinaces, acrius ſæuierunt (ne latius ſaltem, veſtrę impietatis ſerperet contagium) prudenter fecerunt: Neque arma, carceres, vincula, ignes, Chriſtianis magiſtratib⁹ furor miniſtrauit (vt nugãtur nonnulli) Sed domus dei ardens zelus, quo haud mediocriter (& merito quidem) accẽduntur, vulpeculis, domini exercituum vineam, pro viribus demolientibus, aut certè dogmate pernicioſo annitentibus, domus dei fundamenta euertere. Arma futuris quibuſuis hæreticis, quibus ſeſe propriámque impietatẽ tueantur, tanto verborum lenocinio, miſera paraſti, tantáque procacitate defendens tuam inſcitiam, nunc verbum dei, nunc virtutem dei eſſe. Noſtros inſuper (quod tuis impoſturis refragãtur) verbo dei, eiúſque inuictæ virtuti aduerſari: Nunquid eadẽ poſthac, dicturi ſunt, à te edocendi hæretici omnes? Non aliter (ſanè) quam tu (peſsimis edocta priſcorum refractariorum vaframẽtis) & popriã hæreſim impudentius efferent, & in orthodoxos rabidius debaccabuntur: At vt nec priſci illi refractari, impoſtoréſque, de propria inſania potuerunt vnquam, verè aſſeuerare, quæ noſtræ doctrinæ (ac proinde ſanæ) congruere ex præſtructis conſtat, ita nec tu, nec ſequaces tui hoc poteritis vnquam: Quapropter, te ſtolidã, cæcámque eſſe oportet, quæ iterum, atque iterum, recinis tanquam victorioſa triumphum, Noſtríſque, tãquã apertè profligatis inſultãs, occinis (calumniatrix) inquiens. Sola hæc ratio, eorum ſufficienter temeritudinem retundit: Dictum Helyæ præſti-

ſtituerat(dilecte)tui erit officij rem ipſam tunc geſtam enarrare.

serpens.

3.Re.17. Narrat ſacra Regum hiſtoria: Quod quum omnis penè Iſrael, Baal (numinis ſpurciſsimi ſimulachrum) cũ Achab rege impio, pro deo cœli coleret, ſequeretúrque, vero deo, patriiſque legi-
Luce.4. bus deſertis: Cœlum (Helya propheta tanti hu-
Iacob.5. mili precatione, vindice piaculi) clauſum eſt annis tribus, & menſibilibus ſex, incredulis pernegans, impiis, ingratíſque ſeruis, opportuna corporum alimẽta. Nempe ſubiungitur: Et facta eſt fames magna in omni terra: Quumque eo tẽporum elapſo curriculo, dignaretur immenſa dei bonitas, terræ (ad preces Helyæ) imbrium dare agmina, quo antea ſterilis, ferax effecta, fructum terrigenis produceret, primo apparuit Abdiæ diſpentori regio Helyas, veniẽs è Sarepta Sidiniorum, quo vitandæ inediæ gratia, ſeſe receperat: Dein Achab Iſrael regi impio: Prophetam non obiurgauit Abdias, quod timeret dominum valde, Sed Achab ſceleratiſsimus: Qui quum Helyæ exprobaret, quod conturbaret Iſrael reſpõdit: Non turbaui ego Iſrael, ſed tu & domus patris tui, qui dereliquiſtis mandata domini, & ſecuti eſtis Baalim. Præterea, Chriſtum quem ſimulac introducit, Apoſtolos quoque (quib⁹ obſequioſiſsimi nunquam non extiterunt, orthodoxi, & dociles quique) ſeditionis inſimularunt, increduli Iudæi: Nunc diſpicere potes, ſi hæc Culinæ, cæteríſque noctuis, patrocinentur.

Columba.

Næ,

Næ,nihil minus:Alioqui facinorosis quibuslibet, & reipublicæ, aut ciuilis, aut ecclesiasticæ perturbatoribus, patrocinabuntur:Quippe quibuscũq; obiecturis alterutri⁹, aut certè vtriusq; reipublicę perturbationem,cum Culina(non cũ Helya)respondere poterunt(illius sequuti vafra mentum simul & stultitiam) haud sese, sed suorum dogmatum aut scelerum,osores,vindicésq; reipublicę esse perturbatores:Quam improuidè quamque inscitè,ex scipturis sese tueri arbitratur : Animaduertat cæca, quanta est suiipsius ad prophetam diaphora,vt hinc agnoscat planè,suę caussæ minime patrocinari,'verba illius:Helyas sanctissimus dei propheta, nihil deo, aut bonis moribus contrarium, aut dictabat, aut docebat. Neminem probum insectabatur, At impios & idololatras obiurgabat, propter quod ab impiis (non ab orthodoxis)suggillatur:Tu autẽ(ò Culina)deo,sanctis omnibus,eorúmque miraculis, vniuersali ecclesiæ,Christi sacramentis,sanæ doctrinæ,commendatissimis tum moribus,tum votis, tum cæremoniis, probatissimísque ac sanctissimus quibusque ecclesiæ doctoribus,furiosa detrahis,vniuersos (adhæc)præter consortes, magno fastu cõtẽnis,reiicísque:Non tibi Achab quispiam, ecclesiasticæ perturbationis crimen obiectat:at Helyas nec minus Abdias,cæteríque orthodoxi, teipsam eiusdémquè conditionis noctuas, tantorum malorum parentes vociferãtur, & merito quidem,execrantúrque,necnon monstrosos earundem partus : Achab blandiebantur pseudo Iesabellis prophetæ, & effusius,falsóque

laudabant eum, & oblectatus aſſentatione, blandientium agmina, ſibi conciliabat, & tu conſortes (quod tibi applaudunt) ſummopere commendas: Et quemadmodum impius Achab, pſeudóq; prophetæ, Helyã Iſraeliticæ perturbationis authorem emẽtiri, nihil verebãtur: Ita & tu, tuíq;, noſtros impudenter inſimulas malorũ, quæ vobis coorta ſunt, antea nuſquam. Nec certè aliter, perfidi Chriſtum dominum, aut eius apoſtolos, tanquam ſeditionis popularis authores calumniabantur: Quid tibi cum Chriſto aut eius apoſtolis, vt teipſam illis (Helyæ non modo) merito conferas? Quid vnquam à Chriſto, aut eius apoſtolis geſtum eſt, tuæ inſaniæ ſimile? Quod paſsi ſunt illi, & ab impiis, próque fide, aut iuſtitia, tolerarunt: Tu autẽ cæteræque ſtriges, pro impietate, aliiſque ſceleribus, in Chriſtianiſsimo Frãcorum imperio pœnas dediſtis. Quamobrẽ, neque Helyę, Chriſto aut Apoſtolis, iuſtè comparamini: Sed Achab impio regi, pſeudóque (ſceleratiſsimæ reginæ) prophetis: Sequatur ſi videtur, nam prædictis factum ſatis exiſtimio.

serpens.

Plus ſatis feciſti (deo amabilis ſoror) audiamus igitur.

Culina. hyd. struthio.

2.Pet.3. *Erant tum, & leues, & inſipientes, qui ad ſuum ſcelus (ut diui Petri uerbis utar) ſcripta Pauli peruertebũt: Erãt*
Roma.6. *dei contemptores, qui quum peccatum abundaſſe, ut ſuper abundaret gratia acciperent. Manebimus igitur in peccatis (dicebant) ut gratia abundet: Quum fideles ſub lege nõ eſſe, ſed ſub gratia percipiebãt. Peccabimus igitur (aiebãt)*

quia non sub lege, sed sub gratia sumus: Non *deerat quoque, qui malorum suasorem, illum nuncupabant:* Quidam *pseudoprophetæ, quas ille extruxerat ecclesias, diruere & disturbare conabantur:* Quidam, Euangelium *maleuolentia, & altercatione, non purè & integrè, sed malitiosè, & nefariè, renunciabant, ut eum uinculis astrictum,* Philip.1.
molestiis lacesserent: Quibusdam *in locis, euangelium non* Philip.2.
admodum adolescebat: Quisque *ad suas, non ad ea quæ* 2.petr.2.
Christi *erant res, animum applicabat:* Quidam *retrocedebant, quasi canes ad uomitum redeuntes, & sues ad lutum.* Plurimi *spiritus libertatem, in carnis licentiam trãs-* 2.cor.11.
ferebant. Plerique *falsi fratres, se in ecclesiam insinuabant, unde grauissima pericula fidelibus imminebant:* Immo *inter fratres,* Altercationes *uariæ exoriebantur.* Quid *erat apostolis tum, facto opus?* An *illis euangelium aliquandiu dissimulandum erat?* An *prorsus deserendum, & tempori cedendum, quod tanquam tot contentionum fontem, tot periculorum argumentum, tot scandalorum occasionẽ esse cernebant?* Sed *tantis laborum procellis uexati, memoria* Esaiæ.28
tenebant, Christum *offensionis lapidem, & offensionis Petram in multorum & ruinam & resurrectionem esse, &* Roma.9.
signum cui contradiceretur: Qua *fiducia muniti & tan-* Lucæ.2.
quam mœnibus scepti, mediis periculis, turbis, & scanda 1.petri.2.
lis, animo magno procedebant. His *cogitationibus, dolore leuari & spe confirmari debemus, quum diui* Pauli *testi-* 2.corin.2
monio sit compertum, hoc euãgelii, perpetuum tegmirium esse, ut mortem, in eorum qui pereunt mortem suboleat, quum potius sit statutum, ut uitam in eorum uitam, qui dei pietate regno cœlesti fœturi sunt præsignet.

Columba.

Tuum erit (dilecte) productos è scripturis sanctis locos discutere. 2.Pet.3.

Serpens.

Culinam cum omnibus hæreticis, loco priore
2.Pet.3. taxat (indubiè) diuus Petrus: Quippe & indocti sunt, & instabiles, scripturas ad suam ipsorũ perditionem corrumpentes, tametsi doctos sese arbitrentur, rectéque ac verè scripturarum obscura quæque interpretari: Porro quemadmodũ prisci hæretici, Satanæ geminem, multo etiã antequam Culina nasceretur, fideles cunctos fastidiebant, se solos filios dei, ecclesiamque (corpus Christi) prædicantes, adhæc habere sese verbum dei, veram quoque scripturarum intelligẽtiam. Ita & Culina à genitoribus haud degenerãs, scripturas sacras nostros omneis perperam intellexisse nedum, verum & corrupisse contendit, indoctósque ac instabiles fuisse, quos tamen doctisimos, ac tanquam ecclesię columnas firmissimos fuisse constat, Culinam autem, tantę incõstantiæ, vt proborum parentum fide deserta, hæresim omnium periculosissimam, toto pectore sequeretur, ingentíque animi pertinacia defenderet. Ea sunt (dilecta soror) communia omnium hæreticorum commenta, puta fidelibus tribuere quæ illis propria sunt, & quæ fidelium sunt tanquam propria sibi vendicare: At vt nec priscis, habita est fides, nec Culinæ habenda, eadem iactanti, aut obiicienti: Scimus fuisse innumeros, qui scripturas perperam interpretarentur, esse quoque tales, & multos nimium experimur, futuros quoque, non dubitamus: Fuerunt (aiebat
2.Pet.2. prior illa Christi ecclesiæ columna) & pseudo prophetę in populo sicut & ĩ vobis erũt magistri mendaces,

mẽdaces, qui introducẽt ſectas perditionis &c. At ſcripturarum locos, illis omni iure obiiciendos, fidelibus (vt hic Culina) nunquam non opposuerũt cacologi illi, neque aliter futurum eſt, aliquando: Extitiſſe (præterea) qui præceptoris ſanctiſsimi, doctrinam auerſati obiectarent, manendum eſſe in peccato, vt gratia abundaret, nõ ignoramus.

Item peccãdum eſſe quod ſub lege non eſſent, ſed ſub gratia, quique exequerentur omnia, quæ Culina tam impertinente, & ad oſtentationem, non minus, quàm ad circumuentionem inconſtantium, elaborata polylogia exprimit. At illi omnes, hæretici fuere, & impij: Quid tũ poſtea? Num ſequitur impudentem ſtolidámque noctuarum caliginem, tantorum non eſſe malorum (quæ plorando lamentatur ſacra Aquila) originem?

Columba.

Si talia catholicis oppoſuiſſet Arrius, nõ propterea ſequebatur eum non eſſe, inauditæ (antea) ſeditionis authorem. Igitur orthodoxis, eadem obiectarunt vniuerſi præcedentium ſæculorum hæretici. Et eadem (reor) obiecturi ſunt, quos in Culinæ, cæterarumque Strigum locum, ſubrogabit Satanas: At vt prioribus illis erronibus, minime patrocinantur obiectiones productæ, neque futuris, neque præſentibus errabundis, patrocinabuntur vnquam: Tandem decernit, non aliter tuendã ſuam hæreſim, quàm Chriſti euangelium, tutati ſunt Apoſtoli, eam contẽdens verum eſſe Chriſti Euangelium, proinde

odorem mortis in mortem, is qui pereunt. Ad hæc, odorem vitæ in vitam, is qui salui fiunt, proprium illi esse perpetuo: Haud secus hæretici omnes, propriam exaltarunt impietatem.

serpens.

Esa.28. At longe aliter, offensionis lapis incredulis,
Rom.9. extitit Christus, aut pereuntibus, odor mortis
1.Pet.2. Apostoli fuere, & aliter tot impietatibus animarumque iacturis, Strigum susurri & dogma-
2.Cor.2. ta, initia fuere & origines. Næ, increduli propria culpa (non Christi) in Christum impingebant, propter quod nõ nisi iustè à Christo (in eos in-
Matt.21. star saxi durissimi cadente) conteruntur: Perituri quoque, ex verbis Apostoli, non aliter quàm Culina, sumpta occasione (non data) à vero rectóque deflectebãt. Sed propria noctuarum culpa, tot calamitatibus, tantæ in ecclesia scissuræ, tótque cladibus animarum, caussam dedit, non minus quàm Arrij impietas prænarratæ seditioni, innumerorum flagitiorum scatebræ: Ne ergo Euangelio, propriam conferat impietatem Culina, perperam affirmans, non aliter suę doctrinę quàm Christi euangelio accidere, quod multorum malorum sit occasio: Aliud nempe est, mali occasionem ex bono accipere. Aliud vero, mali occasionem dare: Interituri ex bono euangelio,
Rom.1. mali occasionem sumunt, quod tamen credentibus virtus dei est in salutem. Porro noctuarum dogmata, morituris toxicum ministrant, perinde ac aliæ hæreses, & carũ stridores, suapte sunt natura seditionarij. Hoc autem occasionum discrimen,

ſcrimen, tradit Apoſtolus, ſcribẽs aduerſus eos, Romr.7.
qui ex illius dictis,legem peccatum eſſe inferebant. Aut bonum, mortis occaſionem: quorum errorem cum ſupranarratis,aſtu (reor) non produxit Culina,ne diſcrimen animaduertendi,occaſionẽ nobis daret:At minime nos fugit,quod inter theologię ſtudioſos,tam commune eſt,paſſimq́ue reſonat illud, de ſcandalo accepto & de ſcandalo dato.

Columba.

Hydram, nunquam non comitatur Struthiocamelus:Si acquieſcis,quod ſupereſt, tam men- Rom.7.
dacis epiſtolæ, celerius percurremus: Quippe tam indignis tragœdiis fatigata,pertæſa ſum.

serpens.

Tuo plurimum rationabili deſyderio ſatisfacere cupientes, cœptum peragere, Culinæ permittimus.

Culina, hyd. struth.

Sed ad te reuertor(princeps) illis calumniis,falſisq́ue conuitiis,moueri minime debes,quibus iſtorum perfidia,animum tuum perterrefacere totis neruis nititur, quum hoc nouo(ut uocant) Euangelio, magnam ſeditionum eſcam afferri, & nimiam peccandi licentiam affirmant: Deus enim,non eſt ſeditionum, ſed pacis deus,neque dei filius, ſcelerum author,qui ad diſsipãda, & euertanda,dyaboli opera, hunc in orbem inferiorem deſcendit.

Columba.

Planè admirabilis Culinæ inſenſibilitas, ac ridiculoſa argumentatio, quum tamen argutiſsimam exiſtimet ſeſe. Quid(quæſo) ſi Arrius,aut alij quiuis hæretici,ſchiſmatum ſeſe eccleſiaſti-

cæque diuisionis authores negarent, quod deus, non est deus diuisionis, sed pacis? Inficiarentur (præterea) eorum sese malorum origines, quæ ex eorum cõstaret emersisse sentina, quod filius dei, peccati minister non est? Sanè cunctis vel Culinæ, risui essent, quum tamen peinde, ac Culina propria contendant dogmata, verbum dei esse, Christi euangelium, veritatem, virtutémque dei, nec minus Culinæ affaniis, perperam intellectis scripturis fulciantur: Qui fieri itaque potest, vt Culina (si prorsus insensibilis non est) contendat noctuarum blasphemias, non esse deploratorum malorum scaturiginem, ea fultus ratione, quod deus, non est deus diuisionis, sed pacis, & filius dei, peccati minister non est? Artificiosum (sanè) acutúmque ratiocinationis genus, nec minus, tãti principis auribus dignum. Probandum erat (quo sic concluderes stupida) tua mendacia, verbum dei esse, & Christi Iesu euangelium. Quod factura es nunquam: Belle doces (improuida) futuros & vobis Strigibus (authore Satana) sufficiendos hæreticos, veritati refragari, opponendísque fidelium obiectionibus. Tuis (adhæc) si tuam impietatem vel amplecterentur vniuersi, tutum illis parasti præsidium. Quippe, si de seditione, ab orthodoxis, vel à te accusentur, mox (à te edocti) retorquebunt, quæ tu in nostros: Ingeniosóque tuo illo Enthymemate, nos omnes profligabunt: Talia surdis canenda erant, cæcísque proponenda, nõ principi Christianissimo, qui & auritus & oculatus erat.

Enthymema argumentum cõcludẽs ex uno assumpto. imperfectus sygillosimus. serpens.

Sequamur

Sequamur.

culina. hyd. struthio.

In quo uero, ambitionis & cupiditatum (quarum nulla ex parte, nos unquam reddidimus suspectos) accusamur, omni culpa uacamus: Est uero probabile, nos regnorum ruinam moliri, à quibus, ne uerbum ullum, mortalium quisquam seditiosum accepit? Quorúmque uita, & humilis, et abiecta, omni tempore, quo in tuo regno degeremus, cognita & perspecta est. Sedibus uero paternis expulsi, perpetuam, & tibi, & regno tuo foelicitatem exoptare, non desiimus: Est quoque credēdum nos, nihil aliud quàm malorum & libidinum effrenatam licentiam, indagare & efflagitare? Quorum licet uita in multis arguenda sit, tamen nihil unquam tanto conuicio insectandum, perpetrauimus: Præterea, deo meo gratias habeo, quod non tam pigrè in Euangelio simus operati, nec fructus tantillos inde perceperimus, quin conuiciatoribus istis Pudicitiæ, liberalitatis, Misericordiæ, Temperantiæ, Paciētiæ, Modestiæ, & cæterarum uirtutum, exemplum esse possimus. Quam pie, deum & timeamus & ueneremur, ipsa profecto ueritas, nobis est testis, quum uita & morte, nomen eius sanctificare tentemus: Aduersariorum etiam lingua, testimonio suo, quorundam ex nostris, iustitiam externam, coacta est comprobare, qui eo tantum, ad extremum supplicium uocabantur, quod singulari commendatiene esset illustrandum: Quod, si qui, uerbi diuini nomine, turbis & seditionibus (quod hactenus in tuo regno nunquam uisum est) populum concitarent, uel si pro uera libertate diuino munere concessa, nonnulli (cuiusmodi noui nō paucos) libidinum, & carnis licentia, abuterentur, sunt leges, & legibus supplicia statuta illis, ut sceleris atrocitas postulat, sæuere irroganda. Modo interim, diuinum Euangelium, perdito-

rum flagitiis, non labefactetur.

Columba.

Si Culinæ verba æquè interpretor, suam, suorúmque iustitiam (mentis scilicet omniumque actorum rectitudinem) iactat, necnon ab omni, vel minima cupiditatis suspicione liberos prędicat, simplices quoque, pacísque amatores, adeo vt nullum vnquam factiosum verbũ, ex ore cuiusuis illorum, auditum sit proferri in medium. Præterea erga Christianissimum principẽ, tam bene affectos gloriatur, vt pro illius, ac dominatus prosperitate, Deum optimum & maximum, assiduis precibus pulsent, quamquam regno ac ædibus pulsi. Nullius itẽ criminis conscios (tametsi reprehensibiles eorum, suósque mores fateátur) quod tantam mereatur reprehensionem, tantóque improperio dignum appareat: Ad hæc tantum in Euangelio profectum fecisse suos, vt illorum vita, nostris (quos detractores appellat nec infrequẽter) exemplum merito esse possit, castitatis, liberalitatis, misericordiæ, temperantiæ, patientiæ, modestiæ, cæterarumque virtutũ omnium. Post quæ nugatur (hypocritice) veritatem ipsam euidenter testari, se suósque, deum timere, puréque colere, quãdoquidem cupimus (inquit) siue per mortem, siue per vitam, sanctificari nomen illius, adeo vt inuidi (nostros liuoris insimulãs) ore proprio testificari sint coacti, quorũdam ex nostris, innocentiam, iustitiamq; externam, & coram hominibus, quum tamen ob id solum quod laudem singularem merebatur, neci per magistratus addiicerẽtur. Et sciens (cal

lida

lida ſtrix) falſidicam à prĩcipe Chriſtianiſsimo, ac fidelibus vniuerſis, habẽdam ſeſe, fatetur ingenue ſe noſce quoſdã, qui euangelij prætextu, tumultus cient, aut qui euangelicæ libertatis velamẽ, carnis prætẽdant libertati: in quos tametſi è Lutherana radice (teſte experientia) pullularint, non in ſe, ſuóſque conferri vult, quicquid malorum, Strigum ſuſurris, coortum eſſe conſtat. Decretas (præterea) leges, ſtatutáque legibus ſupplicia, quibus talium exceſſus, moréſque acerbè, & ſecundum delictorum menſuram corrigantur, modo interim, maleficiis impiorum inquit, (noſtros impios tam impudenter appellat) non blaſphemetur euangelium dei. Noſtrorum doctrinam (verius euangelium) maleficia, & euangelij blaſphemiam, tam frequenter nominat, temeraria Strix, ſuámque inſuper hæreſim euangelium dei. Prô dij immortales, quanta Strigum arrogantia, quantáque impudentia, & quanta abſurditas: Hem monſtruoſam, vnius noctuæ temeritudinem, portentoſámque audaciã: Quid tibi, tuíſque arrogantius vendicare poteras, quam omnimodam, & præ omnibus Romanæ eccleſiæ alumnis, vitæ totius ſanctimoniam? Qui impudentius gloriari poteras, quam vitam tuam, vniuerſis Romanæ eccleſiæ filiis, & caſtitatis exemplar, omníſque virtutis eſſe poſſe contendere? Caſtè ſibi videntur viuere Striges innumere, quod contra profeſsionem, primamq; fidem (coniugij prætextu) pro libidine ſcortantur: Adhæc, poteras ne de maiore ſcelere, principem Chriſtianiſsimum, eiusq; Auguſtiſsimos

(per varia regni Christianissimi climata, ad iura quibuslibet dicenda constitutos) senatus accusare, maioréque infamia afficere, & turpius apud omnes traducere, quam eos innocentum necatores non modo, verum eorundem ob id quod supremã laudem promerebatur, interemptores, tuo insolẽti scripto profiteri? Neminem tamẽ eorum, quorum lamentaris supplicia, vita hac aliquando priuauerunt, quem nõ ob tumultus & seditiones, aut certè, ob pertinacem aduersus religionis fundamẽta hęresim, trucidari iusserint. Hæresim itaque, summam contendis laudem promereri, téque ac tuos, deum purè venerari (veritate ipsam id euidenter contestante) quod pro pertinaci opinione, morte vitam commutarunt ex tuis aliquot (argumentationis genus, omnibus hæreticis commune) At tibi summopere caues, (fuga fortiqúe munita præsidio) ne tua morte nomen domini sanctificetur: Adhæc, poteras absurdius quicquam mente concipere effariqúe, quàm tutelæ Euangelij (quominus blasphemia in regno Christianissimo afficiatur) caussam, Christianissimo principi commendare, perinde ac si rei istiusmodi, nulla eum cupido incessisset? Et tanquam orthodoxi magistratus in hęreticos animaduertẽtes, aut alij quiuis fideles ob impietatem in eosdem obstrepentes, proinde Euangelium dei assiduè, blasphemarent, ne id in suo regno fieri permittat, principem ipsum, queribundo sermone solicitas: Tibi sola ex toto Francorum imperio videris, puri euangelij syncera concionatrix, & quæ flagrantibus

tibus curis, pro ſacri Euãgelij defenſione diſtra
cta excrucieris. Quum tamen Euangelij purita-
ti, nihil præter corruptelam moliaris.

serpens.

Tam infrunita (chara ſoror) támque ſcelerata
eſt hæreticorum omnium audax temeritas, tan-
ta illorum pertinacia & contentio, tanta iactan-
tia, tantáque hypocriſis, efficax ad fallendos in-
cautos, & ſtabiliendos errores τέχνη: Ea maxi-
mè (hypocriſim puta) humanæ iuncta facun- *Hypocri-*
diæ, nunc humilitatis, nunc liberalitatis, miſeri- *ſis Ener-*
cordiæ nonnunquam, plerumque flagrantiſsimę *gia.*
erga proximi ſalutem charitatis ſchemate oper-
ta, falſóque ac ſub triſti vultu incedens, inſtabi-
lium fallere, quàm multa agmina poteſt: Quod
putas iam olim ſeduxit in Arrio hęreſiarcha? Hic *Epipha-*
(vt fertur) elatus erat, quum tamen ſenex eſſet, *nius.*
ſtatura valde longus, ſubtriſti ſpecie, figuratus
non aliter, quàm doloſus ſerpens, qui decipere
poſſet omne innocens cor, per verſutum ſuum
prætextum. Dimidium quippe pallium ſemper
indutus, & ſtolam, dulcis erat in colloquio,
perſuadens ſemper animas, ac blandiens, qua-
propter quam multos à fidei integritate abdu-
ctos, in ſuam perfidiam celerrimè pertraxit: Cer
tè tam efficaces ad dementandum artes adinue-
nit κακοτέχνης diabolus, & doloſus omnium hære
ticorũ proauus Satanas: Scortationem (pręterea)
legitimi matrimonij pallio obductã adinuenit,
(dulce effœminatis venenum) quo virginitatis,
aut continentiæ profeſſores, à fide facilius ab-
ſtraheret: Nec tamẽ coitionem iſtiuſmodi, adul

terium

terium,aut ſcortationem dici vult,at torum immaculatum ducendum contendit:In quibuſdam pertinaciam animi, cordíſque duriciem operatus eſt, conſtantiæ tectam velamine, vt inter ſupplicia imperterriti videantur minus cautis, ac ſic fallantur:Alios permultos fallēdi cauillos habet,humanæ ſalutis aduerſarius Satanas: Qui antea nuſquam (quantumuis in angelum lucis transfiguratus)nocentior apparuit.At quemadmodum ſeſe lucis angelum, non Satanam, qua arte poteſt ſuadet eis quos(permittente deo)fal lit,quæque ſuggerit,veritatem,iuſtitiámque,ita & fanaticæ illius diſciplinæ alumni,pro orthodoxis,iuſtíſque,non pro hæreticis & calumniatoribus,haberi volunt,ſuaque contendunt dogmata,pro veritate & iuſtitia excipiēda eſſe:Porro ſuperiores omneis, nequitia ſuperant, noſtri huius ſæculi hæretici,virtute tamen(ſi quid illis virtutis poſsit aſcribi) inferiores,quamquam vniuerſis Romanæ & Chriſti eccleſiæ columnis præſtare ſeſe exiſtiment non modo, verum & glorientur(adeo elatæ & impudentes ſunt)Non ſolum fingentes cum Arrio, cæteríſque ſimulatoribus,quod non ſunt,ſed & glorioſe iactantes aſſequutos ſeſe,quod nondum contigerunt:Glo rietur Culina quantum volet, nihil adhuc ſimile fecit Manichęis,quorum prodigioſa narratur abſtinentia, continentiaque, atque opum contemptus . Et tamen hæretici erant impudentiſſimi:Præterea Ebionitis,in orationibus vigilantior non eſt. Nec Pſallianis, vel Anthropomorphitis, temperantior : Nec Nouatianis,aut Au-
dianis

dianis, aut certè Meletianis, iuſtior vel ſanctior, qui tamen hæretici, aut ſchiſmatici fuere: Adhæc Petro Anachoreta quodam ſene, primo authore hæreſis Archonticorum (qui bona ſua pauperibus diſtribuebat, & quotidie elemoſinas faciebat) Aut Phariſæis in pauperes liberalior, aut profuſior non eſt: Hi tamen hypocritæ fuerunt. Petrus vero ille, ſimulator peſsimus, & lupus rapax: Ne ergo conetur propriam ſuadere fidem, iuſtitiamque Culina, ex conſimilibus figmentis, quæ tot hæreticis, multo prodigioſius propria fuere. *Epipha.*

Columba.

Proinde, fidei, pietatis, puríque cultus diuini, inefficacius argumentum, quàm incalumniabilia noſtrorum miracula, quæ nec Satan ædere poteſt. Ea tamen hac in re (vt prænarratum eſt) faſtuoſo contemptu reiecta aſpernatur, erroris magiſtra: quæ nihilominus nuptias mirandum in modum cōmendat: Sed vt virginitatis, ac continentiæ propoſitum (reor) improbet.

serpens.

Perinde ac Lucianus Marcionis diſcipulus caſtitatem exercebat, vt nuptias damnaret: At Culina hac parte melior, quæ minus bonum probat vt meliori detrahat: Nunc audiamus impudentiſsimæ epiſtolæ coronidem. *Epipha.* *I. cor. 7.*

Culina. hyd. struthio.

Hæc eſt exitioſæ & ueuenoſæ conuitiatorum iniquitatis explicatio, fuſè & copioſè tibi declarata. Ne forte magna ex parte perfidorum oratione attentius aures detentæ, eorum criminationibus, fidem habeant: Neque non *uereri*

nõ possum, ne quibusdã Asianus esse existimer, quũ dicendi prolixitate, prologus defensionẽ cõsummatã superet. Quãuis nõ caussam nostrã tueri, sed animũ tuum solũ sedare cõtẽderim, quo te in nostrã caussam insinuares, eidémque disceptandæ locũ relinqueres: Qui tametsi non solum à nobis alienatus, sed etiam infestus, ac potius in nos incensus sit, tamen facilè nos recõsiliari cõfido, si sedatus & lenis factus quod à nobis cõcessum est defensionis uice positum, sine molestia legas: si uero maleuolorũ calũniæ, sic tuas ad se aures alliciant, ut patrocinandis reis, locus non detur: si (præterea) uiolentis istiusmodi furiis per tuam authoritatem liceat carceribus, flagris, eculeis, uulneribus, incẽdiis, immanitatem suam exercere, tanquam oues macello dicatæ, ad ærumnas extremas protrudemur: Istis tamen calumniis lacessiti, & calamitatibus afflicti, in patientia, animas nostras possidebimus, & fortissimam domini manum oppe-riemur, quæ se (procul dubio) opportune præstabit, & tam in miseros ab ærumnis liberandos, quàm perditos debellãdos prodibit.

Dominus Rex Regum, iustitia & æquitate Thronum tuum stabiliat.

Columba.

Regios oculos à tuarũ contaminationum (ne dixerim institutionum) lectura, cõmodius auertere non poteras, quam fidei illius integritatẽ, tot præstructis admotísque mendaciorum tormentis impetere: Qui enim fieri poterat, vt oculatũ principem, & ipso lynce perspicatiorẽ, oblectarent tuæ ad fallendum concinnatæ Epitheses? Perpendit (sanè) acutissima mẽtis præditus acie princeps, ex maledicentissimo tuæ narrationis, impudentissimóque, ac superbissimo exordio, quam

Epitheses impostu-ræ.

quam improba, impiáque ac regia pietate indigna ſubſtrueres: Haud proinde ſucceſsit tibi, temerariæ ſpei tuæ imaginatio: Et quamquam generali aſſentiens conſilio, tuæ defenſioni locum conceſſerit (gnarus opinor, Synodum quantumuis legitimè adunatam, nihil tibi, aut tuis prohibente animi pertinacia profuturam) comparere tamen pro tui dogmatis defenſione, auſa, nõ es, quæ quoſuis bonos, petulentiſsima lingua audes inſectari, calumniatores & venenoſæ iniquitatis confectores, maleuolos (præterea) ac detractores vocitans: Adhęc Chriſtianos magiſtratus, dei vindices, principíſque delegatos, impetuoſas furias (procax) appellas, quod in ſæuiſsimas peſtes, lupoſque rapaciſsimos, ſecundum iuris diſpoſitionẽ animaduertant. Dic (miſera Acherontis ſoboles) cui aptius furię nomenclatura cõuenire quam tibi poteſt, quæ malæ conſcientiæ terrore rancida, & nimio percita furore, rabiéq; incredibili acta, nuſquam non debaccharis, cunctos probos, cunctáq; probè inſtituta, expugnare contendens? Non illis furor, arma miniſtrat, ſed iuſtitia, zelúſque, veræ pietatis miniſtræ: Nõ aliter, Iuſticiæ miniſtris obtrectarunt, prioris temporis hæretici. Nec (dubio procul) aliter quã illi, poſsidebunt animas ſuas, huius ſæculi noctuæ, quamobrem, non aliter quàm illi, de patiẽtia (indubiè inuoluntaria) ſibi blãdiantur. Quin potius fortiſsimi domini, validiſsimam opperiantur dexteram, quę eas cum Arrio, Mane, aliíſque vltione diuina profligatis hæreticis, tandem deturbabit.

serpens.

Vt epigramma ſtolidum ſubdolúmque, epiſtolæ præſtruxerat, Ita & ea ſubſcriptione, vafre, ſtolidéque, optima Chriſtianiſsimo regi imprecatur: Immo (vt verius dicam) peſsima. Quippe iuſtitiam & ęquitatem, pacem cum hæreticis appellat, omniumque malorum (quæ ſacra Aquila deplorat) tolerantiam, in orthodoxos ſæuitiam & laudabilium rerum omnium profligationem. Adde & Lutheranæ peſtis, tetræque Strigũ omnium caliginis amplexum: Sit proinde prioris noſtri certaminis finis.

Symma-

Symmachia, Columbae, et Serpentis,

Aduersus Striges Theutonicæ stridores. Personæ Columba, Serpens, Ahlonment, Hyd. Struth.

Columba.

Vnc suos ꝓdat, Strix Theutonica susurros (tetrã reor, insuauémque harmoniæ conuenientiam) eiúsque improbitate eiaculatos pyrobolos (quorum flammis tam multi extincti sunt) pro viribus restingamus, nostræ imbecillit ati auxilium ferente deo. *Appositio*

Serpens.

Conflictu priore, quum didisceris, quæ ecclesia, præterea Euangelium Christi, verbum dei, quæ vera pietas, qui pij, quique docti (pro noctuarum iudicio) quæ (adhæc) sit recta Christi cognitio, quæque edendi & bibendi Christum auiditas, aliáque innumera earumdem somnia, illa (deo gratias agens) memorię commendabis, ne occasio eadem repetendi, nos remoretur. Earum (quippe) rerum cognitione, facilè deteguntur, nec magno labore deprehenduntur, noctuarum malitia, vafriciésque ac stoliditas: In hunc itaque modum orditur, infelici (dubio procul) auspicio.

Ahlonment. Hyd. struth.

Cum in docendo, magnopere prosit, tenere summas rerum, ordine & ratione distributas, & in methodum contractas, collegi, & ego præcipuos locos doctrinæ Christianæ, eósque quos arbitrabar maximé ad pietatem alendam conducere, et in uita et in exercitiis piorum, usum habere: Denique qui extare in ecclesiis, et in concionibus inculcari maximè debent: Ac non solum curiosas, et inutiles quæstiones præcidi ac fugi, sed etiam in reliquis locis quos explicandos esse putaui, optima fide ac simplicitate, sine sophistica, res ipsas quantum potui exposui: Nam et ipse abhorreo, ut qui maximè à præstigiis disputationum, quæ cũ multa colligunt inextricabilia, perplexa, paradoxa, absurda, prodigiosa, tantum perturbant conscientias, non docẽt.

Columba.

Nullus vnquam hæresiarcha, aliter (reor) quã optima fide, ac simplicitate, sine sophistica, exposuisse sese explicandos scripturæ locos affirmauit: Illorum quilibet, doctrinæ Christianę locos præcipuos, eósque qui maximè ad pietatem alẽdam vtiles sunt, vitæque ac exercitiis piorum. Adhæc, qui eminere in ecclesiis, & in concionibus inculcari maximè debent, scripsisse sese, temerè gloriatus est: Nec tamen illis fides habita est. Quis (quæso) illorum, quorumuis orthodoxorum (peregrinis doctrinis aduersantia) hypõnemata, curiosas quæstiones, inutilésque, aut sophismata, non duxit? Iuuenum (adhæc) in litterariis palestris frugi exercitia, perinde ac disputationum præstigias, non reprobauit? Eáque cõscientias perturbare non docere mentitus non est? Illi tamen omnes, duplices, mendaces, dolosi impostores, sophistæque erant & hæretici, sa-

Hypomnemata interpretationes commentarii.

crarúmque

crarúmque ſcripturarum corruptores. Quid ni igitur gloriaberis maiorum tuorum ſequuta veſtigia, eadem te facturam, quum tamē pietatem, haud ſecus, quàm illi doceas? Præcipitium paraſti, quod ne animaduertant incauti, ſed tecum in mortem ruant, hiſce præſtructis impoſturis obduxiſti: Multa pollicebatur mendacij pater Satanas, mundi totius ſibi arrogās imperium, at quo, aut Chriſtum daret præcipitem, aut certè cupito potiretur: Nec minus in te nunc mentitur, tam pia repromittens: Propter quod, multis lachrymis proſequendi mendacij nomēclaturam, merito ſortita es: Facile deprehēſa eſt, in præfationis exordio Hydra: Struthiocamelum quoque nudatum conſpicio, cæcis tantummodo inuiſibilem: iſtiuſmodi enim præſtigiarum blanditiis, quum obducta colla exiſtimet, ac ſic totum latere ſeſe putet, omni tamen ex parte, circumſpectis obiicitur. Matt. 4.

serpens.

Neque ad dexteram declinaſti, neque ad ſiniſtram (ſoror ingenua) at priore certamine, fidei hoſtibus profligandis, plurimū iam aſſueta, exercitáque, directo in viſcera ſpiculo, vno Strigem ictu perfodiſti: Et quanquam ſtupenda ſit (præ magnitudine) Noctuæ huius, Culinæ (pręterea) cæterarúmque, mendax impudentia, ac penè incredibile ſit, illas aliter ſentire, quàm tanto verborum fuco, tantóque gannitu conqueruntur. Ne quis tamen eas tam inſolenter mentiri, impoſsibile exiſtimet, hoc vel ex mendaciſsima præcedentium hæreticorum inſolentia, intelli-

2.Tim.3. gat: Tanta quippe est hominum mente corruptorum, & reproborũ circa fidem prauitas: Tántaque Satanæ potestas in eos, quos permittente deo possidet: Simon Samarites, præstigiator, & dæmonio plenus, praua præditus mente, virtutẽ dei magnam se esse, & Angelicarum potestatum creatorem, prædicare ausus est: Scortatricem vero coniugem, spiritum sanctum dicere (propter quam ex supernis sese descẽdisse affirmabat) nil veritus est. Alia permulta, sed horrenda, suadere credulis connitebatur impostor ille, impudentissime mentiens: Cuius temerarios & petulantes discipulos (p̃ceptore in omnigene nequitiæ prauitate, haud inferiores) eorúmque detestabilem insaniam (pudori consulentes) pretermittemus. Gnostici, euangelium suum (ita propriam demẽtiam appellitabant) turpissimis & infandis, tum visionibus, tum reuelationibus refertissimum, Euangelium perfectionis vocitabãt: Eorũ quoque dicta factáque (haud prodenda) preterimus: Carpocratitarum quidam, eo prosilierãt dementiæ, vt seipsos domino Iesu, præferendos ducerent: Alij, non domino Iesu, Sed Petro, Paulo, reliquísque Apostolis præstantiores, haberi volebant, propter excellentiam cognitionis, qua donatos sese gloriabantur: Alii autem, nihil à Christo Iesu distare sese, magno fastu prædicabant, nec minoris dignitatis esse illorum animas, superbenedicta domini nostri anima. Aliarum (præterea) sectarum hæretici fuere pene innumeri, nequitia supradictis, haud dispares, è quibus aliquot, nomine Apostoli Pauli libellũ finxerunt,

xerunt, nefariis refertum dictis, actionibúsque impiis & execrabilibus, quem ascensum Pauli ore scelestissimo vocabant, temerè affirmantes illa omnia, verè esse arcana verba, quæ Paulus ipse, in raptu audiuisset: Alij Iudam, Christo non modo præferebant, verum & Christum (qui à piis quibusque fons dicitur, & origo boni) nequam dixere. Iudam vero frugi hominẽ, propter quod magistratibus Iudæorum, illum tradidit. Pudendum mendacium: Quidam, sese Christi Iesu Apostolos, gloriabantur, missósque ad humani generis correctionem, & qui parcerent eis, quos fraudi & errori Satanas exposuerat, modo, proprio suo dogmati, impióque assentirentur: Fraudi erroríq; expositos, fideles quoslibet, qui eorum impietatẽ auersabantur, non aliter quàm noctuę, affirmabant. Dicebántque (nonnunquã) sese, spiritum sanctum esse. Horum inauspicata nomina, omittenda duximus, aliorum quoque, quorum recensere multitudinem, & deliramen torum catalogum, insaniarúmque (auditu horri bilium) summam colligere si vellem, ingenti vo lumine opus esset. Impudenter itaque mentiri noctuas, permirum non est: Nec immerito hæc, mendacii nomenclaturam sortita est, quàm mox audiemus, insigniter, aut mentientem, aut stultescentem. Promat igitur & audiamus.

Ahlon. Hyd. struth.

Et si autem, hoc unum fuit consilium meum, ut de rebus necessariis, colligerem doctrinam catholicæ ecclesiæ Christi, uidelicet quæ traditur in apostolicis literis, & receptis scriptoribus ecclesiasticis, tamen hic præfandum duxi, me

libenter ecclesiæ catholicæ, hoc est piis, doctis, & peritis omnibus, permittere iudicium de omnibus lucubrationibus meis: Quemadmodum enim Paulus præcipit, ut unusquisque norit modum fidei sibi datum à deo, ita cum mea mihi imbecillitas, non planè sit ignota, neque antea sine authoribus, de ullo dogmate pronuntiaui: Neque ecclesiæ iudicium, unquam aspernabor.

Columba.

Animaduerto ridiculum: Si ecclesiam catholicam dicit, quã supra doformauimus, quãque generalia cõsilia in spiritu sancto legitimè iã olim, & congregata & celebrata repręsentant, & receptos scriptores ecclesiasticos, pios, doctósque, ac peritos, eos dicit, quos tales existimauimus, pro palam mentitur: Quippe, & ecclesia illa, & generalia consilia quatuor præcipui illi Ecclesiæ doctores. Alij (præterea) innumeri, & receptissimi & sanctissimi, Vniuersa noctuarum dogmata, anathematizant, execrantur & reprobant: At (tametsi impudẽter) callide tamen mẽtitur, quo imperitos instabiles, & incautos circumueniat facilius, & pellectos, in præcipitiũ à sese rofossum, non magno labore protrudat: Sin ecclesiã Christi, eam dicit quę ex Strigibus constat, & hęreticis (quos solos, pios, doctos, peritósque, ac receptos ecclesię scriptores, existimari vult) quis non derideat noctuę stoliditatem? Nę, omnibus risui esset infestus latro, qui cõprehensus velle se piorum hominnm duntaxat subire iudicium affirmaret, si interrogatus qui pij, æquíque censores sibi viderentur, suos tantummodo cõsortes designaret, aliorum quorumuis iudicia iniqua esse

conten-

contendens. Et hæc, tanto intellectus prædita acumine (Strix) gloriabunda iactat, nunquã despecturam sese, ecclesiæ, id est, piorum, doctorũ, peritorúmque, iudicium, inquit, quum tamẽ pro eius opiniõe, ecclesia Christi & catholica (id est homines pij docti & periti) sit suorum consortium, & eiusdem farinæ hominum Synagoga.

Serpens.

Ridiculum deprehendisti, simul & impudentiam: Nempe de nulla ecclesia, quã de ea quę ex noctuis constat loquitur, quam puram euangelij doctrinam pro nota certissima dicit habere: Porro nostram ecclesiam (quam hypocriticã appellat) Euangelium ipsum insectari, ac damnare, & bellum aduersus verã ecclesiam gerere defẽdit.

Columba.

O certè infrunitam impudentiam: At ita dixere (reor) reliqui hæretici: Siquidẽ Arrius, impietatem suam, veritatem omnia vincentem cõtendebat esse, & consequenter puram Euangelij doctrinam, suorum (adhęc) cœtum, verã Christi ecclesiam, nostram autem hypocriticam, & quę veram persequeretur: Nec minus dixisse cęteros opinor.

Serpens.

Nec te fefellit tua opinio: Quippe Eusebio Nicomedię episcopo scribens Arrius, Alexandrum sanctissimum Alexandriæ Antistitem, fidelem, orthodoxũq;, & illi adhærẽtes fideles, hereticos appellabat: Seipsum autẽ cũ sodalibus, Orthodoxos, fideles, propter veritatẽ oĩa vincentẽ fugatos & excõmunicatos, ab Alexãdro papa iniustè:

Nec minor fuit nec futura eſt, cæterorum hęreticorũ impudentia: Itaque tam impudenter mẽtiri hæreticos, nec nouum, nec mirum eſt, quòd illis peculiare eſt. Siquidem obducta mendaciis iſtiuſmodi venena minus animaduertunt incauti & inſtabiles, quo fit vt pellectorum greges, cũ

Ireneus. hæreſiarchis in exitium pertrahantur. Error per ſeipſum non oſtenditur, ne nudatus, deprehendatur, ſed amiculo ſplendido callide ornatus, vt vel ipſa veritate veriorem ſeipſum, exhibere videatur imperitiorib⁹, per externam apperentiã: Nec diabolus (calũniarum, erronúmque omniũ parens) aſpera ſe fronte prodit, ſed ſub honeſtæ

Hierony. rei occaſione, latent antiqui hoſtis (ſeſe in angelum lucis transfigurantis) inſidiæ.

Columba.

Noctuarum ſtoliditati, deeſt verſutia, nunquã: Vbique cernere, licet Hydram & Struthiocamelum. Audiamus, quæ ſequuntur.

serpens.

Subinde ne nouitatis, aut temeritudinis arguatur, æditura catholicæ eccleſiæ, integram doctrinæ Chriſtianæ methodum, aliquot ex noſtris, profert, qui iſtiuſmodi ſcripta reliquerunt.

Ablonme nt, hyd. sruthio.

Nec uero nouum eſt ex emplum, methodos doctrinæ Chriſtianæ informare: Nam & apud Græcos, Damaſcenus, et apud noſtros Lõgobardus, huiuſmodi ſcripta reliquerunt. Quibus gratiam & celebritatem ſummã, hoc unũ peperit, quod methodi magno ſtudio expetuntur. Itaque uidemus eos, uel primæ claſſis ſcriptoribus, annumęratos eſſe. Extiterunt & ante hos, huius generis libelli: Enarratio-

nes

nes Cypriani, & aliorum in symbolum: Et nonnulli non inconcinne, Augustini sententias collegerunt, de singulis articulis, in libello cui titulus est, De fide ad Petrum: Extat & uetus scriptum Origenis, περιαρχῶν, Cui hunc titulum fecit, propterea quod præcipuos locos Christianæ doctrinæ, ibi seriè quadam disponit, & explicare conatur: Adhæc Paulus, quasi methodum quandã informat, in Romanis accuratissimè disputans, de caussa peccati, de usu legis, & de beneficio Christi, Quod sit proprium Christi beneficium, quomodo consequamur remissionem peccatorũ, & recõciliationẽ: Sunt initio & symbola hoc cõsilio cõdita, ut extaret breuis quædã summa doctrinæ Christianæ, in qua locos ad pietatẽ necessarios, tanquã simul in una tabula propositos, conspicere & complecti homines possint. Nam hæc, una est ratio docendi: Quare non sum author noui exempli in ecclesia.

serpens.

Si nõ agnoscit quam inconsultè, ob productos à se probos methodorũ authores glorietur, hoc pacto resciscat: Esto, suggillanda non erat, quod aliis iamdudũ in lucem emissis doctrinæ Christianæ methodis, identidẽ fecerit, Increpãda tamen, & modis omnibus explodenda eius insensibilitas, quod quum prauitatis hæreticæ, fissurę́que ecclesiasticę vnionis, methodum concinnauerit, ecclesiasticæ tamen methodum doctrinæ, sese informauisse gloriatur.

Columba.

Desipit indubiè, quæ tamen sese sapere plurimum arbitratur: Nimirum eius insipiẽtia (quam multis iamiam cognita) omnibus tandem manifesta erit, non secus ac nota fuit, cæterorum an-

tecedẽtium mente corruptorum, & circa fidem reproborum refractariorum, improuida temeritas: Et si doctrinæ Christianæ methodos in lucem dedisse, gratiam & celebritatem summam, quibusdã peperit, quos propterea videmus, vel primæ clasſis scriptorib⁹ annumeratos esse (ais) aliter tamen tibi continget, quàm speres. Qui enim fieri potest vt gratiam tibi, celebritatemq; pariant, scripta perniciosa? Ignominiam potius conflabunt apud homines perpetuam, ac proinde primæ clasſis erronibus merito annumeraberis: Nec (dubio procul) author es noui exempli in ecclesia: Quippe, antesignanos improuidę temeritudinis & prauitatis hæreticæ, errorúmque omniũ architectos, proximè imitata es: Pergito

Ahlon. Hyd. struth.

sed illud ualde angit animum meum, quo magis opus est methodo, quo auidius omnes studiosi, omnibus ætatibus has εισαγωγὰς, *& expetiuerũt et exceperunt, eo maiore cõsilio et religione scribi debebant. Quid enim difficilius est, quàm explicare dilucidè, grauisſimas religionis cõtrouersias? Quid periculosius, quàm in tanta iudiciorum uarietate, rectisſima deligere? Quid procliuius, quid tam homini proprium, quàm labi & hallucinari, & (non raro) specie recti decipi? Quid, quod sæpè etiam rectè sentientes, tamen in explicando quasi sui obliuiscuntur, nec satis commodè dicunt quod uolunt? sæpe cedunt oneri, nec posſunt quod sentiunt exponere: Inde cum postea imperiti opiniones parum commodas hauriunt, plurimorum oritur scandalorum in ecclesia, hæc sciunt me non frustra queri, qui cum iudicio, ueteres scriptores legunt: Quorum uix ullus est, in quo non interdum, uel perspicuitas, uel diligentia desideretur:*

desideretur: Quam multi occurrũt loci, de quibus cum ipsis authoribus (si liceret) colloqui cuperemus, & coram diserte sciscitari, quid senserint, quos habuerint authores: præsertim autem in hoc scripti genere in methodis, quàm multa non obscurè taxantur? Quoties iugulatur Origenes in libro περὶ ἀρχῶν? Longobardo, ne quidem ipsius alumni pepercerunt. Et quædam iure reprehenduntur.

columba.

Mirabilis (sanè) noctuæ stupiditas: Quũ enim (pro suo arbitratu) tanto cõsilio, tantáq; religione scribi debeant Christianæ doctrinæ methodi, nihil tamẽ inconsultius, nihil irreligiosius, nihilq; ĩcautis periculosius quã à noctúis relictæ, de proprio figmẽto methodi: Adhęc, si nulla res (ei⁹ iudicio) difficilior, quã grauissimas religionis cõtrouersias, dilucide explanare, qui tã temerè, rẽ tam arduã (tanquã sibi nihi difficilè ducat) præsumpsit? Adde, quamque præcedentiũ sæculorũ nemo, quãtũuis doctus, nec ipsa ecclesia vniuersalis (eius opinione) absoluit? Alioqui, quid iam moliretur, si rẽ ipsam confectã putaret? Pręterea adulterina inimici hominis, intérque satoris optimi segetes, delitentia seminia (id est absurdissima quæque) delegit, non rectissima, quod nihil periculosius existimat, quàm in tanta iudiciorum varietate, rectissima deligere: Dic Amabo, quid periculi habet, rectissima & optima deligere, etiam si vniuersa, cum dęmorum, tum hominum potestas, perniciem moliatur? Nam si quid patimur propter iustitiã beati: Erronea vero deligere & impia periculosum esse, experta es non infrequẽter, quæ hæreticorum omnium more, er-

Ridiculũ Apost.

I. petri. 3.

ronea & iniqua, rectiſsima appellas, quæ deligere periculoſum dicis: & verè (quidẽ) non quod rectiſsima ſunt, ſed quod piis & rectis quibuſuis obliqua apparẽt, ſuntque, & impia. Propter quod (deo iubente) talium inſectantur dogmatum fictores, doctores, & contumaces defenſores, durã (pro viribus) Hydram contundentes, ſtultúmque è latebris, excutientes Struthiocamelũ. Ais (præterea) Nihil procliuius, nihílque homini tã proprium, quám labi, hallucinari, & non infrequenter recti ſpecie decipi. Sæpè quoque accidere, eos qui rectè ſentiunt, in explicãdo, quaſi ſui obliuiſci, nec ſatis commodè dicere, quod volũt, cedere quoque oneri plerunque: Adhęc vix vllum, ex vetuſtis ſcriptoribus eſſe, præſertim in ſcribendis Methodis, in quo non interdum vel claritas, facilitáſve, vel diligẽtia deſideretur, vix quoque eſſe aliquem, in cuius ſcriptis, nõ quędã iure reprehendantur.

Serpens.

Audiamus (quęſo) quę mox annectuntur quippe antedictis addiicienda exiſtimo.

columba. Fiat vt vis.

Ahlon. hyd. struthio.

Itaque quum tantum & difficultatis & periculi ſit, componere methodum, ſæpè mihi uenit in mentem, id non unius hominis opus eſſe debere: ſed synodi in qua, doctiſſimi & optimi uiri, re cõmuniter deliberata, de omnibus is articulis, de quibus ſæpè oriuntur controuerſiæ, et quædam in ipſis ueteribus diſsimilitudo eſt, diligenter iudicarent, & integram doctrinam religionis ederent.

Columba.

Permirum

Permirum arrogantiæ genus: Si ea omnia vera esse non ambigit, quomodo citra precipitem, stolidámque temeritudinem existimat sese, introductiones doctrinæ Christianæ absolutissimas ædidisse? Si non existimat, quur ludi magistros admonet, instituẽdorum (libelli sui doctrina) iuuenum suæ fidei creditorũ, post prima posita grammaticæ rudimenta?

Serpens.

Si velint omnem turpem reprehensionem facile vitare, & scire rempublicam iuuare discipuli (ait implanatrix): Sanè à paucis diebus, in florentissima Lutetia compertum est (aliísque regni Christianissimi locis) quàm belle ignominiam, omnémque turpem reprehensionem vitarunt, ludi magistri aliquot, noctuarum præstigias, sibi commissos puerulos docentes, & quam citò eorum fascinati discipuli, rempublicam iuuare didiscerunt: quod vtinam nostro sæculo experiri, nunquam contigisset: Iam sequere quod cœperas.

Columba.

Dic obtestor te (per qui te talem genuere parentes) Existimas te, supra omnem omnium hominum aleam esse, adeo vt sola labi, hallucinari, recti specie decipi, tui obliuisci, onerique aliquando cedere non possis? Adhæc tam absoluta opera tua, vt in eis, nihil desiderari, nihílq; iure reprehendi posit? Tã multa in quibuslibet scriptoribus desiderantur, tibi autem nihil deesse, aut defuturum esse, citra temeritudinem confidis? Et quamquam ore fatearis, haud tibi planè *Vergil.* *Cõuersio.*

ignotam imbecilitatem tuam, tamen omnibus, vitæ & doctrinæ, prescribendi instituta, authoritatem tibi vẽdicas (magno fastu) reiectis, quorumlibet cum scriptorum, tum generalium con siliorum (tuæ impietati contrariis) decretis: Quis probus tantam insolentiam, æquo animo ferat, & non potius stulto, iuxta propriam
Prou. 26. stultitiam respondeat, ne sibi sapiens videatur? Quæ temulentia, eo dementiæ mentem tuam deduxit, & iudicium tuum intantum labefactauit: vt id, quod non vnius hominis, sed Synodi doctissimorum & optimorum virorum opus esse censes, perficere (proinde stulte inconsultéque) coneris non modo, verum & opus ipsum absoluisse, iactabunda glorieris, quasi parem cũ doctissimorum & optimorum virorum Synodo potestatem haberes, aut certè præstares illi? Et ne Tridẽtina Synodus, aut alia quæuis tibi obiiciatur, componendi methodi opus esse dicis, Synodi doctissimorum & optimorum virorum, doctissimos & optimos viros, tuarum amatores affaniarũ vocitans, ex quibus vix vnum sibi cõsonum, aut duos saltem reperias, & qui in doctrina varij non sint, & repugnantes: Porro hoc nostris hactenus non accidit, indubitatum solidæ, synceræque doctrinæ argumentum: Nempe, quũ demẽtia, vndiquaque, seipsam redarguat, & iniquitas seipsam conterat. ac contra se, subuersionem excitet, Veritas tamẽ semper firma est, per se cõsistit, & à deo confirmatur: Definierunt generales Synodi, pro varia temporum dispositione, & pro controuersiarum (in fidei doctrina) qualita-
te,

te,de certis fidei articulis: Nulla autem aut paucissima (in quibus à nobis dissident noctuæ) indecisa sunt, Immo præcipuæ earundem pestes, sanctarum congregationum censuris, reprobatæ sunt apertissimè: Et quasi nulli, ibi fuerint viri docti & boni, eiusmodi sacrosanctas Synodos auersata, ædendam contendis, optimorum & doctissimorum virorum communi deliberatione, integram religionis doctrinam. Quos (quæso) doctissimis illis & sanctissimis patribus, hoc nostro sæculo, meliores, doctioresque, offendes? Quæ tales viros aspernaris, qui hac ætate esse poterunt, tua commendatione digni, nisi qui funestę tuæ caliginis, erunt tabe impiati? Quur nõ apertè decernis, à te, tuísque merito ædendam esse religionis doctrinam? Certè hoc dicẽdum, quandoquidem nulli alij (tuo iudicio) doctissimi sunt, aut optimi.

Serpens.

Posthac contendit, sanandos esse ambigẽtium animos, restituendamque ecclesię, concordiam, ac tranquillitatem, si graui authoritate doctissimorum, ac optimorum virorum scripta extaret, pia ac simplex, fidei doctrina.

Columba.

Qualis extat, à se ædita (reor) aut quales sunt, Culinæ institutiones (suspicior).

Serpens.

Verissimè coniectas.

Columba.

Planè Struthiocamelo & quouis stolido animante stolidior est, quæ concordiam ecclesiæ

restituendã putat, modo excipiant vniuersi amplexentúrque, suos aut reliquarum Strigum errores, aut certè, ædendam à se fidei methodum, quod fiet nunquam.

serpens.

Idem contendebant, sub Constantio Arriani, quãdo multa pro fide passi sunt Athanasius, Hylarius, Eusebius (fortissimę Christi ecclesiæ columnæ) aliíque numero multo plures: At non audierunt oues, vocem alienorum.

Columba.

Neque (mea opinione) concordia, aut tranquillitas ecclesiæ restitueretur, neque ambigentes sanarentur animi, etiam si vniuersi, hęreticorum dogmatibus assentiremur: Sed adaucta tantummodo, Antichristi Synagoga, eminentissimam & (dei munere) perpetuo stabilem Christi ecclesiam deturbaremus, quod tamen fieri impossibile est: Qui autem huius iudicio, ambigentes animi dicuntur, non planè noui, nisi forte eos dixerit, qui strigum dogmatistes sunt, quos infideles esse oportet (quippe dubius in fide infidelis est) ac sic dum furiosa, quicquid in buccam venerit loquitur, aut scribit, illos (iusto dei iudicio) infideles dicit & in fide dubios, quorum fidem, miris efferre præconiis, totis pernititur viribus, quum tamen certissimum esse oporteat, fidei assensum: Nec tamen hos ambigentes animos, incolumitati restituere poterit, antedictus assensus, sed fluctuantes & dubios, in errore cõfirmare tantummodo, & animos firmissimos, certissimósque & incolumes, periculosis errorum om-

nium

niũ fluctibus agitare, perturbaréque: Cæca, quo pergat nõ animaduertit: Nunc audiamus, quàm ſolerter ratiocinatur reſtituendam eccleſiæ tranquillitatem.

Ahlon. hyd. struthio.

Quod Plato, inquit, principes rerum publicarum præcipue hoc efficere debere, ut ciues & beati ſint & inter ſe amici: Ad hunc optimum eccleſiæ ſtatum, nulla res afferret plus momenti, quàm ſi talis aliqua pia ac ſimplex extaret forma doctrinæ graui authoritate ſcripta. Hæc enim & ambigentes animos ſanare, & cõcordiam ac tranquillitatem eccleſiæ reſtituere, & in poſterũ munire poſſet: Huius ſummi inter homines beneficii authores, non ſolum epiſcopos, ſed etiam ſummos principes, eſſe decet, ut et gloria dei ornent, & omnium gentium ſaluti conſulant, præſertim cum ſine ope ipſorum, res tanta perfici nequeat. Nec uero dubito, quin ut quiſque princeps, prudentiſſimus atque optimus eſt, ita uehemẽtiſſime afficiatur eccleſiæ cladibus: Neque enim ſunt, aut obſcuræ, aut ita leues, ut ſine ſumma acerbitate doloris, conſiderari poſſint.

Serpens

Inſignẽ parænesim cecinit, qua admonet principes ſummos, fieri ſuæ, tum malitiæ, tum ſtoliditatis miniſtros, dum vult illos, epiſcopos non modo, ſua ope, & dei gloriam ornare, & gẽtium omnium ſaluti conſulere, concordiam (adhæc) & tranquillitatem eccleſiæ reſtituere, & in poſterum munire, & vt ciues & beati ſint, & inter ſe amici efficere, quaſi ſummi Chriſtianiſſimi Monarchæ, gloriam dei negligãt, eáque quæ fidei ſunt & tranquillitatis eccleſiaſticæ: nec curæ illis ſit gentium ſalus, aut ciuium felicitas, &

inter ipſos amicitia (quod Strigum negligunt dogmata nedum verum inſectantur) ſed ſolæ de rerum iſtiuſmodi curis, ſolicitæ ſint Striges.

Columba.

Principes ſummos & orthodoxos, indeſinenter culpant, per inconſyderantiam, noctuæ.

serpens.

Ad eum autem optimum eccleſiæ ſtatum, nullam rem plus afferre momenti exiſtimat, quàm ſi ope principum, Aliqua pia, ac ſimplex forma doctrinæ extaret, graui authoritate ſcripta.

columba.

Mirificæ cuiuſdam ſtoliditatis ridicula percipio: Extant Apoſtolorum, Sacroſanctæ Synodi Nicenæ, ſanctiſsimi ſimul, & doctiſsimi Athanaſij authoritatis grauiſsimæ ſymbola: Extant ſacrorum Conſiliorũ (quibus præeſt ſpiritus ſanctus) decreta, legesq́;, ac controuerſorũ deciſiones (quibus reprobatur Strigum impietas) quæ omnia Chriſtianiſsimorũ principum ope, & approbata & roborata ſunt: Nouiſsimè (adhæc) indicto poſt comitiorũ diuerſorum, varias contentiones Tridẽtino & generali conſilio, ꝙ potuerunt Chriſtiani principes ꝓ religione, haud ſegniter abſoluerunt, eccleſię cladibus (ſtridoribus noctuarũ dubio procul æditis) vehementiſsime affecti.

serpens.

Tanta pietate, veſtigia ſequentes Ioſaphat & Ioſiæ regum Iuda, qui diuino honori ſedulo proſpexerunt.

Columba.

Nec tamen fieri potuit, vt Chriſtiani ciues tam felices eſſent, & inter ſe amici, quin hæreſes &

ſimultates

ſimultates & ærumnæ, aliáque grauiſsima ſcandala, inter eos, Satanæ ſuggeſtu, naſcerētur: Neque muniri, aliquando ſic potuit eccleſiæ tranquilitas, vt poſthac nulli, ab eccleſiaſtica vnione ſepararentur: Neque (reor) credidit, aliquando vllum conſilium, quantumuis legitimè congregatum, tam abſolutam ſeſe daturum de Chriſtiana fide doctrinam, vt nullas oriri ſineret poſthac, de fide controuerſias. Addam, nulli aliquando hæretici opinati ſunt ſua dogmata adeo rata fore (etiam ſi vniuerſi illa ſuſciperēt) vt nullas poſthac, de fide controuerſias, ſuſcitarent aduerſarij. Et hæc hęreticis omnibus ſtolidior Noctua, oppoſitum contingere poſſe arbitratur, modo principes ſummi, fideles vniuerſos, dogmata ſuſcipere compellant noctuarum: Alias nunquā, etiam ſi conſilia mille, iterum, atque iterum illarum dogmata, carbone notarēt: O certè noctuarum, & peſsimū & ſtolidiſsimum genus: Quæ Tiſiphone, tam multas, cum corporum, tum animarum patratas veſtris ſtridoribus cædes, ſufficienter vlciſcetur?

Tiſiphone à cædibus plectēdis dicta: una eſt ex furiis.

serpens.

Adde, quæ Rhamnuſia, vobis quantum opus eſt indignabitur, quæ tot (dei munere) exceptis, tum naturæ, tum gratiæ bonis, tam inſolenter, aduerſúſque deum abutimini?

Rhamnuſia indignationis dea aduerſ⁹ eos qui præſentibus bonis abutuntur, fingitur.

Columba

Non cernit luſcioſa, eam non eſſe (quàm præſcribit) viam reſtituendæ concordiæ, aut trāquillitatis eccleſiaſticæ, ſed potius eorum, qui tantæ ſunt authores diſcordiæ coertio: Quis (quæſo)

princeps aut certè cõmunitas, infestissimis reipublicæ perturbatoribus, querentibus ortas in republica seditiões, perpetuo sæuituras, nisi pro illorum consilio occuratur, aureis accommodabit, & eovsque illis propẽsus erit, vt pro illorũ libidine (quos supplicio extremo plectere potest) pax fiat in republica, & non potius pacem reipublicæ restituendam, illorum deturbatione & exitio decernet? *serpens.*

Eo medio ecclesiis Galatiæ, pacem reddi cupiebat Apostolus dicens: Vtinã abscindãtur qui vos conturbant: Eos (præterea) anathema fieri optabat, qui aliud Euangelium quam quod didiscerent, annunciabant. Hæreticum quoque, post vnam, secundámque monitionem vitandum cẽsebat. Adhæc aliquot eorum Satanæ tradidit, vt discerent non blasphemare: diuus Euangelista Ioannes (qui de charitate, multa præscribit, nec recipiendos in domũ, nec dicendum talibus aue decernit: Pacem peccatorum non æquo animo ferebat regius psaltes. Et hos sequutus Cõstãtinus imperator Arrium ab Alexandro Alexadrino Episcopo iam excommunicatum, & post hac in cõsilio Niceno dãnatum, exilio relegauit, publicóque mandauit edicto igni tradi, quæcũque ab Arrio conscripta offenderentur, vt non solum praua eius doctrina deperiret, sed neq; vlla eius possent remanere cõmẽta. Alioqui Arrij cõscriptiões celãtes & nõ repẽte igne cõsũmátes, mortis mox supplicio subiacere, Ratus Christianissimus imperator, in posterum hoc pacto muniẽdam ecclesiæ tranquillitatem. Idem (præterea)

Gal.5. *Gal.1.* *Tit.3.* *1.Tim.1.* *2.Ioan. unico.* *Trip.hist. lib.2.c.15* *eccle.hist. lib.9.c.5.*

Noua-

Nouacianos,Friges,Valẽtinianos,Marcianistas, Paulianistas, cæterosque qui ecclesiæ reliquorũ fidelium,tunc non cõmunicabant, hac animaduersione, lege posita,dãnauit, vt eorum Oratoria auferentur, & ecclesiis applicarentur:Neque eos in domibus priuatorum,neque publicè, cõgregationes facere permittebat, quibus mediis creditur extincta eo tempore, hæresum memoria:Siquidem post eam legem, neque publicè in ecclesiis cõuenire poterãt,neq; latẽter,dũ Episcopi ciuitatum & Clerici obseruantes,talia prohiberẽt:Hinc metuẽtes plurimi ad ecclesiã se catholicã cõtulerũt: Alij aliquot ĩ propria sentẽtia permanserũt,haud tamẽ hæresis,reliquerũt successores:Hæc ex gloriosissimi imperatoris Cõstantini historia:Nunc perpẽdant noctuę,quibus oporteat mediis prospicere,dissidentiũ vnioni, muniẽdęq; in posterũ, ecclesię trãquillitati,hęresum (adhæc) abolitioni:Theodosius (præterea) magni Constantini, Christianissimus suçessor, eisdẽ cõsiliis & respectibus,vnionẽ ecclesiæ, pacémq; restituẽdam coniectabat:Nempe Demophilo Arrianę religionis antistiti,credere secundum dogma.Niceni consilij recusanti(ne catholicorũ,suorúmq; vnico fieret)fugere à sacris Basilicis cũ suis præcepit.Posthac,Arrianorũ conciliabula prohibuit: Eunomium(quod Constantinopoli,sua multos corrumperet ductrina)relegauit:Iussit quoque,suæ clemẽtiæ subiectos tẽperamento (vt illius verbis vtar) in ea religione versari,quam diuinum Petrum Apostolum Romanis tradidisse,religio vsque nunc, ab ipso in-

Trip.hist. lib.3.c.11

Hist.trip. li.9. c.10 & .c.25.

Eiusdẽ.c. 36.

ca.7. eiusdem.

ſinuata declarat, quamque pōtificem Damaſum conſtabat ſequi, hæreticos autem plectēdos decernit. Diuina primum vindicta, deinde (inquit) Motus noſtri, quam ex cœleſti arbitrio ſumpſerimus vltione: Hæc ex multis, quæ produci poterant decerpta ſcias: Et noctuæ Romanæ eccleſiæ doctrinam, legéſque & decreta auerſatę, nouam exigunt ſidei doctrinæ methodum.

Columba.

Ex prę narratis elicio, plectendas grauiter cum cæteris hæreticis noctuas pertinaces, earundem prohibenda conciliabula, exurendos ab eiſdem conſcriptos libellos, ne ſuarum relinquant hęreſum ſucceſſores, neque vlla ſuperſint aliquando tantæ impietatis, tamq́; ſtolidæ impudentiæ veſtigia. Parendum inſuper ſacroſanctis Synodis, decretíſque Romanæ, & matricis eccleſiæ: Hoc ſi Chriſtianorum prīcipum ope executioni demandetur, reſtituendę tranquillitatis eccleſiaſticæ, & muniendæ in poſterum, Methodus deformaretur: Reliquos ſequamur Methodicę Strigis ſuſurros.

serpens.

Inculcatorum (ſubinde) ſtridorum fallaciā, ex ſupradictis facilimè deprehendes: Stideat & audiamus.

Ahlomment, hyd. struthio.

Veteres quidam morbi hærent in eccleſia non diſſimulandi. Conſtat enim quoſdam inſignes articulos doctrinæ Chriſtianæ, diu iacuiſſe obrutos dēſiſſima caligine: Ex qua poſtquam euolui cœperunt, opera quorūdam doctorum & bonorum uirorum, ſtatim ſuſcepta eſt paſſim inuſitata ſæui

tia, &

tia, & indigna lenitate ecclesiastica. Neque tantum trucidantur boni & docti uiri, confirmantur abusus, sed omnino extinguntur studia doctrinæ christianæ: Hinc certa dissensio, cum alia infinita parit incommoda, tum hoc præcipuũ, quod locũ præbet, ut sit alicubi, indoctis, seditiosis & fanaticis hominibus, qui & nefarias θεομαχίας spargũt in ecclesia & de rebus ciuilibus, falsas serunt opiniones & perniciosas religioni ac ciuili hominum societati, planéque transformant religionem in quandam honorabilem barbariem: His tantis malis (profecto) decet bonos & sapientes principes, idonearemedia quærere: Quid quod etiam posteris præstare ecclesiam debẽt? Quæ quidẽ, nisi ratio ineatur, ut pia & certa doctrinæ forma ad posteros propagetur infinitis modis dilacerabitur.

Columba.

Quum in eos duntaxat sæuierint magistratus orthodoxi (emissis in lucem noctuarum dogmatibus) qui illa pertinaciter, magnáque cõentione tuebantur, prohibitáque tantũmodo, doctrinæ nequã studia (aduersus quam à plerísque doctis & bonis viris, acerrimè dimicatum est, quo pietatem, fideíq; doctrinam à sceleratarum strigum contagiis, calumniísque liberarent) manifestum sit, bonos & doctos viros, Lutherũ, eiúsq; consortes, te appellare cõstat, eorum (præterea) errotes, ac commentitia hypomnemata, densissima caligine obrutorum insignium quorundam Christianæ doctrinæ articulorum euulsionem, affirmas. Peruetustámque fidei doctrinam (reor) veteres ecclesiæ morbos dicis: Vtinam oblatrantem obstrepentémque te, illorum vitiis, quorum vita & mores, verbis haud respõdẽt, audiuissem, *Apostro.*

non veritati: Adhæc, animaduersionem in hæreticos, inusitatam sæuitiam, bonorúmque & doctorum trucidationẽ esse impudenter (nec minus in orthodoxos principes cõtumeliosè) asseueras. Errorum (item) per remedia istiusmodi repressionem, confirmationem abusuum, & omnimodam studiorum doctrinæ Christianæ extinctionem, pernicialiter nugaris: Porro illos, qui noctuarum blasphemias auersantur, insectãtúrque, indoctos, seditiosos, & fanaticos homines, nefarias θεομαχίας in ecclesia spargentes, temere nominas, quib⁹ tamẽ similes, habitura est nũquã, altrix tua Strigum omnium Synagoga. Religionem (insuper) & deum colendi hactenus à summis principibus obseruatum morem, horribilem barbariem (garrula & quauis anu loquacior) asseris: Quę (per tuam fidem) sæuitia quæque animaduersio, tantis blasphemiis respondere sufficiat? Vnius Strigis iudicio, nulli docti, nulli pij, præter horrisonas noctuas, nulli (præterea) consulti: At omnium hæreticorum, vna est impudẽtia, quæ cunctos præter sese fastidit: Iam satis apparet, quorũ iudiciũ, te libenter subiturã pollicebaris: Cuius itẽ ecclesiæ iudiciũ, haud aspernabaris, quorũ (adhæc) authoritate grauissima, doctrinæ Christianæ conscribẽdam methodũ, contẽdebas: Si tale est iudicium tuũ, & ita credis, quur non ita loqueris, apertéque pronuncias, tuorum congregationem, Christi ecclesiam esse & catho cam & orthodoxam, vestráque dogmata, Euangelium ab omnibus suscipiendum, & commenta vestra, piam, certámque fidei formam, ad po-

ſteros propagandam? Quid ni? Quippe, ſuadere tanto verborum lenocinio, tantis ambagibus, tã táque polylogia, nihil moliris, quod eo laconiſmo, non plus ſatis exprimeretur: At forſitan, verebaris vtcunque, circunſpectorum virorum reprehenſionem. *serpens.*

Arbitrabatur (inſulſa) tantæ verboſitatis ſimulatione, tantóque ſimulationis prætextu, orthodoxos principes falli poſſe, eóque, deduci inſipientiæ, vt ſibi ſuíſque, ædẽdæ formæ fidei prouinciã (abſoluta authoritate) cõmiterent: Alioqui (inquit) infinitis modis, dilacerabitur doctrina fidei: Sed ſi iã dictis (ſtrigum ſuſurris, dogmatibúſque) illatis mundo cladibus, remedia per ſupranarrata media quærantur, nullis ſanè poſt hac, noctuarum incurſionibus dilacerabitur, niſi ex eis aliquot, ab inferis reuocet, demogorgon quiſpiam: Non tamen potuit, quantouis elegantiæ fuco, principes fideles, conſultóſque implanare. Næ, apud indoctos & ignorantes tantummodo, dolis locus eſt, ſcientibus vero, dolum intendere, aliud non eſt, quàm riſum mouere: Cęterum ex dictis, iam conſtat, quam pulchrè hallucinetur in ſequentibus, & quam fruſtra tanta βαττολογία diuexetur, ſuadere annitens, quod iam dicto compendio abſoluere poterat.

Demorgorgõ magus tam excellẽs, ut præeſſe laruis diceretur, et illas pro nutu cogere.

Ablen. Hyd. struth.

Extat apud Xenophontem breuis quædam, & plena grauitatis, atque animi laconici, concio Archidami, qui collapſam, ac pene deploratam ſpartam, uirtute ſua reſtituit: Hic ante id prelium, quo maximè iterum erexit patriam, cum inſtructa acie, iam ſigna canere iuberet, his uer

bis adhortatur exercitum ἄνδρες πολιταίνῦν αγαδοὶ γενομενοὶ ἀναβλεψο μὲν ὀρθοις ὄμμασιν ἀποδω μὲν θοις: επιγιγνομὲνοις τὴν πατριδα: *O generosam uocem, & dignam rege Spartano & Agesilai filio, qua testatur magnos & fortes uiros, debere maximas dimicationes suscipere, ut posteris saluam rempub. tanquam certam sedem relinquant: Quanto magis decet, sic affectos esse Christianos, & principes & doctores, ut cupiant posteris relinquere Ecclesiā rectè constitutam ac tranquillam? Nec uerò ullius rei cura, potior & antiquior esse magnis uiris debet, præsertim is qui sedent ad gubernacula, qui utinam in tantis Ecclesiæ calamitatibus, aliquando sibi hanc honestissimam uocem subiiciant* ἀναβλέψωμεν ὄρθοις ὄμμασιν ἀποδωμέν τοις ἐπιγιγνομενοις τήν ἐκκλησίαν. *Id uerò non potest effici, nisi ritè explicata doctrina: Nam uiolenta consilia, nec sanant ambigentes animos, nec prosunt ad cōstituendam durabilem tranquillitatem: Et quanquam coercenda est petulantia, & seueris exemplis puniendi sunt qui ferunt, aut amant impia dogmata, aut seditiones excitant, tamen uidendum est, ne pariter sine discrimine exerceatur sæuitia in bonos & malos.*

serpens.

Au dis (amantissima soror) insignissimam huius vlulæ stoliditatem, quæ tanto verborum fuco, robustissimos Ecclesię militantis neruos, generalia consilia, incidere posse, sese confidit, suo arbitratu factura (quod nulla aliquando potuit vis hominum) modo quod cupit, summorū magistratuum ope perficiatur: Fecerunt principes cum summi, tum orthodoxi, quod tantas dignitates pro ecclesiasticæ tranquillitatis stabilitate, & decuit & oportuit. Constātinus magnus,

ea de

ea de re, Nicenum consilium indixit. Cuius sen tentiam ad se delatam, tanquam à deo prolatam veneratus est, & cui si quis temptasset obniti, velut contra diuina statuta venientem, in exilium se protestatur acturum. Priuatis item sumptib⁹ curauit, sacra bibliorum volumina, & describi, & in omnes regiones transferri, quo Ecclesiæ statum tranquillum & redderet, & posteris relinqueret. De eius syncera religione, nec subdubitat quispiã sanæ mentis. De eo præterea fertur, quod tanto in honore (præter innumera alia veræ pietatis insignia) sacrosanctum Euangelium habuerit, vt codicem Euãgelicum voluerit semper sibi præferri: Theodosius senior, publicas synodos coegit, & religionis doctrinam, per omnes regiones diuulgari voluit, pacémq; hoc pacto Ecclesiæ restituit quantum potuit. Carolus magnus (qui primus ex nostris imperiali diademate coronatus est) adeo studiosus religionis & tranquillitatis ecclesiasticæ fuit, vt consilia Romæ, in Gallia, & in Germania celebrari curauerit. Tria quoque publica gymnasia, ad propagandã, cõseruãdámque Christianæ religionis doctrinam instituerit, videlicet Lutetiæ Parrisiorum, Paduæ & Bononiæ. Multa insuper erexerit monasteria: Ludouico (qui pius dictus est) hoc ipsum curæ fuit, à quo pro statu Ecclesiæ reformãdo, Aquisgrani conuentus habitus est: Quantum autem Ecclesiæ tranquillitati strudu erit Sigismundus fidelis imperator, Et nostris temporibus, Carolus quintus: Adhec nostrę Galliæ Christianissimi reges, Frãciscus,

Ecclesiast. hist. lib. 9 ca. 5.

Henricúſque (patris generoſiſsima imago) Alij (præterea) Chriſtiani principes non pauci, ambigit nemo. Cæterum, quantis periculis & laboribus, ſaluas reſpublicas, poſteris quantum licuit reliquerunt ſummi quique principes, nemo neſcit: Non tamẽ defuere hoſtilia bella, ſeditionéſque ciuiles: Ita neque deerunt, vt nunquã defuerunt, qui agnitam (Satanæ ſuggeſtu) oppugnent veritatem, qualemcunque operam nauauerint principes ſummi, vt pax in poſterum, eccleſiæq; tranquillitas muniretur, etiam ſi cõcordia reipublicæ tẽporalis totius orbis, ſtabiliri poſſet perpetuo. Omni (ſiquidem) ad finem vſque ſæculi tempore (ſuos deo volente innoteſcere, gloriáq; immortalitatis fieri per varios conflictus participes) hæreſes, ſcandaláq; futura ſunt, & exercitatiſsimi ad ſupplantandum inimici, donec ab-

1.Cor.15. ſorpta (per Chriſti victoriam) morte, immortalitalitem induent, mortalia electorum corpora: Et ita deo viſum quum ſit, credit tamen ſtolida noctua, trãquillitatem muniri in eccleſia, perpetuo poſſe, ſi eccleſiaſticæ doctrinę forma, in concordiã ſuorum nutu redigatur, quos tamen inter ſeſe diſcordes eſſe haud neſcit. Principes quoque ſummos, cũ epiſcopis, vt hac in re ſibi pro viribus obſequantur, tantis promiſsionibus, inſidiíſque verborũ, conatur illicere. Satagit (prętęrea) vt conſilia generalia reiiciantur, quod ambigẽtes amicos non ſanant (inquit) nec proſunt ad cõſtituendam durabilẽ tranquillitatem, & violenta

Apoſtro. ſunt: Nequã, non ignoras per generalia conſilia, pernicioſa ſchiſmata (per quæ hæretici nõ modo verum

do, verum & Symoniaci regnant)è medio tolli, damnari errores, eorúmque decretis, hęreticorũ nomina obſcurari. Exiſtimas(ſtulta) tuos dolos, tuæ obductos vaniloquentiæ fuco, latere orthodoxos principes, circunſpectóſque epiſcopos? Quibus curis, quibúſque mediis, trãquillitatem eccleſię(qualẽ potuerunt)reſtituerũt Chriſtiani principes ac poſterit reliquerunt? Nunquid ſacrorum conſiliorum ſuffragiis, quibus & ambigentes animi(non pertinaces) perfectæ incolumitati, reſtituti ſunt? At violenta ea, impudenter affirmas, nihil proinde, aut profuiſſe, aut profutura eſſe, quum tamen oppoſitum ſenſerint tanti principes, támque eruditi viri, ipſa quoque experientia doceat, impiè te loquutum.

columba.

Mirabilis (ſanè) noctuarum impudentia, quæ tanta inſenſibilitate, auerſatur omnium iudicia: Dic(per geniũ tuũ te obteſtor) Si ex tuis Synodus cogatur, cuius decreta(vt cupis)ſummorum ope principũ, à cũctis neceſſario obſeruari oporteat, Nũquid erit, & tua Synodus violenta? Inutilis proinde(vel tua cenſura)ad ſanandos ambigentes animos, atque ad conſtituendam trãquillitatem durabilem inefficax: Nam quod compelluntur vniuerſi, conſiliorum amplecti decreta, violenta appellas. Atque ita Nicenum violentũ fuit, nec minus Conſtantinopolitanum, cæteráque ſacroſancta: Quin, & Apoſtolorum, qui Hierosolimis decreuerunt (in ſpirituſancto congregati)à ſuffocatis abſtinendum & ſanguine: Et nõ minus violenta contendes, quæ in poſterum, tuã *Acto.15.*

execrabuntur perniciem: Nihil ergo (tanto verborum apparatu) moliris, quàm tua dogmata, à cunctis excipi, quantumuis de Christiana doctrina aliter senserint, summi mundi monarchæ, cũ quibusuis eruditis viris, Rebelléſq; post hac sũmorum principum ope, profligandos decernis. Cæca, non cernis Principes summos, orthodoxos omneis (& quos nominatim commemorauimus, & quorum prætermisimus nomina) tua dãnari impudentissima stoliditate? Vniuersos (præterea) sacrosanctę (priorum sęculorum) ecclesiæ episcopos? Quippe, summa religione, venerati sunt ea, quæ tu, reliquæque noctuæ, magno fastu contemnitis. Adhæc, eos adhortaris, ecclesiæ cladibus compati, intueríque qualem & quam merito deplorandum posteris relinquant statum ecclesiæ, ac si cæci, insensibiléſque, neque viderẽt, neque sensum haberẽt præsentium malorũ. Vtinam & tu attenderes, tuam, tibíque similium noctuarum temeritudinem, tam multarum & calamitatum & cædium, scandalorúmque, esse scaturiginem. Et tibi hanc vocem terribilem (illius,
Apoc.1. & .2. qui vtraque parte, acutã romphæam ore gestat)
Matth.18 frequentius subiiceres, Vę homini illi, per quem scandalum venit. Et quasi in alios, quam in hæreticos, sæuierint, aut sæuire iusserint Christiani principes, at sine discrimine in bonos pariter & malos, eos tandem admones (ac si rerum sensum non haberent) ne absque discrimine sęuiant in omnes. Existimas ergo, indiscretis, & personarũ qualitate, & rerum momentis, eos in quempiam sentẽtiam ferre. Quod quã iniuriosum sit subli-

mioribus

miorib⁹ potestatibus, quamobrē & deo (cuius sunt vindices) iudicet oculatus quisque: Hanc insolentiam, quis libenter auditurus est? Sequatur tamen.

Ahlon. Hyd. struth.

Sed ut redeam unde digressus sum: Et quidem maxime opto, ut de aliqua integra methodo, synodus aliquādo deliberet: sed quum hoc tempore uiderem, in tanta uarietate disputationum atque opinionum, imperitis, quasi regiones monstrandas esse doctrinæ Christianæ, eósque præmuniendos esse, contra perniciosas, atque impias opiniones, coegi hos locos in compendium, bono studio, & quantum potui, dedi operam, ut ordinem & uiam ad docendum accommodatam adhiberem, méque in ipsa Methodi septa, diligenter inclusi: Quod ut faciam, & si etiam ingenii infirmitas me cogit, tamen habeo aliquam consilii mei rationem: Quanquam enim sunt nonnulli, excellentibus ingeniis præditi, qui uelut Phidias tribuit statuis, non solum aptam harmoniam membrorum, sed etiam dignitatem & amplitudinem, ita & ipsi, ad methodum adiungunt splēdorem & lumen orationis, ad illustrandam rerum magnitudinem: Tamen hæc felicitas perpaucorum est. Ego meo me pede metior, ac satis agnosco me, diuinam illam Phidiæ formam, atque ideam, affingere non posse, ac facilè patior me, inter κοροπλάθας & minutorum operum figulos, numerari: Quare maiori cura ac studio, illa artis uestigia consector. scio multos alios, magis delectari, liberis declamationibus, & has angustias Methodi fugere: Sed plerique dum sibi indulgent, sæpe à scopo deerrāt: Et dum multa extra caussam magna uoce sonant, manúque lota, nihil certi lectorem docent. Illam uero licentiam Academico more disputandi, maxime odi, quam sibi sumunt nonnulli, qui &

rectè tradita ab aliis, calumniosè deprauant, ac euertunt, & sine lege, sine delectu, sine authoritate ueteri quicquid libet dicunt: Quod de Tãtalo, *inquit* Euripides ἀκόλαστον ἔχει γλῶσσαν αἴσχιστην νόσον *Profecto in* Theologo, *turpissimus est morbus, linguæ petulentia:* Meminisse *nos decet, quo in theatro uersemur, iudicem habemus* Christum, *spectatores angelos, auditores infirmos, quorum animi facilè sauciãtur* c*olumba.*

Si nullam nõ respuis Synodum, tuis obstrigilaturam dogmatibus, quur optare te dicis, vt de integra methodo, Synodus aliquando deliberet, auersatura (dubio procul) vel futuram synodum, nisi pro tuo arbitrio cuncta decernat? Si præcedentium Consiliorum (quæ violenta superbè appellas) decreta magno fastu contemnis, qui confidemus ita fore, vt futuri libenter sub eas consilij sententiam, nisi ad tuam pertinaciam conformiter definiat? Quod etiam fecisse Culinam nõ ignoramus: Quum itaque optes, pro tuo, tuorũque (quos solos doctos & optimos existimas) arbitrio, cuncta decidi, & finem imponi vniuersis de fide contentionibus (rem sine controuersia, monstrosam) haud tamen apertè dicere audes, te cupere, vt cura, prouinciáque, de pia certa & integra deliberandi methodo, tibi, tuísque credatur, verita, ne superbissimam impudẽtiam tuam (exquisito admodum verborũ loculo, intectam) plus satis exereres. Aliud tamen persuadere non optas: Nec magno id labore, ex tuis lamentis deprehenditur: Porro, quod eam impudentiam latere circunspectos credebas, ingentis est stoliditatis argumentum. Maliciam stultitia deserit

ſerit nunquam: Nec Hydram, Struthiocamelus. Adhæc, quum hæreticę prauitatis, Lutheranæ-ǵque impietatis, non paucos articulos cogas (ſanè inſtabilium caſſeis) gloriaris tamen te bono ſtudio, ſubiunctos locos coegiſſe, quo imperitis, quaſi regiones monſtrares doctrinæ Chriſtianæ, eóſque contra pernicioſas & impias opiniones præmunires: Qui aliquando hæretici, ſimilia non dixerunt, tametſi ea docuerint, quibus veritatem pro viribus opprimerent eorum dogmatiſtes? Qui (præterea) fideliũ opiniones, pernicioſas & impias, tecum non appellarunt? At quemadmodum nihil illi potuerunt, oppugnatione (tametſi crebra) nec tu, tã ſtomachoſa procacitate, veritatẽ opprimere ſufficies: Quin prolongata (tanta temeritudine) iniquitate tua, dominus tandem ſuperbiſsimam ceruicem tuã cõcidet, eríſque cum tuo dogmate, tanquam fœnũ tectorum, quod exareſcet priuſquam euellatur: Quippe veritatem oppugnare doces, & veridicis refragari, ne tuis implanatos præſtigiis retrahant opportunis diſputationibus, orthodoxi: At ſapientia vincet, profligabítque tuam malitiam, perinde ac cæterorũ peruerſitas hæreticorũ, ad perniciem iam deducta eſt. Nunc quos conferat Phidię aperi.

Pſal.128.

ſapien.7

serpens.

Noctuarũ didaſcalos, eiúſque ſodalitij genearchas (nunquam ſatis execrandos) Statuario clariſsimo, & nunquam ſatis laudato, æquabiles facit, eis ſolo verbo (reor) deferẽs: Fateor, in humanioribus literis verſatos eorum aliquot, in dictã-

Hierony. do, ſcribendóque plurimum habere leporis. At dum ſua homines ſuauitate delectant, aureíſque dulci modulatione capiunt, animã quoquepenetrant, & interna pectoris deuincunt. Nulla tamé ibi veritatis ſaturitas, nulla iuſtitiæ refectio reperitur: Succurit, nec extra propoſitũ, quod Lacon quidam luſciniæ (quod minimum carnium reuulſis plumis reperiſſet) dixiſſe fertur, vox quidem, vox tu es, præterea nihil: Neque illorum ſcripta aliud continent, quàm inanem ſonum & verborum ſtrepitum, præter veneni præſentiſsimi plurimum, gratia & ſermonis amœnitate obducti, quo incauti minus deprehendant.

Columba.

Video opertum verbis ſequentibus Struthiocamelum: Quum enim talẽ, tantámque ſeſe exiſtimet noctua, quæ, piã certã & integrã fidei, doctrinæque Chriſtianæ, vniuerſis præſcribendam methodũ (quo pax eccleſiæ reſtituatur, & ĩ poſterũ muniatur, ambigentes quoque animi, integræ incolumitati reſtitutã ſtabilitur) cõcinnare ſufficiat, Cuiuſque iudicio, ab omnibus deferẽdum ſit, quantumuis aliter ſenſerint innumeri, à mille & quingentis annis, vtriuſque ſexus homines Chriſtianiſsimi, ſimul & doctiſsimi, tum principes ſummi, tum eccleſiaſtici, tum populares, ait tamẽ: Ego meo me pede melior, ac facilè patior me inter puellarium imagũcularum & minutorum operum artifices numerari, Inflati animi, humilia verba: Credit ſtolida ea humilitatis vmbra, totum impudentiſsimæ ſtoliditatis corpus, ſic eſſe opertum, vt lateat cunctos: Omnes diſſentaneos,

neos, perinde ac triobolos fastidit: Extra sodalitatem, neminem magnifacit, omnibus & vitæ & doctrinæ instituta præscribit, legésque, & se suo pede metiri iactat, quum tamen omnem modestiæ ratione & metam adeo transiliat, vt nec ante eam, quempiam sic transiluisse, fama vulget. Ait, præterea, Illam autem licentiam Academico more disputandi, Maxime odi, quod qui illã sumunt, rectè ab aliis tradita, calumniosè deprauãt, inquit, ac euertunt, & sine lege, sine delectu, sine authoritate veteri quicquid libet dicunt: Fastidit quę se suo pede metitur, oditque maxime, quod & innumeris solertibus viris per placuit, & innumerorum ferax est fructuum bonorum, quod supra dictum est.

serpens.

Quum Christianos manifesta vi persequi vereretur, Iulianus apostata, calliditate potius abolendos censuit, quamobrem illis scholas interdixit, vt non instituerentur Christiani, existimans eruditione summota, religionis doctrinam, facile interiturã. Crudelissimus ille, fidei Christianæ hostis & Antichristus Mahometes, quo propriæ impietatis præscriptam formam, ambigentibus, nutantibusque animis (ob varias & dissentientes de religionis doctrina opiniones) suaderet facilius, atque in posterum stabiliret. Nactus opportunitatem à dissipata (propter varias hæreses, maximè propter impiissimum Arrij dogma) ecclesiarum tranquillitate, sustulit disputationes vniuersas: Statuens ne fidei doctrina in ambiguas disputationes vocaretur. Quod pro-

bantibus multis (Nam ambigentibus, instabilibus, & incautis, plausibile erat) tādem illius impietatem complexi sunt, gētes, iudæíque, Arriani, & Christianæ religionis apostatæ: Post haç vetustissimum Aegypti gymnasium, à præclaris principibus, maximis sumptibus, & extructum & conseruatum, in quo omnis sapientiæ & disciplinæ, plurimū tradebatur (nec sine summo dei beneficio) aboleri & perire volebant Mahometistæ, extincto iam per Mahometem eius scholæ exercitio, postquam supra duo milia annorū floruerat. Hæc tam impia pro diuinæ religionis abolitione, infestissimorū fidei hostium inuenta, noctuis (de orthodoxę fidei gloriatione turgidis) perplacent: Siquidem maximè oderunt, modestas Academicorum (ad exacuenda ingenia iuuenum inuentas) disputationes, ex quibus (pręter hęc) quot orbi Christiano commoditates afferūtur supradictum est. Eas autem, linguę petulantiam (turpissimum in Theologo morbum) appellat. Tum demum, Academicos admonet, ac si cæci essent (plurimis curis affecta Strix) ne sint immemores, quo versentur in theatro.

Columba.

Stomachatur (suspicor) propter leuia quędam, & ridicula nonnunquam, quæ interdum in ipso disputationis cōflictu, feruoréque, effutiunt Academici tyrūculi (quę tamē per gymnasiarches emēdātur) prętermissis nequiter, stolidęque, maximis Theologici exercitij prouētibus: Sed hæreticorū omniū hic mos est: Quicquid enim illis aduersatur, totis viribus abrogandum conten

dunt

dunt (suæ velamen prætẽdentes malitiæ) si quid in ea re, imperfectũ, quouis quæsito colore appareat, astu intactis, ex ea re enatis fructib⁹: Nec mirum. Tenebras tantummodo intuẽtur luscio-si Noctuarum oculi, quarum & linguę, adeo improbæ sunt, petulãtésque, vt nullæ aliæ deteriores, blasphemæ, superbæ, garrulæ, probos quoslibet verbis petulantissimis insectantes, fideique antea pacatam doctrinam, in dubium reuocantes: Quod tamẽ criminis genus, impudenter admodum, inscitæque, Academicis Palæstritis confert Noctua, quũ sibi potius suísque, merito imputandũ esse, meminisse debuisset. *serpens.*

Solerter de noctuarum petulantia disseruisti: Nunc attende, quæ ad criminis petulantiæ abundantissimum cumulum, sequuntur.

Ahlon. hyd. struth.

Ideo & religionem ac fidem, quàm debemus rebus sacris, præstare studui: Et ne res alioqui intricatas, magis etiam inuoluerem, adhibui proprietatẽ in explicando quantã potui. Eámque ob caussam usitatis in ecclesia uerbis usus sum, et interdũ à scholis uerba quædã mutuatus sum, quæ sunt cõdonanda temporibus: Cæterũ dedi operam ut sermo esset perspicuus. *columba.*

Siste parumper: Deprehendo turpissimum, ne dixerim in Theologo, sed in quouis logodædalo, linguæ morbum, tam infrunitam Strigis, huius linguæ petulantiam: Si præstare studuit religionem, ac fidem, quam sacris rebus debent vuiuersi, quomodo eisdem rebus sacris, religionem, fidémque præstare (quam debuerunt) studuerunt, orthodoxi omnes, tũ principes sum- *Logodædali qui sermonis ornatu dolũ colunt*

mi,tum ad gubernacula ſedentes epiſcopi, túmque alij fideles innumeri,ea ſtabiliri ſtudioſè curantes,quæ noctua hæc,& pernicioſa contendit & impia,ac proinde abolenda? O certè impudẽtem,& in vniuerſam Chriſti eccleſiam cõtumelioſam Strigem. Si enim ex tanto cœtu, Nullus præſtare ſtuduit eam religionem ac fidem,quàm rebus ſacris debemus omnes, Nullus ante hæc tempora pius, religioſus nullus, nullus fidelis, nullúſque errori non obnoxius pertinaci. Quippe noctuarum dogmata, toto pectore auerſati ſunt:Nę, intolerandam hanc blaſphemiam, impunitam relinquere, haud poſſunt magiſtratus, dei vindices.Iam tu ſequere vt libet(dilecte.)

Serpens.

Neque intacta relinquere decreueram,annexa tantæ impudentiæ verba: Adhibuiſſe in explicando,quãtam potuit proprietatem, ne res alioqui intricatas magis inuolueret gloriatur, quãobrẽ & vſitatis in eccleſia,ac ſcholis,verbis vſus ſum (inquit) quum tamen perſpicuos doctrinæ Chriſtianæ locos,faciléſque ſententias, implicationibus variis obſcuraſſe, certiſsima quoque, aut ambigua reddidiſſe,aut tanquã erronea damnaiſſe,eam manifeſtum ſit, neque aliud, è ſcripturis perperam intellectis euoluiſſe quàm errores.Hęc vera eſſe haud inficiabitur,quiſquis delibrabit ſequẽtis libelli diſtinctos locos, eos maximè, quos controuerſos reddidit noctuarum impietas:Iam ſequatur quæ ſiſtere gradum iuſſa erat,& audiamus.

Ahlon. hyd. struthio.

Non admiſcui peregrinas diſputationes. Et ſi enim ita ſta tuo, eos qui non ſunt inſtructi liberali eruditione, non ſatis idoneos eſſe, ad exponendam religionis doctrinam, & in pleriſque locis quædam ex aliis literis aſſumenda ſunt, interdum conferendæ quædam ſentētiæ religionis, cum Philoſophia, tamen ut in aliis rebus ita hic quoque modus gratiſsimus eſt: Adiuuemur ab aliis artibus in hiſipſis rebus illuſtrandis, in inſtituenda œconomia, ſeu ut ita dicam, in ipſa ædificii forma delineāda. Nam indocti ne poſſunt quidam res intricatas aptè diſtribuere, ſed ſæpe miſcent non cohærentia, aut diuellunt coniuncta: Nec ſemper uident, quid ſit in controuerſia, ubi confligendum ſit: Adhæc plerique loci, collatione philoſophiæ fiunt illuſtriores: Neque tamen confundanda ſunt artium genera: Non obruenda eſt doctrina Chriſtiana alienis diſputationibus. Ego etiam ne prolixior eſſem, parcius quàm licuit, delibaui quædam ex aliis literis: Paulus uult eos, qui tradunt doctrinam religionis, eſſe διδακτικούς: Quod profecto nemo præſtare poteſt, rudis aliarum literarum: Itaque & ſi ſunt aliæ præſtantiores uirtutes, pietas, uſus uitæ, experientia ſpiritualium certaminum, prudentia, tamen impudentes ſunt hi quoque, qui cum ſe interpretes doctrinæ Chriſtianæ eſſe profiteantur, non dant operam, ut adiungant liberalem eruditionem, quæ non ſolum ornamento eſt eccleſiæ Chriſtianæ, ſed aliquid ipſi doctrinæ lucis addit.

Columba.

Hæreticorum ſemper fuit, de eruditionis liberalis, & ſcientiæ ſingularitate gloriari: Immo (vt dictum eſt) in literis humanioribus, & vana mūdi ſapientia exercitatiſsimi, inque Græcorum lingua eruditi, iam fato ceſſerunt non pauci, loquaces & lingua acuti, qui multos poſſent ſer-

monis pronunciatione & dicendi promptitudine decipere: At in ipsis sanum, aut firmum nihil, sed imaginatio decora verborũ, ad stupefaciendos auditores: Tales sunt (reor) de liberali eruditione tumentes noctuæ.

serpens.

At eruditiores non sunt, Dionysio Areopagita (qui lumen orbis dictus est) Tertulliano eloquẽtissimo: Ireneo, Dionysio Alexãdrino, Affricano, Cypriano, Athanasio, Hilario, Basilio magno, Didymo cęco, Gregorio Emisseno, Gregorio Nazanzeno, Ioã. Damasceno, Epiphanio, Chrysostomo, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, & Gregorio magno, aliisque penè innumeris viris catholicis & incõparabiliter doctis. Et tamen de religionis doctrina, opposita verbo scriptóque, & docuerunt, & defenderunt.

columba.

Idoneos proinde, ad exponendam religionis doctrinã, negare non poterit Theutonica Strix. Quur ergo totis studiis, tanquam perniciosa, & impia, molitur explodere, quæ tãti viri (noctuis, ætate & scientia, vitæ merito, & totius orbis testimonio præstantiores) corde crediderunt, intrepide ore dictarunt, & scripturarum monimẽtis condita, posteris veneranda reliquerunt? Fortasse cum Culina dictura est, errare eos potuisse (vt hominibus accidit sæpenumero) nec recipiendos proinde, in quibus à noctuis dissident: *Ironia.* Porrò noctuis, verum pro falso ducere, falsúmque prò vero, contingit nusquam: Christianis auribus inimicissimam, & piis quibuslibet, infestissimam

ſtiſsimam hanc vocem, quis nõ moleſtè audiat?

serpens.

Talis eſt immundi ſpiritus manciporum, dementia, impudentiáque: Extiterũt ante hęc tempora hæretici, qui (cum ſuæ inſaniæ, Apoſtolorum dicta opponerentur) ea Apoſtolos vt homines dixiſſe, impudenter blaſphemabant. Haud mirum igitur, ſi huius temporis noctuæ, tã ſplendida mundi lumina (Apoſtolis tamen minora) à vero deflectere potuiſſe vt homines, dicere non vereantur. *Aetiani.*

Columba.

Si in his quæ ad religionis ſpectant doctrinam pro vero, falſum approbarunt (vtpote in his in quib⁹ noctuis aduerſantur) ſatis idonei minime fuerunt, huius noctuæ iudicio, ad explicandam religionis doctrinam, quantumuis doctrina incomparabiles, & omnigenæ virtutis decore conſpicui: Neque etiam theologi noſtri, quod ſunt (eius opinione) aliarum literarũ rudes, ſatis idonei erunt. Decernat itaque glorioſè erudita, ſolis noctuis (de liberali eruditione turgidis) conceſſam, aut certè merito concedendam, iſtiuſmodi doctrinæ religionis explicandę, idoneitatem, authoritatémque, quod libenter (aliquantulo pudore ſummoto) & apertè pronũciaret: At opere præſumpſit, quod verbo auſa non eſt.

Serpens.

Demoſtene diſertiores, acutiores Chryſipo, & Platone ſapientiores, ſeipſas ſibi perſuadent noctuæ, pellectis quoque à ſeſe. *Hierony.*

Columba.

Nec minus elicitur ex dictis Noctuæ, nullos ab Apostolis fuisse, nullos (adhæc) esse, ad explicandam religionis doctrinam, satis idoneos: Si quidem neque prisci illi, doctrina incomparabiles (quod vt homines Noctuarum sententia, à vero, rectóque deflexi sunt) Neque moderni, liberalis eruditionis (earumdem opinione) expertes theologi: Porrò noctuas, tam turpiter lapsas, idoneas minime iudicabit, qui cæcus non erit. Prodigiosa (sanè) dicta, scriptáque noctuarum, ex quibus tam absurda euoluuntur. Peregrinas autem disputationes, sese admiscuisse pernegat, non aliter (reor) non admiscuit, quàm cæteri hæretici, tamen perfricta fronte, nusquam lapsam sese gloriatur: Vbique fecisse quod oportuit, & cauisse quod decuit, iactat sese: Academicos quoque, occulte derridet, vt hæreticis moris est. Postremo, eos impudentiæ insimulat, qui quum (inquit) profiteantur sese doctrinæ Christianæ professores, non dant operam, vt adiungãt liberalem eruditionem (vel si præstantioribus virtutibus redimiti forent) quandoquidem ea non solum ornamẽto est ecclesiæ, sed aliquid ipsi doctrinæ lucis addit: Aspernatur (indubiè) Romanorum pontificum, episcoporum innumerabilium, Theologiæ professorum, presbyterorúmque, ac monachorum, ob virtutes verè apostolicas, vitæq; admirandæ integritatem spectabilium (liberali eruditione, suo iudicio fortasse expertium) pro religionis doctrina in sacrosanctis Consiliis coeuntium decreta, quod tales inidoneos censeat, ad ea explicanda, quæ Christianæ

ſtianæ doctrinæ ſunt. Reiicit (præterea) per noſtros, in futuro conſilio decernenda, ſi aduerſa fuerint, obiectura, liberalis eruditionis ruditatẽ. Solos itaque propriæ impietatis fautores, in definiendam Chriſtianæ doctrinæ methodũ, Idoneos exiſtimat quum tamẽ intelligant minime quæ loquuntur, neque de quibus affirmant. Horum iudicium nunquam aſpernabitur, quorum & deliberationem maximè optat, quod ſoli docti & optimi ſunt. *1. Tim. 1.* *Ironia.*

serpens.

Charitatem, virtutémque, donis miniſteriis, & operationibus ſpiritus, non modo dono linguæ, præfert diuinus Apoſtolus, Increpans eos, qui ob munera iſtiuſmodi tumentes, inter ſe altercabantur: Quin, & humanæ literaturę ſapientiam, ſine charitate, virtutéq; nihil prodeſſe non modo, ſed officere maximè decernit, ita ĩquiẽs, Scientia inflat, quum tamen charitas ædificet. Et vtinam animaduertat noctua, quam in nulla æſtimatione habeat idẽ Apoſtolus, in prædicando Chriſto, & explicãda religionis doctrina, humanam ſapientiam, & ſermonis ornatum: Non miſit me Chriſtus baptizare (inquit) ſed euangelizare. Non in ſapientia verbi, vt non euacuetur crux Chriſti. Scriptum eſt enim, Perdam ſapientiam ſapientium, & prudentiam prudentium reprobabo: Vbi ſapiens, vbi ſcriba, vbi inquiſitor huius ſæculi? Nonne ſtultam fecit deus ſapientiã huius mundi? Nam quia in dei ſapientia, non cognouit mundus per ſapientiam deum, placuit deo, per ſtultitiam prædicationis, ſaluos facere *1. Cor. 12. 13. 14.* *Coloſſ. 3.* *1. Cor. 8* *1. Cor. 1.* *Eſa. 29.* *Eſa. 33.*

credentes: Hæc, multóque plura in priore, prioris ad Corinthios capitulo: In ſequente, Sermo meus, & prędicatio mea, non in perſuaſibilibus humanę ſapientię verbis, ſed in oſtenſione ſpiritus & virtutis, vt fides veſtra non ſit in ſapientia hominum, ſed in virtute dei. Et paucis interpoſitis: Nos autem non ſpiritum huius mundi accepimus, ſed ſpiritum qui ex deo eſt, vt ſciamus quæ à deo donata ſunt nobis, quæ & loquimur, non in doctis humanæ ſapientiæ verbis, ſed in doctrina ſpiritus, ſpiritualibus ſpiritualia com-
1.Cor.3. parantes. Et alio in loco eiuſdē epiſtolæ: Si quis videtur inter vos ſapiens eſſe in hoc ſæculo, ſtultus fiat, vt fiat ſapiens, Sapientia huius mūdi ſtul-
Iob.5. titia eſt apud deum. Scriptū eſt enim, Comprehendam ſapientes in aſtutia eorum. Et iterum,
Psal.93. Dominus nouit cogitationes ſapientum, quoniam vanæ ſunt. Præterea in quarto eiuſdem, Tanquā venturus non ſim ad vos, ſic inflati ſunt
1.Cor.4. quidam. Veniam autem ad vos citò, ſi dominus voluerit, & cognoſcam non ſermonē eorum qui inflati ſunt, ſed virtutem. Non enim in ſermone eſt regunm dei, ſed in virtute. Adhæc in altera epiſtola, propter calumniatores, qui propriæ cō fidebant eloquentiæ, quamobrem Apoſtolum tanquam idiotam, & Græcæ ſapientiæ ignarum
2.Cor.10 faſtidiebant (aiebat) Vt autē nō exiſtimer tanquam terrere vos per epiſtolas, quoniam quidē epiſtolæ (inquiunt) graues ſunt & fortes, præſentia autem corporis infirma, & ſermo cōtemptibilis &c. Et ſi imperitus ſermone, ſed nō ſciētia. His & aliis dictis innumeris, externæ ſapiē-

tiæ

tiæ vim omnem ſubuertere videtur, non modo inutilem demonſtrans, verum & gloriam crucis deuaſtare, atque ad diuinam illam & cœleſtem ſapientiam aſſequendam, impedimento eſſe potius & iacturæ, quod præ animi tumore, diſcere ab aliis dedignatur: Eam (adhæc) habendam contemptui, quiſquis diuinam ſcientiam aſſequi voluerit, non aliter qua quiſquis in deum diues eſſe cupit, temporalia contemnat oportet: Vt igitur ignominia, in gloriam cedit, & inopia in diuitias, ſic & humanæ ſapientiæ (ſi niſit) cõtemptus, apud deum ſapiẽtia ducitur. Nunc magnifaciat noctua quantum volet, liberalem humanarum literarum eruditionem, quam nec reiicimus omnino (euangelicæ prædicationi plerũque obſequentẽ) ſed cum Apoſtolo Ieſum Chriſtum & hunc crucifixum nos ſcire gloriamur, etiam ſi humanæ ſapientiæ expertes fuerimus. Porro liberalem eruditionem ſi calluerimus, non magnifacimus admodum: Nec tanti exiſtimamus eam, vt ſaluti noſtræ, aut euangelicę doctrinę neceſſariam putemus, Apoſtolus ſi omniũ linguis loqueretur, diuinorum tamen ſenſuum maieſtatem, non poterat Gręce eloqui, vel digno explicare ſermone, habebat proinde Tytum interpretem, ſicut beatus Petrus Marcum: In conſilio Niceno, Confeſſor quidem epiſcopus, ſimplex & ſermone imperitus, nihil aliud ſciẽs, quã Ieſum Chriſtum & hunc crucifixum, hominem philoſophũ in arte dialectica inſignem, & quem cęteri coepiſcopi conſtringere nõ poterant, tãta virtute concluſit (oſtendente deo non in ſermo-

1. Cor. 2.

Hiero. ad Hedebiã. ad queſtionem. 11.

Ecclesiaſt. hiſt. li. 10. c. 3.

esse regnum dei,sed in virtute) vt palam confiteretur, in sene loquutum deum. Simile narratur de Alexandro Constantinopolitano,admirandæ cõuersationis viro,experte tamen,philosophicę disputationis:Hic quum de dogmate, cum infideliũ Philosophis,imperãte Constantino,disputaturus esset,vni eorũ,qui disputationis vniuersæ negotiũ susceperat, imperauit in noĩe Christi,ne loquerentur. Móxque,vt Philosophus sermonem audiuit, obligato ore conticuit: Alter quidem confessor, sed laicus,simplex,& disputationis expers,humanæque eruditionis,dialecticis aduersus religionis doctrinam contendentibus,verbis istiusmodi satisfecit. Audite,inquit, Christus & apostoli,non nobis artem dialecticã tradiderunt,vanámque verborum fallaciam, sed puram scientiam, fide & bonis operibus obseruandam. Pauca hæc ex multis produxi,nõ vt dãnandam existimes, humanæ sapientiæ eruditionem, at vt scias non,tantopere necessariã,Christianæ religionis doctrinæ, quantũ ogãnit Strix Theutonica:Nec magnopere,fidelibus curę esse debet. Quid Aristoteles, addã,quid Plato,quid Demostenes, quid Chrysippus, aut alij quiuis, aut Philosophi,aut Oratores:Sed quid Christus aut eius Apostoli docuerunt.

Trip.hist. lib.2.c.4

Hist.trip. lib.2.c.3.

Hiero. cõtra pelagianum.

Columba.

Ex his quoque videre licet,quantã habeat vel in religionis doctrina virtutẽ, fidei simplicitas, & vitæ innocentia,quam tamen, cæca malitia & stolidus error, hac in re fastidit: Sed concedamus virtutem,absque liberali eruditione ad explicã-

dam

dam religionis doctrinam, minus idoneam esse. Certè virtutem, liberali iunctam eruditioni, idoneam negare non poterit, quin & magis idonea æstimanda erit, quàm liberalis sine virtute eruditio, quæ tantũmodo inflat, & discere dedignatur, teste tumida hæreticorum omnium impudẽtia. Quomodo igitur audiendæ striges, quæ sanctissimis illis, simul & doctissimis patribus. Item & sacris consiliis, ex eisdem constantibus, refragantur? Si talium quemlibet, ad explicandam religionis doctrinam, satis idoneum proprio iudicio decernit, vel inuita, multomagis eos, vna in spiritusancto legitimè congregatos, idoneos existimari oportebat: Quod si gloriantur noctuæ, sese habere verbum dei, quod Patribus illis, aut sanctis consiliis opponánt, aut verbi dei ignaros eos fuisse oportuit, aut minus idoneos eiusdem verbi interpretes: Synodi (adhæc) sacrosanctæ, immo spiritus ipse veritatis eisdem præsidens, falsa nobis, pro veris suggessit, & tanto tempore nos fefellit. Et si prisci illi patres, quanquam virtute, doctrináque clarissimi, minus idonei fuerunt, nec religionis doctrinam verè explicuerũt pro temporum cõditione, Sacrosancta consilia, Quorum (quæso) patrum coitio, queque Synodi pro noctuarum iudicio posthac, sufficient, religionis explanare doctrinam? Nihil planè præter absurda pariunt noctuarum stridores: Absoluamus proinde quod superest.

Serpens.

Noctuam solerter cõclusisti: Pauca ex hac epistola supersunt, attente audi illa.

Ahlonment. Hyd. struth.

Ac planè, dignos odio esse censeo Anabaptistas, etsi qui similes sunt, qui ineruditam quandam & Barbaricã Theologiam, in ecclesiam inuehere conantur, & contendunt nullis literis opus esse. Quare omnia confuse, sine arte dicunt: Nullam adhibent antiquitatis noticiam, nullam collationem ex aliis disciplinis: Atque hi suum habent theatrum: vulgus enim quia natura odit artes gaudet earum dignitatem eleuari: Verum hæc persuasio, non solum officit studiis literarum & ciuili uitæ, quàm tuentur cæteræ artes, sed etiam nocet religioni. Nam eruditio non solum hoc nomine prodest, quod acuit iudicia, quod docendi formam monstrat, sed cõducit etiam moribus. Nam ut quisque eruditissimus est, ita diligentissimè magnitudinem rerum, animo metitur, quod curam & solicitudinem rectè docendi auget: Contra inscitia, negligentiam in bonis alit, confirmat in malis audaciam, qua nulla maior est ecclesiæ pestis. Multo enim confidentius uociferantur & pronunciãt mali, ubi authoritatem sibi arrogare, sine doctrina possunt. Quare omni contentione censeo, incitandos esse ad iustam discendi rationem, & ad uera studia cum religionis, tum aliarum optimarum artium, omnes qui utiliter seruire ecclesiæ cupiunt: Inuitantur autem ingenia exemplis, iuxta illud hesiodium ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων. Itaque & si mea scripta non sunt perpolita, tamen ut nihil aliud præstem, Certè methodus monere lectores potest, ad res tantas exponendas, aliis etiam literis, atque artibus, opus esse, uale.

Columba.

Odio dignos censet deploranda eiusdem funestæ radicis germina Anabaptistas, quod præ cæteris strigibus (reor), plus satis blasphemant

ea quæ

ea quæ minime intelligunt, inque apertiſsime notis, corrumpuntur: Propter quod, in reliquarum noctuarum dedecus maximũ ceſsiſſe (haud ſtulte) exiſtimat. *Iudæ unico.*

serpens.

Tametſi ab Eunomio traxiſſe originẽ dici poſſint (Rebaptizabat ſiquidem Pſeudonymus ille in nomine dei increati, & in nomine filij creati, & in nomine ſpiritus ſanctificatiui: & à creato ſi lio creati, iam baptizatos) aut à Donato. Ex Lutheranæ tamẽ peſtis radice, repullulaſſe ſurculos iſtiuſmodi, haud abſurdè duxiſti: Quippe eam perniciem longua vetuſtas, alioqui peremerat: In eandem tamẽ coeunt impietatem cum Anabaptiſtis Lutherani. Nihil videlicet plus quærere deum, quàm vt in eorum fide ſit quis, quod blaſphemiæ genus, è cœno Eunomianorum emerſiſſe conſtat.

Columba.

Duo (præter hæc) noctuam dicere, at plurimũ inſcite animaduerto: Liberalem eruditionem, Ciuili vitæ nedum, verum & religioni, & moribus conducere: Nam vt quiſque eruditiſsimus eſt (inquit) ita diligẽtiſsime, magnitudinem rerum animo metitur. Hoc primum dictum, ex hęreticorum omnium eruditione, falſum eſſe conſtat: Vtinam nihil literarum habuiſſent, excepta fide quàm Carbonario fuiſſe fabulantur: Nimirum ſcientia inflat. In aliis (præterea) eruditis innumeris, idem exploratum eſt; Aliud huic oppoſitum: Inſcitia, in bonis negligentiam alit, & confirmat in malis audaciam: hoc poſtremum

nõ alterius teſtis ꝓbatione indiget, quàm ipſius experiẽtię: Cernimus idiotas cœlos rapere, Fœmineum quoq; ſexum, quem ob ruditatem maximè, deuotum vociferamur: Stupendam audiẽs quorumdam rudium, & liberalis eruditionis expartium conuerſationẽ, eruditiſsimus, Pater Auguſtinus, exclamabat: Stulti, & idiotæ rapiunt cœlos, & nos cum ſcientiis noſtris in carne volutamur, &c.

serpens.

Attende (ſoror dilecta) Quis neſcit opes, & ſtudiis literarũ, & vitæ Ciuili, religioni (præterea) boníſque moribus, plurimum vtiles eſſe? Contra, inopiam, & corporis ægritudinem, officere plurimum, neminem latet, quibus tamen bona corporis valetudo conducit: Haud tamen protinus frugi eſt, eruditus eſt, pius eſt, quem deus, muneribus iſtiuſmodi donat. Nec iniquus, aut impius, cui eadem deus, pro ſua inſcrutabili ſapientia, adimit. Quin, innumeros cernimus, diuites, & bona prẹditos corporis valetudine, ignauos tamen, & circa literarum ſtudia negligentes bonorum morum contemptores, audaces in malis, auaros, ſuperbos, veneríq; deditiſsimos, proinde vitæ Ciuili parum officioſos, ac multominus religioni: Contra innumeros, multa oppreſſos egeſtate videmus, bonarum artium ſtudioſos, & eruditos, quamobrem, ciuili vitæ vtiles: Pios (adhæc) probóſque. Variis item correptos morbis, ingenio pollentes, literis deditiſsimos, ac religioſos, proinde vtrique politiæ, haud parum obſequentes. Itaque, neque qui liberali eru ditione

ditione tument, ſunt (neceſſario) vitæ ciuili vtiles, ſed ſcelerati plerunque & impudẽtes, Quid vtrique politiæ profuit, Apoſtatæ Iuliani, cæterorúmque, non diſsimilium, tanta eruditio? Neque qui eadem carent, ſcientes tantummodo Ieſum Chriſtum, mox in malis audaces ſunt, neque bonorum curam nullam habentes: Quemadmodum igitur, exhortandi ſunt opulenti, vt rectè opibus vtãtur, quo vtrique vitæ vtiles ſint, (ad dictum Apoſtoli conformiter) Alioqui diuiti obſunt plurimum parte opes. Sic & admonendi, qui liberali ſunt eruditione inſtructi, ne ſuperbiant, ne efferantur animo, ſed timeant, & humilibus cõſentiant, neque apud ſemetipſos prudentes, pluſquam oportet ſapiant. Atque ita hoc pacto, & Ciuili vitæ, & religioni, proderit mirandum in modum talium eruditio. Hoc præſertim admonẽdum erat, quod potior ſit rectus rerum iſtiuſmodi vſus, quàm earumdem, vel ampliſsima poſſeſsio, quæ nec beatum, aut vtilem Ciuili vitæ, aut religioni, reddit poſſeſſorem, at frugi reddit, virtuoſus, vſus duntaxat: Et melius (dubio procul) hæreticis & apoſtatis, liberali etiam inſtructis eruditione ceſsiſſet, ac vniuerſæ Chriſti fidelium eccleſiæ (Ciuili vitæ non modo) Si omnium liberalium artium, omniúmque literarum expertes, eam tantummodo Chriſti doctrinam, quàm rudibus laicorum tradunt noſtri, fide & bonis moribus, ob ſeruaſſent: Et tamen, de eruditionis liberalis poſſeſsione (quæ tam multis attulit perniciem) plus ſolicita eſt, Theutoni ca noctua: Quæ vtinam, glorię crucis

1. *Tim.* 6.

R*om*. 11. *&* 12.

tanta liberalis eruditionis commendatione, nihil detraheret, sciretque Iesum Christum dominum nostrum, absque ea liberali eruditione, ab Apostolis, aliisque innumeris, efficacissimè prędicatum, & suasum. Nihil (praeterea) noctuis attulisse liberalem (qua tument) eruditionem, praeter meram perniciem: Iesus (adhaec) vel forma prae filiis hominum vniuersis speciosus, Nudus est, crucifixus quoque, ac vulnerum atratus liuore, quamobrem nec tanto sermonis ornatu, nec artium humanarum fucato colore, indigus. Audisti (soror deo chara) quae praeliminari epistola praegustanda (praeoptatae salutis praetextu) fideli, cuius lectori porrigebat (Theutonica Strix) quo appensam methodum, nihil metuens lector voraret: Idque auidiore animo, tot támque salubribus, tam frequenter repromissis.

Columba.

Nunc ergo eam, quam ad ludi magistros scribit Epistolam, percurramus.

serpens

Praefatur in hunc modum.

Ahlon. hyd. struthio.

Ad ludi magistros Christianos.

Columba.

Tenellos, adhuc infantes aggreditur Stygia Strix, vitalem eorumdem sanguinẽ, per ludi magistros absorbendi, plurimum auida.

serpens.

Hist. Ecc. lib. 9. c. 5 Ferunt maximum tyrannum, Christiani nostris infestissimum hostem, conficta acta, conscriptaque, quae aduersus dominũ Iesum, omne blasphe-

blaſphemiæ genus continerent, per omnes impij ſui prouincias tranſmiſiſſe, iuſsiſſéque puerorum præceptoribus, ea commiſsis ſibi iuuenibus tradere memoriæ commendanda, quo diſcerent à teneris annis, Chriſtum dominum blaſphemare, eamq́ue impietatem, diutius ac tenacius retinerent. Et noctua ludi magiſtros hortatur, ſuis (malis equidem) venenis imbuant ſibi creditos pueros, priuſquam, aut ingrandeſcant, aut ad aliud quoduis ſtudium ſeſe conferant, probe gnara, recētem teſtam, odorem, quo ſemel imbuta fuerit, ſeruaturam diu: Et ne illorum impietati, ex Apoſtolo obiiciatur poſtquã adoleuerint, diſceſſuros quoſdam (ſpiritibus attendentes erroris) à fide orthodoxa, quod & noctuis, primam fidem deſtituentibus, inſolubiliter opponimus, hoc pacto crudeliſsimi tyranni nequitiam imitatur. Porro ſi ſeſe, pia admodum perſtrinxiſſe reſpondeat: Quis veneficus, aliter homini perituro, noxium virus porrexit vnquam? Non de his quæ & ipſi credimus, hic loquimur, quum illarum dogmata auerſamur, at de his in quibus à nobis diſcentiunt. 1. *Tim*. 4

Columba.

Prima (quæſo) narra exordia epiſtolæ.

Serpens.

Audi ingentem verborum apparatum fucúmque, quo incautos pleróſque, Ludi magiſtros, & pædagogos, miſerè pellexit, noxia Strix, in creditorum puerorum (optimæ indolis alioqui) non modicam, cum corporis tum animæ iacturam.

Ahlon. Hyd. struth.

Laudabili & probando more consueuerunt Architecti, qui magnum aliquod opus ædificandum suscipiunt, non caduca aut fragili materia, sed firmo solidóque lapide fundamenta iacere, ut ita fundatum ædificium sine ruinæ metu, affabre tandem, ad culmen producāt: Et uos, qui non interituram, sed æternam, animorum puerilium uelut Architecturam profitemini, id uulgarium architectorum solertiæ concedetis, ut iis in extruendo, minus uideamini experiētes? At uero tam turpem reprehensionem, facilè uitabitis, si quo iuuentutem ad religionis cultū dirigimus, libelli huius nostri doctrina, uobis commissos iuuenes, post prima posita Grammaticæ rudimenta, accuratè instruetis.

Columba.

Mirum (dubio procul) noctuæ ingenium, & artificiosa persuasio, qua ludi magistros quoscunque decipi potuisse demiror: Solidissimę religionis doctrinæ, capaces puerulos existimat, decernítque, antequam dent operam, vt liberalem adiungant eruditionem, sed post posita tantummodo prima grammaticæ rudimenta: Vbi iam tantopere commendata liberalis eruditio, sine qua haud satis idoneos doctrinæ Christianæ interpretes, prouectæ ætatis homines quantumuis multa pollentes virtute, paulo ante nugabaris? Si senectus, sine ea liberali eruditione, religionis doctrinam interpretari, & rudioribus tradere minus sufficit, eiusdem doctrinæ capax non erit: Alioqui si eius capax est, aliis certè eam postquā assequuta fuerit, tradere poterit: Et si puerulus positis tantūmodo grammaticæ rudimentis, doctrinæ Christianæ methodi, capax est (alioqui vana tua tam lepida persuasio) Nihil vetat par-

uulum

uulum poſtquam didiſcerit doctrinæ religionis methodum, illam expertibus tradere & interpretari. Duo ex verbis tuis planè elicimus, tum venerandam ſenectutem, rudimentis grammatices poſitis non modo, ſed artis totius apprimè gnaram, ſi multa neſciat, quæ vos ſcire gloriamini, doctrinæ religionis incapacem, & ad eandẽ exponendam inidoneam: Cõtra iuuentutem, poſt prima grammaticæ parta rudimenta, eiuſdẽ eſſe doctrinæ egregię capacem, proindéque ad eandem aliis tradendam idoneam. Hæc quam abſurda ſunt, nemo non videt: Rectè ex ſcripturis paulo ante teſtabaris (frater dilecte) Cõprehendendos ſapiẽtes in aſtutia eorum, vanas quoque eorũ, qui ſibi ſapientes videntur cogitationes: Nũc attingamus ſolertẽ, erudiendæ iuuentutis adinuentionem. Mirum (ſanè) quod paruulorum nutricibus, non conatur perſuadere, pueritiã ipſam non leui, ſed ſolido firmóque cibo alendam eſſe, quo facilius, ſine ruinæ metu, ad culmen eam virilis perducant roboris. Aliud ſanè eſt: Corpora hominum educenda & ad virillem potentiam producenda alere, animos (præterea) inſtitutere rationales. Et æditas ſtructuras, ædificare: Illic vtrobique, lacte primo opus eſt, nõ ſolido cibo, quod autem in excolendis paruulorum animis tradunt imprimis noſtri præcipuos noſtræ fidei articulos, per modum lactis tradunt, & eos ſolos vtinam ſcirent, qui multa eruditione tumidi, à fidelium vnione, ad noctuarum deſciſcunt cõtentionem. In ædificanda autem magna domo firmiſsimo, ac duriſsimo ſaxo.

1. cor. 5.
Iob. 5.

serpens.

Theutonicæ Strigis ſtupiditatem deprehendiſti, Apoſtoli ſequuta doctrinā: Siquidem ſpiritus alimentū ait duplex eſſe, lac ſcilicet paruulorum, & ſolidum perfectorum cibum: Ipſe nēpe in epiſtola ad Hebręos, quorūdam tarditatem arguens, De euangelicæ doctrinæ cibo, in hunc modum diſſerebat: Cum deberetis magiſtri eſſe propter tempus, rurſum indigetis, vt vos doceamini, quæ ſint elementa exordij ſermonum dei. Et facti eſtis, quibus opus ſit lacte, non ſolido cibo: Omnis enim qui lactis eſt particeps, expers eſt ſermonis iuſtitiæ. Paruulus enim eſt: Perfectorum autem eſt ſolidus cibus, eorum qui pro ipſa conſuetudine, exercitatos habent ſenſus, ad diſcretionem boni ac mali. Et in epiſtola ad Corinthios: Tanquam paruulis in Chriſto, lac vobis potum dedi nō eſcam, nondum enim poteratis, ſed nec nunc quidē poteſtis. Adhuc enim carnales eſtis. Nunc (rogo) qui puerulis illis, nullatenus exercitatis, & lactis tantummodo capacibus, īperfectiores? Quomodo ergo firmi ſolidíque alimenti (quod perfectis tantummodo concedit Apoſtolus) capaces erunt? Si vero doctrinā eius libelli, potum paruulorum eſſe dicit, quomodo theologiæ totius ſummam abſolutiſsimā in eo tradere ſeſe gloriatur? Quæ (præterea) diuerſitas erit inter parum eruditorum potum, & ſtolidum perfectorum cibum? At contendit noctua, ſuam methodum tanquam infallibilem totius Chriſtianæ doctrinæ regulam, ab omnibus, tam paruulis quàm perfectis, pro lacte & ſolido

Hebr. 5. 1. Cor. 3.

cibo

cibo indiſcriminatim excipendam, & quicquid continet, clarum eſſe, perſpicuumq; non controuerſum, ſed abſolutiſsimũ, quicquid aliis viſum ſit aliquando.

Columba

Siccine, reiicit ſupercillioſa noctuæ impudentia, eccleſiam vniuerſalem, generalia conſilia, tot tamque graues viros, immo ipſum Apoſtolum? Sequamur.

serpens.

Poſthac, puerulos claros pollicetur euaſuros, ſimulatque, ſuis tincti fuerint inſtitutis.

Ahlon. hyd. struthio.

Religionis inſtitutis tincti, ſat cito deinde ad profana Græcorum, latinorúmque ſcriptorum monimenta, ſe conferant, ſat cito elegantioris ſermonis, & rhetorice loquendi artem diſcent, ſat cito, eloquentiæ præſidio, rem publicam iuuare ſcient.

Columba.

Plus ſatis cito, & religionis & proborum morum contemptores ſunt comperti, qui pernicialibus Noctuarum præſtigiis, ab improuidis ludi magiſtris faſcinati ſunt, tenelli, adhuc iuuenes non pauci, vt dictum eſt. Quibus (ſanè) tutius erat, exucto à piorum parẽtum mammis (cõgruo ætati) lacte ali, educaríque, quàm Theologicarum contentionum iſtiuſmodi tractatione (quæ perfectos, & Theologos decet tantummodo) quaſi ſolido cibo præfocari. Diſcunt ſiquidem noſtri, adhuc pueruli, ſalubriter conſultéque, vel priuſquam prima attingant grammaticæ rudimenta, quæ pro magna parte dediſcunt, immo

execrantur, qui ſtrigum faſcino incantantur, Orationem dominicam imprimis, Salutationem angelicã, Sanctiſsimæ quoque Mariẹ patrociniũ implorare. Subinde præcipuos quidem noſtræ religionis articulos, ſed per modum lactis (credendos ſcilicet) non examinandos, inueſtigandos, aut reſoluendos, quod profectiorum eſt, & ætate prouectiorum, Decalogum, item cum ſacroſanctæ matris eccleſiæ, ſanctiſsimis; mãdatis: Præterea, gratiarum actiones, peccatorum confeſsionem, horas ſacratiſsimæ dicatas virgini, Pſalmos pœnitẽtiales, Suffragia pro mortuis, & alia pia inſtituta iſtiuſmodi, quibus tincti ſufficienter, ad alia ſtudia, pro eorum conditione, ſat citò ſe conferunt, fiuntq́ue temporis ſucceſſu vtrique reipublicæ vtiles. At noctuæ, minus ſufficienter religionis inſtitutis tinctos exiſtimant pueros, quos cernũt, ſuæ impietatis cœno, haud immerſos. Cæterum, an quis noctuarum dementatus figmentis iuuenis, rem ipſam publicam iuuare ſtuduerit, adepto poſtquam adoleuit magiſtratu, & non potius priuatæ rei cõſuluerit? Neget qui volet: Audiamus ſubinde boantem noctuam.

Serpens.

Admonet confeſtim ludi magiſtros.

Ahlon. Hyd. struth.

Agite dum molles ſunt, & teneri, dei cognitione imbuantur.

Columba.

Quaſi alioqui, dei ſufficienti cognitione priuentur.

Ahlon.

Ahlon. Hyd. struth.

Actutum dum nulla adhuc uoluptatis titillantur illecebra, dum nullo mentis errore agitantur, dum omni nefaria animi affectione carent, Religionem, pietatémque, strenuo haustu imbibant, ut dei amore à teneris insito, & religionis uiolandæ metu commodum incusso, uitam sanctæ, integræque transigant, non impii, & ad omne scelus proiecti habeantur.

serpens.

Rhetores, non modo, & Reipublicæ adiutores sat citò erunt, qui sui libelli doctrina (qua delectari, irretiri, & inescari, strenuum religionis & pietatis haustum appellat) imbuentur iuuenes, verum & in dei amore, religionis integritate, & virtutis omnis statu perfecti, mox euadent ad summi fastigia culuinis: Tanto in nos corripitur inuidentiæ oestro, stoliditas (facultate, & copia dicendi instructa) vt peruetustæ nostræ religionis, & fidei patrum desertoribus, facilè polliceatur, quicquid libet, quantumuis difficile, modo suam sequantur perniciem. *Ironia.*

Columba.

Supra audiuimus, quales extiterint, sintq́; noctuarum mores, quantáque earum virtus, qui (illarum iudicio) errores, quæ veritas, quæ religio, quæque pietas: Eadem (suspicor) pollicebantur hæretici priores, quo instabiles, incautósque facilius deciperent. Nec (reor) verebantur, priuatam impietatem (vt noctuæ) dei amorem, religionem, veritatémque omnia vincentem, impudenter appellare. Quod superest audiamus:

Ahlonment, hyd. sruthio.

Obteſtor uos in eam erudiendi uiam incumbite, Animos à primo excolite, Dei mandata, mentibus puerorum inſtillate, Ad mores ſanctos, iuuentutem allicite, ducite, trahite: sic, quod in bonorum, uerorúmque ludi magiſtrorum officio poſitum eſt, planè exequemini: sic, bene de republica, merebimini: sic ſempiternam uobis laudem parietis. Incumbite (inquam) in eam erudiendi uiam præceptores, suauem & amabilem Chriſti diſciplinam, in pectora puerorum infundite: Sic certam uobis, ut illis ipſis, animæ ſalutem comparabitis: sic, nunquam delendam apud Deum gloriam nanciſcemini: Valete.

¶Columba.

Nunc quoque inſignem, Noctuæ huius impudentiam, ſtoliditatémque intueor: Si enim in eã erudiẽdi viam, quam præſcripſit ludi magiſtris, incũbendũ eſt, ſi ea eſt ſuauis, & amabilis Chriſti diſciplina, in pectora puerorum infundenda, qua certa omnibus comparatur animæ ſalus, & nunquam delẽda acquiritur apud deum gloria, Nulla alia methodo opus eſt: Siquidem & mandata dei docet, religionem quoque, ac pietatem, ad ſanctos mores allicit, ducit, trahit, de republica, bene merentes reddit, ſempiternam laudem parit, animarúmq; ſalutem. Sanè his partis, nihil ſupereſſe poteſt quod optemus, nihílq; quo non faciliter careamus. Si talis eſt eius doctrina, quo modo de componẽda certa fidei methodo, tantopere ſolicita eſt? Næ, ſi dixiſſe licuit ſuam doctrinam, ſuauem eſſe & amabilem Chriſti diſciplinam, quę tantorum bonorum ferax quum ſit, Animos ambigentes, & ſanare poteſt, & cõcordiam, tranquillitatémque Eccleſiæ reſtituere, ac in po-

in posterum munire: Proinde & dicere licuit, Nulla alia methodo opus esse, præsertim quum nihil aliud suadere, tanto verborum apparatu connitatur. Quis & merito non derideat tantam Strigis impudentiam? Nullis antea sæculis, auer sati nõ sunt fideles vniuersi fanatica noctuarum dogmata, immo figmenta verius: Hæc tamẽ noctua ausu temerario, illa, suauem & amabilem Christi disciplinam appellat. Tradiderunt nobis veteres (doctrina, probitate, authoritatéque grauissimi) probatissima fidei, religionis, pietatísque, instituta: Et noctuæ vniuersos auersatæ, contradicere omnibus nihil verentur. Porro quam laudem sibi comparauerunt, istiusmodi noctuæ monitis parentes ludi magistri, supra audiuimus.

serpens.

Eam (nec subdubito) tandem nanciscentur laudẽ & gloriam apud Gallos, ludi magistri in eam incumbentes erudiendi viam, quàm assequuta est, hæc noctua, cum cæteris Theutonicis, quarum (imprimis) libri, ædicto Cæsareo, & perpetua lege damnati sunt: Hæc aduersus Theutonicam strigem dicta sufficiant. *Ad Flandrenses.*

Symmachia, Columbae et serpentis, adsus Stridores Anonymæ. Personæ, Coulmba, Serpens: Anonyma, Hyd. Struthio.

t

serpens.

Mmense Deus, quis vocabulo Christiano dignus censebitur, qui vel audire, siccis oculis, vel legere poterit, blasphemias, probráque ac maledicta, Tertię hui⁹ noctuæ, petulentissima & impudentissima loquacitate coniecta, tum in sacrosanctum Eucharistiæ, & sacramentum, & sacrificium, tum in Romanos pontifices indiscriminatim, & fideles vniuersos? Hanc, quod tantum virus euomuerit, proprio nomine (magni conscia sceleris) submerso, Anonymã dicere voluimus: Quæ aduersus sacrosanctam Synaxim effutiit, sacramẽtariorum omnium insania, profligauimus (pro viribus) in Protreptico de eadem. Porro, quod ad summos Pontifices attinet, reliquósque fideles, propalam (sacro suggerente spiritu) mõstrabimus, aduersum eos dicta omnia, inepta esse inconsulta, stolidáque ac malitiosa. Et ne sibi, tam insolenter arroget, quod ingeniosum aduersum nos dolum concinnauerit, nec victoria non parta canat triumphum, ostendemus clarè, in eo profanissimo libello, Hydram, Struthiocamelo non minus inseparabiliter coniungi (quod animaduertant vtinam eius stridoribus, iam decepti aut fortasse decipiendi) quàm in Culinæ, & Theutonicæ Strigum affaniis: Epistolam autem præliminarem, omni destinatam lectori, è gallico idiomate, in latinum sermonem (tametsi barbarè) versam, præfandam duximus: Strideat proinde.

Anonyma.

Anonyma, hyd. struthio.

Lecturis omnibus, gratia, & pax, & salus à deo Patre nostro, per Iesum uerum eius filium dominum nostrũ, qui corda omnium inhabitare, per spiritum sanctum dignetur.

Columba.

Optima imprecatio si dolo careat: At simili astu (reor) suarum dementiarum lectoribus & amatoribus, similia imprecabantur, prisci hæretici, quo per dulces sermones & benedictiones *Roma. 16* istiusmodi, facilius seducerẽt corda innocentiũ.

serpens.

Solerter coniectas: Marcello cuidam præcellẽti pietate viro, in hunc modum scribebat insanus manes: Manichæus Apostolus Iesu Christi, *Epiphanius.* & qui mecum sunt, omnes sancti ac virgines: Marcello filio dilecto, gratia, misericordia, & pax à deo patre, & domino nostro Iesu Christo. Et dextera lucis conseruet te, ab instãte sæculo malo, & accidẽtibus ipsius, & laqueis diaboli. Amẽ. Iam audiamus Epistolæ exordium.

Anony. Hyd. struthio.

Magnus sol iustitiæ, seruator noster & redemptor Iesus, clarissimus & spendidissimus à deo est, ut nullus tam cæcus, qui non apertè uideat, quam grandis est inter seruatoris nostri claritatem, & densissimas Papæ tenebras differentia inter Apostolos & discipulos Iesu, & presbyteros, monachos, & alios uniuersos, status papistici: Quapropter stultus is, & sensu plurimum destitutus merito haberetur, qui laboris, uel aliquantulum impenderet, ad demonstrandum Iesum cum suis, longè aliter uitam duxisse, quam cum suis Papa.

serpens.

Artificiosum(sanè)ad scindendã ecclesię vnionem, epistolæ cœptum: Nempe ecclesia Christi vniuersa, Romani semper agnouit Pontificis authoritatem, ac proinde, sic debaccari in eum inque vniuersos eius primatum agnoscentes, nihil aliud est, quàm domini incõsutilis tunicæ, scissuram moliri: Quod fieri hactenus, non est tanto astu annixus Satanas, qui tantos dolos, adhæc vsque sæcula seruauit, quando sciebat ex veracis
Matt. 24. domini vaticinio, Perfrigerendam (iniquitatis abundantia) charitatem plurimorum, ac proinde incautos permultos, facilè iniqua eorum opera, qui Christum aperto ore, penes se esse (alias nusquam) prædicant. Quoque facilius fieret, Cleri heu nimium sceleratos mores (at quorundam nõ omniũ) imperitę multitudini indesinenter ostẽtat, omnium esse suadens, quæ quorundam (licet multorum) sunt: Quædam etiam perhorrenda callide conficta, affabréque concinnata vulgat (quo nostros probrosa infamia afficiat) quẽadmodum, iam olim, aduersus dominum Iesum & sanctos eius finxisse eum non ignoramus.

Columba.

At Romanos pontifices permultos (etiam præter eos, quos ante magni, religiosíque principis Constantini tempora, sub aliis imperatoribus, felici cruore damnari cõtigit) moribus innocuis Christo Iesu persimiles extitisse, non ambigo.

Serpens.

Veritatem dicis, quicquid in sæcularium principum fauorem, oggannire mihi videantur, quidem Chronicorum scriptores.

Serpens.

columba.

Innumeros, adhæc, præter Martyres, sanctissimos Confessores, Episcopos, Presbyteros, Anachoretas, Aliósque Romani pontificis authoritatem agnoscentes, fuisse, nec diffidimus, qui signis verè apostolicis clari, clarissima posteris, suæ sanctitatis testimonia reliquerunt: Itaque Apostolis, aliísque Iesu discipulis (quatenus licuit) similes oportuit fuisse. Porro hęreticorum neminem offendimus aliquãdo, talium vestigia, vel eminus sequutum, multominus Christi, tametsi illius imitatores, minus cautis appareant, & iustitiæ ministri, quum tamen (vt dictum est) Satanæ in angelum lucis se transfigurantis, studiosi sint, ac perpetui sectatores. Si autem quorundam, tum Romanorum pontificum, aliorum item episcoporum, presbyterorum, monachorúmque, merito arguendus est luxus, haud tamẽ simulátque oppugnanda fides, aut peruertenda veritas. Nec magistratuum ecclesiæ, confestim abolenda authoritas: Alioqui quum peruersissimi sint noctuarum mores, propria (eo argumento) contẽdunt elidenda dogmata. De dogmate (bone deus) nos altercamur, non de moribus, qui in melius commutentur, faxint superi, incunctantérque tollantur, è medio, quos abusus vocant, vel præsulum celebri coitione, vel principum coertione, aut alia quauis via, modo ecclesiæ catholicæ fides, quæ est sacrorum Consiliorum, orthodoxorúmque patrum, illæsa consistat.

serpens.

Stupenda planè hæreticorum impudentia: Olim, quum nostrorum mores arguere non possent, obiecta literarum humanarum imperitia, illorum (totis viribus) fidem oppugnabãt: Nunc vero malos mores obiectant: Vna tamen & illorum, & nostrorum fides, eadémque dogmata, quæ vt priscis illis hæreticis inuitis, ita & Noctuarum inuitis stridoribus, illæsa, erecta & victoriosa consistent, Christi innocentis, vices ge runt magistratus, tam Ciuiles, quàm ecclesiastici, adhæc, & sacramentorum ministri: Quemadmodũ igitur, in sacramentorum ministerio, attenditur Christi potentia, eiúsque bonitas, non ministri, quí nullam ex se habet, aut potentiam, aut bonitatem, est tamen diuino decreto sacramenti minister, etiam si flagitiosus sit: Nec magistratui Ciuili, licet scelerato, quippiam præcipienti (quod illius cõcernat authoritatem) dicimus, non pareo, quod iniquus es, sed eum, à quo
*Rom.*13. authoritatem habet veriti, obedimus, quandoquidam nec ob sinistros mores, potestate à deo data destituitur: Nec magistratus ecclesiasticos,
*Matt.*23. authoritate spoliant sinistri mores: Quod & do
*Acto.*23. minus testatur: Apostolus quoque Ananiam sacerdotem impium, cuiusque sacerdotium irritum erat, & inane, reueretur, nec illi nisi per ignorantiam maledicit. Et noctuæ, nullum conuitiorum genus, in summos sacerdotes omnes indiscriminatim, & alios quoscunque sanctissimos episcopos non expuunt.

Columba.

Si non abolent magistratuum authoritatem,

mores

mores peruersi, multominus integram articulorum fidei veritatem contaminant, quamobrem sese compatiuntur, vera articulorum fidei cognitio, & mores improbi. Et si non saluat illa fides, quod mortua est, haud tamen, prorsus inutilis est, vtpote resipiscentibus necessaria. Et de vera dogmatum fidei agnitione contendimus: Sequamur. *Iacobi.I.*

Anony. hyd. struth.

Vrgente tamen charitate domini nostri, Papæ, Iesum conferimus, non malo affectu, aut iracundia prouocati, aut certè maleuolentia, ut probè nouit dominus noster, qui omnes, tam papam, quàm episcopos, presbyteros, monachos ac uniuersos, cum ipsis idem sentientes illuminare dignetur, ut credant, sequanturque uerbum dei, sani in fide, puréque uiuere concedat: Sanè aliud nihil, quàm uniuscuiusque salutem cupimus, utque ueniant ad cognitionem ueritatis uniuersi. Rogamus omnes, qui hunc sunt librum lecturi, ut pro omnibus, corde & affectu, dominum nostrum deprecentur.

columba.

Insignem salutis omnium zelatricem, vrget charitas, Papæ Iesum conferre: At ea charitas, quæ scribas Pharisæósque, Iesum, eiúsque Apostolos, deo & Mosi contrarios, apertis faucibus vociferari impulit: Nec, sanè, alia charitas, quàm quæ priores hereticos, insectari coegit orthodoxos quosque: Charitas impatiens, maligna, æmulatrix, nusquam nō perperam agens, inflata, ambitiosa, quæ sua sunt quærens, gaudens super iniquitate, falsitati cōgaudens, & mendacio, & quæ quam citò excidat faxit omnipotens: Hydram *Ironia.*

& Struthiocamelum vrgere te, dixisse debueras, nõ charitatem domini nostri. Qui enim fieri potest vt charitate vrgente, tot probra, tot blasphemias, tótque maledicta in Romanorum pontificum cœtum vniuersum, vniuersalémque Christi ecclesiam (ob quorumdã mores sinistros) vel priuata, euomueris? Næ, hoc pacto, Romanæ, immo Christi ecclesiæ, nomẽ ac statum, lusciosis (aut si manis cęcis) odiosum redere cupis: Nũ
Col. 3. charitas, quæ vinculũ est perfectionis, ecclesiasticam vnionem findere molitur? Salutem omnium te cupere simulas (implanatrix) vt quæ illuminare omnes, & ad veritatis agnitionem venire concedat altissimus deprecaris, quum tamẽ impietatem, infandorúmque errorũ caliginem, ad mortem impellere, tuis dolis deprauatos exoptes. Nulli (sanè) hæretici, consimilibus imposturis, incautos quosuis, nõ circumuenerunt: Siquidam, ementiebantur omnium salutem percupere sese, nihil aliud quærere, quàm dei & Christi eius gloriam, quamque ad veritatis agnitionem omnes venire, quum tamen nihil plus ambirent, quàm propriam gloriam, hominum perditionem, & propriæ ab vniuersis, amplexum insaniæ.

serpens.

Quid vetat imprudentes, externo cõsimilium blanditiarum ornatu, amictum mendacium, pro veritate venerari? Certè Smaragdum contumelia afficit, vitrũ per artem illi assimilatum, dum non adest, qui probare potest: Nec minus æs, auro vel argento assimilatum. Et ea est hæretico-

rum

rum congenita impietas, ſua videlicet mendacia, externo veritatis, & charitatis cultu circumueſtire, quo incauti, dum probare non poſſunt, veritatem putent & charitatem: Ea tamen quum ab iis, qui mentem à deo illuminatam habent, ridicula mēdacia comperiuntur, patefit innata noctuarum ſtoliditas. Et iamdictus contentioſus manes, epiſtola ad ſupradictum Marcellum, aiebat ſe ſcribere ad ſalutem animæ illius, eorúmque qui cum ipſo erant. Neque cuiquam laqueũ ſe iniicere, vt plerique imprudentiores faciunt (aiebat) Imprudentiores eos vocans, qui diuerſa ſentiebant doctores, quos & laqueos cæteris iniicere (vt de noſtris noctuæ) affirmabat: Neminem itaq; moueant epiſtolarũ iſtiuſmodi aſſentationes, & magnifici libellorũ tituli, fuci quippe ſunt, inſidiæq;, quibus veritas occulitur: Con ſequenter audiamus.

Anony. hyd. Struth.

Mundum uniuerſum, Papam, eiúſque eccleſiam, ob eorũdem miſerias, fœditatéſque, auerſari, atque aduerſus eos uociferari, & obſtrepere, omnino certum eſt: neque quempiam ſupereſſe liquido cõſtat, qui non criminetur, uel aperto ore, uel clam in corde, damnétque, miſerum illum et maledictum ſtatum: Quinimo papa ipſe cum ſuis, præ propriæ uitæ erubeſcentia, horroróque, nihil magis quærunt, quàm latere, & principum, officiariorumque ſuper corpora poteſtatem habentium medio, ſeſe utcunque ſeruare: Et eorum ruinam aſsiduè moliuntur, qui ſtatus ſui obſcœnitatem patefaciunt, hócque, medio omni illis poſsibili, perficere contendunt, puta, legatis, nunciis, donis, promiſsionibus, aliiſque uiis.

columba.

Tam apertè mentiri ausam noctuam demiror: Quis non videt innumeros, Romani antistitis sedem, eiúsque ecclesiæ (quæ Christi verius dicitur) maiestatem, dignitatemque venerari? Fateor noctuæ omnes, Romani apicis authoritatem execrātur Christi quoque Ecclesiam, quin etiam Christum ipsum: Absit autem vt mundus vniuersus, eovsque insaniat.

serpens.

Ea est noctuarum stoliditas, vt apertissimè falsa, tanquam certissimè vera, temerè affirment, ac mox sibiipsis contradicant, quasi sui oblitæ, aut certè, quasi nos omneis cæcutire arbitrentur: Nam lamentabiliter queritur infra, Romanum pōtificem, ab omnibus, perinde ac felicissimum sanctissimúmque, celebrari. Maximisque cum honore, & gloria, vbique ab vniuerso mundo excipi.

Columba.

Quæ hoc lamentatur, Romanam ecclesiam, honori à multis habitam, inficiari non poterit: Sequamur.

Anony. hyd. struthio

At nec sic ratix dignoscitur mali: Quippe ad solam Papæ, suorúmque uitā oculos intendit hominum maior pars, rata Papam suósque, non improbos fore modo ad statum conformiter, canones, decretáque sua uiuerēt: Atqui in hoc allucinatur plurimū: Quippe, et si status Papæ miserrimus est, & uita execrabilis, eius tamen decreta, longè execrabiliora, horribilioráque sunt, ac damnabiliora.

Columba.

Si quosdam ex Romanis Pontificibus (quos parū piè vixisse fama fert) probrosos diceret noctua, ac proinde eorum decreta, constitutionésque reprobaret, fortasse tollerassem gemēs: Haud tamen nescia,, non contemnendam esse eorū qui dicunt & non faciunt, piam doctrinam, quæ (re- *Matt.23.* uera) talium non est (Non enim coligunt de spi- *Matt.7.* nis vuas) sed domini: Quum autem vniuersos, *Lucæ.8.* quantumuis probos, omniúmque decreta, cōstitutionésque, quantumuis frugi, ore maledicentissimo blasphemet ac reprobet, constat noctuā furiis actam, multísque exagitatam sceleribus, ferri (non charitatis impulsu) præcipitem.

serpens.

Si percurrere liceret, decreta omnia, ac constitutiones Romanorum, aliorúmque Pontificum. Vitas (adhæc) actáque eorum, cerneres clarissimè (amantissima soror) quanta agitatur amentia, ferox improbæ Strigis animus: Innumera penè infra producit ex toto iure canonico decreta, sed quam mēdose, quantóque astu calumnietur, norunt docti quique: Infandissima, quæ mox, de Romanis Pontificibus, Paulo, Alexandro, Iulio, Leone, & Clemēte, effutire mendax nō erubuit (quæso) rescindamus: Porro quæ substruit, audiamus.

Anony. hyd. struthio.

At omissis talium moribus.

Columba.

Postea quam cōfictis sceleribus, dictos pontifices fœdissime traduxit.

Anony. hyd. struthio.

Iesum uerum dei filium, caput & saluatorem sanctæ ecclesiæ unicum, ex una parte locabimus, quid (præterea) fecerit iusseritque. Altera ex parte papam Romanæ caput ecclesiæ, eius item decreta & constitutiones, quo timoratæ conscientiæ (quæ aliquando existimarunt Papatum ex deo esse cuiusque fulminationibus maximè deterritæ, amplius formidarũt eius præuaricari decreta quã legem dei) ab istiusmodi assertæ tyrannide, ad uerum deum, per Iesum Christum, toto pectore reuertantur: Ipsum solum sequentes, eiúsque uerbum sanctum: Atque ita iam totus mundus, ab errore & abusu Papistico liber, omissa uanitate, ueritatem sequatur, conuersus ad deum uerum, qui fecit cœlũ & terram, illi soli seruiens: Viuántque deinceps uniuersi, in uera (ut decet fratres) Charitate, omissa hactenus perpetrata, occisione mutua, effusionéque innoxii sanguinis, persecutione, adhæc Iesu in suis membris, quæ igne, gladio, aliísque cruciatibus, ob cognitionis Iesu & sui uerbi defectũ perpetratur, instigante cum suis Papa, quo suas abominationes, & constitutiones maledictas constabiliat.

Columba.

Heu heu, Quot instabiles, & sensibus paruulos, fuco consimili, tanquam loro reuinctos, in orcum pertraxit inexhausta strigum malitia: O scorpiones, cauda (capite blandiente) letaliter ferientes: Noui ex præcedentibus, quæ (noctuarũ iudicio) sit sancta ecclesia, lex, verbúmque dei, quæ libertas, quæ tyrannis, quídque ad deum verum toto pectore cõuerti, ac reliqua omnia, quæ tãto verborum lenocinio, ad fallendos incautos concinnat, cum cæteris noctuis Anonyma: Nulli vnquam hæretici, talia non dixerunt, de ficticia sua doctrina, déque suorũ persecutione, quos

& Iesu

& Iesu membra esse affirmauerunt. Et tamẽ Antichristi erant, tametsi in ore Christum semper haberent. Quur nõ talia fingerent noctuæ, quãdoquidem multo deteriora & excogitauisse, ad multorum circunuentionem earum complures, & ementitas fuisse, ex supradictis compertũ habeamus? Et quum nihil nõ audeat earum nequã stoliditas, quid mirũ si papatum, illis directè oppositũ, ex deo non esse cõtendant? *serpens.*

Quum papatus, sit primaria illa & vniuersalis ecclesiæ totius authoritas, curáque, quam Petro datam à Christo, eiusque successoribus sufficienti testimonio constat, papatum negare ex Deo esse, est negare Christum, aut deum, aut veracẽ in promissis, aut certè dixisse Petro: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebũt aduersus eam, & tibi dabo claues regni cœlorũ: Et quodcũq; ligaueris super terrã, erit ligatũ & in cœlis, & quocunq; solueris super terram, erit solutum & in cœlis. Item, Pasce agnos meos, pasce oues meas. Quod si id à Christo deo & homine, Petro (quidem) dictum velit, impletumque esse, Non tamen Romanis pontificibus (quos perneget, Petri fuisse, aut esse successores) Perpendat quot qualésque testes sibi refragantur. Diuus Petrus, Apostolorum princeps, & caput totius ecclesiæ, sub Christo, Clementem, Romanum põtificem sibi successorem constituit, eumque à Christo, sui loco suffectum, apertè exposuit, cunctis imperans fidelibus, eidem in omnibus parere non detrectarent. Scientes (inquit) quod si quis hunc

Quid papatus.

Matt. 16.

Ioan. 21

Clemens epistola priore ad Iacobum fratrem domini. contristauerit, Christum qui ei docendi cathedram credidit, non recipit, & qui Christum non susceperit, nec deum patrem suscepisse iudicabitur, & ideo nec ipse suscipietur in regno cœlorum: Hæc ille, Clementis testimonio: Sanctus Anacletus, Clementis successor, sic inquit: Anacletus seruus Christi Iesu, in apostolica sede, à dño constitutus, &c. Itẽ, hęc sacrosancta Romana, & apostolica ecclesia, nõ ab Apostolis, sed ab ipso domino saluatore nostro, primatũ obtinuit, & eminentiã potestatis super vniuersas eclesias, ac totũ Christiani populi gregem assequuta est, &c, Item hęc Apostolica sedes, cardo & caput factum est à domino, & non ab alio constituta, & sicut cardine ostium regitur, sic huius sanctæ sedis authoritate, omnes ecclesiæ, domino disponente reguntur: Hæc Anacletus, cuius successor Euaristus ad episcopos Aphricę regiõis (aiebat) Siquidem dilectio vestra, normam sequuta prudentum, ad sedem Apostolicam referre maluit, quasi ad caput, quid deberet de rebus dubiis custodire potius, quã vsurpatione præsumere: Post hunc Alexander, omnibus orthodoxis scribens, sic inquit: Cogitãtibus nobis metum diuini iudicij (fratres charissimi) & post vitam hanc vnumquemque prout gesserit recepturum, quid veniat in querelam, tacere non licuit, sed nobis vobis loqui necessitas imperauit, dicente Propheta,

Vide decreta Anacleti et sequentiũ.

Esa. 40. & 58. Exalta vt tuba vocem tuam, & cui omniũ ecclesiarum commissa est cura, si dissimulem audiam &c. Sixtus illi succedens, episcopum se vniuersalem, Apostolicæ ecclesiæ affirmat, imperátque

omnibus

omnibus episcopis: Post quem Thelesphorus, Romanæ vrbis archiepiscopum se nominat, & Papam. Idem, Iginius illi succedens: Post hunc Pius primus (inquit) hanc sanctã sedem Apostolicã, omniũ ecclesiarũ caput esse, præcepit Christus: Anicet⁹ (inquit) Romanę ecclesię pręceptũ est, oĩm episcoporum terminare iudicia: Sother, ait, diuinis pręceptis, & apostolicis monitis informamur: vt ꝓ omniũ ecclesiarũ statu, impigro vigilemus affectu, &c. Eleutherius, episcoporũ omnium iudicia finienda, sedis Romanæ authoritate affirmat, sicut ab Apostolis (ĩquit) eorúmque successoribus multorum consensu Episcoporum, iam definitum est. Post hunc Victor, Romanæ ac vniuersalis Ecclesiæ, archiepiscopum se dicit: Zepherinus (inquit) Iudicia episcoporum, maioresque Ecclesię caussæ, à sede Apostolica, & non ab alia (sicut Apostoli & sancti successores eorum statuerunt cum aliis episcopis) sunt terminandæ. In alia epistola, Tantam à domino (huius sanctæ sedis, & Apostolicæ ecclesię fundatore) & à beato Petro principe Apostolorum accepimus fiduciam, vt pro Christi vniuersali, Christiq; sanguine redempta Ecclesia, impigro laboremus affectu, & omnibus domino famulantibus succurramus, & cunctis piè viuentibus, Apostolica authoritate opẽ feramus. Post quem Calixtus ait: Non decet à capite membra disſidere, sed iuxta sacræ scripturæ testimoniũ, omnia membra caput sequuntur. Nulli verò dubium est, quòd Apostolica ecclesia, mater sit omnium ecclesiarum, à cuius vos regulis, nullate-

nus conuenit deuiare: Vrbanus tanquam superior, omnes Christi fideles hortatur, maximè obediant suis episcopis, sententiā Episcopi valde timendam affirmans: Cui succedens Pontianus, Sanctæ & vniuersalis Ecclesiæ episcopū, sese dicit: Antherus, Fabianus, Cornelius, Marcellus (adhæc) ad Maximum tyrannū, reliquíque sancti, Romanæ ecclesiæ pręsules & martyres (omnis expertes ambitionis) in suis scriptis talia apertè testantur, quod & fecerunt eorum successores, sancti confessores, contemptores terrenorum, cœlestiúmque amatores. Aliarum item ciuitatum, quiq; episcopi sancti: Ex quibus liquet Papatum à deo esse: Papā antistitio, præminere. Romanos pontifices, à domino constitutos, & Petri successores esse: Quos Ephesinæ ecclesiæ episcopos, constituerant Apostoli, à Spiritusancto positos affirmat Apostolus: Attendite vobis & vniuerso gregi (inquiens) in quo vos posuit Spiritussanctns episcopos, &c. Nę, credimus neminem, qui ritè, Ecclesiæ gubernacula susceperit, aliter quàm à Spiritusancto institutum, & à Deo, tanquam Aaron vocatum.

Acto.20. *Hebr.5.*

Columba.

Præterea, ex dictis constat, valde formidandā esse episcopi, maximè Romani pontificis, sentētiā, cui ab omnibus obediendū decernit sanctus Petrus, quod facere haud detrectarūt orthodoxi omnes, scientes quod qui eum audit, & Christum audit, & qui eum reiicit, Christum ipsum reiicit: Quum horum omnium, tot taléſque testes habeamus, demiror Anonymę impudentiā,

quæ

quæ nõ veretur oppositum affirmare, nec minus stupenda eius stoliditas. Existimat (nempe) vniuersum orbem, suæ crediturum impudentiæ, & eovsque inducendum temeritudinis, & insaniꝫ, vt sancta, tot taliúmque virorum decreta, tanquam impia, auersetur ac condemnet. Hæc moliri, nulli vnquam quantumuis deploratæ contẽtionis hæretico, accidit (reor): Quod impudẽtissimæ epistolæ superest, audiamus. *Serpens.*

Audi verba in ministrum iustitiæ transfiguratæ Strigis, aptæ ad fallendum composita.

Anony. Hyd. struthio.

Precamur deum ipsum, bonitatis & misericordiæ plenum, ut uniuscuiusque nostrũ cor, sic illuminare dignetur, ut uideant omnes, agnoscántque ueritatem, iter, præterea, uitæ, & salutis, quod utinam teneant uniuersi, sanctè uiuendo, in una lege, fidéque & euangelio ueritatis, ad gloriam & honorem nominis dei, & ædificationem uniuscuiusque: Vtque nullũ aliud sit in ecclesia caput, quã Iesus, nihilque aliud teneatur purè & simpliciter, quam quod ipse decreuit, & sancti eius, boníque famuli Apostoli & Euangelistæ prædicarunt: Adhæc, ut per mundum uniuersum mittere dignetur, ueros sancti Euangelii nuncios, qui sanctè, puréque, & absque cuiuscunque rei alterius admixtione prædicẽt, quemadmodum imperauit Iesus uerus saluator: Vt insuper ueritatem suscipiant oẽs, adducamúrque da gregẽ Iesu, & efficiamur, Iesu grex unus, cui ipse unicus sit Pastor, in corde uniuscuiusque regnãs per spiritũ sanctũ, qui nos per rectũ inter usque in finẽ cõducat, Amẽ.

Columba.

Præ cæteris, infrunitum noctuarum genus: Hæreticis omnibus peculiare semper fuit, propriã hæresim, purum Euãgeliũ, & veritatem ab

omnib⁹ ſuſcipiendā, Iter quoque vitæ & ſalutis, per quod cunctos incedere oporteat, illuminationem (adhæc) & ſanctæ vitæ regulam, honoris item & gloriæ nominis dei procurationem, & proximi ædificationem ementiri. Præterea, ſuorum turmas, verè gregē Chriſti, & pſeudo ſuos concionatores, ſynceros euangelij miniſtros ambitioſius gloriari. Nulli tamen eo impudentiæ, ſtoliditatis, & arrogantiæ (reor) lapſi ſunt, vt Papatum cum cæteris eccleſiæ magiſtratibus, abolendum contenderent, quod tamen tanta impudentia atque inſolentia percupiunt, moliuntúrque, huius ſæculi noctuæ, prædicātes vnicum in eccleſia caput eſſe debere, vnicúmque paſtorem.
Ephe.4. Dic (garrula) quid vetat idē myſticū corpus, quale eſt Chriſti eccleſia, duplici capite primario, & ſecundario, ſeu vicegerente regi? Nempe omni id communitati peculiare eſt: Adhæc, quid prohibet vni plures præeſſe ouili, ſub primario paſtores? Hæc tamen Chriſti honoris prætextu, ac ſi illius dignitati officerēt, & non potius prodeſſent Chriſti corporis ædificationi, aut gregi paſcendo, explodere cupis frauduleta, & à te pelliciēdos hortaris, iſtiuſmodi totis viribus reiiciāt, quum nulla alia ex cauſſa illos inſecteris, quam quid lupis & ſtrigibus, nuſquam non obſtrigilaturos eos non ignores.

Serpens.

Cupit noctua, Chriſtū fieri mendacem, eiúſq; apoſtolos Petrum & Paulum.

Columba. Qui fieri poteſt? *Serpens.*

Dominum, Petro, eiúſque ſucceſſoribus dixiſ-
Ioan.21. ſe, ſupra narrauimus: Paſce agnos meos, paſce o-
1.Petr.5. ues meas. Petrus Senioribus eccleſiæ aiebat: Pa-

ſcite

ſcite qui in vobis eſt gregem dei &c. Et quum apparuerit princeps paſtorum, percipietis immarceſsibilē gloriæ coronam. Et Paulus de verbi dei miniſtris: Quis paſcit gregem & de lacte gregis non manducat? Item & ipſe dedit quoſdam, quidem apoſtolos, quoſdam autem prophetas, alios vero euangeliſtas, alios autem paſtores & doctores &c. in ædificationem corporis Chriſti &c. Donec occurramus omnes in vnitatem fidei &c, Quid ni erit caput in corpore, quod eſt in ouili paſtor? Paſtores ſui prędicit gregis Chriſtus, paſtores aiunt eſſe, futuróſque diui Apoſtoli Petrus & Paulus. Et noctua, in eccleſia neminem pręter Chriſtum eſſe cupit: Vbique noctuæ ſtoliditatem, intueri licet: Plures, ex pura Chriſti doctrina, eiúſque optimorum, fideliúmque ſeruorum, debere eſſe paſtores, qui paſcendo gregi, & myſtico corpori ædificando vtiles ſint, & domini vices gerant agnoſcimus. *serpens.*

1. Cor. 9.

Ephe. 4.

Adde, quos dominus tanto ante tempore, populo ſuo, per prophetam pollicitus fuerat dicēs, Dabo vobis paſtores iuxta cor meum, & paſcent vos ſcientia & doctrina. *Columba.* Hiere. 3.

Et ſenſata noctua, nullum caput vicarium eſſe debere in Eccleſia, nullóſque vicarios paſtores, ex pura Ieſu doctrina, & prædicatione fidelium eius miniſtrorum, ingenioſè coniectat. Mire ſtolidum noctuæ ingenium: At quid ominis portēdunt, ſequentis huius voluminis, tam prodigioſæ picturæ? Inuicte domine, antitheſim cerno, Chriſti & Romani pōtificis, de qua præfata fuerat peſtifera implanatrix. *serpens.*

Hanc bellam Antitheſim commentata eſt argu

ta Sttix,quo parum oculatis,Romanum pontificem, Antichristi infamet nomenclatura, ac sic, pontificis nomine, ac cleri, tam exoso reddito, totius ordinis ecclesiastici Hierarchia, omniũq; pontificum decreta,canonésque, ac totius ecclesiæ consilia, ab omnibus, prorsus explodantur: Atque ita viuant omnes deinceps (omni profligata honestate)pro libidine noctuarum:Verum quum ingenioso, efficacíque artificio, id omnib⁹ sese persuasisse putet(picturata antithesi Christi & põtificis)nihil tamẽ minus fecit,nihilq; stolidius,quã quod se fecisse gloriatur. *Columba.*

Nusquã videre non licet,Hydram & Sruthiocamelum,noctuas præcedere. *Serpens.*

Hoc planius intelliges,probè examinata pictura, librataque comparatione: Quid loco priore inspectas? *Columba.*

Iesum quasi virorum omnium nouissimum, abiectùm, gracili, macilentóque corpore calamitosum,cæsum flagellis,indecorum,sine aspectu,tanquam leprosum, quẽ sordida opertus veste, comitatur Petrus.Altera ex parte, Romanũ Põtificem obesum,decorum amictu,multis imperantem,Cardinalium,episcoporúmque caterua solenni circũuallatum, & modis omnibus cũ Christo(vt apparet)dissidentẽ. *serpens.*

Nunc dispice, ingeniosum noctuæ commentum: Num vbique despectui habitus est Iesus? Num ab omnibus flagellis cæsus,aut probris affectus? *columba.*

Absit:Sed inter hostes & ab hostibus tantummodo,talia cum passum legimus: Porro inter amicos,visu decorus,maximo ĩ precio,maximóque in

que in honore habitus eſt, forma præ filiis hominũ ſpecioſus: & Petrus Chriſto nõ diſsimilis, Hieroſolimis, ab Herode incarceratur, & Romę Act. 12
ab hoſtibus crucifigitur, Anthiochiæ vero cum populi fidelis applauſu, ingentíque honore excipitur, & ei cathedra paratur. *serpens.*

Nunc perpende, An Romanus põtifex, Chriſto aut Petro diſsimilis videri debeat, aut certè aduerſarius dici, ſi à fidelibus in honore habeatur, eíque (vt par eſt) obediatur, quum inter fidei hoſtes conculcetur, vermis & nõ homo, immo Antichriſtus, à ſtrigibus habeatur, & martyrio, cum Chriſto coronetur? Nullus ſiquidem à Petro ad Silueſtrum vſque, martyrium euaſit. Silueſter quoque, ac eius ſucceſſores non pauci, multa incommoda ab infidelibus & hæreticis, ob fidei defenſionem tolerarũt, aliquot, ob eandem ſeſe morti ſummiſerunt. *columba.*

Nequaquam: Alioqui & Petrum honoratum, & inter filios exiſtentem, Antichriſtum conſiteri opportuerit. Quippe, quem Chriſto, inter hoſtes exiſtenti & cruci affixo, abſimilem cernimus: Ille nempe inter amicos honorus, Chriſtus vero inter hoſtes inhonorus. O certè ſtolidiorem ſtoliditate ipſa comparationem: Quis tam cæcus, vt non videat Papã inter fideles exiſtentem, Chriſto, Petróque inter hoſteis diuerſantibus, in multis eſſe diuerſum? Non tamen Antichriſtum proinde, tam impudenter appellari oportuit. Niſi vna, & Chriſtum ipſum inter amicos exiſtentem, Antichriſti nomenclatura, infamare velles. Sibi quippe inter hoſteis exiſtenti, in multis diuerſus eſt: Conferendi itaque erant

vtrique inter hosteis, aut inter amicos vtrique, quod si fecisset Anonyma, iracũdiam temperasset, & ab hac priore, & stolida Antithesi, sedato animo continuisset: Non enim omnis dissimilitudo, aut cõtratietas ad Christum, protinus Antichristum facit. Num Antichristi dicendi sunt, qui huius sęculi opibus (quibus Christus caruit) habundant, quique vxores legitimo ducunt matrimonio, quod cælebs vixerit Christus?

serpens.

Solerter perpendisti, præclarum noctuæ ingenium: Qui Strigũ mores effigiare vellet, & Christi, Apostolorúmque morib9, cõparatione recta conferre, Antitheses perfectissimas cernere liceret, Christi, & Antichristorum: At omissis locis, quos cum pictura, ex canonico iure vocat perperã, aliâs intuere factiosas Antitheses aliquot, supra examinatæ, haud absimiles, quas & hac eadẽ falce, perfacilè retundas. *Columba.*

Christum doctrinum nostrum video, quẽ serto spineo, truces coronant inimici, dein poplite flexo illudentes, inclytam temerè faciem conspuũt. Dignum (sanè) miseratione spectaculum: Ex opposito, Romanum cerno pontificem, cum ingenti tripudio, auro, gemmísque, fidelium manibus insignitum: Nec hæc diuersitas Antichri-
*Apoc.*17. stum facit, aut idolum, aut meretricem sedẽtem super bestiam coccineam, plenam nominibus
*Matt.*26 blasphemię, quibus probris, pontificem infamat
*Mar.*14. petulans Noctua: Quippe Christum, Nardo pi-
*Luc.*7. stico, ab amicis delibutum, gloriáque & honore
*Ioan.*12. in cœlis, à patre coronatum legimus, atque ab a-
*Heb.*2. postolis in montem suppliciter adoratum. Ad-
*Phil.*2.

hæc,

hæc, in cœlo & in terra poteſtatem habentem, Matt.28.
venerantur ſtupore affecti ſuperi, tremunt Tartarei hoſtes, glorioſa victoria conſternati, nos quoque eum ſupplices colimus. Quid ni igitur, pontificem Romanum, tanquam Chriſti vicarium reuerebimur amici, filiíque, tot probris à veſpertilionibus laceſsitum? Si itaque ab amicis colitur pontifex, & à noctuis ludibrio (perinde ac Chriſtus, ab hoſtibus) habetur, quis eoſdem hac in re perſimiles inficiabitur? *serpens.*
Intuere aliam prioribus non diſsimilem.

Columba.

Chriſtum video, hoſtium circundatum multitudine, ignominiæ crucem baiulantem, & loris reuinctum acerbis, pugnis, baculíſque ſæue impetitum decidentem. Pontificem autem, regio geſtatorio, ſuorum humeris ſubuectum: At noctuæ improba lingua, Diabolum appellatum, aliorúmque infandorum ſcelerum contumelia laceſsitum, Chriſto (quem Beelzebub appellarunt Matt.11.
hoſtes, Scribę & Pharisæi) dubio ꝓcul, perſimilem, & quem in crucem agerent noctuæ (nõ ſecus ac Chriſtum, Scribę & Phariſęi) ſi in eum poteſtatem haberent: Inepta itaque noctuæ comparatio. *serpens.*

Marc.3. Luc.11.

Ingenioſè deprehendiſti Antitheſum ineptitudinem, ſimul & noctuæ hebetudinẽ, quæ quũ ſeſe plurima, aduerſus pontificem Romanum efficaciter perſuaſiſſe putet, Stoliditatem tantummodo, detecta comparationum ineptitudine, cunctis patefecit propriam: Neque malitiam minus, põtifice ſummo, Chriſtíque eccleſia, tot laceſsitis conuiciis, quo inſtabiles, omníque do

ctrinæ vento fluctuantes, ab eorundem communione discludat. *Columba.*

Deus bone, quàm cæca malitia, quamque stolidus error: Noctuis, nusquam non præsunt, Hydra & Struthiocamelus. Iam cæteras librandas

Ioan.6. Antitheses percurramus: Regna fugientē Christum intueor, pontificem vero, suscipiētem imperia: Vterq; ab amicis & supplicibus honoratur oblatis regnis, oblatum fugit Christus. Porro oblatum non modo suscipit pontifex, verum ecclesiæ donari suggerit: Non inepta videtur comparatio, Num propterea cōtrarius Christo erit, ac proinde Antichristus? *serpens*

Neque hæc diuersitas Antichristum facit pontificem: Fieri minime poterat, vt Christus, qui extrema passurus aduenerat, non temporaliter regnaturus, terreni fasces imperij, à tumultuosa & priuata multitudine susciperet, ne Theudæ,

Act.5. & Iudæ Galilæi temeritudinem, sequi videretur, proinde & iustè cum illis occidi, quod dedecebat, ne non adimplerētur scripturæ: Qui à priuatis suscepisset? Nempe, & à potestatem habentibus offerendi sceptri, oblatum recusasset, ne eius regni ministri decertassent, vt non traderetur

Ioan.18. iudæis. Rex tamen Iudæorum, & dici, & haberi voluit, & tanquam rex adorari, vnde nec latronem vna pendentem in cruce execratus est, regem eum agnoscētem: Qui autem ad rectum, piumque vsum temporalia largitus est deus, neminem prohibuit, eadem ab habēte & iustè possidente oblata, ad dictum vsum suscipere, vt nec probe, ad eum finem, eadem acquirere. Quare, ne quicquam contra diuinum ius egisse Syluestrum

ſtrum, cognouerunt doctiſsimi ſimul & ſanctiſſimi viri, à Conſtantino magno, temporalia ſuſcipiẽtem, maximè quum & temporalia habere, habuiſſéque eccleſiam, & decuerit, ac plurimum vtile ſit, & fortaſſe neceſſarium fuerit. Alioqui quomodo tot pontifices ſummi, ſanctíque, nec minus glorioſi miraculis, quàm literatura clari, temporalia bona, contra iuſtitiam, & dei voluntatem detinuiſſent? Siquidem ea arbitrabantur, vt ſtercora: Tantum ſcelus minime (continuiſſent) tot venerandi doctores (quorum doctrina, vt ſole, lunáque ſplendet mũdus, ſic & fulget eccleſia) ſed & literis credidiſſent, & in publicis cõuentibus ſuggillaſſent. Nullis (quippe) carpẽdis vitiis, pepercerunt vnquam: At iſtiuſmodi impiorum veſpertilionum technis, nunc quoque, pluribus in locis, iniquorum principum violentia, eccleſia afflictatur, vt iamolim à cõpluribus, hęreticorum ſuggeſtu perturbata eſt: At, vt non impune illi, nec iſti euaſuri ſunt. *Columba.*

Sed fabulantur auditam vocẽ in ſublimis perſonantem, venenum in eccleſia ſparciſſe Conſtátinũ: Falſam (adhęc) Conſtantini fuiſſe donationem, Vallam, virum apprimè eruditum ſcripſiſſe meminit hic Anonyma: Et heus, quam multi ex Eccleſiæ damnationibus impiè viuunt, cernere licet. *serpens.*

Deus optimus, qui ad hominum rectum, piúmque vſum, opes mundo largiri dignatus eſt, venenum in orbem ſparſiſſe dicendus non eſt, tametſi prouideret, mortalium quã multos fore, qui perperam vterentur eiſdem: Igitur, quamquam abutantur Eccleſiaſtici legatarij legatis, legatores ta

mẽ(eo quo deus intuitu largiẽtes) accuſare quis audebit? Arguantur(opto) qui illis, nimis licẽter vtuntur, cõtráque iuſtam legatorum voluntatẽ, quibus (certè) rectè vti & potuerant nec minus debuerant, multóq; amplius ſuggillantur, quàm quiuis alij mortales, acceptis à deo opibus, ſecus quàm ad alius gloriam vtentes: Porro vt diuites rectè vtentes datis à deo diuitiis commendãtur, ita ſanctos Pontifices, qui acceptas opes (quibus ſeſe, egenóſque, ac eccleſiaſticam authoritatem fouerent) rectè diſpenſarunt, iuſtè nemo arguit. Et qui Conſtantinum, principem Chriſtianiſsimum legatorem, Et Silueſtrum glorioſum confeſſorem legatarium, culpare nil verentur, deum ipſum temporalium diuiriarum largitorem, cum piis mortalibus, eaſdem cum gratiarum actione percipientibus, culpare non formidabit: Tantũmodo igitur arguantur, qui regna, opes, iuriſdictionémq; temporalem, ambitioſius quęſierunt, aut certè eiſdẽ abuſi ſunt, non qui aut dederunt, aut ſuſcepta virtuoſè adminiſtrauerunt: Hæc ſi digeſsiſſet Vala (quem mordacem adeo ferunt, vt ipſis quoque furiis infernalibus formidabilis extiterit) Conſtantini donationem haud momordiſſet. *Columba.*

Ex tuis dictis coniicio eccleſiaſticos, dominia terrena, cum illorũ opibus licitè poſsidere, quãquam dominus noſter Ieſus Chriſtus, eadẽ contempſerit, neq; eam diuerſitatem, aut aliã quãlibet Antichriſtũ efficere, quæ aut fidei, aut bonis moribus nõ aduerſatur, qualis eſt infideliũ præſertim vel hæreticorum, ſubinde improborũ omnium, ad Chriſtũ diuerſitas: O ſtoliditatẽ, quę ex

omni

omni ad Christum diuersitate, Antechristũ elici
tat: Obtusum certè ingenium: Crediderim alias
Antitheses aliquot, huic non absimiles dispicia-
mus: Priore loco sese offert, Nũmis carens & cu
biculo Christus, Magnísq; spretis vrbibus, pago
rũ & solitudinũ incola, qui suis fugata auaritia,
præscribit paupertatẽ, duásq; tunicas reiiciẽs, au
rũ, argentúmq; in zonis ferre vetat: At Romanũ
cerno altera ex parte pontificẽ, suósque, magna-
rum incolas vrbium, opibus abundãtes, magnís-
que imperantes populis. Video aliam huic simi-
limam, in qua Christus aspernatur opes, quarum
ardore, tabescit põtifex: Si de omnib9 intelligit,
Anonyma, planè mentitur: Nam permultos exti
tisse nec subdubito, qui in diuitiis pauperes ex-
titerũt: Magni apud deum meriti, Eremitã quẽ-
dam, qui temporalibus cunctis desertis, vna tan-
tum muricipe catella oblectabatur, fuisse tradũt:
Qui quũ ex reuelatione didiscisset, Gregorium
magnum, tunc pontificem Romanum, in gloria
parem sese habiturum, & tristis suam, diui Gre-
gorij opibus conferret inopiam, audiuit voce
(reor) cœlitus demissa, Gregoriũ habitis opibus
minus, quàm ille propria muricipe oblectari: A-
lios (præterea) sanctos extitisse pontifices, Silue
stri successores, inter sæculi huius diuitias, verè
pauperes, quis ibit inficias? Si autem quorũdam,
sese execrari mores affirmet Anonyma, nõ om-
niũ, quur ergo omnibus blasphema tribuit, quæ
aliquibus tantũmodo cõuenire existimat? Quur
(adhęc) statum clericalem, ob quorundã (eius iu
dicio) improborum defectus, oppugnãdum ne-
dũ, immo prorsus explodendũ cõtẽdit? Et si põ-

tifices aliquot, vtpote legatis abutentes, ſuggillandi merito erāt, haud tamen indiſcriminatim omnes, nec à noctuis, pontificibus quibuſcunq; longe deterioribus: Admirāda certè, Strigū nequitia, quæ (quū tot ac tanti fuerint, inter Romanos pōtifices) moribus (tametſi opibus abundarent) inculpatiſsimi, audet tamen reprobare oēs vniuerſúmq; eccleſiaſticū ordinē, propter quorundā defectus, nō ſecus, quàm Antichriſtianiſmum damnare: Si ſic agitur, quis ſtatus nō reprobandus? Nec ipſe Apoſtolatus excipietur: Nec animo ſuo ſatisfacit noctua, tot pontifices ſanctos, reprobando, criminādo, probris innumeris afficiendo, ac deteſtando, niſi vel monſtroſis picturis, īmaniſsimis feris ſimiles deformet, quēadmodum intueor ſequente falſa Antitheſi, qua pingit Chriſtum proprias amicabiliter oues paſcentem, & pontificem, lupi rapacis figura inſignitum, eaſdē deuorantem: Num omnibus (etiā ſi auaritiæ ſtuduerint quidam) tam turpia conueniunt, vt claritudinis inclytiſsimæ Romanorum pontificum gloriam, gratiámque præcipuam, talibus monumētis, ſtatuis, eulogiis, hiſtoriíſque, merito decorarent noctuæ? Et ſi auaritiā prohibuit Chriſtus, num eccleſiaſticis tantummodo? Et ſi paupertatem indixit, at Clero non modo, verum omnibus: Quur autem, duas habere tunicas aut pecunias ferre, verbi miniſtris inhibuerit patefac.

serpens.

Quibus ſint digni, verbi dei miniſtri, victu ſcilicet veſtituque aperit, cauens vna, ne earum rerum ſolicitudine, ab apoſtolico miniſterio retrahantur, quandoquidem, diuina illis prouidente

clementia

clementia, ea necessaria (vt pote quæ verbi dei ministris maxime debentur) suppeditabuntur: Porro hoc indicat illata conclusio, aut si mauis subiuncta dictorum ratio, nempe subiungit: Dignus enim est operarius cibo suo, mercede quoque: Alioqui & Christus (Iuda custode) loculos legitur habuisse, qui tamẽ quod docuit, prius fecit: Et Paulus apostolus iubet penulã sibi Romæ vincto afferri. De his multo plura diximus commentario in Matthæum. *Columba.*

*Matt.*10.
*Ioan.*13.
2.*Tim.*4

Diuitiarum itaque possessio, Antichristũ non facit, vt nec vxoris: Alioqui noctuæ omnes nubentes, maximè qui primam fidem faciunt irritã, Antichristi erunt: Nec beatissima virgo Maria, Antichristi nomenclatura infamãda est, tametsi cubiculum (quo caruit Christus) habuerit. Ambitio igitur, nequã opum vsus, mores quiq; praui, hæresis, infidelitasque, ac agnitæ veritatis impugnatio, & alia istiusmodi, Antichristum faciunt, non alia quęuis, ad Christum diuersitas. Et quum tales minime fuerint Romani pontifices, tametsi improbos fuisse quosdam (si noctuarũ stridoribus creditur) contigerit, Cornute tamen infert, ex particulari vniuersalem. *serpens.*

Alias antiteses aliquot friuolas esse, hinc perpendes, vt quum Christum effingit, languidos incolumitati restituentem, Et Romanum pontificem, humano sanguine fuso exultãtem: Pace gaudentem Christum, Pontificẽ autem, tumultibus & bellis deditissimum: Adhæc Christum mansuetum, Et superbum equitatu Pontificem: Christũ è templo, vendentes & ementes eiicientem, Et Pontificem eosdem suscipientem, intro-

ducentémque: Christum(præterea)leges ferentem,& pontificem easdē dissoluentem. Postremè, Christum cœlos ascēdentem,& Pontificem impetu magno,ruentem in orcum. *Columba.*

Bellis commentis istiusmodi,iam obstrigilare valeo: Pessimo Phalangij genere, venenosior Anonyma,quæ summorum pontificum quorūdam,& cleri vitia, mirum in modum exagerata, collegit tantummodo, dissimulatis interim clarissimis innumerorum virtutibus. Conuertitq;, quæq; potuit (quantumuis honesta) in venenū, quo vniuersis persuadeat, nihil præter scelera, habere clerum,atque ita, totus ira concitatus orbis, in eum, quasi in omnipotentis dei, totiusq; reipub. infestissimum hostem,truciter deseuiat. Dic contentiosa, & litium amatrix (vt singulis respōdeam Antithesibus) Quot extitisse pontifices sanctos legimus,& Roma. ecclesiæ præsules,qui sanitatem egrotis,& mortuis vitā restituerunt? Quot amicabili ouium pasturæ,tanquā fidi, vigilesq; pastores,haud segniter intēderūt? Quot,sobrietatis, continentiæ, mansuetudinis, patientiæ,humilitatísque,mirificis virtutibus, à luxu,tumultibus,bellisq; temperantes, Christū, mansuetudinis amatorem,& pacis,sunt sequuti? Quot(præterea)simoniam perhorrentes,Christi leges pro virib⁹ obseruarunt?quotq; pro eisdem,mortem obierunt? Porro illos oēs, Christū cœlos penetrantem sequutos fuisse,quis nisi hæreticus & blasphemus inficiabitur? Adhæc, dic versuta (quæ mendaciis ac fraudibus, vera peruertere niteris) quot reperias tales fuisse,quales tuis dedecoras laruis? Vix vnū ex Romanis pontificibus

tificibus,tantis impiatum ſceleribus crediderim extitiſſe vnquam. Quod ſi quoſdam & perpaucos,tales fuiſſe cõtigiſſet (homines enim & peccatores fuerũt) ꝓbi autẽ innumeri quũ fuerint, nũ congruũ fuit,tot probris,innumeros bonos, propter paucos afficere, & apoſtolatum ipſum, quaſi antichriſtianiſmũ execrari?Et ſi in quouis ſtudio,nullius precij homines aliquot,facilè inuenias,bonos autem perpaucos, quos tamẽ maximo in precio habẽdos,Ethnicus Philoſophus affirmat, quãtominus propter paucos ſceleſtos, cõtemnẽda eſt multorũ proborum ſocietas ? Ea eſt inſignis noctuę (de qua paulo ante,tantopere gloriabatur) charitas,quæ & Chriſtũ,& ſanctos eius,rabidis lacerare morſibus eam vrget:Nunc ad intermiſſas antitheſes redeamus: Domini noſtri,diſcipulorum ſuorũ pedes abluentis, & linteo extergẽtis,cerno imaginẽ. Ex oppoſita autẽ parte,ſumma mundi faſtigia(ſeu adorantia)Romani pedes Antiſtitis oſculantur.Næ,dignã admiratione,imitationeq; eovſque ſeſe demittẽtis Chriſti, humilitatem debuerat imitari præſul. Num(ſaltem)propter hanc tantã, ad Chriſti humilimini diuerſitatẽ, Antichriſtus nominãdus, pontifex merito erit? *Plato.*

Serpens.

Hoc ſummæ humilitatis exemplum, pontifici aut clero, propoſitũ eſt nõ modo, verum & fidelibus vniuerſis,nec magis plebi,quàm prĩcipibus: Qui & ſi honorentur à ſubditis(vt par eſt)nõ propterea Antichriſti dicendi erunt.Summus autem pontifex,Chriſti veſtigia ſequens, miſerorũ & inopum, propriis manibꝰ ablutos pedes, terſóſque, humilitate ingenti deoſculatur quotãuis, quod

fecisse Christum proditũ non est, sed semel tantummodo, discipulorum pedes lauisse, tersisseq;. Oscula autem impressisse, legimus nusquã: Porro, si summi pontificis (Christi in terra vicegerẽtis supremi) authoritatem veriti fideles, etiam principes) qui pauperum Christi moti exemplo pedes osculari non dedignantur) dilectione, deuotionéque præcipua moti, demissis ceruicibus, pedes osculentur, idque citra arrogantiam, sibi exhiberi præsul permitat, deo non sibi tribuẽs honorem, non propterea Antichristus, Bestia, aut idolum dicẽdus erit: Neque idololatræ, qui in pontifice (quem hominem non nesciunt) Christum venerantur. Suffragari autem noctuę, quod nec Petrus, nec Paulus, aut Barnabas, passi sunt sibi diuinos honores exhiberi, inficiamur: Quippe qui colere festinabant, ipsos deos arbitrabãtur, nec proinde alium quam diuinum cultum tribuere, contendebant: Quapropter corripiens Petrus, Cornelij ignorãtiam dixit, & ergo ipse homo sum: Paulus vero & Barnabas, turbis dicentibus, dij hominibus facti similes, descenderunt ad nos, volentibúsque cum flamine diali, tauros & coronas sacrificare, dixerunt (à tanto eos continentes errore) Et nos mortales sumus, similes vobis homines, &c. *Columba.*

*Acto.*10. & 14.

Dialis, Iouis.

Quam piè doctéque, scrupum extrudis (charissime) Vnam tantummodo laruã superesse video, cui satisfactum mea opinione non est. Penultimæ satisfactum, in protreptico de Eucharistia, supra assenerasti: Huic porro ex omnib⁹ reliquæ satisfac. Christus dominus, totius ecclesię caput præcipuum, immo dominus mundi, pro se &

*Matt.*17.

ſe & Petro (ſub Chriſto primario & præcipuo, eccleſiæ totiu sprincipe) Romano ſoluit impe-tori didrachma: Eius nempe ex ſcripturis autho ritas, tanta comprobatur, vt & omnis illi anima Rom.13.
ſubdita ſit, non tantum propter timorem, ſed & propter conſcientiam: At Romanus pōtifex exi mitur non modo, verum & Clerum eximit v-niuerſum (quantumuis multorum poſſeſſorem bonorum) quum tamen populares, viduæ, orpha níque (quantauis egeſtate preſsi) grauiſsimis ve ctigalium, prægrauentur oneribus. Hoc (ſanè) à ratione videtur alieniſsimum, præſertim copio-ſa eccleſiæ patrimonia in res ſuperuacaneas (ne peius duxerim) profundentibus clericis, & heu, nō infrequenter: Hæc ne diuerſitas Antichriſtū faciet? *serpens.* Anonyma, perinde ac Striges reliquæ, temporalium magiſtratuum authoritatem quantum poteſt effert, eccleſiaſti-cam (reuera) præſtantiorem, & cui merito ſubii-ciantur potentiſsimi principes, callida taciturni-tate ſepeliens, quo aduerſum Romanum ponti-ficem, Clerúmque omnem, laicos principes cō-citet. Haud (certè) aliter, qua aduerſus rebelles, inobedientes, & iurium Ciuilium vſurpatores, quum tamen alias, authoritatem Ciuilem, Tyrā nidem eſſe velit Luterus, Infelicíſsimus Strigū omnium parens: Quippe, & ſeditionem, iā olim docuit, & Ruſticos ad tumultuandum excitauit non modo, verum & in ea ſeditione, contra prin cipes & dominos confortauit. Dic (ſoror amabi lis) cui dictum eſt aliquando Ciuili magiſtratui, Tibi dabo claues regni cœlorum, & quodcūque Matt.16.
ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis.

Et quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolu-
Matth.18 tum & in cœlis. Item quæcunque alligaueritis ſu
per terram, erunt ligata & in cœlo: Et quæcunq; ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo: Et qui eccleſiam non audierit, ſit tibi ethnicus
Ioan.20. & publicanus: Adhæc, Quorum remiſeritis pec-
cata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, re-
Ioan.21. tenta ſunt: Præterea, Paſce agnos meos, paſce
oues meas. *columba.* Nulli (dubio procul) Ciuilium magiſtratuum, ſimilis eſt conceſſa
Rom.13. poteſtas: Tametſi illi parendum, non tantummo
do propter iram, ſed propter conſcientiam, tributa quoque tanquam dei miniſtro pendenda, Timor (præterea) honóſq; præſtandus ſit, quanobrem eccleſiaſtici magiſtratus authoritatem, quacunque terrena præſtabiliorem, fatebor ingenue. Nēpe ſpiritualis eſt, cœleſtis eſt. Laicos (adhæc) magiſtratus, viuifici Lauachri ſacramē-to, per eccleſiam regeneratos, filios eſſe, non patres, oues, non paſtores, ſubiectos quoque in re ſpirituali (terrena quauis tāto excellentior, quātum carnis & ſpiritus, interuallum eſſe poteſt) nō dominos: Eccleſiaſticos autem magiſtratus, patres eſſe, ac paſtores ouium Chriſti. *serpens.*

Scitè: Nunc decerne. Chriſtiani principes à quibus tributum accipiunt? Num filij à parentibus? Num oues à paſtoribus? *Columba.*

Nequaquam, etiam ſi parentes, ſubditis longè ditiores eſſent: Indecorum (ſanè) non minus videretur in Chriſtiana republica, contráque ius omne, ſi eccleſiaſticum, ſpiritualem, cœleſtémque magiſtratum, ſeruilem reddere prǽſumeret, terrena, temporaliſque, aurithoritas (quamquam

corporeis

corporeis viribus, ſit terrena potentia ſuperior) quam ſi in reipublica Ciuili, ſubditi, & infimæ plebis populares (validioribus copiis prædіti) magiſtratũ ipſum Ciuilem, ſubigere molirẽtur. Id autem fieret, Si ab eccleſiaſticis tributa exigerent, Ciuilis magiſtratus domini, qui à ſubditis tantummodo (vt dictum eſt) accipiunt tributa: Multominus igitur, eſt pontifex Romanus, & totius eccleſiæ ſupremus, ad pendenda terrenæ poteſtati tributa cogendus. *serpens.*

Adde, quum dominus ſeſe, cum Petro liberum teſtatus ſit, ſoluiſſe autem pro ſe & Petro, ne offenderet eos, qui didrachma pro imperatore exigebant: Indignum itaque eſſe, ab eccleſiaſticis exigere tributa, intelligẽtes principes catholici, Conſtantinus & reliqui, ſyncerę fidei illius imitatores, abſtinere ab iſtiuſmodi exactione decreuerunt, & abſtinendum firmauerunt (nõ modo) verum largiſsimas donationes, & regna ampliſsima, aut dederunt, aut auxerunt, aut certè, ab inuaſoribus & vſurpatoribus, tutati ſunt: Et ſi quandoque indiguerint, temporali eccleſiaſticorum ſubſidio, mutuatitiæ pecuniæ, aut gratuiti doni nomine, & de ſummi pontificis indulgẽtia, pecuniarias ſuppetias ab eiſdem ſuſtulerũt, & ſublata reſtituerunt nonnunquam. *Columba.* *Mat. 17.* *De immunitate eccle. c. clericis. §. præcipit, in. 6.*

At fortaſſe obiectura eſt Anonyma in hũc modum: Quemadmodum in ſpiritualib9, magiſtratui eccleſiaſtico ſubiicitur terrenus imperator, eíque ſpõtanee, & humilimè paret: Ita & Clerus principi in temporalibus ſubiicitur: Quur ergo eam ſubiectionem (ad quam ſpectat vectigalium penſio) ferre recuſat Clerus, & non potius pen-

Roma.13 det, vt iuxta Apostoli institutum, omnibus debita reddantur, tributum cui tributum, vectigal
11.q.1.si cui vectigal,& cui timor,timor,honósq; cui ho-
tributum nos? Addam,quæ hic ex iure Canonico prodit:
& 23.q. Videlicet ecclesiæ possessiones,soluendo impe-
8.tributũ ratori tributo obstrictas,etiam iuris põtificij testimonio: Triplici iure nititur obiectio,naturali puta,diuino & põtificio,cui(te rogo)satisfacias.

serpens. Qui nobili sunt genere nati, propriis principibus,vectigales non sunt,quáquam nullo ordine illis superiores,aut pares existãt,sed subiecti, iuríque tum naturali,tum diuino obstricti: Quid(quæso)eos vetat vtrũque ius,adde,& Cæsareum præuaricari? *columba.* Quod indidignum est(reor)genere claros,& in potioribus obsequentes,sordidorum pensione tributorum, ignobilis seruitutis effici mancipia. *serpens.*

Quanto magis indignum erit, ecclesiasticos, in rebus absolutè optimis,principibus superio-
1.Cor.4. res,inque illis,principibus obsequentes(quippe ministri sunt, tametsi patres,pastoréſque) vilissimæ seruituti subiicere? Nullum itaque ius prȩuaricantur,qui vel naturali,diuinóq; iure, à sordidorũ vectigaliũ pẽsione eximuntur: Si scriptu
Gen. 47. ras sanctas requiris: Quum tẽpore famis, cũcto-
23.q.8.c. rũ Aegyptiorũ terrã sibi emeret Pharao, Sacer-
Tributũ. dotibus ita necessaria subministrauit, vt nec possessionibus,nec libertate nudarentur : Domino extunc pronunciante, sacerdotes in omni gẽte, liberos esse oportere: Quod non ignorarunt Catholici principes, Constantinus, Constans, Va-
Cod.de lentinianus,Iustinianus,aliíque,eam immunita-
sacrosan tem ecclesiæ tribuentes, aut certè confirmantes potius:

potius: Porro, principem (ex seruatoris institu- *cta eccle-*
to) in re spirituali, & salubri, sacerdoti subiici, ge *sia.l. pla-*
nus clarum non dedecorat, sed magis honestat: *cet.*
Cæterum, quod de pontificio iure opponitur,
eodem iure dissoluitur, dicente pontifice Vrba-
no, de exterioribus ecclesiæ, quod constitutum 23.q.8.
antiquitus est, pro pace & quiete, qua nos tueri, *Tributũ.*
& defensare debent, imperatoribus persoluen-
dum est, Quanuis etiam huiusmodi, non videan
tur imperialibus exactionibus subiiciundi: Hæc
ille, motus iam citata, diuini voluminis historia.

Columba.

Sed grauari plebem, Clero in luxu agente, &
abundante opibus, queruntur cum noctuis, per-
multi: Consultius proinde acturos principes, si
egenæ plebi, vectigalis parte remissa, à pinguis-
simis clericis, & monachis extorqueat. Vnde ne
cessitatibus suffragetur. Quod nec à ratiõe, pror
sus alienum videtur. *serpens.* Ioseph
dñs Aegypti, A Pharaone (authore deo) consti-
tutus, vir vtique pius, clemens, & iustus, vsque à
deo Aegyptiis popularibus molestus fuit, vt eos
(priusquã fame pręmerent) liberos, regi, ꝑpetuo
seruire coegerit, iam distractis præ inediæ ma-
gnitudine, cũctis, cũ mobilibus, tũ immobilibus
possessionibus, quũ tamẽ sacerdotes eorũ vel su
perstitiosi, omnimodã libertatẽ (ꝙ sterilitatis tẽ
pore gratis illis prouidebatur) retinerent. Quod
(q̃so) popularibꝰ malũ, hoc vno grauius, accede-
re poterat? Quis vero, Ioseph suggillare audeat?
Existimabat planè, vir admiratiõe dignissimus,
plebeios & sacerdotes (tãetsi superstitiosos) ad pa
ria haud iudicãdos: Nec aliter iudicarũt, optimi

quiq; principes Christiani. *Colūba.* Magna (certè) in diuinis reb⁹ dei ministrorum libertas. Porro, quid iuris, si rebus tributo obnoxiis donētur, aut certè vectigales agros, & alia istiusmodi, immoderatius acquirant, alimentis, & quibus tegantur, minime contenti? Num alienatio rerū istiusmodi taliter facta, eovsque dn̄o temporali officere poterit, vt ꝓprio iure, merito priuetur? Quid, adhæc, si indigni tāta libertate extiterint ecclesiastici? Quippe, nihil prorsus minus esse videntur, quàm id, ob quod tanta potiuntur libertate, puta dei & ecclesiæ ministri: Siquidem ea ministeria omnino negligunt, quæ dei & ecclesiæ decēt ministros, illi pręsertim, qui pinguiores ecclesiæ prouentus percipiunt. *serpens.*

Quæsito priori respondetur: Quū concedens, aut distrahens, ius quod habet duntaxat, concedere, aut vendere possit, res istiusmodi vectigales, transferuntur cum onere, Nisi princeps, liberas concesserit, aut certè ab inferioribus concessas, & tributo obnoxias, à seruili conditione absoluerit. Posteriori autem respondeo, illorum culpam esse, quorum suffragio, ad tales dignitates euehuntur, quos triste manet supplicium, si nō idoneos delegerūt: Sin idonei promoti, propria tamen culpa, postmodū deprauati sunt, Attendenda tamen est eorum authoritas (vt supra dictum est) dignitásque, tametsi vitam eorum, multo diligentius, quàm oporteat intueatur, hominum malignitas: Nec magis, debito sunt honore frustrandi, qàum improbi parentes, donec ecclesiastica animaduersione, talium adimatur authoritas: Neq; omnes mali sunt, & multo pauciores

ciores extiterunt. Faxit (vtinã) omnipotens, vt nulli poſthac tales ſint futuri. *Columba.*

Plus ſatis deſyderio meo ſatisfeciſſe te, liberè confiteor (dilectiſsime) pulchræque, illuſtriſsimæ Aquilæ, præceptum abſoluiſti. *serpens.*

Audiſti argutos veſpertilionũ Stridores, quibus, tot incautos lamẽtatur tam facile pellectos, Sacroſancta Aquila, fidelium omnium generoſa parẽs. Antitheſes (præterea) quibus mox profligatam iri, eccleſiaſticæ hierarchiæ tranquillitatem, tantopere gloriabantur Striges, impudentibus linguis obſtrepẽtes, prope diem futurum, vt omnino nullus, ex vniuerſo, aut ſacerdotali, aut monachali inſtituto iuueniretur: At iã multi præteriere dies, nec tamen ſperatorum compotes ſcelerum, factæ ſunt, planè euidentiſsimum, inaniſsimi conatus earundem, argumentum.

Columba.

Serua perenniter (ô Seruator ſtrenuiſsime) Spõſam tuam, regnum tuum, domum tuam, locum habitationis tuæ, ouileque tuum, ſacroſanctam Aquilam.

FINIS.

Excudebat Renatus Aprilis in alma Pariſiorum Lutetia, Anno 1552.

CHRISTVS
HORVM·CHARITAS

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm